

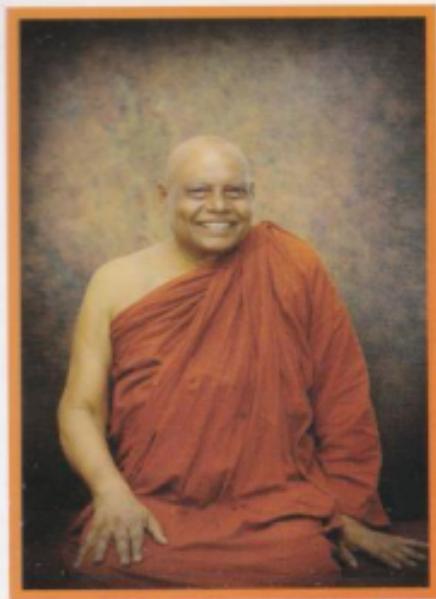
# අභිජර්ම භාවනා

I වැනි කොටස



සම්පාදනය

අති පුරුෂ නාලයනේ අධිකාරී ස්වාමීපාදයාණන් වහන්සේ



## ಆರ್ಥಿಕ

ಸ್ತ್ರೀ ಲಂಗಾ ಟಾಲಕ್ಕಡ್ಡು ಉಗ್ರ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥ  
ಸ್ತ್ರೀ ಕಾಲುಭಾಸೀ ಡೆಪಾರ್ಟ್ಮೆಂಟ ಸಂಪರ್ವಾಳೆ  
ಪ್ರಾಣ ಅನುಭಾವಕ ಶ್ರೀಪಿಠಿಕ ವಿಶೇಷಿಂದಿನ  
ಬಾಜಾರಾದಿರ್ಚ ಉಗ್ರ ಕಲಿಲರ್ವಿಧಾನಾವಿಧಿ  
ಅನೀಯುರ್ಧಿ ಗಾ ದ್ಯಾನೀ ಅರ್ಥಯದಿಲ್ಲಾಸೀದಿಂ  
ಉಣಿ ಬಾದಿಭಾಯ ಅನುಭಾವಕ ಲಾಖಿಲ್ಲಿಯನೀ  
ಉಣಿಎಂಫೋರ್ಸ್ ಘನೀ ಇಂಫೋರ್ಸ್ ಉಣಿಎಲೆಂಬಿ (77)  
ಉತ್ತರ ಪ್ರಸ್ತಂಭ ಅನುಭಾವಕಿ ಚನ್ನೊ ದೈತ್ಯ  
ನಿಂಬಿನಿತಾನೀ ನಿಂಬಿನಿತಾನೀ ಸುಖಿಯನೀ  
ಶಿಂಗನೀ ಘನೀ ಉತ್ತಭಾದಿನಿ ಶ್ರೀಮಾಪ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ  
ಸಲೀಬನೀನಿಯನೀ ಉಗ್ರ ಉತ್ತಾಲಿ ಸಲೀಲಾ  
ಸಲೀಬ್ರೂದಿನೀಯನೀ ಅರ್ಥಬನೀ ಅರ್ಥಿರ್ವಾದಿ..  
ಅಲೋಹಿ ಪ್ರಸ್ತಂಭ ಆಂಧೀರ್ವಾಧಯನೀ ಪ್ರಸ್ತಂಬೀರ್ವಿ.  
ಸಾಧ್ರಿ. ಸಾಧ್ರಿ. ಸಾಧ್ರಿ.

ಸಂಪಾದಕರ್ಮಕಾರಿ

ಪ್ರಸ್ತಂಭ ನಾಗಾರಜುನಾಕುಂತಿ ಅರ್ಥಯವೀಲ ಸರೀರಿ.

# අනිධර්ම හාවනා

I වැනි කොටස

සම්පාදනය

අඩි දුරජ හාලයේ අරියධීම උච්චාම්පාද්‍යාණ්ඩ වහන්සේ

දෙවන මූල්‍යය : 2015 ජනාවැම්බර්

ධර්මදානය :

පිළිපත් වරිනා ආරච්චිලේ මහත්මි

මූල්‍යය

කොළඹ ප්‍රින්ටර්ස්

නො. 17/2, පැහැරිවත්ත පාර, ගැංගොඩ්ල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 011-4870333

## ඩම් හතාය

අහිඛීය පිළිබඳ හොයෙක් උගත්තු විවිධ මහ පළුකෙරේහි. මේ අතර අහිඛීය ක්‍රි බුද්ධ දේශනාටියේ හොඳවී යයි කියන්නො ද වෙති. ඒ මති මහාන්තර මුළුන්ගේ සක්ෂාත් විපල්ලාසයන් හැටියට සාලකන අය උපේක්ෂිත වේමු. අහිඛීය ගැන සාමාන්‍ය ලෝකයා ගේ ඇදුම් හොඳෙන්ගෙන දෙයක් විගයෙනි. යමිනියි කාරණයක් ගැන කොකිරීමේදී එක එනරම් අහිඛීයයක් හොඳවී යයි කියනවා යිය අසා ඇතා. එහි අදහස රිය එනරම් ගැටුලුවක් හොඳවීය යනුයි.

අහිඛීය ගැන සියිලේ දී මෙය සිහාට දැනීමේදී ධම්හායක් විගයෙනි. එනම් ධම්යේ ස්වභාවය සෙවන් ඇතුළු සවරුපය පිටියිද අවබෝධකර ගැනීමට උපකාරවන ප්‍රමිති තත්ත්වයක් ලෙසිනි.

ඇත්ත විගයන් ම සවියනා ඇඟනයේ අසදාය සාධකය අහිඛීය යයි කියනු සුදුසුම ය.

සිත භා සිංහ පැවැත්ම ලොවට මහා ප්‍රශ්නිකාටියේ වය. සවියනා වහන්සේ එය මූහාවින් විසඳු සේක. ඒ බුද්ධ දේශනාට සි, අහිඛී නමින් හැදින්වෙන්නේ.

අහිඛීය ලෙහෙයෙන් සේරුම් ගත හැකි පරිදි පාඨම් මාලාවක් විගයන් අමත් අවශ්‍යකම් ස්ථාපිත නම විසින් පොනක් ලියා තිබේ. එය මූල්‍යය කරවා සුදුසු ඇත්තන් අනට පන්කිරීමට ප්‍රණාශකාම් පු.ඇයේ. මූදලියේ මහනා දූධානම් වෙයි. එය නිරවාණාම් අනුෂ්තර පිංකමන් බව ධම් ප්‍රිතියෙන් සඳහන් කරමි.

“සහං සමාගමමා හොඳ  
යාට නිබිභාන පන්තියා”

කඩවද්දුවට පිනවිංක ග්‍රිලර

## පෙරවිදුත

සියලු වූද ගුණ සම්පිෂ්චිතය වන ඉතිහාසේ ගාට්‍රා පාඨයේ නව වැනි භගවා වූදුග්‍රන්ථ විපුද්ධී මාරුගයෙහි අරුර සයකින් විපුහ කොට ඇත. "හාගෝවා හැගවා පුත්තෙන් - හැගෙහි ව විහැත්තවා, සහ්තවා වින්ත ගම්මෙන් හැවෙසු හගවා නෙන්" විපුද්ධී මාරුගයෙහි එන මෙම ගාට්‍රාවෙහි සේරුම මෙසේ ය.

1. පුණු හාගෝය ඇත්තේ,
2. මකුලපුන් හා පස්දුවම්බයන් විදින ලද්දද
3. ගාගා ධරුම සයයකින් පුත්ත වූදයේ,
4. ලොකික ලෝකෝත්තර ධරුම බෙදන ලද්දද,
5. උත්තරිමනුහා ධරුමයන් හැරනය කරන ලද්දද,
6. සහර හට ගම්න වමාරන ලද්දද ද, එසේ හෙයින් හගවා නම් වන සේක.

මෙහි සහර වැනි සේරුම වූදුමයේ ලොකික ලෝකෝත්තර ධරුමයන් බෙදුමින් ධරුම දේශනා කළ වය ය. වූද බවට පත්වූ අරුයම අරුහන් මාරුගයේ පෙර පසු නොවී සියලුල දැන්තා වූ සරවියනාදානය ප්‍රධාන කොට ඇති සියලු වූද ගුණ සියලු වූද නැඹ එකවිට සම්ඳාද වූදයේ බව්දී සම්භාර පිරිමේ ප්‍රතිරූප වශයෙහි.

වූදුවීමෙන් සහර වැනි සහියෙහි රජනාසරයෙහි වැඩකිද සහියක් ඇලදී ධරුමය සම්මරුනය කළ ඇස්ක. වූදුවීමෙන් දෙවැනි වූ ඇඟල පුර පසලුවේවක දින ඇරුණු ධරුම දේශනාව පුරා පත්සාලිස් වසක් සියෙන්සේ අවස්ථානුකූලව පැවැත්වූ සේක. සහල වූදාධ ධරුමය සේකන්ද වශයෙන් අප්පාර දහසකි. අංග වශයෙන් දෙකකි. නිකාය වශයෙන් පසකි. පිටක වශයෙන් තුනකි. ධරුම විනය වශයෙන් දෙකකි. රස වශයෙන් එකකි.

මෙහා සාගරයේ රළය වින්දුවිස් පාසා එක ම ප්‍රෘතු රසයෙන් රස වූදා ගෙවුද ධරුමයේ අභුරක් පාසා ඇත්තේ එකම විවුත්ති රසය යි. එයම ධරුම, විනය වශයෙන් දෙවැදුරුම වන අභර ධරුමය - අභිඛම නමින් බෙමදන බැවින් විනය - පූං අභිඛම වශයෙන් පිටක තුනකින් ප්‍රෘතුන වේයි. ආණ දේශනා - මට්සාර දේශනා පරමන්තර දේශනා නමින්

ඇත් පිටකය හැදින් චව. අනුමිට සුපුසු වූ සරවතුයන් වහැනුස්සෙලුගේ විනය පිටකය ආණ දේශනාව යි. ලොකික මහජනතාවෙන් වහවාරයට ගැලපෙන පරිදි සම්මුඩ්‍යා පිශිටා වදාරන ලද සුඟ පිටකය වෛශාර දේශනාව ය. පරමාර්ථ සහර ඉතිරි නැතිව විශුහ කරන අභිඛම් පිටකය, පරමන්ත්‍ර දේශනාව නැතින් හැදින් චව.

තව ද විනය පිටකය යට්පරාධ සායනය, සුඟ පිටකය යට්පුලුම සායනය, අභිඛම් පිටකය යට් ධම්ම සායනයයි ද, විනය පිටකය සංවරායාවර කරාය, සුඟ පිටකය දිවිසී විනිවේදන කරාය, අභිඛම් පිටකය නාමරුප පරිවිශේද කරා යයි ද, විනය පිටකය අධිසිල සික්කා යයි ද, සුඟාන්න පිටකය අධිවින්ත සික්කා යයි ද, අභිඛම් පිටකය අධිපස්සා සික්කා යයි ද, විනය පිටකය තදාත ප්‍රහාණ යයි ද, සුඟ පිටකය වික්බුහන ප්‍රහාණ යයි ද, අභිඛම් පිටකය සම්විශේද ප්‍රහාණ යයි ද බෙදා වදාරන ලදාද අරථාන්වීන දේශනාවන් බැවිති.

මම විශුහයන් අනුරෝධන් අභිඛරම පිටකය පරමාර්ථ දේශනාවකි. යට් ධරම සායනයකි. නාමිරුප පරිවිශේද කරාවකි. අධි ප්‍රසා සික්කාවකි. සම්විශේද ප්‍රහාණයකි. අරථ ගාම්පිර ධරම ගාම්පිර දේශනා ගාම්පිර ප්‍රතිවේද ගාම්පිර ධරමයකි. එසේ හැඳින් සුඟාන්න ධරමයන් අභිඛරමය විශේෂ ධරමයකි. අභිඛරක ධරමයකි.

සුඟාන්න පිටකයයි නාමරුපය දක්වනුලේ රේකඳු මානුයකිනි. අභිඛරම පිටකයයි වනාගි ඉතිරි නැතිව නාමරුප බෙදා දක්වේ. සුඟාන්නයෙයි යුතුන්ද, ආයතන, ඩායු, ආර්ය සහන ධරමයන් දක්වනුදේ රේකඳු මානුයකි. අභිඛරමයයි වනාගි නිරවිශේෂ ව ඒ ධරමයන් බෙදා බෙදා දක්වනු ලැබෙන බැවින් අභිඛරමය සුඟාන්න පිටකයට වධා විශේද වූ ද, අධික වූ ද, අභිඛරක වූ ද පරමාර්ථ ධරම විශුහයකි. අභිඛරම සර්තුප්‍රකරණය ම විද්‍රෝහනා භාවනාවකි. එහෙත් එය අති විශාල බැවින් අනුපිළිවෙළින් විද්‍රෝහනා මාර්ගයට ගොනුකරගන යුතුව ඇත.

සොළඹ රාජ්‍ය පේට්‍රො බොද්ධ සංගමය මහින් 1984 ජූනි 06 දින ආරම්භ කරන ලද මායික භාවනා පාඩම් පෙළ අනුව විනුරා රුජා

භාවනාව ආදිකොට සම සහලිස් සමර් හාවනාවන්, සහර සහිතවේන සහිත සවිස්තර විදුරුණනා භාවනාවන් සපුරා ගුන්ප සහතින් ප්‍රකාශයට පත් කොට ඇත. ඉන් අනෙකුරුව අඩිචරම පිටපය අනුව විදුරුණනා භාවනා පට්ටෙගෙන පුරා විසර දෙකකින් හික මාතිකාව නිමවා අඩිචරම විදුරුණනා භාවනා ගුන්පය මෙශ් ප්‍රකාශයට පත් කරනු ලැබේ.

අඩිචරම සංඛ්‍යා ප්‍රකාශයට ම සාධාරණ වන සම්මසංජී මාතිකා අනුරෝධ හික මාතිකා දෙවිස්ස මෙහි අනුලත් වෙයි. වින්ත පෙවනයින රුප තිරිවාණ යන සහර පරිමාපරිය ම උකන්දි ආයතන ධාංශ ආර්ය සහතයට නෑවා භාවනා විභිනා ආකාරය පළමු වැනි පාඨමෙහි දැක්වෙයි. හික මාතිකා දෙවිස්සට අනුප්‍රියවිවිෂ්න් භාවනා පාඨම් දෙවිස්ස ඉදිරිපත් කොට ඇත. ප්‍රායෝගික වශයෙන් මේ අඩිචරම විදුරුණනා භාවනා පාඨම් සඳාරන හිහි පැවිචි යෝගාවිවරයනට මෙයින් ලැබෙන ආභාසයන් අවබෝධියන් අති විශාලවනු ඇත.

යින් අසුනාවය අනුරෝධ එකක් පාසා උකන්දි ආයතන ධාංශ ආර්ය සහතයනට බෙදා බෙදා සම්මරණය කළ හැකිය. පෙවනයින දෙපනය අනුරෝධ එකක් පාසා ද, අව්‍යීකි රුපය අනුරෝධ එක එකක් ද අක්‍රිත ධාංශ නිවාණය ද යන හියල්ල එකක් පාසා උකන්දි ආයතන - ධාංශ - ආර්ය සහතයනට නෑවින් බෙදා බැඳු බැඳු යැකි ය.

**නිදසුනක්** - යින් අසුනාවය උකන්දි වශයෙන් විද්‍යාන්තකන්ධියකි. ආයතන වශයෙන් මනායනයකි. ධාංශ වශයෙන් සහති. ව්‍යුත්වුව්‍යූජාණ ධාංශ 2, ලස්ක් ව්‍යුත්ජාණ ධාංශ 2, සාන ව්‍යුත්ජාණ ධාංශ 2, රේවා ව්‍යුත්ජාණ ධාංශ 2, කාය ව්‍යුත්ජාණ ධාංශ 2, පඟ්‍රවිද්වාරාවිර්තනය යා සම්පූර්ණ දෙක ද යන යින් ඇත මෙන් ධාංශව ය. ඉතිරි යින් පැන්ත්තසයම මෙන් ව්‍යුත්ජාණ ධාංශව ය. ආර්ය සහත වශයෙන් ලෝකික යින් එක් අසුව ම දුක්ඛ සහතයකි. ලෝකොස්තර යින් අට දෙන ම සහත විනිරුම්ක්ත ය. දෙපනය් පෙවනයින අනුරෝධ වේදනාව වේදනාන්තකන්ධියකි. සංඛාව සංඛාන්තකන්ධියකි. ඉතිරි පෙවනයින සම්පනාස ම සංඛාර්ථකන්ධියකි. ආයතන වශයෙන් දෙපනය් පෙවනයින විවෘත ම දීම්වායනනයකි. ධාංශ වශයෙන් දිරම ධාංශවකි. ආර්ය සහත වශයෙන් ලෝකික යින්හි යෙදන පෙවනයින අනුරෝධ

ලෙස්හය හැර ඉතිරි එක් පනස දුන්බේසනායකි. ලෙස්හය සම්දය සහනයයකි. මාරුග සින් සහනරේහි ප්‍රඟා - විනරක - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මිජ්න් - සම්මා ආලේවි - විරය - සහිය - රේකශේනා යන අට දෙනා මාරුග සහනයයකි. ඉතිරි ටොටියායික විසි අට දෙනා ද වැලුසින් සහර ටොටියායික සහිය ද සහන විනිරුම්ක්න ය.

නිරවාණය ස්කන්ධ සංශ්‍යාලයන් විනිරුම්ක්න ය ; ඩරලායනයයකි ; ඩරම ඩානුවති. නිරෝධ සහනයයකි. ලෙස්කොට්නාර ඩරම සිසිව්ක් ම අනීත්‍යාදී ක්‍රිලක්සනයට නාචා විද්‍රේශනා තොකරනු ලැංවි. එහෙන් ගාන්න ප්‍රශ්න විශයෙන් මෙහෙනි කළ දුනුවන බැවින් ඒ පිළිබඳ ඩරම විහාර උගා දුනුම් වන බෙවි සැලකිය දුනු ය.

ඉහත සඳහන් නිදසුන අනුව මේ පාඩ්මි පෙළ හදාරන ගධාද්ධියනට සම්දාරින් ගැනු ලැබෙන සැම් අරමුණක් ම ඇපලත්තික මානිකා ආදී එක එකත් ගෙන ස්කන්ධ ආයනන ඩානු ආරය සහනයට නාවිතින් විසිනුරු ලෙස විද්‍රේශනා මාරුගයනි ඉදිරියට යා හැකි විනු ඇත. මුද්ධ ඩරමයයි සාරවන් වූ සහර පරමාරථ ඩරමයන් අනුව ශොරන විද්‍රේශනා මාරුගයන් මේ හාටනා ප්‍රශ්න්ප්‍රශ්න ප්‍රකාශ වන බැවින් ඩරම්භාමි සියලු දෙනා විසින් ම මෙය සාවධානව නැවත නැවතන් කියවා අවබෝධ කරගනු ලැංවිවා. ප්‍රායෝගික විශයෙන් මේ විද්‍රේශනා හාටනාවේහි යෙදෙනු ලැබේවා.

මේ හාටනා මාරුගය ඉතා මැනැවැසි හාදයාගම ආශිරවාද දුරට්වාංශම ව අනුමත ශකාට වදාල, රාජ්‍ය ගේවා ගධාද්ධ සංශ්‍යාලයේ ප්‍රධාන අනුශාසන, අශ්‍රම්භා පණ්ඩින විද්‍යා විශාරද අනිපුර්ජිය මධිජේ පක්ෂ්‍යාචිජාචිධාන මහානායක මානිමිපාජන් වහන්සේට සහ අස්මදාවාරයේන්හම අනිපුර්ජිය රාජ්‍යාචිය පණ්ඩින සඩවැදුළව් ශ්‍රී රේඛාවිංසාචිධාන, ශ්‍රී කළඹාණී යෝගාප්‍රම සංස්ක්‍රාම්වී සම්ප්‍රාදක ප්‍රධාන අනුශාසන මානිමිපාජන් වහන්සේට ද නිදුස් නිරෝධි දුව්පත් හාටයෙන් විංගන් ගා ව්‍යාධික කාලයක් දිස්සාපු ශ්‍රී සම්ප්‍රාදක ද මතු උනුම් ගෙවාවාරා මුදුබෙව ද අන්වේවායි පනමින් ගොරවාදර හස්තභාවන්හව නමිස්භාර කරමි.

හාටිනා ගුන්පය මූදණය කරවීමෙහිලා පුරුණ අනුග්‍රහය දක්වූ ගරු ඔබාදුධ කටයුතු පිළිබඳ පොමසාරිස්තූමාණන්ට ද සොල්ඩි රජයේ මූදණාලයාධිපතිතූමාණන්ට ද, රාජ්‍ය උස්ථා ඔබාදුධ සංගමයට ද, මායික හාටිනා පන්තියට සහභාගි වන සැමට ද රජ්‍යනාජුයාධිරවාදුලයන් ආයුරාලර්ගත යි සම්පත් සිදුධ ව ශාන්ත නිම්මාණවලටධයට උස්තූ ව්‍යාසනා ටේවා, මෙය කියවන ජාටින කරන සැමටන් විදුරුගනා හාටිනා මාර්ගය ආලෙප්කමන් ටේවා, ධිරිමියාන හාටිනාදාන මුදුන්පත් ටේවා, ශාන්ත නිව්‍යාණ ධානුව සාස්‍යාත් ටේවා.

"සම්බීජ සන්නා හටන්තූ පුළුවන්නා"

මෙයට,

මෙනැති, භාද්‍යජන් අරියඩම් ස්පර්ටර,  
දුණවර්ධන යෝගාසුම මධ්‍යස්ථානය,

ගල්දුව,

සහව.

2540 - 1996.07.19

## භාවනා නම් කටයුතු දී

"භාවනා ඇඟලයිමේ ආසෙවනි වැඩියේ එකායානි භාවනා" යනු නිරවචන හෙයින් යම් වෙිනානාවක් කරන ගොට ගෙනැ ඇඟල ධර්මයන් වැළඳී ද, වැඩි දියුණු සෙරද ද ඒ වෙිනානාව භාවනා නම් වේ.

භාවනා නම් වැළඳීම සි. දියුණු කිරීම සි. ඇම්ප් වැළඳීම ද? සින යහපත් අරමුණණයකි වැළඳීම සි. නොයෙක් අරමුණු ගැනීම් වශයෙන් එහෙ මෙහෙ විසිර යුතු සින් සාමාන්‍ය ස්වභාවය සි. එහෙයින් ඉජට්ටාරම්මයෙහි ඇශ්‍රීම් අනිජට්ටාරම්මයෙහි ගැට්ටිම් ඇති වේයි. එයින් අඹුංගල වෙිනානා පහළ වේයි. එසේ එහෙ මෙහෙ විසිර යා නොදී යහපත් අරමුණණයකි මැ නැවත නැවත ඉපදිම් වශයෙන් බැඳ නැත්තෙම්න් සින ස්ථිර වේයි. එයින් ඇඟල වෙිනානා බහුල වේයි. පූජ පූජ කරුණුවල දී ඇශ්‍රීම් ගැට්ටිම් ඇති වේයි. එයින් අඹුංගල වෙිනානා ද ඇති වේයි. ජෙරුම් ගැනීම් ප්‍රස්ථාව සඳහා ගල්මිය මෙවැලවී වේල්ල ගැන සිනා බිජන්න.

ඒ වේල්ල කනා අන්තේ වැළිවලිනි. සාමාන්‍යයෙන් වැඩි විසිර කිෂේන විට පූජ ව්‍යුරු පාරකට ද ගෝදී යයි. එසේ වූ වැඩි රියන අගලට බිජනා සේ එහි එහි මැ තද කැර ස්ථිර කිරීම නිසා මිල ව්‍යුරු පාරකට ද ගො ගෙනැ නො යයි. එසේ ම ඉතා පූජ ඉජට්ටානිජ්ට අරමුණක දී පවා විසිර යන සින මෙවැසේ එක්මු අරමුණණයකි නැවත නැවත ඉපදිම් වශයෙන් ස්ථිර කැර යන් විට අනිජයින් ඉජට්ටානිජ්ට ආරම්මයෙක දී හෝ විසිය යා නොදී යා ගො භැංකි වේයි. එයින් ඇඟල වෙිනානා බහුල වේයි. අඹුංගල වෙිනානා ඇති වේයි. භාවනාවෙන් ඇඟල ධර්මයන් වැළඳී යැයි සිංහ එහෙයිනි.

## කටය හෙයින් භාවනා අවශ්‍ය ද?

මුද්ධ ධර්මය නො දන්නාඟු ද දන්නාවා යැයි සිනා ගන්නාඟු ද මුද්ධ ධර්මය පරෙලාවට කිෂේන ආගමමකු සි සිනකි, කියකි. එමදු අන්ධබාල පාරේජනයනට අනුකමිපා කරනවා භැඳී අන් කරන්නට දදයක් නැත. මුද්ධාගම මෙලෙලාවට කිෂේන ධර්මයෙකි. මෙලෙලාවූ ගොදුන් සිරියෙන් පරෙලාව ද ගොදු වන බව සි. මුද්ධාගමම් උග්‍රාහිත්තෙන්. මුද්ධාගමකි කිෂේන කරුණුවලින් සියයට අසුවක් පමණ මෙලෙලාවූ දියුණුවටයි.

සාධකයක් විශයෙන් ගත්තෙන් මුද්ධාගමකි උසස් ම පිළිවෙක් වන සිල භාවනා අදිකින් මතා ව වැටහැනු ඇත. ශිලයෙහි ප්‍රධාන ආනිසංස පසෙකි. එයින් භතරක් මෙලෙලාවට සි, එක සි පරලෙලාවට. භාවනාවේහි විශේෂයෙන් තෙමත් භාවනාවේහි ආනිසංස එකොලුපෙකි. එයින් දූහයක් මෙලෙලාවට සි, එක සි පරලෙලාවට, භාවනාවේහි ආනිසංසයෙක් පොහොස් ය.

### අකිඩම භාවනා

අතිපුරුෂ නාලයන් අරියධිමිම මහා ස්ථ්‍රීරිරයන් වහන්සේ වර්තමාන පුහෙයහි වාසය කරන උත්තරීතර ක්මිමිටියානාවිය මහා ස්ථ්‍රීරිරයන් වහන්සේ නමිනි. උන් වහන්සේ ගේ ආචාරයපාදයන් වහන්සේ ද උන් සිල්පින් දූණවෙක් මහ තෙරුන් වහන්සේ නමිනි.

අරියධිම මහා ස්ථ්‍රීරිරයන් වහන්සේ ක්‍රිපිටකය රෝදින් හදාරා ජ්‍රිතයට සම්බන්ධ කර ගෙන කුඩා ගල්දුව ශ්‍රී දූණවරධන යෝගාගුම මූලස්ථානයෙහි වාසය කොරමින් විශාල සිංහ පිරිසක් හදාගෙන යෝගාගුම රාජියක් පාලනය කරමින් සිටින උනුමමිනි.

අරියධිම මහා ස්ථ්‍රීරිරයන් වහන්සේ අකිඩම භාවනා නමින් ධර්මානුශාලව අත්ත භාවනා තුමයක් සම්පාදනය කොට ඇත. එය දක්නට ලැබුවෙන් නැත. අරියධිම මහා ස්ථ්‍රීරිරයන් වහන්සේ ගේ බලාපොරෝත්තුව නිවන් මහ පැහැදිලි කොට ජනනාව ඒ මිය යටත්හට උත්සාහ දීම සි. ඒ බලාපොරෝත්තුව සර්ල ටෙට්‍රිංඡ ඉහ සිහින් ප්‍රාර්ථනා කරමි.

මේ උනුම මාරුගය සැදුහැවන් මහා ජනයා අනට පත් සිරිමට පොන් මුදුණුය කරවන මුද්ධ ගාසන අමාත්‍යාංශයටත් සහාය දෙන හැම දෙනාටත් ධිරම දානමය පිළෙන්න් නිවන් සුව අත් ටෙට්.

මධින් පජ්ජාමින,  
ශ්‍රී ලංකා අම්රපුර මහා සංස සහාවේ  
උත්තරීතර මහානායක ස්ථ්‍රීර.

## රාජ්‍ය සේවා බොද්ධ සංගමය - ආචිංසනය

ඩී සමූහුද්ධ රුපත්විය අනුස්මරණය කරමින් සමූහුද්ධ හාසනයේ විරස්ථිතිය අපේක්ෂාවටත් විශේෂයෙන් රජය සේවක පිරිස් අතරත්, අවශ්‍යෝගයෙන් පුද්ධා මුද්ධී සම්පත්තා බොද්ධයෙන් අතරත්, පරියතියි, ප්‍රමිතියි, ප්‍රමිතවි හාසනය ප්‍රවලින කිරීම් අපේක්ෂාවටත් ආරම්භ කරන ලද රාජ්‍ය සේවා බොද්ධ සංගමය, එහි පරමාරි බොෂණ්‍ය දුරට මුද්‍රුන්පත් තරගෙන ඇති බව මුළු ප්‍රමේර්දෙසෙන් සඳහන් කරමු.

මෙම තත්ත්වය උදාකර ගැනීමට විශේෂ රුකුලක් වූයේ අනිපුර්‍ය නාලයන් අරියයම්ම මාහිමිපාණන් වහන්සේ විසින් පවත්වනු ලබන හාටනා පත්තිය යි. වසර දොළඹකට පෙර 1984 පුනි මි 10 වන දින සිට හාටනා දිනට නියමිත ධම් කරුණු අධිංශ ධම් ප්‍රතිකාවක් බුමින් නිකුත් කරමින් මාස්පතා පැවැත්වෙන එක් එක් හාටනා සොට් අවසානයේ හාස්තසාර ධම් ප්‍රශ්නරියක නොමිලුයේ නිකුත් කරමින් මාස කිරීමකට වරක් මිල හාටනා වැඩ සටහන් ද පවත්වමින් අනිපුර්‍ය නාලයන් අරියයම්ම මාහිමිපාණන් වහන්සේ ඉතාමත් සරල අන්දුමින් මෙම වැඩ සටහන පැවැත්වීම, අනියයින් ප්‍රශ්නයනිය යි.

මෙම වැඩ පිළිවෙශ්ලේ සමර් විපස්සනා හාටනා භදාරා අදාළ ධම් යුත්ත් ද නිකුත්කර ඇති අතර මෙවර හාටනා වැඩිසටහන නාව මිගකට යොමු වී සිටේ. එහෙම අනිධම් දේශනාවට අනුව හාටනා වැඩිසටහනක් පැවැත්වීම යි. තුළිව ධම්යෙන් අනිධම් පිටකය සම්බන්ධයෙන් බොෂණ්‍ය බොද්ධයෙන් විවිධ මත ප්‍රකාශ කරමින් හාටනායෙන් මදුක් දුරක්ත වී ඇත්තාහ. එම දුරක්ත ඉවත්කරමින් හාසනාභ්‍යලේඩ්ක ප්‍රතිඵති යෙමිමට සොහරම් දුරට අනිධර්මය ඉවහාල් වන්නෙනු යි මෙම යුත්ත්යෙන් පැහැදිලි වේ. කාණ්ඩ කිරීම වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට අදහස් කොරන අනිධම් හාටනාලේ ප්‍රම්ම හාය මෙය වන අතර, පසුව සොට් වශයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමට සැලුපුම් කර සිටේ.

රාජ්‍ය සේවා බොද්ධ සංගමයේ ආරම්භක පැවැදි උපදේශක අනිපුර්‍ය රාජකීය පණ්ඩිත විද්‍යා විගාරද, අර්ග මහා පණ්ඩිත මධ්‍යස්ථානික මහානායක මාහිමිපාණන් වහන්සේට ද, මෙම හාටනා පත්තිය

අනුමතකර විදාහ අම්බලන්ගේ කෙශව ගලදුව ඉණවින යෝගාපුමයේ සම්බැදුක රාජකීය පෙෂේන කටයුතුදුවේ උනවිංගාහිඛා මහාභායක මාහිමිපාණ් විහැළේට ද, අවුරුදු ගදාලසකට වඩා අධික කාලයක් මෙම හාටිනා පන්තිය මාස්පෙනා පවත්වන්නා වූ ද, හාටිනා සටහන් සකස්කර දෙමින්, හාටිනා අත්පෙන් සකස්කර දී සෞදුපත් පරිජා කාර්මින් ගිල හාටිනා වැඩිසටහන් පවත්වාමින් අයිතින ගස්වාචක සලසන මූ ඉණවින යෝගාපුම සංස්රාමේ සංස්කාලීකාරී අනිපුරුණ නාලයන් අවශ්‍ය මාහිමිපාණ් විහැළේට ද ගන ව්‍යිෂ්ක කාලයක් නිදුක් තියෙනි දිසියු මූ සම්පත් ලැබූ අති ග්‍රෑශ්‍ය ලෙවිනුරු මුද බව ම ලැබේවා.

හාටිනා පන්තිය පැවුන්වීමට සහසුකම් සලකා දෙන කොළඹ මහ නගරාධීපකීතුමා ඇතුළ ජේවික පිරිසට හා මහජන පුස්නකාලයාධීපති ආම්.ධී.රුඩ්. ජයවර්ධන මහනා ප්‍රධාන අදාළ ජේවික පිරිසට ද, ධෙම් ප්‍රන්ත ප්‍රකාශකයට මිශේපකාරීවන මුද්ද කාසන අමාන්තා.ගයේ ගේරු මිලදිවි.කි.ඩී. ජයවර්ධන මහනා හා බොද්ධ කටයුතු කොටසාරිස්තුම්ව ද, මුදුන කටයුතුවල දී සහායවන රජයේ මුදුණාලයාධීපති හෙවිල් නාභායක්කාර මහනාට ද, රහස්‍ය අ.ගයේ ප්‍රධාන ඩී.ඩී. ඇලර් මහනාට ද, එහි එම්.ඩී. පියඟේකර මහනා ඇතුළ ඩියලු නිලධාරීන්ට හා ජේවික මහජන්ට ද, රාජ්‍ය ජේවා බොද්ධ සංගමයේ විධායක මණ්ඩලය ඇතුළ සාමාජික සාමාජිකාවරුන්ට ද, හාටිනා පන්තියට සහභාගිවන ඩියලු දෙනාට ද මෙම ඇඟල් බිලයන් දිගාසිරි සම්පත් ලැබූ නොලුවර උතුම් නිවන් සුවියෙන් සැනැස්පිටා.

මෙයට - ගාසනාලයැකි,

පු. එස්. මුදලින්,  
ආගමික කටයුතු සංඝිතායක

ලිං සින්ගම,  
ගරු සහාපති

ඡේ. එ. නඩුජයේන  
ගරු හාංච්ඡාරික

විෂයනාජු ආධික  
ගරු ගේරු

## අගිධිම රික මාරිකාව

නැතමා තස්ස හගවිනො අරහතෙකා සමඟ සම්බුද්ධයා  
නැතමා තස්ස හගවිනො අරහතෙකා සමඟ සම්බුද්ධයා  
නැතමා තස්ස හගවිනො අරහතෙකා සමඟ සම්බුද්ධයා

1. කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා, දූච්චා ධම්මා ධම්මා.
2. සුඩාය ටේදනාය සම්පුර්ණා ධම්මා, දුෂ්චාය ටේදනාය සම්පුර්ණා ධම්මා, අදුක්ක්මසුඩාය ටේදනාය සම්පුර්ණා ධම්මා.
3. විපාකා ධම්මා, විපාකා ධම්මා, නෝට විපාක න විපාක ධම්මා.
4. උපාදින්සුපාදානීය ධම්මා, අනුපාදින්සුපාදානීය ධම්මා, අනුපාදින්න අනුපාදානීය ධම්මා.
5. සංකිලිවිය සංකිලේසිකා ධම්මා, අසංකිලිවිය සංකිලේසිකා ධම්මා, අසංකිලිවිය අසංකිලේසිකා ධම්මා.
6. සටහනක්ක සටහාරා ධම්මා, අවිනක්ක විවාර මත්තා ධම්මා, අවිනක්ක අවිවාර ධම්මා.
7. පිහි සහගනා ධම්මා, සුඩ සහගනා ධම්මා, උපසක්බා සහගනා ධම්මා.
8. දුස්සන්න පහාතකිබා ධම්මා, හාවනාය පහාතකිබා ධම්මා, නෝට දුස්සන්න න හාවනාය පහාතකිබා ධම්මා.
9. දුස්සන්න පහාතකිබ ජේතුකා ධම්මා, හාවනාය පහාතකිබ ජේතුකා ධම්මා, නෝට දුස්සන්න න හාවනාය පහාතකිබ ජේතුකා ධම්මා.

10. ආචාර ගාමිනෝ ධම්මා, අපචාර ගාමිනෝ ධම්මා, හෝට් ආචාර ගාමිනෝ න් අපචාර ගාමිනෝ ධම්මා.
11. සෞක්ඛ්‍ය ධම්මා, අසෞක්ඛ්‍ය ධම්මා, හෝට් සෞක්ඛ්‍ය නාමසෞක්ඛ්‍ය ධම්මා.
12. පරින්තා ධම්මා, මහේගතා ධම්මා, අප්පම්පාණා ධම්මා.
13. පරින්තාරමීම්තා ධම්මා, මහේගතාරමීම්තා ධම්මා, අප්පම්පාණාරමීම්තා ධම්මා.
14. මිනා ධම්මා, මේෂයිමා ධම්මා, පැණිනා ධම්මා.
15. මිවිෂන්න නියනා ධම්මා, සම්මත්න නියනා ධම්මා, අනියනා ධම්මා.
16. මල්ගාරමීම්තා ධම්මා, මල්ගෙන්නුකා ධම්මා, මල්ගාධිපතිනෝ ධම්මා.
17. උපන්නා ධම්මා, අනුෂ්පන්නා ධම්මා, උපාදුනෝ ධම්මා.
18. අනිනා ධම්මා, අනාගතා ධම්මා, පවුල්පන්නා ධම්මා.
19. අනිනාරමීම්තා ධම්මා, අනාගතාරමීම්තා ධම්මා, පවුල්පන්නාරමීම්තා ධම්මා.
20. අශ්චිත්නා ධම්මා, බහිදුධා ධම්මා, අශ්චිත්තා බහිදුධා ධම්මා.
21. අශ්චිත්නාරමීම්තා ධම්මා, බහිදුධාරමීම්තා ධම්මා, අශ්චිත්තා බහිදුධාරමීම්තා ධම්මා.
22. සනිද්ධසන සප්පරිසා ධම්මා, අනිද්ධසන සප්පරිසා ධම්මා, අනිද්ධසන අප්පරියා ධම්මා නි.

මිනා මානිනා.

## පටින

## පිටුව

1.	වැනි පාඨම	... 1 - 12
2.	වැනි පාඨම - හික මාතිකා භාවනාව (කුසල ත්‍රිකය)	... 13 - 22
3.	වැනි පාඨම - හික මාතිකා භාවනාව (වේදනා ත්‍රිකය)	... 23 - 31
4.	වැනි පාඨම - හික මාතිකා භාවනාව (විපාක ත්‍රිකය)	... 32 - 39
5.	වැනි පාඨම - හික මාතිකා භාවනාව (ලුපාදීන්න ත්‍රිකය)	... 40 - 48
6.	වැනි පාඨම - හික මාතිකා භාවනාව (සංකිලිටිය ත්‍රිකය)	... 49 - 56
7.	වැනි පාඨම - විනරක ත්‍රිකය	... 57 - 65
8.	වැනි පාඨම - ප්‍රිකි ත්‍රිකය	... 66 - 74
9.	වැනි පාඨම - දූෂ්චරණ ත්‍රිකය	... 75 - 83
10.	වැනි පාඨම - දූෂ්චරණජ්‍ය ත්‍රිකය	... 84 - 91
11.	වැනි පාඨම - ආචාරගාමී ත්‍රිකය	... 92 - 99
12.	වැනි පාඨම - සෙක්බ ත්‍රිකය	... 100 - 107
13.	වැනි පාඨම - පරින්තන ත්‍රිකය	... 108 - 114
14.	වැනි පාඨම - පරින්තනාරමිමණ ත්‍රිකය	... 115 - 122
15.	වැනි පාඨම - හින ත්‍රිකය	... 123 - 128
16.	වැනි පාඨම - මිවිෂන්ත ත්‍රිකය	... 129 - 136
17.	වැනි පාඨම - මග්ගාරමිමණ ත්‍රිකය	... 137 - 145
18.	වැනි පාඨම - උප්පන්න ත්‍රිකය	... 146 - 154
19.	වැනි පාඨම - අනින ත්‍රිකය	... 155 - 164
20.	වැනි පාඨම - අනිනාරමිමණ ත්‍රිකය	... 165 - 171
21.	වැනි පාඨම - අර්කධින්තන ත්‍රිකය	... 172 - 181
22.	වැනි පාඨම - අර්කධින්තනාරමිමණ ත්‍රිකය	... 182 - 189
23.	වැනි පාඨම - සනිද්ධ්‍යන ත්‍රිකය	... 190 - 195

## අභිජ්‍රම හාටනා

### 1 වැකි පාඨම

නළමා තස්ස භගවතෙනා අරහතෙනා සමමා සම්බුද්ධියා  
නළමා තස්ස භගවතෙනා අරහතෙනා සමමා සම්බුද්ධියා  
නළමා තස්ස භගවතෙනා අරහතෙනා සමමා සම්බුද්ධියා

1. ඇත්තේලෝකාග්‍ර වූ හායාවත් අරහත් සම්පත් සම්බුද්ධ සරවඳ  
රාජෝත්තම්යාණන් වහන්සේ සාරාසංඛ්‍ය කළුප උක්ෂයක් නිස්සේ පිරු  
බෝධීයම්හාර සේතුවෙන් දැඩිවි නොරුදුරුතා නැදි තීරයෙහි වුද්ධියා  
දැදි තුමිලයහි පිහිටි බෝධී මණ්ඩලයේ දී උපතින් පන්තිසේ වන ව්‍යුහයි  
ව්‍යුහක් පුර පසලුය්වින පොහොදීන අර්ථම කාලයේ දී සරවඳානා  
අූන ප්‍රිතිලාභයක් සමඟ පෙරපසු නොවී ගාමිහිර අභිජරමය ස්විධම්බූ  
අූනයෙන් අවබෝධ ශොට් දාන විදාල යේක.

2. වුද්ධිත්වයට පත්වීමෙන් පසු සතර වැනි රත්නයර සතියේ දී  
ගාමිහිර අභිජරමය පන්මරුහනය කරමින් ශ්‍රී මුද්ධ දදුහායෙන් සවියක්  
සහ වුද්ධිරෝමින් විභිඩුව්‍යින් ගුන ස්ම්මාවක් මෙන් ආවර්තනා කළ යේක.  
වුද්ධිත්වයෙන් පත්වැනි ව්‍යුහයි සැවැන් තුවර දී යමා මහා පෙළහැර යා  
විදාරා තවිනිසා හට්තයට වැඩිම කරවා විස්සාන ඇත්මානයක් නිස්සේ  
මානා දිව්‍යරාජාණන් ප්‍රධාන දක්දායක් සකස්ව දදිවිභුන් මැද  
අභිජර්හාර අභිජරමය දදුනා ශොට් විදාල යේක.

3. දින අනුවක් නිස්සේ අනරත් නැඹිව අභිජරම දදුනය  
පවත්වමින් සැමදා දිවා පිළිබුන ලේලාව සලකා නිර්මිත වුදුරුවක් මවා  
යා මෙමනයක් මේ දදුනය ශොටර්වා සි අදිටන් ශොට් උඩුරුඩුරු  
දිවියිනට පිළුයියා වැව සිමවත අනවතාර්ත විළ්ලනර පැන් සැහැසි  
දෑන්විලදා රහි දී උපස්ථානයට වඩා සැරුපුත් මහරහන් වහන්සේට අති  
සංක්ෂිප්ත අභිජරම දදුනාව පවත්වා විදාල යේක.

4. සැවැන් තුවර දී යමාමහ පෙළහැර දාක සපුන්ගත ව පැවැදි වූ  
පන්තියයක් පමණ වූ නවත සහ පිරිසට සැරුපුත් මහරහන් වහන්සේ

විසින්, උගන්ටින ලද්දා වූ සරවණයන් වහන්සේගේ ම ශ්‍රී ලංකායෙන් දෙනෙන කරන ලද අඩියරමය නාතිවිස්තාර නාති සංජුමිත්තා දෙනෙනාව නාම් ලබා, එය විනාති ධම්මිංගංගල් ප්‍රකාරණය - විහාන ප්‍රකාරණය - බාහුකරුවා ප්‍රකාරණය - ප්‍රගලුප ප්‍රකාරණය - ප්‍රකාරණය - කාඩ්ට්‍රික් ප්‍රකාරණය - යමින ප්‍රකාරණය සහ පටිපාන මිනා ප්‍රකාරණය නැමින් ප්‍රකාරණ සහකින් සම්බන්ධී ටෙවියි.

5. දෙවිලොව දී විදාහ අඩිවිස්තාර වූ ද, අනවතාපීන විල්ංකර දී විදාහ අඩිකංක්විස්තා වූ ද සඳහා ප්‍රකාරණයන් සමන්වීන වූ නාතිවිස්තාර නාතිංඡක්විස්තා වූ ද හිටිය වූ ගාමිකිර අඩියරම දෙනෙනාවහි සකල පරමාර්ථ ධර්මයෝ සහර දෙනෙන් වෙති. වින්න පරමාර්ථය - තෙවිතයික පරමාර්ථය - රුප පරමාර්ථය සහ නිර්වාණ පරමාර්ථය නැමියි. මෙනැන් සිටි සහර පරමාර්ථය සම්බන්ධ වූ සම්බන්ධී මාතිනා භාවිතා කුමිය දුක්මේ.

#### සම්බන්ධී මාතිනා භාවිතා වාක්‍යය

නමෝ තාස්‍ය හගවනා අරහතා සම්මා සම්බුද්ධිය !!!

1. මාගේ ස්වාමී වූ කුෂ්‍රුතාණන් වහන්සේ විසින් දෙනෙන ප්‍රකාර විදාහන ලද්දා වූ අඩියරම සඳහාප්‍රකාරණයයි වූ අඩිල්නතම අර්ථයන් ද අවිප්පින අර්ථයන් ද පරමාර්ථ නාම් වූ ධර්මයෝ වින්නය - තෙවිතයිකය - රුපය - නිර්වාණයැ සි සතරාසාර වින්නාය.

2. එකුන් අනු විස්තාරයෝ, දෙපනාස් තෙවිතයිකයෝ, අවටිය රුපයෝ නිර්වාණයයි සියන ලද්දා වූ සහර පරමාර්ථ ධර්මයෝ විනාති, ස්කන්ධ වශයෙන් පස් වැදුරුම් වෙති. ආයතන වශයෙන් දාඟලාස් වැදුරුම් වෙති. බාහු වශයෙන් අවෙලාස් වැදුරුම් වෙති. ආරයසනා වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වෙති.

3. ස්කන්ධ වශයෙන් පස්වැදුරුම් වින්නාපු නෙක්ස් ද යන්, රුප අවටිය රුපය්න්යිය නාම් ලබා, තෙවිතයික දෙපනාස් අනුරෙන් වැදුනා තෙවිතයිකය වැදුනාස්න්යිය නාම් ලබා. සංස්‍යා තෙවිතයිකය

ඉම් පුද්‍ර හාදයන් අවශ්‍යක ද්‍රව්‍යවාසන් විෂයෙහි  
සංඛ්‍යාතන්ත්‍රය නම් වේ. ඉතිරි සම්පූර්ණ ලෙවනයික සංඛ්‍යාතන්ත්‍රය  
නම් වේ. සින් එහුන් අනුව විභාගයන්ත්‍රය නම් වේ. නිරවාණය උත්පාද  
යිනි ගංග නම් වූ අවස්ථාවන් නාමි බැවින් ද අනිතානායන විරෝධීන ආදි  
කාලාන්ත්‍රයකට අයන් නැති බැවින් ද ස්කන්ධ සංශ්‍යාතන්ත්‍ර විනිරුත්ත  
නම් වේ. මෙළේ ස්කන්ධ වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

4. ආයතන වශයෙන් අදාළාස් වැදුරුම් වන්නාය කොළඳේ ද යන්,  
අවශ්‍ය රුපය අනුරෙන් වික්ෂුප්‍රසාද රුපය වික්ෂායතන නම්. සෞජ්‍යප්‍රසාද  
රුපය සෞජ්‍යයතන නම්. සාහාප්‍රසාද රුපය සාහායතන නම්. තේවා  
ප්‍රසාද රුපය තේවායතන නම්. කායප්‍රසාද රුපය කායයතන නම්. විරාණ  
රුපය රුපායතන නම්. ගබ්ද රුපය සද්ධායතන නම්. ගන්ධරුපය  
ගන්ධායතන නම්. රස රුපය රසායතන නම්. පත්‍ර ගන්ධරුපය යන  
සුභාෂ්‍ය සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය ගෝචිත්‍රියායතන නම්.

5. සින් අසු නවිය මිනායතන නම්. ලෙවනයික දෙපනය,  
ආපෝඩියා - ඉත්තිනිදිය - පුරියිනිදිය - හදය රුපය - තේවා රුප - ආහාර  
රුප - ආකාස රුප - කායවියුෂ්ස්ඨත්ති රුප - විවිජ්‍යුෂ්ඨත්ති රුප - ලුණා  
රුප - මුදුනා රුප - කම්මියුෂ්ස්දනා රුප - උපවිය රුප - සන්තත්ති රුප -  
ජරකා රුප - අනිවිතා රුප යන සුක්ෂ්ම රුප සෞජ්‍යය හා නිරවාණය ද  
යන මේ ධර්ම සමුහාය දිම්මායතන නම්. මෙළේ ආයතන වශයෙන්  
අදාළාස් වැදුරුම් වේ.

6. දිවානු වශයෙන් අවශ්‍ය වැදුරුම් වන්නාය කොළඳේ ද යන්,  
අවශ්‍ය රුප අනුරෙන් වික්ෂුප්‍රසාද රුපය වික්ෂුධානු නම්. සෞජ්‍ය ප්‍රසාද  
රුපය සෞජ්‍යධානු නම්. සාහාප්‍රසාද රුපය සාහාධානු නම්. තේවාප්‍රසාද  
රුපය තේවාධානු නම්. කායප්‍රසාද රුපය කායධානු නම්. විරාණ රුපය  
රුධාධානු නම්. ගබ්ද රුපය සද්ධාධානු නම්. ගන්ධරුපය ගන්ධධානු නම්.  
රස රුපය රසධානු නම්. පත්‍ර - ගන්ධරුපය - වායෝ යන සුභාෂ්‍ය සංඛ්‍යාත  
ස්පර්ශ රුපය ගෝචිත්‍රිය දිවානු නම්.

7. වික්ෂුවියුෂ්ස්ඨාණ දෙසින වියුෂ්ස්ඨාණ දිවානු නම්.  
සෞජ්‍යවියුෂ්ස්ඨාණ දෙසින සෞජ්‍යවියුෂ්ස්ඨාණ දිවානු නම්. සාහා වියුෂ්ස්ඨාණ  
දෙසින සාහා වියුෂ්ස්ඨාණ දිවානු නම්. තේවා වියුෂ්ස්ඨාණ දෙසින තේවා

අතියිරීම හාවතා - 1 ටැනි පාඩම

විස්තුස්ථාන ධාංචු නම්. කායවිස්තුස්ථාන දෙසින කායවිස්තුස්ථාන ධාංචු නම්. පස්ක්විද්වාරාවිප්පන සින හා සිපිපිවිප්පන දෙසින මහෝධානු නම්. ඉතිරි සහුත්තාවින්නය මෙනෑට්විස්තුස්ථාන ධාංචු නම්.

8. ගෙවනයින දෙපනයය - ආපේර්ඩානු - ඉත්ස්ටීඩ් - පුරිසින්ඩ් - හදයරුප - ජ්‍යෙෂ්ඨරුප - ආභාර රුප - ආකෘත්‍ය රුප - කායවිස්තුත්ති රුප - විවිස්තුත්ති රුප - ලුණා රුප - මූල්‍යා රුප - කම්මස්තුත්තා රුප - උපවිධ රුප - සන්නති රුප - ජර්ඩා රුප - අනිවිවතා රුප යන සුක්ෂම රුප සොලස සහ තිරවාණය ද යන මේ ධරුම සුළුහය දීමිධානු නම්. මෙමස් ධාංචු වශයෙන් අවම්ලාස් විදුරුම් වෙති.

9. ආරය සහ වශයෙන් සිවුවිදුරුම් වින්නාපු සෙස් ද යන්, ලොකින සින් එස් අසුව ද, ලෝහ ගෙවනයිනය සැර ඉතිරි එස් පහත ගෙවනයිනය ද අවවිධ රුපය ද දුක්ඛ සහයය නම්. ලෝහ ගෙවනයිනය සම්දය සහයය නම්. තිරවාණය තිරෝධ සහයය නම්. ලෝහක්තිනර සහර මාරුග වින්නාලයනි යයුනා වූ සම්මා දිවියි - සම්මා සංකල්ප - සම්මා වාවා - සම්මා කම්මන්ත - සම්මා ආර්ට - සම්මා වායාම - සම්මා සනි - සම්මා සමාධි නම් වූ මාරුගය අවදෙන මාරුග සහයය නම්. ඉතිරි මාරුග වින්නාලයන් වෙති. මෙමස් ආරය සහ වශයෙන් සිවු විදුරුම් වෙති.

### නිලක්ෂණ විදුර්ගනාව

1. සඩ්බන්ස් මානිකා විදුර්ගනා හාවනාලට් ද පහළ වූ නාමිරුප ජ්‍යෙන්ස් ආයනන ධාංචු නම් වූ පරමාරුප ධරුමයේ ස්ථානයක් ස්ථානයක් පාසා ඇතිව නැතිව ගිය බැවින් අනිත්‍යයෙයිය.

2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් තිරන්තරයෙන් පිවා වින්ද බැවින් දුක්ඛ ගෙයෙය.

3. නම නමන් කැමැෂි ලස නොපැවැති බැවින් අනාභ්‍යමයෙය.

අම් පුරා හාදයන් අවධිම උපාධියාක්ෂණ විභේද

4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන ධාජු නම් වූ පරමාර්ථ ධර්ම සමුහය පිළුන සංඛ්‍යාප විපරීණාමාර්ගයන් සම්බන්ධාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සහාය නම් වේ.

5. ඒ දුක්ඛ සහාය උපදින්නා වූ පුරුවහට තාශණාච ආසුහන හිදාන සංයෝග පැලිබේබාර්ගයන් සම්බන්ධාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්බන්ධය සහාය නම් වේ.

6. ඒ දෙකකි නොපැවැත්ම නම් වූ තිරවාණ ධාජුව තිශ්සරණ විශ්වික අසංඛ්‍යා අම්තාර්ගයන් සම්බන්ධාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සහාය නම් වේ.

7. ඒ නිරෝධ සහාය අවබෝධ කරගැනීමට වැඩිය දුඟ වූ ආර්ය අශ්වාංශික මාර්ගය තියෙන සේතු ද්ස්සන ආධිපත්‍යාර්ගයන් සම්බන්ධාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සහාය නම් වේ.

8. මාගේ හාටනාමය ඇසලානිසංය ධර්මය මෙම ව්‍යුරාර්ය සහා ධර්මය සුවිස් අවබෝධ කර ගැනීම පිශිස ම සේතු වෙවා, වාසනා මෙවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

## පද විවරණය

1. අභිධර්මය - අභි-විශිෂ්ප වූ අභි-අභිරේක වූ ධර්මය අභිධර්මය ය. සුද්‍යාන්ත පිටකාංයහි ස්කන්ධ - ආයතන - ධාජු ආදි වූ ද වින්ත වෙවිතයික රුප තිරවාණ නම් වූ ද පරමාර්ථ ධර්මයන් එස් එස් සොට්සන් විනා ඉතිරි නැතිව දේශනා සොට නොමු. අභිධර්ම සඳහාප්‍රකාරණයෙහි වනායි පරමාර්ථ ධර්මයන් ඉතිරි නැතිව යර්වයමිපුරුණව දේශනා සොට ඇත. එනිසා සුද්‍යාන්තයට වඩා විශිෂ්ප වූ ද අභිරේක වූ ද පරමාර්ථ ධර්මය අභිධර්මය නම් වේ.

2. ඇන්ජේසුග්‍රා- කාම රුප අරුප නම් වූ ඇන් ලද්කොයෙහි ම සිලුයෙන් සමාධීයෙන් ප්‍රසාදවෙන් විමුක්තියෙන් විමුක්ති දානාදරුගෙයෙන් රුපයෙන් දේශනා විළාංගයෙන් පාරි ප්‍රකාශ භාගයෙන් අඟ වූ තරාගෙයෙන් විහැන්සේය.
3. භාගයින් - සම්පික ලද්කවායින්ගේ ප්‍රකාශ භාගයට විඩා ගා සහසු ගුණයෙන් අවින වූ පාරි ප්‍රකාශ භාගයෙන් සම්පාදන බැවිනුත්, පාවිත්‍රායන් භේත් කළ බැවිනුත්, පෙරිවිරෝ භාගයාදී යානාර භාගය ගුණයෙන් දුක්න බැවිනුත්, සියලු ධිරිමිය බැඳා දහම් දෙසු බැවිනුත්, උදුරු මිනිස්ථම් යර්හය කළ බැවිනුත්, යහර ගමනට ගේතු වූ අවිදා තාක්ෂණ කරම් ස්කේල්යයෙන් විමාන දමා නිර්වාණ අම්බය විශේෂ බැවිනුත් භාගයින් නම් වෙති.
4. අර්හන් - වායනා සහිත සකළ ස්කේල්යයෙන් මකරන් උරු වූ බැවිනුත්, රාහාදී ගෙෂලයේ සාරුන් නැසු බැවිනුත්, සංසාර භව දුෂ්‍ය පිද තිද දුෂ්‍ය බැවිනුත්, සියලු ප්‍රත්‍යාවින්ප ප්‍රාදු බැවිනුත්, රාමිනුත් පටින් තැකි මිටියිද භාෂ්‍යනා ඇති බැවිනුත් අර්හන් නම් වෙති.
5. සම්බන් සම්මුද්‍රව - මිටියිද දායුනු වූ දුකාය - ප්‍රහාණය කළ ප්‍රාදු වූ සම්දයය - ප්‍රහාණයේ කළ ප්‍රාදු වූ නිරෝධය - භාවිතා විශයෙන් වැවිය ප්‍රාදු වූ මාර්ගය යන වැළුරුරුප යන්නය අනුත්තේ උපජදයක් නැතිවි, අනිවිත් ද නැතිවි මිනාවත් තමන් ම අවබෝධ කළ ගහයින් සම්බන් සම්මුද්‍රව නම් වෙති.
6. යර්වඳ රාජ්‍යාච්ඡාමියන් විහැන්සේ - ජේතුවින් භවිතන් සංඛ්‍යා නම් වූ ද ජේතුවින් භව ගොන් අයාමිත ආදා නම් වූ නිර්වාණය ද යන ලදාකික ලද්කොක්ස්තර වූ සියලු දේ ද සංස්කාර විකාර ලුක්ස්ජ ප්‍රඥාති නිර්වාණ නම් වූ පාවිත්‍ර ගෙදාය මිශ්චිලය යාවාකාරයෙන් දා විදාල බැවින් ද යර්වඳ රාජ්‍යාච්ඡාමියන් විහැන්සේ එනම් වෙති.
7. පර්වන උපමාවෙන්, සාසර උපමාවෙන් කළුපනා ගොට ගැනු උළුවන භාෂා ඔල්ප නම්, ආපුකුල්ප - අන්තර කළුප - අසංඛ්‍ය කළුප මහා කළුප නමින් එය සකරුකාරය, මිනුයන ලද්කොයෙහි ඒ ඒ භාෂාවට නියමිත පරමියුහය ආපුත් කළුපය ය, ලද්කොයෙහි අවුරුදු අසංඛ්‍යය ආපුහය අවුරි දාවිරෝධය බැඳුන්නා කාලය අන්තර කළුපයය, වැනි අන්තර කළුප විස්සන් එක අසංඛ්‍ය කළුපයය, අසංඛ්‍ය කළුප සනාරන් මහා කළුප

අම් පුරුෂ කාලයන් අවශ්‍යකිම ද්‍රව්‍යීභාදාණන් විනෝද  
ඛකයි. මියා කළුපයක භතැරෙන් එක ගොටුවක් තු විවිධවිධායි අසංඛ්‍ය  
කළුපය තුළ පම්පන් සහාර අපාය - මූළුපය ලෙළුකය - දේශීය ලෙළුකය -  
මුත්ම ලෙළුක තුන යන ජ්‍යාග්‍රහණයි සහ්වයෝග විභාග පරායි. එය අන්තර  
කළුප විස්සයි. ඩින්ජනන් හෝ රුලුපයන් හෝ විභාගයන් හෝ ලෙළුකය  
විනාශ වෙවින් පවත්නා තු අන්තර කළුප විස්සයි පමිණ කාලය සංවිධ  
අසංඛ්‍ය කළුපය නැමි. ලෙළුකය විනාශ වි අත්ථාය බවට පත් වි  
පවතින්නා තු අන්තර කළුප විස්සයි පමිණ කාලය සංවිධවිධායි  
අසංඛ්‍ය කළුපය නැමි. තැවත සක්වල භාෂේදීන් පවත්නා තු අන්තර  
කළුප විස්ස පමිණ කාලය විවිධට අසංඛ්‍ය කළුපය නැමි. ඔම්බේ අන්තර  
කළුප අසුවක දිරුණ කාලය එක් මියා කළුපයයි.

8. අසංඛ්‍යය - සංඛ්‍යා පරිගණකි අන්තිම දිරුණ සංඛ්‍යාව අසංඛ්‍යයයි. එකයි  
මින්ද එකයිය හෙළුවන් අනුත්ථන් අසංඛ්‍යයයි.

එස්ටිරස් දෙය	- $1 \times 10 = 10$ දෙයයි.
දෙස්ටිරස් දෙය	- $10 \times 10 = 100$ දෙයයි.
මියටිරස් දෙය	- $100 \times 10 = 1000$ දෙයයි
දූහ්ස්ටිරස් දෙය	- $1000 \times 10 = 10000$ දෙයයි.
දෙය මුදුහෙයයි.	
දෙය මුදුහෙයයි	- $10000 \times 10 = 100000$ උස්සයයි
මියදුහෙයයි = දෙය මුදුහෙයයි	
ලැස්ඡටරස් දෙය	- $100000 \times 10 = 1000000$ දෙය මුදුහෙයයි
දෙය මුදුහෙයයි	- $1000000 \times 10 = 10000000$ උස්සයයි
කොට්ටිරස් ගොට්ටිය	- මෙන්දියයි. එකයි මින්දු 7 දි.
ප්‍රොක්ටිටිරස් ගොට්ටිය	- කොට්ටිප්‍රොක්ටි එකයි. එකයි මින්දු 21 දි.
කොට්ටි ප්‍රොක්ටිටිරස් ගොට්ටිය	- මුදුහෙය එකයි. එකයි මින්දු 28 දි.
නැඩුහෙයරස් ගොට්ටිය	- මින්නැඩු එකයි. එකයි මින්දු 35 දි.
නින්නැඩුහෙයරස් ගොට්ටිය	- අසංඛ්‍යකිනී එකයි. එකයි මින්දු 42 දි.
අසංඛ්‍යකිනීටිරස් ගොට්ටිය	- මින්දු එකයි. එකයි මින්දු 49 දි.
නින්දුහෙය ගොට්ටිය	- අමුදු එකයි. එකයි මින්දු 49 දි.
අමුදුහෙය ගොට්ටිය	- නිරමුදු එකයි. එකයි මින්දු 63 දි.
නිරමුදුහෙයරස් ගොට්ටිය	- අහා එකයි මින්දු 70 දි.
අහාහෙයරස්ගොට්ටිය	- අහා එකයි එකයි. මින්දු 77 දි.

- |  |   |
|--|---|
| අම්බරගම් සොරටිය<br>අටටටෙරුන් සොරටිය<br>සොර්ජස් ඩීටරුන් සොරටිය<br>උත්පලවුරුන් සොරටිය<br>ඇම්බුරුන් සොරටිය<br>පුණ්විටිකවුරුන් සොරටිය<br>පුදුම්ටෙරුන් සොරටිය<br>පාර්ශ්වාරුන් සොරටිය<br>මහාකාරුන්වරුන් සොරටිය | - අටට රැකයි රැකයි, වින්දු 84ය.<br>- සයෝභ්‍යාරීක රැකයි, රැකයි වින්දු 91ය.<br>- උත්පල රැකයි, රැකයි වින්දු 98ය.<br>- ඇම්බුරු රැකයි, රැකයි වින්දු 105ය.<br>- පුණ්විටික රැකයි, රැකයි වින්දු 112ය.<br>- පුදුම්ටෙරු රැකයි, රැකයි වින්දු 119ය.<br>- කජාන රැකයි, රැකයි වින්දු 126ය.<br>- මිහාකාරුනා රැකයි, රැකයි වින්දු 133ය.<br>- අසංඛේයයයි, රැකයි වින්දු 140ය. |
|--|---|
- සාරාසංඛ්‍ය කළුපලක්ෂය - කළුප උක්ෂයක් අධික තොට ඇති ඉහා දැක්වූ මහා කළුපය අසංඛ්‍ය සහාරක් වූ අති දිරිභ සාලයකි.
  - මෙට්යිඩම්හාර - සහාරම්තා ඇතා - සර්වයුතා ඇතා නිර්වාණ ධාඩු නමුති මෙට්යිඩ පිළිස රස්කරණු ලැබෙන පාරමි ගුණ ධරුම.
  - දුඡදිව - ආදිකළුපයයි හටත් ස්වරුණමය ජම්බුවාස්සය සේනුපකාව ලැබූ නම් ඇති මහාදුරිපය දිජිටිවය.
  - ඉතුරුස්සුරු - මුද්‍රිතයාව භර්තා ගලා යන මහා ගංගාවකි.
  - මුද්‍රිතයා - යාවාට නම් වූ ප්‍රජන්‍යයෙහි දී තරාගතයන් ව්‍යව්‍යාපෘති වින්දු බවට පත්වූ නැත් යිටි ඒ ප්‍රජන්‍යය මුද්‍රිතයා නැමින් ප්‍රසිද්ධ විය.
  - බෙට්මි මේවිලය - ආදි ඔලුපයයි සියලුවට පළුළුවෙන් මිනුවන පොලුව්නාලය බෙට්මි මේවිලයය, කඩුයද - සොර්ජානමන - කාඩාප - නැම් මූ අතින මුද්‍රවරුද මුද්‍රිත්වයට පැමිණි නැතා එතුනාමිය, සිද්ධුවාර ඇම්බුරුන්වරුන් සම්මත පෙරපසු තොටි එතුනා අස්ථිර බෙට්මි ව්‍යාස්ය පහළ වූ ඇතා අමිගිත්ත් අති උත්පාමාර්පලයන් එතුනා බෙට්මිමේවිලය නැමින් භැඳින් වේ.
  - ස්වියමිඟ ඇතානය - අන් සොහඳුන් උපජන්‍යයෙහින් සහාරව නමන් ව්‍යව්‍යාපෘති ම සන්නානයයි පහළවන ඇතානය ස්වියමිඟ ඇතානයය.
  - රෙහෙසර - මුද්‍රිතමෙන් සහර වැනි සහිතයි දී සර්වයුතාන් ව්‍යව්‍යාපෘති බෙට්මි ව්‍යාස්යට වියට දෙමින් නැතුනා වැඩි සිද බර්මය සන්මිරුණනය කළ

අමි පුරා නාලයන් අවශ්‍යතිම ජ්‍යෙෂ්ඨපාද්‍යාණ් විහැකිය ගෝකු. එකුනා වැඩ හිදිමට දෙවියන් විසින් රුවන් ගෙයක් මවන ලදී. බිජමුරත්නය සහ්මිරුහනය කළ හෙයින් ද එකුනා රෙනහනර නමින් හැඳුන්වයි.

17. සවිණක් සහ මුදුයේ - සර්වංග හිදි අද්‍යායන් නිකුත් වූ නිල් - කාල - පළේ - පුද් - මධ්‍යරිය - මිශ්‍ර යන පාටි සයකින් මුශ්‍රාන වූ අධිවිම්පන මුදුයේ සවිණක් සහ මුදුයේ නමින් හැඳුන් වේ.
18. ඇඟා ස්ථිචාව - මූළායාගර පත්‍රලුහි මහා මත්ස්‍යයන්ට ස්ථිචා තරන්නට ලැබෙන්නා ගේ සර්වංගා ඇඟායට තිසි ගේ හැඳුවීමට ඉඩ ලැබුණ් අනිවිරුතියෙහි සම්භා පටියාන මහා ප්‍රකාරණයෙහිය. එය ඇඟා ස්ථිචාවයේ වැනිය.
19. සැවැන් තුවර - අව්‍යවති ගත අසාධි පිශිවි, ශෝසල රාජධානීය අභ්‍යනුවරයි. තරාගහනයන් විහැක්සේ විස් විසිප්‍රහ්ම වැඩිහිටියේක් සැවැන් තුවර අපුරු ආකාවයනය.
20. යම්‍ය මහ පෙළහැර - සර්වංගන් විහැක්සේ හැර හිසිම සාදාදීවින්නෙකනොඳුව එ නොහැකි අමි විශේෂ ප්‍රාතිභාරයයි. මුද වී දෙවැනි සහි අන්තරේ දී ද, ඇඟා සමාඟමුදයි දී ද, සැවැන් තුවර ගණවිමින් රුක්කුල දී ද පාටික සමාඟමුදයි දී දයි තරාගහනයන් විහැක්සේ සහර වරක දී යම්‍ය මහ පෙළහැර යා ඇතා.
21. විස්සාන තුන්මායය - විසරකට සාඛු තුනාකි. ජේම්ජාන - විස්සාන යුතුවෙනි. බෑත් - වෙසස් - පෙළපාන් - අශ්‍යල - මාස සහර සිමිභානයයි. නිනිඩි - විනර - විජ - ඉල් මාස සහර විස්සානයයි. උදුවිජ - දුරුණ - නාට්‍රි - මැදින් මාස සහර සේම්න්යයි. අශ්‍යල පෙළය ගෙවී අව පැලවිය දින සිට විස් පුර පෙනෙලාස්විය දින හෙයක් විස්සාන තුන්මායයයි ද ඉල් මාසයයි ද මියනු ලැබේ.
22. තාවතිකා භවන - මහපාලෙළාවේ සිට යොදුන් හතැලියි දදාහාන් ඉහැලින් වාණුර්මහාරාජා දෙවිලෙළාව ද, එහැන් සිට යොදුන් හතැලියි දදාහාන් ඉහැලින් තාවතිකා භවන ද පිහිටා තිබේ. ගනු භවන යනු ද එයට නාමකි. මිනිඩි ලෙළාව අවුරුදු සියයක් එහි එක් ද්‍රිස්‍යකි. එවැනි ද්‍රිස්‍ය සිහැස් මාසයයි. මාස දානුජන විසරකි. දිවිය විරෝධානාන් එහි පරමාදුෂ වියයි. මිනිඩි ලෙළාව විරෝධ ගණනින් විරෝධ තුන්කෙකළ ඡැවුම් උත්සායයි. සර්වංගන්

වහන්සේ තෙම්සය් නිස්සේ අභිජන දෙශනා පළ ගයේ නවීකා භවනයේදී ය. අපට පෙම්සය එහි විනාමි නවීයයි.

23. මාතා දිව්‍යරාජයාගණ් - වුද්ධිභාෂා සිද්ධිභාෂා පූජාරයන් වහන්සේ නිශිලු මුදමායා මුද්‍රිතිය එහින් සඡන් ඩිනි රුහු රුහු වෙසක් අව පාවති දින මුදලාවින් වුනා ඇමිත දෙවිලුව දිව්‍ය රාජයන් වි උපනි. මාතා දිව්‍යරාජයාගණ් යනු එම්මාය. සියලු වෙශ්ඨන් මුවුවරු එව්සන් උපනින් සඡන් ඩිනි මුදලාවින් වුනා ඇමිත භවනයායි දෙවිජ නෙහාභ වි ඉපදිම් ආච්චික ධර්මනාවයයි.
24. දස දහසක් සක්විල - අවිවිදේ සිට හට්ටුය සෙක් ඇති එස්සිස් ඇමිය එක සක්විලයි. ඔහු මිදුල් සක්විල අවට ඇත්තා මූ එවිනි සක්විල දයදහස ජාමි ජ්‍යෙෂ්ඨ භාවිත් ද හැඳින්සෙවයි. පාර්ශ්වනයන් වහන්සේයේ ප්‍රමිතන්දිය - උස්ස්පෙන්දිය - මුද්ධිස්වය - ඩිම්මවිස්ක දෙශනාය - ආපු සංජ්ඝාර අත්තුරුම - විවින්විම යන අවස්ථාවනි ද කාමියා වන්නෙන් ඔම දස දහසක් සක්විලය. මුදුසුනාක ද මහ පල තීවින් උග්‍රත්තන් ද ඔම දයදහසක් සක්විල වාසින්ට ය.
25. දෙවිඛ්‍රින් - දයදහසක් සක්විලින් වන ඇයිමට පැමිණි කාමාවටර දිව්‍යමලුවයනි දෙවියේ ද රුපාවටර මුළුම ලෙළුකයි මුළුමෙයේ ද සිංහ.
26. අභිජනාර අභිජන දය - සර්වඥයන් වහන්සේ තෙම්සය් නිස්සේ දෙපු දෙපුමිය අන්ත්‍රාපිමාණය. සාමාන්‍ය මිනිසඟ එක විනායක් නියන නෙමි කාලය ඇල අනාද මානිමිලයේ වවන අවස් කියනි. අනාද මානිමිලයන් වවනයන් නියන නෙමි කාලය ඇල සර්වඥයන් වහන්සේ වවන දහසක් නියනි. පුවිලේ පියවෙන දෙශනාල - දිඹ පුජුල් ඇනි දිව්‍යභාව - දෙශනාලුව විස්තර දෙශනාල - දිඹ පුජුල් ඇනි දිව්‍යභාව - පානිලේ පිට පින් සෙම හොබැඳුණු සටර කාලය, අජ්ට්‍යාංශ සම්බන්ධතාව මුළුම් පිළියි. මාජනල් මිල් පුවිද විහිදෙන ශ්‍රී ලංඛ පැම්දය. පුද මුදුයිය විහිදෙන දෙපු සහර, මැල්ප නෙම්වී සහ සහු ගණනයන් නිස්සේ පිරි වාග පුවිනය යනාදී සම්පූර්ණ පිහිටා දිවා රාශ්‍ය අනර්ජ නැර සර්වඥයන් වහන්සේ දෙපු අභිජන අන්ත්‍රාපිමාණ බැවින් එය අභිජනාර අභිජන දෙශනාව නම් ලේ.

- අති පුරා කාලයන් අවධානීම ස්ථාපිතාදානයේ ව්‍යෙනස්
27. උතුරුණුරු දිවිඩින - නියතයෙන් පත්සිල් රකින - මත් සිය හිසිව්‍යේ  
භාගයන් - ස්වියංචාන පුවිද රුහුල් අනුභව පරාන - කළුප  
විශේෂයෙන් ආදුම් පැලුම් ආදු සම්පත් විදා මහපල තිවින් යාමට  
ආකාච්ඡ නැති මිනිසුන් ටෙසොන මිනාදුවිපයකි.
28. අන්වතාත්තා විල - විශ්වාස්ථාව - කාලානුව - ස්විරණානුව - රුහුණානුව - ගන්ධමාදන  
නම් තු පර්වත පාහකින් වට්ටි ඉරු එලුවයේ තොටිනා ඔයාදුන් පන්නක්  
වට ඇති ඉඩාමින් සිමිල් පිටිසිදු ජලය පිටි විලකි, අන්වතාත්තා විල.
29. සැරිපුත් මහරහත් ව්‍යෙනස් - රුහුණානුවය කළුප ලක්ෂයක් පිරු පාරමි  
ඇති, පුදාවෙන් අගනැශපත් වූ ධරම් සේනාධිපති අපු ඉව්‍යකයන්  
ව්‍යෙනස්ය.
30. පත්සියෙක් පමණ වූ සහ පිටිස - කායනය වුද්ධි ගායන කාලයේ දී අතිඩ්රම  
භාෂ්යධාරනාවකට නිහාර කැන්දී සින් පහද්වාත් සිරිවුරුපල් පත්සියෙක්  
දෙනා එමිහෙන් ම දෙවිලාව ඉපිද සැප විද සැවැන් සුවර සින් ඇති  
දරු පිටිසක්ව ඉපිද සිටියා, යමා මින පෙළුහාර දා පැහැදි සැරිපුත්  
මහරහත් ව්‍යෙනස් ටෙක පැවිදී මුහු, එම් ගාමිය ඇඟ අතිඩම් පිටියය  
ලෙගන අවසන් වූ දින රහත් එළවට පත්වුනු.
31. අතිසංස්කිත්ත අතිඩ්රම දේශනාව - සැරිවූයන් ව්‍යෙනස් දිනපතා  
සැටිපූයක් සියලුස් දෙසු ධරම්දේ මාසාකා පියල්ල සැරිපුත් මහරහත්  
ව්‍යෙනස්වේ දෙසු ගේක, අතිඩ්රම සර්කුපුකරණයට සාධාරණ වූ එම්  
මාසාකා දේශනාය අතිසංස්කිත්ත අතිඩ්රම දේශනායය.
32. නාගිරිස්නාර නාගිසංස්කිත්ත අතිඩ්රම දේශනාව - සැරිවූයන්  
ව්‍යෙනස්ලේන් ලැබුණ මාසාකා අනුව, මුළුවයන්හාට උදුග්‍රහණ -  
ඩාරණ - දේශන වාචනයට පරම ප්‍රමාණවත්ව සැරිපුත් මහ රහත්  
ව්‍යෙනස් සිංහයන්ට උගුන්වූ අතිඩ්රම සර්කුපුකරණය නාගිරිස්නාර  
නාගිසංස්කිත්ත අතිඩ්රම දේශනාවය.
33. විශ්නාය - විසිනුරු අද තීපදවින - තාම්ස් ම විසිනුරු - ඔරුමක්ලේගයන් විසින්  
ලුපදවින - සන්නානය රැකින ආස්ථි සන්නානය ගොවනාගා - විසිනුරු  
අරමුණු ගැන්නා අර්ථ සයකින් විශ්නාය නම් අරුම් ධරම්යකි, සින් 89 හෝ  
121 හෝ වටිනි.

අභිජ්‍රම භාවිතා - 1 වැනි පාඨම

34. ගෙවීනයික - සිලෙනහි හටගත් අරුරුදෙන් රාමි වේයි. එවා දදුනායනි.
35. රුප - සිලෙන්ස්සාදී පිරිදුව ප්‍රහාරයෙන් ප්‍රචණ්ඩිත සුර මාදුරික පරමාරුදෙයනි. එය 28 ජ්‍යෙ වේයි.
36. නිර්වාණය - ජේත්තා ප්‍රහාරයෙන් සකස් නොවූ අසංඛ්‍ය දිවුලිය. තාත්කාවට අරමුණු නොවන බැවින් භා උපකාමෙලාස් මහා ගිනිමලු නිවුණු බැවින්ද නිර්වාණය නාමි ගෙ.

## 2 වැනි පාඨම

### ගිත මානිකා ගාච්චාව (ඇසලු රූපය)

හමෙමා තැසෑය යගවිනො අරහතො සමීමා සම්බුද්ධියා  
හමෙමා තැසෑය යගවිනො අරහතො සමීමා සම්බුද්ධියා  
හමෙමා තැසෑය යගවිනො අරහතො සමීමා සම්බුද්ධියා

1. ඇසලා ධමීමා, අභ්‍යාසලා ධමීමා, අච්චාකනා ධමීමා නි.
2. මාගේ ස්වාමී වූ වුදුරජාණන් විහෘෂේ දදුනා නොට විදාලා වූ  
අතිඛරම පිටකය විනාහි ධමීමයාගණී - විහාර - දාඟුකරා - පුරුෂල  
පස්සුඩුත්ති - කරාවත්පුරු - යමික - පටියාන මහා ප්‍රකාරණය හමින්  
සන්විදුරුම් වින්නන්ය.
3. ඒ අතිඛරම සර්ත්ප්‍රකාරණය අනුරෙන් ද ධමීමයාගණී ප්‍රකාරණය  
පළමු නොට විදාල ගේක. එය ද වින්නන්පාද කාණ්ඩිය රුප කාණ්ඩිය  
නිස්తේප කාණ්ඩිය හහ අර්ථකරා කාණ්ඩියැයි සිවු වැදුරුම් වින්නන්ය.
4. ඒ කාණ්ඩි සනර අනුරෙන් ද වින්නන්පාද කාණ්ඩිය පළමු  
නොට විදාල ගේක. ඒ වින්නන්පාද කාණ්ඩිය ද මානාකාව පද්ංචාර්තිය  
වශයෙන් අදවැදුරුම් වින්නන්ය. ඒ දෙක අනුරෙන් ද මානාකාව  
පළමුනොට විදාල ගේක.
5. ඒ මානාකාව ද රුළු මානාකා දුක මානාකා වශයෙන් දදවැදුරුම්  
වින්නන්ය. ඒ දෙක අනුරෙන් රුළු මානාකාව පළමු නොට විදාල ගේක. ඒ  
රුළු මානාකාව ද ඇසලුවික චෝදනාරුකාදී වශයෙන් දදවිසි වැදුරුම්  
වින්නන් ය.
6. ඒ දෙවියේ අනුරෙන් ඇසලුවිකය පළමු නොට විදාල ගේක. ඒ  
ඇසලුවිකය ද පුරම පදය ද්විතීය පදය නාමිය පදය වශයෙන් තෙවැදුරුම්  
වින්නන්ය. ඒ ඇන අනුරෙන් පුරම පදය පළමු නොට විදාල ගේක.

අනිවර්ත හාටුනා - 2 ටැනි පායම - සිං මායිසා හාටුනාව (ඇඟල ඩීප)

7. කොසේ වදාලුසේක් ද යන්, ඇයලා ධම්මා යනුවෙති. ඉන් අනෙකුරුව ද්‍රවිතිය පදන වදාලු සේක්. කොසේ වදාලුසේක් ද යන්, අඹුකලා ධම්මා යනුවෙති. ඉන් අනෙකුරුව තැනිය පදන වදාලු සේක්. කොසේ වදාලු සේක් ද යන්, අව්‍යාකානා ධම්මා යනුවෙති.

8. ඇයලා - අනාවදා ඉජට විපාකදීම උක්ෂණ නොව ඇත්තා වූ, ධම්මා - නියෝගන්ව නිශ්චිත ස්වභාව පරමාර්ථ ධරුම කොනෙක් (යන්හි සංවිෂ්ටන්හි) විදාහමානව ඇත්තාය.

9. අඹුකලා - සාවදා අනිජට විපාකදීම උක්ෂණ නොව ඇත්තා වූ, ධම්මා - නියෝගන්ව නිශ්චිත ස්වභාව පරමාර්ථ ධරුම කොනෙක් (යන්හි සංවිෂ්ටන්හි) විදාහමානව ඇත්තාය.

10. අව්‍යාකානා - ඇයලා'ඇයල වශයෙන් නොවදාරා අනාව ජ්‍යෙෂ්ඨයින් වදාරක ලදා වූ, ධම්මා - නියෝගන්ව නිශ්චිත ස්වභාව පරමාර්ථ ධරුම කොනෙක් (යන්හි සංවිෂ්ටන්හි) විදාහමානව ඇත්තාය.

11. ඇයලා ධම්මා යන ප්‍රථම පදනාගේ අනිඡධ්‍යයාර්ථ හෙවත් ජ්‍යෙෂ්ඨයාර්ථ වශයෙන් එක්විය ඇයල වින්නය ද තත්ස්මිපුපුස්හ අව්‍යිජ ගෙවිනයිනය ද ලැබේයි.

12. ඒ ධරුමෙයේ ජ්‍යෙන්ද වශයෙන් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධිතු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සහ වශයෙන් දෙකකි. ජ්‍යෙන්ද වශයෙන් සහර වැදුරුම් වින්නයු කොසේ ද යන්. අව්‍යිජ ගෙවිනයිනයෙන් අනුරෙන් ගෙවිනා ගෙවිනයිනය ගෙවිනා ජ්‍යෙන්දය නම් ගේ. සංඛා ගෙවිනයිනය සංඛාස්කන්දය නම් ගේ. ඉතිරි සහිජ ගෙවිනයිනය සංඛාස්කන්දය නම් ගේ. එක්විය ඇයල වින්නය විදාහමානයිනය ගේ. මෙසේ ජ්‍යෙන්ද වශයෙන් සහර වැදුරුම් ගේ.

13. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නයු කොසේ ද යන්, එක්විය ඇයල වින්නය මනායනය නම් ගේ. අව්‍යිජ ගෙවිනයිනය ධම්මායනය නම් ගේ. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් ගේ. ධිතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නයු කොසේ ද යන්, එක්විය ඇයල වින්නය

අමි පුරා තාදුයන් අවස්ථිත ස්ථානීය දායාලු විභේදන  
මෙන්විස්ස්සාන ධාතු නම් වේ. අවතිස් ගෙවනයිකය ඩම්මධාතු නම් වේ.  
මෙස් ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වේ.

14. ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාගු සොල් ද යන්,  
දොළික කුඩල් සින් සහලාඟ ද, තන් සම්පූද්‍රක්ත අවතිස් ගෙවනයිකය ද  
දුන්ට සහය නම් වේ. සහර මාරු වින්තායන්හි, සම්පූද්‍රක්ත වශයෙන්  
යෙදුනා වූ සම්මාදිවියි - සම්මා සංක්පේ - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මන්න  
- සම්මා ආර්ව - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධි යන  
සෙවකාපන්හි මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වරක් ද, (සම්මා සංක්පේ  
වර්තින්) සන්දෙන අතර වරක් ද, සහදාගාමි මාරුගාංගයේ අවදෙන  
එක්වරක් ද, සන්දෙන සහර වරක් ද, අනාගාමී මාරුගාංගයේ අවදෙන  
එක් වරක් ද, සන්දෙන සහර වරක් ද, අර්හන් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක්  
වරක් ද, සන්දෙන සහරවරක් ද යන මෙන්තුක් ඩරම්ගෝ මාරු සහා නම්  
වේති. අතිරික්ක මාරු වින්තායන්පාදයේ #එකුන් හිස්දෙනා සහා  
විනිපුද්‍රක්ත වේති. මෙස් ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වේති.

15. අඹුකලා දීම්මා යන ද්විතීය පදයාගේ අනියෙයාර්ථ හෙවත්  
සුරුපාර්ථ වශයෙන්, දාඟලාස් අඹුකල වන්නය ද තන් සම්පූද්‍රක්ත  
සන්විසි ගෙවනයිකය ද යන මේ ඩරම්ගෝ ලැබේති.

16. ඒ ඩරම්ගෝ ස්කන්ධි වශයෙන් සහරනි. ආයතන වශයෙන්  
දෙකකි. ධාතු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සහා වශයෙන් දෙකකි. ස්කන්ධි  
වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාගු සොල් ද යන්, සන්විසි ගෙවනයිකය  
අනුරෙන් පේද්‍රා ගෙවනයිකය පේද්‍රාස්කන්ධිය නම් වේ. සංසා  
ගෙවනයිකය සංසාස්කන්ධිය නම් වේ. ඉතිරි පස්විසි ගෙවනයිකය  
සංස්කාස්කන්ධිය නම් වේ. දාඟලාස් අඹුකල වන්නය විභාන ස්කන්ධිය  
නම් වේ. මෙස් ස්කන්ධි වශයෙන් සහර වැදුරුම් වේති.

17. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාගු සොල් ද යන්,  
දාඟලාස් අඹුකල වන්නය මනායතනය නම් වේ. සන්විසි ගෙවනයිකය  
ධම්මායතනය නම් වේ. මෙස් ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම්  
වේති.

න්‍යුත්‍යාරු මුණාභාස -

① ත්‍යාත්‍යා අඩවි - > ගෙවන වෙශ්‍යාකාත බංජාල මොන්.

ශාලක් ව්‍යාප්‍රාදු ගෙවන වෙශ්‍යාකාත වෙශ්‍යාකාත බංජාල

18. ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොසේ ද යන්, දෙළායාස් අඹුඡල වින්නය මෙන්ස් විශ්වාස ධාතුව් නම් ටේ. සන්ටියි තෙවිනයිකය ධීම්ඩිනාතුව් නම් ටේ. මෙහේ ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් ටේති.

19. ආරය සහ වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොසේ ද යන්, දෙළායාස් අඹුඡල වින්නය ද, සන්ටියි තෙවිනයිකයන් අඹුඡලන් ලෝහය වර්ණ සටියි තෙවිනයිකය ද දුක්ඛ සහාය නම් ටේ. ලෝහ තෙවිනයිකය සමූද්‍ය සහාය නම් ටේ. මෙහේ ආරය සහ වශයෙන් දෙවැදුරුම් ටේති.

20. අව්‍යාකනා ධීම්මා යන තාහිය පදනෘත් අභිජ්‍යාචාර්ය හෙවත් ජ්‍යෙෂ්ඨපාර්ප වශයෙන් සන්ටියි විපාක වින්නය ද විසි ක්‍රියා වින්නය ද නත් සම්පූර්ණ අට්ටියි තෙවිනයිකය ද අට්ටියි රුපය ද නිර්වාණය ද යන මෙහෙක් ධිරුමයේ ලැබේති. ඒ ධිරුමයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දෙළායාස් ධාතු වශයෙන් අට්ටියි සහ ආරය සහ වශයෙන් දෙකකි.

21. ස්කන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වින්නාපු කොසේ ද යන්, අට්ටියි රුපය රුපය්ස්කන්ධය නම් ටේ. අට්ටියි තෙවිනයිකයන් අඹුඡලන් ටේත්‍යා තෙවිනයිකය සංඛ්‍යාස්කන්ධය නම් ටේ. සංඛ්‍යා තෙවිනයිකය සංඛ්‍යාස්කන්ධය නම් ටේ. ඉතිරි සන්ටියි තෙවිනයිකය සංඛ්‍යාස්කන්ධය නම් ටේ. සන්ටියි විපාක වින්නය ද විසික්‍රියා වින්නය ද විභාජනය්කන්ධය නම් ටේ. නිර්වාණ ධාතුව් ස්කන්ධ සංග්‍රහයෙන් විනිරුත්තක්න ටේ. මෙහේ ස්කන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වින්නාහ.

22. ආයතන වශයෙන් දෙළායාස් වැදුරුම් වින්නාපු කොසේ ද යන්, අට්ටියි රුපය අඹුඡලන් වික්ෂුප්‍රසාද රුපය වික්ෂායනය නම් ටේ. සය්න්ප්‍රසාද රුපය සය්න්පායනය නම් ටේ. සාන්ප්‍රසාද රුපය සාන්පායනය නම් ටේ. සාන්ප්‍රසාද රුපය සාන්පායනය නම් ටේ. විවිභ රුපය විවිභයනය නම් ටේ. ගෙවිද රුපය සඳහායනය නම් ටේ. ගෙවිද රුපය සඳහායනය නම් ටේ. රස රුපය රසයනය නම් ටේ. පයිටි, ගෝලෝ, විශ්වාස් යන ගුණාත්මක සංඛ්‍යා ස්පර්ශ රුපය පෝටියිඩ්සායනය නම් ටේ.

අම් පුරුෂ මාලයන් අටියකීම ස්වාධීතයාක්නේ විෂයක්

23. සහිත් විපාක විෂ්තරය ද විසින්දුය විෂ්තරය ද මිනායනනය නම් ටෙ. අටියක් ගෙවනයිකය ද ආපේරිඩාඩු ඉත්තින්දුය පුරිසින්දුය හඳය රුප රේඛින රුප ආභාර රුප පරිවිශේද් රුප කායවිස්සූත්ති රුප විවිජ්සූත්ති රුප ලුපතා රුප මුද්‍රණ රුප කමිමිජ්සූතා රුප උපවය රුප සන්නති රුප ජරතා රුප අනිවිවතා රුප සහ පුළුව්ම රුප සොලෙළාස ද නිරවාණ ධාතුව ද සහ පෙළගන් මේ ධෑරම සමුහය ධීම්මායනනය නම් ටෙ. මෙශේ ආයතන වශයෙන් අදාළාස් වැදුරුම වින්නාහ.

24. ධාතු වශයෙන් අටෙලාස් වැදුරුම වින්නාහ කොංඩ් ද යන්, අටියක් රුපය අනුරෝධ වික්ෂුප්‍රසාද රුපය වික්ෂුධාතු නම් ටෙ. සොනප්‍රසාද රුපය සොනධාතු නම් ටෙ. සාණප්‍රසාද රුපය සාණධාතු නම් ටෙ. උචිහා ප්‍රසාද රුපය උචිහාධාතු නම් ටෙ. කාය ප්‍රසාද රුපය කායධාතු නම් ටෙ.

25. වර්ණ රුපය රුපධාතු නම් ටෙ. ග්‍රැන්ඩ රුපය සද්ධිතාතු නම් ටෙ. ගන්ඩ රුපය ගන්ඩධාතු නම් ටෙ. රස රුපය රසධාතු නම් ටෙ. පායටි ගන්ඩර් වායෝ නම් වූ තුනෙහු සංඛ්‍යාත ස්ථාපිත රුපය ප්‍රාග්ධනිකධාතු නම් ටෙ.

26. වික්ෂුවිස්සූතාණ දෙයින, වික්ෂුවිස්සූතාණ ධාතු නම් ටෙ. සොනවිස්සූතාණ දෙයින සොනවිස්සූතාණ ධාතු නම් ටෙ. සාහවිස්සූතාණ දෙයින සාහ විස්සූතාණ ධාතු නම් ටෙ. උචිහා විස්සූතාණ දෙයින උචිහා විස්සූතාණ ධාතු නම් ටෙ. කාය විස්සූතාණ දෙයින කාය විස්සූතාණ ධාතු නම් ටෙ. පස්ස්වද්වාරවර්ණය හා සම්පරිවිෂන දෙයින මෙන්ඩාතු නම් ටෙ. ඉතිරි පුළුවිසි විපාක විෂ්තරය ද එකුන්විසි ස්‍රියා විෂ්තරය ද මෙන්විස්සූතාණ ධාතු නම් ටෙ.

27. අටියක් ගෙවනයිකය ද ආපේරිඩාඩු ඉත්තින්දුය පුරිසින්දුය හදයරුප උචිහරුප ආභාරරුප පරිවිශේදරුප කායවිස්සූත්තිරුප විවිජ්සූත්ති රුප ලුපතාරුප මුද්‍රණරුප කමිමිජ්සූතාරුප උපවයරුප සන්නතිරුප ජරතාරුප අනිවිවතාරුප නම් වූ පුළුව්මරුප සොලෙළාස ද නිරවාණ ධාතුව ද සහ මෙශේ මේ ධෑරම සමුහය ධීම්ම ධාතු නම් ටෙ. මෙශේ ධාතු වශයෙන් අටෙලාස් වැදුරුම වින්නාහ.

28. ආර්ය සහඟ වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කෙසේ ද යත්, ලොඩික විපාක සින් දෙනිය ද විසි ක්‍රිය විස්තර ද නාස් සම්පූද්‍රතා පත්තිය ලෙවනයිකා ද අටිවිසි රුපය ද යන මෙහෙයු මේ ඩිරීම සුඩය දුක් සහඟය නම් වේ. නිර්වාණ ධාචුව නිරෝධ සහඟය නම් වේ. ලෝකෝන්තර එල විස්තරාත්පාදයේ සත්තිය දෙන සහඟ විනිරුත්ත නම් වේති. මෙසේ ආර්ය සහඟ වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු.

29. මේ ගධිඳුවලද හෙවත් තුසලුනිකය වනායි පරමාර්ථ ධර්මයන් පද තුනකින් වදාල බැවින් ක්‍රික නම් වේ. අදිලුවිධාම - සර්වලමිධ නාම ක්‍රිකයන් අනුරෙන් මූල් පෙදෙන් ලබන ලද නම් ඇති හෙයින් අදි ලුවිධ නාම ක්‍රික නම් වේ. සපුදේ නිශ්චලදේ ක්‍රිකයන් අනුරෙන් සහ පරමාර්ථ ධර්මයන් මෙහි අනුලත් වන හෙයින් නිශ්චලදේ ක්‍රික නම් වේ.

ବୁଲା ଶିଖାଯି.

ନିଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏବଂ ବିଦୟାରଙ୍ଗନାମ

1. තුළලුම් මානාකා විද්‍යාගොනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාමරුප ස්කන්ධ අායතන ධාංචි නම් වූ පරමාර්ථ ධර්මයේ ස්වෘතයයේ ස්වෘතයයේ පාසා ඇතිව නැතිව ගිය බැවින් අනිහායයේ ය.
  2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් එක් වින්ද බැවින් දුක්ඛයෙයේ ය.
  3. තම තමන් කැමති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාජමයෙයේ ය.
  4. අනිනත වූ දුක්ඛ වූ අනාජම වූ නාමරුප ස්කන්ධ අායතන ධාංචි නම් වූ පරමාර්ථ ධර්ම සම්භාය පිළිනා සංඛ්‍යාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සමන්වාගත වන බැවින් රේකාජ්‍යතයෙන් දුක්ඛ සනාධ නම් වේ.
  5. රේ දුක්ඛ සනාධ උපදින්නා වූ පුරුහු තාජ්කාව ආදුහන තිදාන සංයෝග පැහැයියාර්ථයෙන් සමන්වාගත වන බැවින් රේකාජ්‍යතයෙන් දුක්ඛ සනාධ නම් වේ.

අභි පුරුෂ තාක්දයන් අවශ්‍යතාවය ඇවාචිපාදයාන් විස්තර

6. ඒ දෙකකින් නොපැවුම් තම වූ නිර්වාණ ධාතු තියි නියෝගය විවේක අසංඛ්‍යා අමතාරදායෙන් සම්බන්ධ වන බැවින් ඒකාන්තායෙන් නිල ප්‍රතිඵලිය නම් වේ.

7. ඒ නිරෝධ සහය අවබෝධ කරගැනීම පිළිස වැඩිය යුතු වූ ආරය අශ්ට්ටා-මික මාරුය නියමාන ජේතු දේශීන ආධිපතියනාර්ථයේ සම්බන්ධත වන බුදින් රීකාන්තායන් මාරු සහය නෑම් ලේ.

8. මාලග් කුසලතික හාවනාමය කුසලාචිසය ධර්මය මෙම වැඩුරාරය සහා ධර්මය දූටුයේ අවබෝධ විම පිණිසම සේතුවේටි, වාසනා වේටි.

କାନ୍ଦି ! କାନ୍ଦି !! କାନ୍ଦି !!!

୧୯ ଲିଲାରଙ୍ଗ୍ୟ

1. ඇඟලා ධරිමා - හින්දීක වූ පාඨධිරුම්යන් සඳහාය - විළාභය - කමිපාභය - විද්‍යාභය සහනය සරන අර්ථයන් ඇඟලා ධරිමා නම් තැබේ "ඇවිටියෝ පාඨධිරුම් ධරිමා සඳහාය විළාභයන් කමිපාභය විද්‍යාභයන් සඳහාය සියලු ඇඟලා"

శివ్ ద్వారా మారుడయని ఉన్నతులయి డయలు కుర్కుచ్చుటి అభిమలుయే 'శుద్ధ' నాటి లెవీ. రే శుద్ధ నాటి వీ అభిమలుయని ప్రహాను - శివ్ ద్వారా ఉండిన ప్రస్తుతి ద్వారా అభిమలు చిరుతి నాటి లెవీ. "ఇరికించేనా విం ఆమాలేనా డయిలించి శుద్ధ - అంత అభిమలు ఉన్నతులేని శుద్ధ ప్రహాను కి శివ్ ద్వారా"

නම් ද ඇඟතාගේ සොයලු අදහස් මෙහෙති කුලපත්තෙන් යම් සේ ද එයම් නේ ඇඟලය, උපත්තා වූ ද උරදිත්තාට මිශ්චිත්තා වූ ද පෙනෙලය යිදිනා බැවින් සැකුල දිරීම් නම් වෙති. "යා වා ඇයා උහා භාර යන,

අභිජ්‍ය භාවිතා - 2 වැනි පාඨම - සිං මාරිනා භාවිතාව (අභ්‍ය ක්‍රිස්ථා)

හත්පර්පරදේශු. උග්‍යන්හි, එවම්මෙමි උර්ජ්ප්‍රේන්ජානුප්‍ර පන්නහාවින උග්‍යහාගෙනා ඩිල්ජ්සඩ්බ්‍රෝ උග්‍යන්හි, තයුමා අභා විය උග්‍යන්හියි ඇඟලා".

2. ඔම්මා - නමුන්ලේ යට්ඨාවය දර්ජ්ප්‍රේන්ජානුප්‍ර දීම නම් "අන්නන්ව සහාව් ඩායර්න්හියි ඔම්මා" ප්‍රකාශයන්ගෙන් දරුණු ලැබුන්නුප්‍ර ද යට්ඨාව ඩර්මයන් දරුණු ලැබුන්නුප්‍ර ද ඔම්මා නම් ගෙනි. "ධායියන්හි වා ප්‍රචිච්‍යා ඩායියන්හිටිවා යට්ඨාවන්හි ඔම්මා".
3. අඇඟලා ඔම්මා - මිශ්‍යාව ප්‍රකිරිරුදු වූවිපූ අම්ප්‍රය නම් වින්නා ගේ ද ඩර්මයට ප්‍රකිප්පේ වූවියේ අධිර්මය නම් වින්නා ගේ ද, ඇඟලට ප්‍රකිප්පේ වූ විරුදු වූ දීමය අඇඟල ඩර්මය නම් "න ඇඟලා අඇඟලා, ඕනෑමවිප්පා අන්නනා විය. ගෝහාදිප්‍රේන්වා අඛල්හාදුගා විය ඇඟල පරිප්පාහි අන්පේ".
4. අව්‍යාකාතා ඔම්මා - ඇඟල අඇඟල විශයන් නොව්‍යාරා විපාක නොදෙන ඩර්මිතා විශයන් විදාල ඔම්මා අව්‍යාකාතා නම්. "ඇඟලාඇඟල භාවිත අක්‍රියායි අන්පේ"

නව ද තීවුරුදී සැප විපාක ගෙනැදීම උස්සන කොට ඇන්නන් ඇඟලය, සාවිදා හෙටින් කළ වරුද්ව අඇඟල දුක් විපාක ගෙනැදීම උස්සන කොට ඇන්නන් අඇඟලයය. විපාක දෙන ඇඟල - අඇඟල නොවියේ අව්‍යාකාතායය "අනවිශ්ච්‍ය දුබ විපාක උස්සනා ඇඟලා, සාවිද්‍ර දුක්බ විපාක උස්සනා අඇඟලා, අවිපාක උස්සනා අව්‍යාකාතා"

නව ද, ඇඟල ඔබදය ආභර්ග්‍යන්ප්‍රය, අනවිදාව්ප්‍රය උස්සන්ප්‍රය දුබ විපාක්ප්‍රය යන අර්ථ සහරක යයෙදී. "කාවිනු සෙන්න් ඇඟලා සට්‍රිනු මෙන්න් අනාමියං" යනාදී තැන්හි ඇඟල, යනු ආභර්ග්‍යයට - තීවුරුහි බිවි නැමිනි." තැන්මේ පනා මෙන්න් කායයම්වායේ ඇඟලලු? යය් බෙක් මිනාරාත්! කායයම්වායේ අනවිශ්ච්‍ය ව දුන ව පරා භන්න් රැඳාදුන්නාහියා, යට්ඨා හැවා ඔම්මා, දීම්මා, දේල්ස්හි ඇඟලලු ඔම්මේප්පා, "යනාදී තැන්හි තීවුරුදී අර්ථයන් ඇඟල ගිනිදය යයෙදී." "ඇඟලාව් ත්‍රිව්. රට්ස්ස අං ප්‍රවිච්‍යානා, ඇඟලා තාවිතියාස්ස - ඩික්ෂිතා ව්‍යාදුවින්ප්‍රේනා, යනාදී තැන්හි උස්සන්ප්‍රයා ඇඟල ගිනිදය යයෙදී." "ඇඟලානා ඔම්මානා මෙන්න් උපවිතන්නා" යනාදී තැන්හි දුබ විපාක්ප්‍රයා ඇඟල ගිනිදය යයෙදී. මේ අනිධ්‍යම ක්‍රිජලාභාකා ඇඟල

අම් පුරුෂ නාලන්දා අධිකාරීන් සංඝිතයාණ්ඩ වෙනත් ගමිදය වනානි ආරේගත අනවදා පූබැංච යන අර්ථ ඇඟැංච යෙයදී.

නව ද ධරුම ගමිදය පර්යාරේති, සේතු, ගුණ, නිස්සන්ට යන අර්ථ සහරා යෙයදී මෙහි පර්යාරේතිය නම් උදුග්‍රහණ ඩාරණ දේශනා - වාචනයේ විශයෙන් පූජාංශ පූජාංශ වූ තුළිනා විරුද්‍යයයි. "ඩම්ම පරියාපුණු පූජාංශ ගෙයා වෙයාකරණය" යනාදී විශයෙනි. සේතුවෙහි ඇදාය දම්ම පරියාපුණු පූජාංශ ගෙයා වෙයාකරණය දම්ම පරියාපුණු පූජාංශය. "සේතුවෙහි ඇදාය දම්ම පරියාපුණු" යනාදී තැන්හි දම්ම යනු සේතුවෙයි. ධරුමය නිරෝචි යවයි. ධරුමය පූජාංශය යවයි. "නම් දම්මලෝ, අධ්‍යිමලෝ ව - උංස් සම විපාකීන් අධ්‍යිමලෝ නිරෝචි තැන්හි - දම්මලෝ පාරේති පූජාංශයි." යනාදී තැන්හි ධරුමය යනු ගුණයට නම්කි. ප්‍රස්ථි, ගොඩ පන සම්ඟේ දම්ම හොඳාති, දම්මලෝ දම්මලෝ යුතුපෑසි විශරේති" යනාදී තැන්හි ධරුමය යනු නිස්සන්ට නිර්ත්ව පර්යාරේතියට නම්කි. මේ අභිජරුමයෙහි වනානි නිස්සන්ට නිර්ත්වාරේතියෙහි දම්ම ගමිදය වැළවි.

මෙහි ද අනවදා ඉත්ත විපාකදීම ලකාණ සොට ඇත්තා වූ නිස්සන්ට නිර්ත්ව පර්මාර්ජ ධරුමයෙය් ඇඟල ධරුමයෙය් ය. සාම්ඛ්‍ය අනිත්ව විපාකදීම ලකාණ සොට ඇත්තා වූ නිස්සන්ට නිර්ත්ව පර්මාර්ජ ධරුමයෙය් අඟල ධරුමයෙයි, විපාක දින්නාවන් නැති බව ලකාණ සොට ඇත්තා අව්‍යාහාර ධරුමයෙයි.

5. මානිකා - "මානා වියාති මානිකා" දරුවන් සිහිකරන මිව්‍ය මෙන් අර්ථයන් සිහිකරන බැවින් ද 'මානිකා' නම් "මානිකා වියාති මානිකා" සොටවූ සරු කරන ගලායන දිය ඇඟල මෙන් අර්ථයන් වෙත ගලායන බැවින් ද 'මානිකා' නම්.

මානිකා යනු උදුලද්‍යයට නම්කි. එය නිර්මදු පද නිපදවන බැවින් මිව්‍ය වැළිය.

6. ප්‍රථම පද - දීමිනිය පදය - නාමිය පදය - ප්‍රධානාර්ථයෙන් ද ප්‍රගාසාර්ථයෙන් ද පූක්කි පූක්කාර්ථයෙන් ද ලෙඛාතික ලෙඛාත්කාර පැප ගෙනදීම අර්ථයෙන් ද ඇඟල පදය පලුම් සොට වදාරා ඇත. ඇඟලයට සාපුවම ප්‍රකිතය බැවින් ඉන් අනුරුදු දීමිනිය පදය වන අඟලය වදාරා

අක්බරේත භාවිතා - 2 වැනි භාවිත - සිංහ මාතිකා භාවිතාව (දූෂණ ශ්‍රීඹ)

ඇතු. ඒ දෙකටම ටෙනයේ බැලින් නාමිය පදය අව්‍යාකෘත නැමින් විදාරා ඇත.

නව ද ආස්ථාද දක්වනු පිළිස පළමුව ඇසලය ද, ආදිනට දක්වනු පිළිස දෙවනුව අනුසලය ද, තිබේරණය දක්වනු පිළිස නිවන ඇනුලත් වහ අව්‍යාකෘතය ද විදාරා ඇත.

නව ද, තුවිණුන්නේ ඇසලයකි පිහිටා ඇනුසලය නායා නිවන යාදා ගනිති. රැහැයින් ප්‍රතිපත්ති කුමය අනුව ද ඇසල ශ්‍රීඹය විදාරා ඇත.

7. ආදිලටධිනාම - සිංහ - දුක මාතිකාවන්ගේ තුළ්පදයට අනුව නෙන ලද නම ඇත්තේ ආදිලටධිනාමය.
8. සර්වලටධිනාම - පද සියල්ලටම අනුව නම ලැබේ නම් සර්වලටධිනාම නම ටේ.
9. සපුද්ද ශ්‍රීඹ - පරමාර්ථ ඩෑම සියල්ල ඇනුලත් නොවුයේ සපුද්ද නම ශ්‍රීඹයය.
10. නිෂ්පුද්ද ශ්‍රීඹ - පරමාර්ථ ඩෑම සියල්ල ඇනුලත් වූ ශ්‍රීඹය නිෂ්පුද්ද ශ්‍රීඹය නම ටේ. දුක මාතිකාවන්ට ද රැඳේය.

### 3 වැඩි පාඨම

#### රික මාතිකා ආච්‍යාව (වේදනා ත්‍රිකා)

නශම්‍රා තස්ස භගවතො අරහතතා සම්මා සම්බුද්ධිස්ස  
නශම්‍රා තස්ස භගවතො අරහතතා සම්මා සම්බුද්ධිස්ස  
නශම්‍රා තස්ස භගවතො අරහතතා සම්මා සම්බුද්ධිස්ස

1. සුඩාය වේදනාය සම්පූර්ණා ධම්මා, දුක්ඩාය වේදනාය  
සම්පූර්ණා ධම්මා, අදුක්බම්පුඩාය වේදනාය සම්පූර්ණා ධම්මා, නි.

2. මාගේ ස්ථානී වූ මුදුරුතාන් වහන්සේ ඇසලුරිකයට අනුතුරුව  
වේදනා ත්‍රිකාය දේශනා කොට වදාල සේක. ඒ වේදනා ත්‍රිකාය ද පුර්ම පදය  
දැවිනිය පදය තාතිය පදයාගේ වහයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නේ ය. ඒ තුන  
අනුරෝධ් පුර්ම පදය පළමු කොට වදාල සේක.

3. කොස් වදාල සේක් ද යන්, සුඩාය වේදනාය සම්පූර්ණා ධම්මා  
යනුවෙනි. ඉන් අනුතුරුව, දැවිනිය පදය වදාල සේක. කොස් වදාල සේක්  
ද යන්, දුක්ඩාය වේදනාය සම්පූර්ණා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුතුරුව  
තාතිය පදය වදාල සේක. කොස් වදාල සේක් ද යන්, අදුක්බම්පුඩාය  
වේදනාය සම්පූර්ණා ධම්මා යනුවෙනි.

4. සුඩාය වේදනාය - ඉත්ථාරම්මන රසානුහවනය ලක්ෂණ කොට  
අුත්තා වූ දුක් වේදනාව යා සමග, සම්පූර්ණා ඒකාද්පාදාදී යාච්‍යායන්  
මිශ්‍ර වූ ; ධම්මා - නියෝගන්ව නිර්මිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්ම කොනොක් ;  
(සන්නි - සංවිශ්චත්තානි) විදාමානව අුත්තාය.

5. දුක්ඩාය වේදනාය - අනිශ්චාරම්මන රසානුහවනය ලක්ෂණ  
කොට අුත්තා වූ දුක් වේදනාව යා සමග සම්පූර්ණා ඒකාද්පාදාදී  
ශාච්ඡායන් මිශ්‍ර වූ ; ධම්මා - නියෝගන්ව නිර්මිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්ම  
කොනොක් ; (සන්නි - සංවිශ්චත්තානි) විදාමානව අුත්තාය.

අභිජන භාවනා - 3 මැයි පාවත - මින එම්බ්‍රා භාවනාව (වේදනා ක්‍රියා)

6. ආදුක්බමස්බාධ වේදනාය - මධ්‍යස්ථානම්මන රසානුශ්‍යවනය ලක්ෂණ සොට ඇත්තා වූ සැපක් නොවූ දුකක් නොවූ උපරික්ෂා වේදනාව යා සමඟ සම්පූර්ණ - උගක්ද්‍රපාදාදී භාවයෙන් මිශ්‍ර වූ ; ධම්මා - නිශ්චයෙන් නිල්ලව පරමාර්ථ ඩ්විහාව ධර්ම සොනක් ; (සන්නි - සංවිරේෂන්නි) වේදාමානව ඇත්තාය.

7. සුබාධ වේදනාය සම්පූර්ණ ධම්මා - යන ප්‍රථම පදයාගේ අභිජනකාර්ථ හෙවත් ඩ්විරුපාර්ථ වශයෙන්, සුබ සහය තෙසුට් වින්නය ද, තත් සම්පූර්ණ වූ, වේදනා - දෙශ - ඉජ්යා - ම්විජ්‍රිය - කුස්කුව්‍රිට් විවිධිවිණා - විරෝධ සභාලිස් විවිධිවිණා ගෙවනයිනය ලැබේයි.

8. ඒ ධර්මයේ ඩ්කන්ද වශයෙන් ඇතැකි, ආයතන වශයෙන් දෙනැකි, ඩාඩු වශයෙන් ඇතැකි, ආර්ය සහය වශයෙන් ඇතැකි, ඩ්කන්ද වශයෙන් ඇතැක්කායු සොස් ද යන්, සභාලිස් ගෙවනයින අනුරෙන් සංස්දා ගෙවනයිනය සංස්දාකන්දය නම් ටේ, ඉතිරි පන්සාලිස් ගෙවනයිනය සංස්කාරස්කන්දය නම් ටේ, සුබ සහය තෙසුට් වින්නය විභානය්කන්දය නම් ටේ, මෙස් ඩ්කන්ද වශයෙන් තෙවැදුරුම් වින්නාය.

9. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නායු සොස් ද යන්, සුබසහගත තෙසුට් වින්නය මනායනනය නම් ටේ, තත් සම්පූර්ණ වූ සභාලිස් ගෙවනයිනය ධම්මායනය නම් ටේ, මෙස් ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

10. ඩාඩු වශයෙන්, තෙවැදුරුම් වින්නායු සොස් ද යන්, සුබසහගත කායවියුෂ්කාන වින්නය කායවියුෂ්කාන ඩාඩුව නම් ටේ, ඉතිරි සුබ සහය දෙනැට් වින්නය මෙන්වියුෂ්කාන ඩාඩුව නම් ටේ, සභාලිස් ගෙවනයිනය ධම්මධානුව නම් ටේ, මෙස් ඩාඩු වශයෙන් තෙවැදුරුම් වින්නාය.

11. ආර්ය සහය වශයෙන් තෙවැදුරුම් වින්නායු සොස් ද යන්, ලොකින සුබ සහය පින් එන් සිස ද, තත් සම්පූර්ණ වූ ලෝහ විරෝධ පන්සාලිස් ගෙවනයිනය ද දුකක්සහනය නම් ටේ, ලෝහ ගෙවනයිනය

ඥක් පුරා හාදුයන් අවශ්‍යකම යටිවිජායාත්මක ව්‍යෙන්සේ  
සම්බුද්ධ සහය නැමි ලේ. පුබිසහත සහර මාරුග විජ්‍යතාන් සම්ඟ යෝජනා  
වූ සම්මා දිවියී ආදි සෙවාන් මාරුගාංග අට දෙන එක්වරුන් ද සංඛල්ප  
වර්තන සත්මදන ඇත්වරුන් ද - සකඩාගාමී මාරුගාංග අට දෙන එක්වරුන් ද  
සත්මදන ඇත් වරක් ද, අනාගාමී මාරුගාංග අටදෙන එක් වරක් ද සත්මදන  
ඇත්වරක් ද, අරඹන් මාරුගාංග අටදෙන එක්වරක් ද සත්මදන ඇත්වරක් ද  
යන මෙහෙක් මේ ධරුමයේ මාරුග සහය නැමි වෙති. ඉතිරි පුබ සහගත  
මාරුග වින්නතාත්පාදයේ අවිවිධිදෙන භා උල වින්නතාත්පාදයේ සනිජ  
දෙන සහ විනිරුණුක්ක නැමි වෙති. මෙහෙක් ආරය සහ ව්‍යෙන්සේ  
නොවැදුරුම් වන්නාය.

12. දුක්ඩාය වේදනාය සම්පූර්ණ දීමීම් - යන දිවිතිය පද්‍යාගේ  
අනිඛියාරුරු හෙවත් ස්ථිරුපාරුරු ව්‍යෙන්සේ දුක්ඩ සහගත පිළි තිදෙනා ද  
නත් සම්පූර්ණ දී වෙත්තා - ප්‍රියි - ලෙඛන - මාන - දිවියී - සිවිකිවිජා  
වර්තන එක්වියි පෙවනයිකය ද ලැබෙති. ඒ ධරුමයේ ස්කන්ධි ව්‍යෙන්සේ  
ඇතැයි. ආයතන ව්‍යෙන්සේ දෙකායි. ධිංචු ව්‍යෙන්සේ ඇතැයි. ආරය සහ  
ව්‍යෙන්සේ එකායි.

13. ස්කන්ධි ව්‍යෙන්සේ නොවැදුරුම් වන්නාසු කොස් ද යන්, දුක්ඩ  
සහගත එක්වියි පෙවනයික අනුරෙන් සංඛා පෙවනයිකය සංඛාස්කන්ධිය  
නැමි ලේ. ඉතිරි සම්වියි පෙවනයිකය සංඛාස්කන්ධිය නැමි ලේ. දුක්ඩ  
සහගත පිත් තිදෙනා විදාහභාෂණන්ධිය නැමි ලේ. මෙහෙක් ස්කන්ධි ව්‍යෙන්සේ  
නොවැදුරුම් වෙති.

14. ආයතන ව්‍යෙන්සේ දෙවැදුරුම් වන්නාසු කොස් ද යන්, දුක්ඩ  
සහගත පිත් තිදෙනා මනායනනය නැමි ලේ. එක්වියි පෙවනයිකය  
ධම්මායනනය නැමි ලේ. මෙහෙක් ආයතන ව්‍යෙන්සේ දෙවැදුරුම් වන්නාය.

15. ධිංචු ව්‍යෙන්සේ නොවැදුරුම් වන්නාසු කොස් ද යන්,  
දුක්ඩසහගත සායවියුෂ්සනාගය කායවියුෂ්සනාගධාංචුව නැමි ලේ.  
දේශීඛනයික සහගත දෙකින මෙහෙක්වියුෂ්සනාගධාංචුව නැමි ලේ. එක්වියි  
පෙවනයිකය දීමීම ධිංචුව නැමි ලේ. මෙහෙක් ධිංචු ව්‍යෙන්සේ නොවැදුරුම්  
වන්නාය.

16. ආරය සහත වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාගු කොළඳේ ද යන්, දුක්ඛ සහගත සින් තිබුනා ද තත් සම්පූර්ණ තෙවෙනයින් එක්විස්ස ද දුක්ඛ සහතය නාම ටේ. මෙළඳේ ආරය සහත වශයෙන් එක්වැදුරුම් වන්නාය.

17. අදුක්ඛම්ප්‍රභාය වෙළඳාය සම්පූර්ණ ධම්මා, යන තාතීය පද්ධතාලේ අමිලධියාර්ථ හෙවත් සවිරුපාර්ථ වශයෙන් උලජක්ෂාසනගත සින් පස්පනාය ද තත් සම්පූර්ණ වූ වෙදානා - මුති - දෙස - ඉස්සා - මිච්චරිය - තුක්කුවිට විරෝධි, සඟාලිස් තෙවෙනයින් ද ලැබෙනි. ඒ ධරුමයේ ජ්‍යෙන්ඩ වශයෙන් තුනකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධාංසු වශයෙන් සනකි. ආරය සහත වශයෙන් තුනකි.

18. ජ්‍යෙන්ඩ වශයෙන් කොවැදුරුම් වන්නාගු කොළඳේ ද යන්, සඟාලිස් තෙවෙනයින් අඹුරෝන් සංස්කෘතිය සංස්කෘත්ත්තාන්ධිය නාම ටේ. ඉතිරි පත්සාලිස් තෙවෙනයින් සංස්කාර්ජ්‍යත්තාන්ධිය නාම ටේ. උලජක්ෂා සහගත සින් පස්පනාය විස්තාන්ධිය නාම ටේ. මෙළඳේ ජ්‍යෙන්ඩ වශයෙන් කොවැදුරුම් වන්නාය.

19. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාගු කොළඳේ ද යන්, උලජක්ෂා සහයත සින් පස්පනාය මිනායතනාය නාම ටේ. තත් සම්පූර්ණ වූ සඟාලිස් තෙවෙනයින් ධම්මායතනාය නාම ටේ. මෙළඳේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

20. ධාංසු වශයෙන් සන්වැදුරුම් වන්නාගු කොළඳේ ද යන්, ව්‍යුව්‍යාංශාතා දෙයින ව්‍යුව්‍යාංශාතා ධාංසුව නාම ටේ. සේනාව්‍යාංශාතා දෙයින සේනාව්‍යාංශාතා ධාංසුව නාම ටේ. සානාව්‍යාංශාතා දෙයින සානාව්‍යාංශාතා ධාංසුව නාම ටේ. ජ්‍යිහාව්‍යාංශාතා දෙයින ජ්‍යිහාව්‍යාංශාතා ධාංසුව නාම ටේ. පස්ස්වද්වාරාවරෝන සින භා සම්පූර්ණ දෙයින මෙන්ඩ ධාංසුව නාම ටේ. ඉතිරි උලජක්ෂා සහගත සිව්සාලිස් සින මෙන්ඩ්ව්‍යාංශාතා ධාංසුව නාම ටේ. සඟාලිස් තෙවෙනයින් ධම්ම ධාංසුව නාම ටේ. මෙළඳේ ධාංසු වශයෙන් සන් වැදුරුම් වන්නාය.

අමි පුරා නාදුමඟන් අරියධිම ජ්‍යෙෂ්ඨාධාරීන් විහැඳුව

21. ආරය සහත වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාගු තෙතේස්ද යන්, ලොකින උපේක්ෂා සහගත මින් සත්සාලිස ද නෑත් සම්පූර්ණ ලෝහ විරෝධ පත්සාලිස ගෙවෙනයිනය ද දුක්ඛ සහත මාරුගයන් සම්ඟ යොදුනා වූ සංකීර්ණ විරෝධ සම්මා දිවිධී - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මන්ත - සම්මා ආර්ථි - සම්මා වායාම - සම්මා සම්ඩ නම් වූ සේවාන් මාරුගාංග සත්සෙදන ද සකඩාගාමී මාරුගාංග සත්සෙදන ද, අනාගාමී මාරුගාංග සත්සෙදන ද අරුහන් මාරුගාංග සත්සෙදන ද මාරුග සහත නම් ටේ. ඉතිරි මාරු වින්නන්ත්පාද සත්විස්ස ද එල වින්නන්ත්පාද සුතිස්සෙදන ද සහත විනිරුම්ක්න වෙති. මෙමස් ආරය සහත වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

22. මෙම ගවිදාවලිය හෙවත් වෙළදනාජ්‍යය වනාමි පරමාරුප ධර්මයන් පද ඇතැනින් වදාල බැවින් වූ නම් ටේ. පද ඇතැන් ලබන ලද නම් ඇති හෙයින් සර්ව ලැබූ නාම වූ නම් ටේ. පුබ වෙළදනා තෙසැටු දෙන ද දුක්ඛ වෙළදනා මිදෙනා ද උපේක්ෂා වෙළදනා පස්සනස ද අවවිසි රුපය ද, නිරවායය ද යන මෙමස් ධර්මයන් මෙම වූ නැතියට ඇතුළත් නොවන බැවින් සපුදේය වූ නම් ටේ.

වෙළදනා වූ නැතියයි.

### ශ්‍රීලංකා විදුරුගනාව

1. වෙළදනා වූ නැතිමාකාංකා විදුරුගනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාමරුප දෙකන්ද ආයතන බාජු නම් වූ පරමාරුප ධර්මයෙක් ස්ංස්කෘත්‍යක් පාසා ඇතිව නැතිව ඕය බැවින් අනිතායෝග.

2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකන් නිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛ යෝග.

3. නම තමන් කැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෝග.

ඉතිචර්ච භාවනා - 3 වැනි පාඨම - ඩීක මායිසා භාවනාව (ඇවිදුනා ක්‍රියාව)

4. අනිතර වූ දුක්කඩ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ අඟතන ධාතු නම් වූ පරමාර්ථ ධර්ම සමූහය පිළුන - සංඛ්‍යා - සන්නාප - විපරිණාමාර්ථයන් සම්බන්ධයන වන බැවින් රේකාන්තයන් දුක්කඩ සන්නාප නම් වේ.

5. ඒ දුක්කඩ සන්නාප උපද්‍යවන්නා වූ පුරුෂ හට තාත්කාව, ආයුහන - නිදාන - සංයෝග - පැලුම්බිර්පර්යන් සම්බන්ධයන වන බැවින් රේකාන්තයන් සමූද්‍ය සන්නාප නම් වේ.

6. ඒ දෙදෙකකි තොපුවැන්ම නම් වූ නිරවාණ ධාතුව්, නිස්සරණ - විවේක - අසංඛ්‍යා - අමකාර්ථයන් සම්බන්ධයන වන බැවින් රේකාන්තයන් නිරෝධ සන්නාප නම් වේ.

7. ඒ නිරෝධ සන්නාප අවබෝධ කර ගැනීම පිළිය වැඩිය යුතු වූ ආර්ය අශට්ටාංගික මාර්ගය නියමන - සේතු - දුස්සන - ආධිපත්‍යාර්ථයන් සම්බන්ධයන වන බැවින් රේකාන්තයන් මාර්ග සන්නාප නම් වේ.

8. මාගේ වෙළුනා ත්‍රික භාවනාමය තුළුලාභිසංස ධර්මය මෙම ව්‍යුරාරය සන්නාප ධර්මය පුවින්සේ අවබෝධ විම පිළියම සේතු වෙවා, ව්‍යාසනා වෙවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

#### පද විවිරණය

1. ඉජ්ඩාරමිණ රසානුෂ්වනය - ඩ්විභාවයන්ම සහභන් වූ රුප ගතිදාදී අරමුණු ඉජ්ඩාරමිණ නම් වෙති. එවැනි යහපත් ඩ්විභාව අඩි අරමුණක රය විදාහැනීම පියවුණුදේ සාමුෂ්‍ර සිංහිනි. එම සාමු පුබිවෙදනාව නම් වේ.
2. රේකාන්ද්පාදාදී විශයන් මිගු වූ - වින්න පෙවනයිකයන්ගේ මිගු බව කරුණු සනාරින් පුද්ගල වේ. රේකාන්ද්පාද - රේකාන්ද්පාදනි - රේකාන්ද්පාදන - රේක වින්ද්ප්‍රක යන කරුණු සනාරනි. රේකාන්ද්පාද පෙර පසු තොටි, එකටර

අම් පුරුං හාදයන් තුවෙනිරායාණ් විභේදී ඉහතැක ඉපදිම රේකාන්තිලරියි - පෙර පසු නොවී එකටර නිරුදුය විම රේකාන්තිලරියි - වෙන වෙන අරමුණ නොගෙන එකම අරමුණක් ගැනීම රේකාන්තිලරියි - වෙන වෙන විස්තුව නොඟාපදි එකම විස්තුවින ඉපදිම යෙනුවෙනි. මෙහි විස්තුව යෙහි ඩින උපදින ජ්‍යෙෂ්ඨ නැමියි. ඩින උපදින ජ්‍යෙෂ්ඨ සයක් ඇඟි. විස්තු, සැන්, රේඛා, සාය නාමි වූ ප්‍රසාද විස්තු පහත් හාදය විස්තුවෙන් යන යයය. මුළුනැඳුරුන් ප්‍රසාද විස්තු රුප ආශ්‍රිතව උපදින ඩින දෙපයේ විස්තුවාක්‍ය පමිණි. ඉතිරි ඩින 79 අදුරුන් අරුපාවිවර පිළාක සහර භුර පසු ඩින 75 උපදිනුවෙන් හාදය විස්තුව ආශ්‍රිතවය. ඩින උපදින විස්තු රුපය ඇසුරු සොට් ගෙනම රේ විස්තු ගෙවීමයෙන් ද උපදින. මෙයේ ටේ කරුණු සහරින් මුළුන් වූ විට රේකාන්තිලරුදාදි හාවයන් මිශ්‍ර මුහුදි කියන ලදී.

3. අනිජවාරමිලන රසානුක්‍රියා ලුකාණ - ය්වහාවයන්ම සහපත් නොවූ රුපාදි අරමුණු අනිජවාරමිලන නාමි ටේ. එවැනි අනිජට අරමුණ් ගැන්නා සින්ස පහළවිතුවයේ දුක්ම - දුම්මනාස්ස වැනි දුක්ම වෙදනාවකි.
4. මධ්‍යස්ථානමිලන රසානුක්‍රියා ලුකාණ - යහපත් ගෝ අයහපත් ගෝ නොවන ය්වහාවය ඇඟි රුපාදි අරමුණු මධ්‍යස්ථානමිලන නාමින් භැඳින්මෙටි. එවැනි මධ්‍යස්ථාන අරමුණක රස විද්‍යාත්නා වෙදනාව උපදේශා වෙදනාව නාමි ටේ.
5. උපදේශා - උපදේශා ජාති දායක් නිශ්චි. ජලංගුපෙන්ඩා - ඉජ්ඡිල්වහාරුපෙන්ඩා - ගබ්ඩේඩ්ඩුපෙන්ඩා - තානුම්ජිජ්ජිනුපෙන්ඩා - එවැනුපෙන්ඩා - විපදේඩුපෙන්ඩා - සංඩාරුපෙන්ඩා - විරිදුපෙන්ඩා - සානුපෙන්ඩා - පාරිප්‍රදුමුපෙන්ඩා යෙහි උපදේශා දායය. මුළුනැඳුරුන් ටේ එවැනුපෙන්ඩා වැනි උපදේශාවයි.
6. අනිධියාර්ථය - ඇඟල - අඹඟල - පුබාය වෙදනාය සම්පූද්‍රව්‍ය යන නාදී එක එක වෙනයක් ඇතුළුල් පරිභාර්‍ය වශයෙන් ඇඟ්නා වූ විස්තා ගෙවීමයි රුප නිර්වාණ යන යහ එම එවැමයේ ටේ නාමි එය අනිධියාර්ථය නාමි ටේ. නිදුසුනාක් වශයෙන් ටේයිය. ඇඟලා දිම්මා - යන පදයට ඇඟල් ඩින 21 හා එම් ම ඇඟ්නා වූ ඇඟල ගෙවීමයි 38 උෂෙනි. එම විස්තා ගෙවීමයි සම්භාය ඇඟලා දිම්මා යන පදයාගේ අනිධියාර්ථ නාමි ටේයි. ය්වරුපාර්ථය යෙහි ද එම් ගෝරුමිය

අධිකරණ භාවිතය - 3 වැනි පාඨම - මින මානීකා භාවිතයට (වේද්‍යා තුළය)

7. පූඛ සහගත ගෙයැට් විශේෂය - ලුල්හ මූල සෞජ්‍යිත්‍යාස්‍ය සහගත යින් 4යි, පූඛ සහගත කායවිට්වාන් 1යි, පූඛපැන්තිරින් 1යි, හිමිකෝර්දායාද 1යි, බාවිසෙය්හන සෞජ්‍යිත්‍යාස්‍ය සහගත යින් 12යි, රුධාවිටර සෞජ්‍යිත්‍යාස්‍ය සහගත යින් 12යි, සවිච්නර ලුල්කෝර්ත්හර සෞජ්‍යිත්‍යාස්‍ය සහගත යින් 32යි. පියලුල 63කි.
8. දුෂ්චර සහගත යින් ඇන - දුෂ්චර සහගත කාය විශ්වැස්‍යාණ 1යි, පටිය සම්පූළයෙන යින් 2යි. පියලුල ඇනකි.
9. උරෝසා සහගත යින් පර්යානය - ලුල්හමූල උරෝසා සහගත යින් 4යි, මෙර්හමූල යින් 2යි, අභ්‍යන්තර යින් අදුරන් කායවිශ්වැස්‍යාණ දෙක පූඛ සහගත්තිරිය යා භාජිනෝර්පාදය ද යන යින් සහර හැර යින් 14යි, බාවිසෙය්හන උරෝසා සහගත යින් 12යි, මහාගත උරෝසා සහගත යින් 15, ලුල්කෝර්ත්හර උරෝසා සහගත යින් 8යි. පියලුල 55කි.
10. නිශ්චත්ව - සජ්වලයක් පුද්ගලයක් නොවන්නේ නිශ්චත්ව නම් ටේ.
11. නිශ්ච්ච්ච්ච්ච් - ත්‍රේයන් නොවන්නේ නිශ්ච්ච්ච්ච් නම් ටේ.
12. පරමිතර ස්වභාව ධරුම - සම්මුතිය නම් වූ ලැබුවාවහාරයට අයන් නොවන වින්ත තෙවනයින රුප නිර්චිණ නම් වූ ධරුම නොවායායට අයන් ගැනී.
13. (සන්නි - සංවිශ්චරණ්නි) - සම්බාදප අශ්‍යා ආඩ්‍යාන පද දෙකකි. සන්නි - යුතුද විදාමානව අශ්‍යානාන යන සෙරුමිය. සංවිශ්චරණ්නි යුතු ද එම අප්පෙයමැමි.
14. ඇසල්විකයට අනාතුරුව වේදනාත්‍රිකය විදාරා අශ්‍යාන් මැන්ද? ඇසල - ඇසුසල - අව්‍යාකාශ යියලුම වින්තයන් සම්ඟ පොළය්ගයයින් අරුණුණු රු විදින වේදනාව ප්‍රකට තෙවනයිනයක් බැවින් අවබෝධිය පහසු වුන එකිනෙක වේදනාව ව්‍යුහය ඇසල්විකයට අනාතුරුව විදාරා ඇත.
15. ත්‍රික මානාකාවන්නේ අනුමිලිවද නොවේ ද? "අවයවාන. අභ්‍යන්තර සේද්‍යන්න. දස්සන්ත්. තිකන්ත්හර ද්සනා" සහර පරමාරුව නම් වූ අවයවයන්නේ අභ්‍යන්ත්‍රකාර බව දැක්වු යිනිස ත්‍රික මානාකාවන්නේ අනුමිලිවද දැනාව පරා පැදි.

අම් පුරා භාද්‍යෙන් අරියඩීම් ජවාසීරාද්‍යාලන් විභේද

16. ටෙද්‍යා තෙවනයිකය ටෙද්‍යා ත්‍රිකළේ රුහම් පදයකටවින් ඇතුළත් නොපූංසා මත්ද? එක පිහා ඇත්තේ එක ටෙද්‍යා තෙවනයිකයි. ටෙද්‍යාව සම්ප්‍රාප්‍යත්වාම්පර තවත් ටෙද්‍යාවක් ඒ පිශේෂ නැති බැවින් ටෙද්‍යාව ටෙද්‍යා ත්‍රිකළට නොවේ. සම්ප්‍රාප්‍යත්ව විම භං සහයෝගවීම්ප බැවිනි.
17. ටෙද්‍යා ත්‍රිකළට සරවලුම් නාම්ත්‍රිකයයි කියන ලදෙද මත්ද? අවශ්‍යාපවාරයෙනි. "තෙද්‍යා" යන වචනය දුඩ - දුක්ඩ - දුක්ට්බිඩුඩ යන පද ඇත්තාම අයන් වන අවශ්‍ය වචනයයි. රුහයින් එම අවශ්‍ය වචනය යන ඉතිරි පද ඇත්තාව සාධාරණ වනාන්ද ටෙද්‍යා ත්‍රිකළයි භං කරන ලදී.

18. අවශ්‍යාව පවත්නා යෝ - ටෙද්‍යාවනා සැඳුව් කෙන් නා යාරා - ටෙද්‍යාවනා සැඳුව් මිනි. (ඇඩ්සාරාරා රාලිනි)

අවශ්‍යාවයෙහි පැවති වචනය සැඳුහායට රුහු තරන ලද භං එය අවශ්‍යාපවාරයයි. ඉගුරු තේරිස් නිර්මිලි අරඹ මුද තන්ත්‍රි ආදිය සමඟ යෙහා වූණ් නොව ගැනීම "සම්. වූණ්ණ." යයි කියනු ලැබමි. එහි "සම්." යනු ගැංසාන් වර්ග පියල්ලනාට ගොදු වචනයයි. එය රුහු කිරීමෙන් සමඟ සැඳුහා නොව යන අරඹය ලැබමි. ටෙද්‍යා ත්‍රිකළට සරවලුම් නාම ත්‍රිකළයි කියනුයේද එන්ද අවශ්‍යාපවාර වශයෙනි.

## 4 වැනි පාඨම

### රික මාධික හාවනාව (විපාක ත්‍රිකය)

නෑමු තස්ස භගවතෙකා අර්ථනො සම්මා සම්බුද්ධිස්ස  
නෑමු තස්ස භගවතෙකා අර්ථනො සම්මා සම්බුද්ධිස්ස  
නෑමු තස්ස භගවතෙකා අර්ථනො සම්මා සම්බුද්ධිස්ස

1. "විපාකා ධම්ම; විපාක ධම්ම ධම්ම; ජෝව විපාක නාවිපාක ධම්ම ධම්ම;" නි.
2. මාගේ උච්චා වූ වුදුරජාණන් වහන්සේ වේදනා ත්‍රිකය දැයනා කොට විදාරා ඉන් අනෙකුරුව විපාක ත්‍රිකය විදාල සේක. ඒ විපාක ත්‍රිකය ද පුරුම පදය ද්වීතීය පදය තාමිය පදයාගේ වශයෙන් තෙවැදුරුම වන්නේය.
3. ඔවුනෙකුන් පුරුම පදය පලුවූ කොට විදාල සේක. කොස් විදාලුසේක් ද යන්, විපාකා ධම්ම; යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුරුව ද්වීතීය පදය විදාල සේක. කොස් විදාල සේක් ද යන්, විපාක ධම්ම ධම්ම; යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුරුව තාමිය පදය විදාල සේක. කොස් විදාල සේක් ද යන්, ජෝව විපාක ධම්ම; යනුවෙනි.
4. විපාකා - ඔවුනාවුන් හට ප්‍රතිපක්ෂ වූ ඇසලාඛාලයන් ගෙ විපාක නම් වූ, ධම්ම - නිස්සන්ට් නිර්මිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය.
5. විපාකඩම් - සැප දුක් විපාක උපද්‍රවන ස්වභාව ඇත්තා වූ ධම්ම, - නිස්සන්ට් නිර්මිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය.
6. ජෝවවිපාක - ඔවුනාවුන්හට ප්‍රතිපක්ෂ වූ ඇසලාඛාලයන්ගේ විපාක ද නොවූ, න විපාක ධම්ම - සැප දුක් උපද්‍රවන ස්වභාව ද නැත්තා වූ, ධම්ම - නිස්සන්ට් නිර්මිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය.

අම් පුරු භාගයන් අරියඩීම් ස්විචිඛායාක්ස් විජේස්

7. විපාකා ධීමා - යන පුරුම පදනාංශ අම්බෙධියනාර්ථ හෙවත් ස්විචාර්ථ වශයෙන්, සහිත විපාක විෂ්තර ද නත් සම්පූර්ණ අවධිස් ලෙවිනයිකය ද ලැබෙනි.

8. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සනරකි, ආයතන වශයෙන් මදකකි, ධාතු වශයෙන් අවධි, ආර්ය සහ වශයෙන් එකකි.

9. ස්කන්ධ වශයෙන් සතර වැදුරුම් වන්නායු කොළඳ ද යන්, අවධිස් ලෙවිනයිකයන් අතුරුන් වේදනා ලෙවිනයිකය වේදනා ස්කන්ධය නම් ටේ. සංඛා ලෙවිනයිකය සංඛාස්කන්ධය නම් ටේ. ඉතිරි සහිත ලෙවිනයිකය සංස්කාරස්කන්ධය නම් ටේ. සහිත විපාක විෂ්තර විද්‍යාන්ස්කන්ධය නම් ටේ. මෙයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සිටු වැදුරුම් වන්නාය.

10. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොළඳ ද යන්, සහිත විපාක විෂ්තර මතායතනය නම් ටේ. අවධිස් ලෙවිනයිකය ධීමායතනය නම් ටේ. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

11. ධාතු වශයෙන් අවවැදුරුම් වන්නායු කොළඳ ද යන්, ව්‍යුව්‍යුවැදුණු දෙයින ව්‍යුව්‍යුවැදුණු ධාතුව ධාතුව නම් ටේ. මස්තුව්‍යුවැදුණු දෙයින මස්තුව්‍යුවැදුණු ධාතුව නම් ටේ. සානව්‍යුවැදුණු දෙයින සානව්‍යුවැදුණු ධාතුව නම් ටේ. ණවිහාව්‍යුවැදුණු දෙයින ණවිහාව්‍යුවැදුණු ධාතුව නම් ටේ. කායව්‍යුවැදුණු දෙයින කායව්‍යුවැදුණු ධාතුව නම් ටේ. සම්පරිවිත දෙයින මතෙන් ධාතුව නම් ටේ. ඉතිරි දුට්‍රියි විපාක විෂ්තර මතෙන්ව්‍යුවැදුණු ධාතුව නම් ටේ. අවධිස් ලෙවිනයිකය ධීමායතනය නම් ටේ. මෙයේ ධාතු වශයෙන් අවවැදුරුම් වන්නාය.

12. ආර්ය සහ වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නායු කොළඳ ද යන් ලෙඛකි විපාක මින් දෙනිස ද නත් සම්පූර්ණ පත්‍රියිස් ලෙවිනයිකය ද, දුෂ්කඩ සහනය නම් ටේ. ලෙඛක්ත්තර එල - විෂ්තර්ත්පාදුයේ සත්‍යිත දෙන සහන විනිරුත්ත්තා නම් ටේ. මෙයේ ආර්ය සහ වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාය.

13. විපාශක ධිම්ම ධිම්ම - යන දුරිනිය රඳයාගේ අභිජනනයටත් ගෙවීන් ස්වරුපාර්ථ විශයෙන් දොලුප් අඛුතල විශ්චය ද එක්වීමින් ඇඟල විශ්චය ද තත් සම්පූර්ණත් දෙපනාප් ගෙවීනිකයෝ ද ලැබේ.

14. ඒ ධිරිමයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි ඩාඩු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සනා වශයෙන් ඇති.

15. ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් ව්‍යුනාපු කොස් ද යන්, දෙපනාප් ගෙවීනිකයන් අතුරන් ටෙදනා ගෙවීනිකය ටෙදනායකන්ධිය නම් ටේ. සංඛා ගෙවීනිකය සංඛායකන්ධිය නම් ටේ. ඉතිරි සම්පනාප් ගෙවීනිකය සංඛාරයකන්ධිය නම් ටේ. දොලුප් අඛුතල විශ්චය හා එක්වීමින් ඇඟල විශ්චය විශ්චයකන්ධිය නම් ටේ. මෙස් ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් ව්‍යුනාපු.

16. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් ව්‍යුනාපු කොස් ද යන්, දොලුප් අඛුතල විශ්චය හා එක්වීමින් ඇඟල විශ්චය ද මනායනනය නම් ටේ. දෙපනාප් ගෙවීනිකය ධිම්ම මනායනනය නම් ටේ. මෙස් ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් ව්‍යුනාපු.

17. ඩාඩු වශයෙන් දෙවැදුරුම් ව්‍යුනාපු කොස් ද යන්, දොලුප් අඛුතල විශ්චය හා එක්වීමින් ඇඟල විශ්චය ද මනායනනය නම් ටේ. දෙපනාප් ගෙවීනිකය ධිම්ම මනායනනය නම් ටේ. මෙස් ඩාඩු වශයෙන් දෙවැදුරුම් ව්‍යුනාපු.

18. ආර්ය සනා වශයෙන් කොවැදුරුම් ව්‍යුනාපු කොස් ද යන්, දොලුප් අඛුතල විශ්චය ද ලෙංකික ඇඟල සින් සහලුප ද තත් සම්පූර්ණත් වූ ලෝහය වර්ණ එක්පනාප් ගෙවීනිකය ද දුක්ධ සහතය නම් ටේ. ලෝහ ගෙවීනිකය සම්දය සහතය නම් ටේ.

19. සහර මාරු සම්පූර්ණත් වූ සම්මාදිවීමි - සම්මා සංක්ලේෂ - සම්මා වාචා - සම්මා කමිමන්ත - සම්මා ආර්ථ - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධි යන සෞඛ්‍යවාන් මාරුගා-ගෙය් අට දෙන එක්වරන් හා පත්මදෙන සහර වරක් ද, සකදාශාලී මාරුගා-ගෙය් අට දෙන එක්වරන් හා

අති පුරුත කාලයන් අවධිම ස්ථානීය ආදාශ විසභේද සන් අදන සහර වර්ණ ද, අනාගාමී මාරුගාංගයේ අවදෙන එක්වර්ණ හා සන්දෙන සහර වර්ණ ද, අර්හත මාරුගාංගයේ අට අදන එක්වර්ණ හා සන්දෙන සහර වර්ණ ද යන මේ ධරුම සමුහය මාරුග සහාය නම් චේ. ඉතිරි මාරුග වින්තෝන්පාද එකුන්තිස සහා විනිරුමුක්ක වෙති. මෙශ ආරය සහා වශයෙන් තොටුවැදුරුම වන්නාය.

20. නේවිපාක - නේවිපාක ධරුම ධරුමා - යන තාමිය පදනාමේ අභිජන්‍යාර්ථ හෙවත් ජ්වල්පාර්ථ වශයෙන් වනාමි විසිනියා විත්තය ද නත් සම්පූර්ණ පත්තිස ලෙවිනයිය ද, අවවිසි රුපය ද තිරිවානය ද, යන මේ ධරුමෙය් ලැබෙති.

21. ඒ ධරුමෙය් ස්කන්ධ වශයෙන් පෙනි. ආයතන වශයෙන් දෙළඹායි. ඩායු වශයෙන් තොලුසි. ආරය සහා වශයෙන් දෙකි.

22. ස්කන්ධ වශයෙන් ප්‍රස්වැදුරුම වන්නායු කොස් ද යන්, අවවිසි රුපය රුපස්කන්ධය නම් චේ. පත්තිස ලෙවිනයිය අඛුරෙන් වෙදනාව ලෙදනාය්කන්ධය නම් චේ. සංඛාව සංඛාස්කන්ධය නම් චේ. ඉතිරි නේවිස ලෙවිනයිය සංස්කාරස්කන්ධය නම් චේ. විසි ස්කියා විත්තය විකුන්තන්ධය නම් චේ. මෙශ ස්කන්ධ වශයෙන් ප්‍රස්වැදුරුම වන්නායි.

23. ආයතන වශයෙන් දෙළඹාය් වැදුරුම වන්නායු කොස් ද යන්, අවවිසි රුපය අඛුරෙන් වික්ෂුප්‍රසාද රුපය වික්ෂායතනය නම් චේ. සොෂ්ත ප්‍රසාද රුපය සොෂායතනය නම් චේ. සානා ප්‍රසාද රුපය සානායතනය නම් චේ. රේඛා ප්‍රසාද රුපය රේඛායතනය නම් චේ. කායප්‍රසාද රුපය කායතනය නම් චේ.

24. වර්ණ රුපය රුපායතනය නම් චේ. ගබ්ද රුපය සද්ධායතනය නම් චේ. ගන්ධ රුපය ගන්ධායතනය නම් චේ. රසරුපය රසායතනය නම් චේ. පෘති නේශ්ලේ වායෝ නම් වූ තුළුය සංඛාක ස්පර්ශ රුපය පෝ: විධ්‍යංශතනය නම් චේ.

25. විසි කුළු වින්තාය මිනායනනය නම් ටේ. පන්තියේ ලෙවෙනයිකය ද ආපර්ධියා - ඉත්තින්දිය - පුරියින්දිය - හදයරුප - උචිනරුප - ආහාරරුප - පරිවිශේදරුප - කායටිස්ස්ස්ස්ත්තියි රුප - විවිශේද්ස්ස්ත්තිරුප - ලුණාරුප - මූද්‍යානාරුප - කම්මිස්ස්ස්ස්ත්තාරුප - උරවිරුප - සන්තතිරුප - ජරනාරුප - අනිවිවා රුප යන සොලුස් සුඩුම රුප හා තිරිවාණය ද ධම්මායනනය නම් ටේ. මෙමස් ආයතන වශයෙන් දාලුස් වැදුරුම් වින්තාය.

26. ධාතු වශයෙන් සොලුස් වැදුරුම් වන්නාපු සොලුස් ද යන්, අවිවිසි රුපය අනුරෙන් වත්සු ප්‍රසාද රුපය වත්සුමිනාපුව නම් ටේ. සොලුසාද රුපය සොලුමිනාපුව නම් ටේ. සානා ප්‍රසාද රුපය සානාමිනාපුව නම් ටේ. තිවිහා ප්‍රසාද රුපය තිවිහා ධාතුව නම් ටේ. කායප්‍රසාද රුපය කාය ධාතුව නම් ටේ.

27. වර්ණ රුපය රුපධානුව නම් ටේ. යට්ද රුපය සඳුද්ධානුව නම් ටේ. ගන්ධ රුපය ගන්ධ ධාතුව නම් ටේ. රස රුපය රස ධාතුව නම් ටේ. පයිරි ගෙෂ්ලයි වායෝ නම් වූ භූනාය සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය ගෝවියිබෙ ධාතුව නම් ටේ. රැස්ස්වද්වාරාවලරුන වින්තාය මෙන්ස් ධාතුව නම් ටේ. ඉතිරි එකුන් විසි කුළු වින්තාය මෙන්ස් වියුත්තාණ ධාතුව නම් ටේ.

28. පන්තියේ ලෙවෙනයිකය ද ආපර්ධියා - ඉත්තින්දිය - පුරියින්දිය - සඳයරුප - උචිනරුප - ආහාරරුප - පරිවිශේදරුප - කායටිස්ස්ස්ත්තිරුප - විවිශේද්ස්ත්තිරුප - ලුණාරුප - මූද්‍යානාරුප - කම්මිස්ස්ස්ත්තාරුප - උපවිරුප - සන්තතියි රුප - ජරනාරුප - අනිවිවාරුප යන සොලුස් සුඩුම රුප හා තිරිවාණය ද ධම්මා ධාතුව නම් ටේ. මෙමස් ධාතු වශයෙන් සොලුස් වැදුරුම් වන්නාය.

29. ආරයසතා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු සොලුස් ද යන්, විසි කුළු වින්තාය ද පන්තියේ ලෙවෙනයිකය ද අවිවිසි රුපය ද දුක්ඛ්‍යසතාය නම් ටේ. තිරිවාණය තිරිගිධ සතාය නම් ටේ. මෙමස් ආරය සතා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

අති කුරු කාලයන් අවශ්‍යක ස්ථාපිතයායෙන් පිළිගැසේ

30. මේ ගබඳවලිය හෙවත් වියාත්තිකය වනාති පරමාර්ථ ධර්මයන් පද ඇත්තේ කොට වූදාල බැවින් ත්‍රික නම් වේ. මුද්‍ර පදයන් ලබන ලද නම් ඇති බැවින්, ආදී උචිතනාමත්තික නම් වේ. සිහු පරමාර්ථ ධර්මයන් ඇතුළත් කොට වූදාල හෙයින් නිෂ්ප්‍රදේශ ත්‍රික නම් වේ.

### විජාක ත්‍රිකයයි.

#### චිලක්ෂණ විද්‍රෝහනාව

2. විජාක ත්‍රික මාතාකා විද්‍රෝහනා භාවනාලේ දී පහළ වූ නාමරුප - ස්කන්ධ - ආයතන - ධාතු නම් වූ පරමාර්ථ ධර්මයේ ස්ෂේණයක් ස්ෂේණයක් පාසා ඇතිව නැතිව බැවින් අනිත්‍යයෙයිය.

2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් විභා වින්ද බැවින් දුක්ඛයෙයිය.

3. තම තම් කැමති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෙයිය.

4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප - ස්කන්ධ - ආයතන - ධාතු නම් වූ පරමාර්ථ ධර්ම සම්මුළුය පිළුන - සංඛ්‍යාප - සන්නාප - විපරිණාමාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සන්නය නම් වේ.

5. එ දුක්ඛ සන්නය උපද්‍රවනා වූ දුරට හට තාත්ත්ව ආසුහන - නිදාන - සංයෝග - පැලිබෙකිවාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්මුළුය සන්නය නම් වේ.

6. එ දෙගති නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ ධාතුව නිස්සරණ - විලේක - අසංඛ්‍යා - අමනාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සන්නය නම් වේ.

7. එ නිරෝධ සන්නය අවබෝධ කරගැනීම පිණිස භාවනා වශයෙන් වැඩිය මුණු වූ ආර්ය අත්වානික මාර්ගය නියුතාන - ගේඟ -

අයිතිවල සාම්භා - 4 එකී පාටි - කිස ඔයිනා සාම්භාව (විපාක තුළය)

දැස්සන - ආධිපත්‍යාචාර්යයෙන් සම්බන්ධායත වන බැවින් රේඛාන්තයෙන් මාරුග සහය නම් ටේ.

8. මාලේ විපාක තික හාම්නාමිය ඇඟලාභිසංස ධර්මය මෙම විජුරාරය සහය ධර්මය දුටුපෙශ් අවබෝධ විම පිළිසම ජ්‍යෙෂ්ඨ ටේවා, විභාගනා ටේවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

### රාද විවරණය

1. විපාක - විපාක යින් 36 යන පත් සම්පූර්ණ ගෙවනයින 38 විපාක නමින් ගැඹුන්ටෙවති. ඇඟලාභිසංස ජ්‍යෙෂ්ඨ ලැබෙන කර්මජ රුපයන් දැඩුන්වුමයේ සටහා රුප නැවති. රුප ධර්මයන්ට විපාක යන විසව්‍යාරයක් තොමිතා. තිදුළුන් විගෙයන් මෙශේ දායුලුය. විදැටියෙන් තොම්මි පදුරක් භටහැනි. රැහැන් රහි අසව්‍යන්න - රුපය ගැටියට ගැනුමයේ වි පරජ, වි ඇට උමණයි. රුප රහි ප්‍රධාන රුපයයි. ගෙයයම් සහ ගොයම් තොම්ල අදිය ප්‍රධාන රුපය තොමැටි. රැහැන් ඇඟලාභිසංස කර්මයන්ලේ රුපය නැවත් ගැඹුන්වුමයේ ඇඟලාභිසංස භාමියර්මයන්ට සම්බන්ධ වූ විපාක විශ්‍ය ගෙවනයින ප්‍රමාණයි. "අයුදුයුම්ජ්ඡුද විරුද්ධානා ඇඟලාභිසංස පාභායි විපාක, අරුප ධර්මවානාමිතය අධිවිතනා." යන ධම්ම සාරණී අට්ට්වා පායියෙන් ද මෙයෙහි රුහුදුලි තොම් ඇතා.
2. විපාක ධම්ම - විපාක ඉපද්‍රව්‍ය සම්පූර්ණයෙය, මුහු නම් ඇඟලාභිසංස ධර්මයෙහිමය.
3. සහිත විපාක විශ්‍යය - අභ්‍යන්තර විපාක යින් 7කි, අභ්‍යන්තර ඇඟල විපාක යින් 8කි, සංඛ්‍යාක පාමාවිවර විපාක යින් 8කි, මූල්‍යන විපාක යින් 9කි, ලේඛක්තිනර රා යින් 4කි, සියලු විපාක යින් 36කි.
4. අවකිරී ගෙවනයිනය - අන්තර්භාව ගෙවනයින 13කි, සෞජන ගෙවනයින 25කි, සියලුල 38කි.
5. ලේඛක්ති විපාක 32 - අභ්‍යන්තර පාමාවිවර විපාක 15කි, සංඛ්‍යාක පාමාවිවර විපාක 8කි, මූල්‍යන විපාක 9කි, සියලුල 32කි.

අම් පුරුෂ භාදුයන් අරියයේම සඩාකීපාදාකන් විභාග

6. ලෝකොස්ත්හර එල විස්තොස්ත්පාද - ලෝකොස්ත්හර සිංහයි යෙදෙන තෙව්තයික 36 සහ එලයන් සියලුල රැකක් බැඳින් ගත් කළුහි ලැබෙන විස්ත තෙව්තයික 37 වෙත.
7. ගොජලාස් අඩුපාල විත්තය - ලෝහ මූල සින් 8කි, දේශ මූල සින් 2කි, මෙහු මූල සින් 2කි, අඩුපාල සින් සියලුල 12කි.
8. එක්විසි ඇඟල විත්තය - කාමාවටිර ඇඟල් සින් 8කි, රුපාවටිර ඇඟල් සින් 5කි, අරුපාවටිර ඇඟල් සින් 4කි, ලෝකොස්ත්හර මාරුග ඇඟල් සින් 4කි, සියලුල 21කි.
9. විසින්මියා විත්තය - පජ්දුවද්වාරාවර්ජන විත්තය, මෙන්ද්වාරාවර්ජන විත්තය හා පැමිණාදුවියන් විහැඟේලාට පමණක් ලැබෙන හිඹෙන්ද්පාදය, මිහාසියා 8, මිහාසියා 9 යන මේ සියලුල සියා සින් 20 කි.
10. ජේවිපාක නවිපාක ඩමීම ඩමීම - විපාක විත්ත තෙව්තයික ද නොවූ විපාක ඉපද්විමට පමණ ඇඟලාඇඟල ද නොවූ සියලුල මේ නවින් ගැනීමි, සියා සින් හා එහි යෙදෙන තෙව්තයිකත් රුප - නිර්වාණ ඩර්මින් ඩමිට ඇතුළති.
11. රුප රාකි අඩුවරන් කරමිජ රුපයන් විපාක නවින් නොගන්නන් මත්ද? කරමියන් හට ගන්නා රුප කැඩ්නා රුප නවින් ගනු විනා විපාක නවින් නොගැනීන්, "ඇඟලාඇඟල ඩමීම පැමිණිනානානම්ප කටින්නා රුපානා, නයිටි විපාක වට්නාමර් යනුවෙන් විභාවිනි විකාවේකි දැක්වුනුයේ මේ ගෙරුමිය.
12. එස්ථාම් උපාදින්න සිකුජයේ දී උපාදින්න පද්ධයන් කරමිජ රුපයන් ගන්නා ලද්ද මත්ද? විපාක - නවින් පුදින එලය ද, උපාදින්න නවින් පුදින අපුධාන එල දෙක ද යන ගදුකම් ගැනීනන බැවිති. විපාක යන පුදින එලයන් නාමයිරුම පමණක් ද උපාදින්න යන පුදින අපුධාන එලයන් නාමයිරුම පමණක් ද උපාදින්න යන පුදින අපුධාන එලයන් නාමයිරුප දෙක ද ගනු ලැබෙන බව සැලකිය යුතු ය.

## 5 වැකි පාඨම

### සිං මාරිකා භාවහාව (ලපාදින් ඉකය)

නමෝ: තස්ස හගවිලොනා අරහතෙනා සම්මා සම්බුද්ධීය  
නමෝ: තස්ස හගවිලොනා අරහතෙනා සම්මා සම්බුද්ධීය  
නමෝ: තස්ස හගවිලොනා අරහතෙනා සම්මා සම්බුද්ධීය

1. උපාදින්නූපාදානීය ධම්මා, අනුපාදින්නූපාදානීය ධම්මා,  
අනුපාදින්න අනුපාදානීය ධම්මා කි.

2. මාලේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ විපාකාරිකය දේශනා  
කොට විදාරා ඉන් අනුරුධ්‍රව, උපාදින්න ත්‍රිකා විදාල සේක. එය ද ප්‍රථම  
ඛදය ද්‍රිඩිය පදය, තාමිය පදයාලේ විභයන් ලොවිදැරුම් වන්නේය.  
මුළුනාතුරෙන් ප්‍රථම ඛදය පළමු කොට විදාල සේක.

3. කොසේ විදාල සේක් ද යන්, උපාදින්නූපාදානීය ධම්මා  
යනුවෙනි. ඉන් අනුරුධ්‍රව ද්‍රිඩිය පදය විදාල සේක. කොසේ විදාල සේක්  
ද යන් අනුපාදින්නූපාදානීය ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුධ්‍රව තාමිය  
ඛදය විදාල සේක. කොසේ විදාල සේක් ද යන්, අනුපාදින්න අනුපාදානීය  
ධම්මා යනුවෙනි.

4. උපාදින්න - පුරව හටයේ දී තාත්ත්ව දාශ්වින්ගෙන් ගන්  
අරමුණක් අනුව රැස්කළ කරමිය විසින් ස්විකිය එලාභයන් ලාභාකොට  
ගන්නා ලද්දා වූ ද, උපාදානීය - තාත්ත්ව දාශ්වි උපාදානයන්ට සිං වූ ද,  
ධම්මා - නියෝගන්ට නිරත්ව පරමාර්ථ ස්විභාව ධිරමයේ ඇත්තාය.

5. අනුපාදින්න - පුරව හටයක දී තාත්ත්ව දාශ්වින්ගෙන් ගන්  
අරමුණක් අනුව රැස්කළ කරමිය එලාභයන් ලාභාකොට ගොන්නා  
ලද්දා වූ නම්ත්, උපාදානීය - තාත්ත්ව දාශ්වි උපාදානයන්ට සිං වූ, ධම්මා  
- නියෝගන්ට නිරත්ව පරමාර්ථ ස්විභාව ධිරමයේ ඇත්තාය.

අම් පුරා මාලයන් අවධිය ස්ථාවීමාදාකාන්ත් වෙතෙන්

6. අනුපාදිත්ත - පුරුව හටුගා දී තාත්ත්‍ය දායීවීන්ගෙන් ගත් අරමුණක් අනුව යේකු කරමියක එලභාවියෙන් උගා කොට නොගත්තා ලද්දාමූ ද, අනුපාදාතිය - තාත්ත්‍ය දායීවී උගාදානයන්හට මිත නොමූ ද, ධම්මා - තිස්සන්ට නිර්වේල් පරමාර්ථ ස්ථිරාව ඩිර්මියෝ ඇශ්ච්නාය.

7. උගාදිත්තුපාදාතිය ධම්මා - යන පුර්ම උදායාත් අමියියාර්ථ සහවත් ස්ථිරුපාර්ථ වශයෙන්, ලොකික විපාක මිත් ලද්ධිය ද (32) නත් සම්පුදුව්ත ලෙවායික පත්තිය ද (35) කරමින් රුප විද්‍ය ද (20) ලැබෙකි. ඒ ඩිර්මියෝ ස්කන්ද වශයෙන් පසකි (5). ආයතන වශයෙන් එකොලුපාකි (11). ඩායු වශයෙන් යනලොසකි (17). ආර්ය සහා වශයෙන් එකකි (1).

8. ස්කන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාමු කොස් ද යන්, විසි කාරමින් රුපය රුපයේකන්ධිය නම් ටේ. පත්තියේ ලෙවායිකයන් අනුරෙන් ටෙද්නා ලෙවායිකය ටෙද්නා ස්කන්ධිය නම් ටේ. සංඛා ලෙවායිකය සංඛාස්කන්ධිය නම් ටේ. ඉතිරි කොතියේ ලෙවායිකය සංස්කාරස්කන්ධිය නම් ටේ. ලොකික විපාක මිත් තිස්සේකා විස්ත්‍යාක්ස් බිත්ධිය නම් ටේ. මෙස් ස්කන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

9. ආයතන වශයෙන් එකොලුස් වැදුරුම් වන්නාමු කොස් ද යන්, විසි කාරමින් රුපයන් අනුරෙන් ව්‍යුෂ්ප්‍රසාද රුපය ව්‍යුෂ්පානය නම් ටේ. සේනා ප්‍රසාද රුපය සේනායනනය නම් ටේ. සාන්ස්‍රාන්ස් ප්‍රසාද රුපය සාන්ස්‍රාන්ස් නම් ටේ. එවිහා ප්‍රසාද රුපය එවිහායනනය නම් ටේ. කායුප්‍රසාද කායුප්‍රත්තනය නම් ටේ.

10. වර්ණ රුපය උගායතනය නම් ටේ. ගත්ධි රුපය ගත්ධියතනය නම් ටේ. රස රුපය රසායනනය නම් ටේ. පායිවී ගේලේස් වායෝ යන ණඟානුය සංඛාත දේපරු රුපය එටාවිධිමායනනය නම් ටේ. ලොකික විපාක මිත් තිස්සේකා මනායතනය නම් ටේ.

11. පත්තියේ ලෙවායිකය, ආපෙක්ඩාමු ඉත්තීන්දිය පුරිසින්දිය හදයරුප එවිනරුප ආහාරරුප පරිවශේදරුප උපවයරුප පත්තනතිරුප සංඛාත කුමුමරුප නවය ද ධම්මායතනය නම් ටේ. මෙස් ආයතන වශයෙන් එකොලුස් වැදුරුම් වන්නාය.

අතිඛරිත සංඝ්‍යා - 5 රුහි පාඨම - මින මානිකා භාව්‍යාච් (දානැන්ත ශ්‍රීලංකා)

12. ධිඟා වශයෙන් සහළුවාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, විසි කරුම්ත රුපයන් අනුරූපන් විශ්ව්‍යප්‍රසාදරුපය විශ්ව්‍යධානුව නාම් ටේ. සයේන ප්‍රසාදරුපය සයේ ධිඟාව නාම් ටේ. සාහ ප්‍රසාදරුපය සාහ ධිඟාන නාම් ටේ. රේඩියා ප්‍රසාද රුපය රේඩියා ධිඟාව නාම් ටේ. කාය ප්‍රසාදරුපය කාය ධිඟාව නාම් ටේ.

13. විරණ රුපය රුප ධිඟාව නාම් ටේ. ගන්ධිරුපය ගන්ධ ධිඟාව නාම් ටේ. රසරුපය රස ධිඟාව නාම් ටේ. පයටි තේශරෝ වාශය් යන ලුහාපු සංඝ්‍යාත ජ්‍යෙෂ්ඨ රුපය ගෝවියේමධ්‍යාව නාම් ටේ.

14. විශ්ව්‍යවිස්ත්‍රූපාණ දෙසින විශ්ව්‍යවිස්ත්‍රූපාණ ධිඟාව නාම් ටේ. සයේනවිස්ත්‍රූපාණ දෙසින සයේනවිස්ත්‍රූපාණ ධිඟාව නාම් ටේ. සාහවිස්ත්‍රූපාණ දෙසින සාහවිස්ත්‍රූපාණ ධිඟාව නාම් ටේ. රේඩියාවිස්ත්‍රූපාණ දෙසින රේඩියාවිස්ත්‍රූපාණ ධිඟාව නාම් ටේ. කායවිස්ත්‍රූපාණ දෙසින කායවිස්ත්‍රූපාණ ධිඟාව නාම් ටේ. සම්පූර්ණ දෙසින මෙනෑඩිජාව නාම් ටේ. ඉතිරි ලොඩික විපාක ඩින් විජ්‍ය මෙනෑවිස්ත්‍රූපාණ ධිඟාව නාම් ටේ.

15. පන්තියේ තෙවෙනයිකය, ආපෙර්ඩාඩු ඉත්තේන්දිය පුරිසින්දිය හදය රුප රේඩිරුප ආහාරුප පරිවිශේද රුප උපවිශේද සන්නතිරුප සංඝ්‍යාත ප්‍රමුණරුප නාවය දිම්මධානුව නාම් ටේ. මෙමස ධිඟා වශයෙන් සහළුවාස් වැදුරුම් වන්නාහ.

16. ආරය සහං වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ලොඩික විපාක ඩින් විජ්‍ය ඩින්දෙක ද, තත් සම්පුළුත්ත තෙවෙනයික පන්තිය ද කරුම්ත රුප විජ්‍ය ද යන ඩියල්ලම දුක්ඛ සහංය නාම් ටේ. මෙමස ආරය සහං වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාහ.

17. අනුපාදින්නුපාදනියා දම්මා - යන ද්විතීය පදයාගේ අතිඛරියාර්ථ හෙවත් ජ්‍යෙෂ්ඨ ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් දෙළුලුවාස් අනුසල් ඩින්ය. ලොඩික අසල් ඩින් සහළුවය. ක්‍රියා ඩින් විජ්‍යය. තත් සම්පුළුත්ත තෙවෙනයික දෙපනය. වින්තර රුප සහළුවය (17). සාහුත රුප ප්‍රසාදලාසය (15). ආහාරුපාරුප තුදුසය (14) යන මේ ධරුමයේ ලැබෙන්නාය.

ඡැං පුරා භාළයන් අවධාන සංඝිතපාදාන්ස් විභාගය

18. ඒ ධරුමයේ සේකන්ද වශයෙන් පසකි (5). ආයතන වශයෙන් සහකි (7). ධාංචු වශයෙන් අවකි (8). ආරය සත්‍ය වශයෙන් දෙකකි (2).

19. සේකන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාපු කොළඹ ද යන්, විස්තරුප සත්‍යලාභ ද, ධාංචුරුප පස්වැදුරුප ඇඟිල ද රුපස්කන්ධිය නම් වේ. දෙපනාස් වෛවතයිකයන් අඩුරෙන් වේදනා වෛවතයිකය වේදනා සේකන්දය නම් වේ. සංඛ්‍යා වෛවතයිකය සංඛ්‍යා සේකන්දය නම් වේ. ඉතිරි සම්පාදන් වෛවතයිකය සංස්කාරසේකන්දය නම් වේ. අඩුයල් සින් දෙළාපැලාප, ලෙඛක ඇඟිල් සින් සත්‍යලාභ හා ක්‍රියා සින් විස්ස ද විභානයේකන්දය නම් වේ. මෙයේ සේකන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

20. ආයතන වශයෙන් සත්වැදුරුම් වන්නාපු කොළඹ ද යන්, තිරුපායන් අඩුරෙන් විරණරුපය රුපායනනය නම් වේ. ගබ්ද රුපය සඳුයනනය නම් වේ. ගන්ධිරුපය ගන්ධියනනය නම් වේ. රස රුපය රසායනනය නම් වේ. පාඨම් තේශපේර් වායෝ යන ඖුනාපු සංඛ්‍යාත ස්පර්ශරුපය එට්ටියිනිඩායනනය නම් වේ.

21. අඩුයල් සින් දෙළාපැලාප ලෙඛක ඇඟිල් සින් සත්‍යලාභ හා ක්‍රියා සින් විස්ස ද මනායනනය නම් වේ. දෙපනාස් වෛවතයිකය, ආලප් ධාංචු ආභාරරුප පරීවිලේදරුප, කාය විස්ස්ස්ස්ත්මිරුප, වැව් විස්ස්ස්ත්මිරුප, ලුළුතාරුප, මුද්‍යකාරුප, කම්මිස්ස්ස්ත්තාරුප, උපවිදරුප, සත්තමිරුප, ජරනාරුප, අනිවිතාරුප, පාඨමාත ප්‍රාග්මුලුප දෙළාපැලාප දිමිමායනනය නම් වේ. මෙයේ ආයතන වශයෙන් සත්වැදුරුම් වන්නාය.

22. ධාංචු වශයෙන් අවවැදුරුම් වන්නාපු කොළඹ ද යන්, පස්වැද්වාරාවර්ණ සිනා මෙන්මින් නම් වේ. අඩුයල් සින් දෙළාපැලාප ලෙඛක ඇඟිල් සින් සත්‍යලාභ හා එකුන්විසි ක්‍රියා වින්තය ද මෙන්විස්ස්ස්ථාන ධාංචුව නම් වේ.

23. දෙපනාස් වෛවතයිකය ආලප්ධාංචුව ආභාරරුප පරීවිලේදරුප කාය විස්ස්ස්ත්මිරුප වැව් විස්ස්ස්ත්මිරුප ලුළුතා රුප මුද්‍යකාරුප කම්මිස්ස්ස්ත්තාරුප උපවිදරුප සත්තමිරුප ජරනාරුප අනිවිතාරුප

අමිවරුම සාච්‍යා - 5 වැනි පාඨම - ජීව මාතිකා සාච්‍යාව (ලොදුන්හ ශ්‍රීපා)

සංඛ්‍යාත සූඩුමරුප දෙළාලුක ද ධීමිමධාජුව නම් ටේ. මෙයේ දාජු වශයෙන් අවවැදුරුම වන්නාය.

24. ආරය සහය වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාජු කොස් ද යන්, අඹුගල් සින් දෙළාලුක, ලොකින ඇභුල් සින් සහලුක විධිඵියා වින්තය, ලෝහය වර්ණ රුහුපනස් තෙවිනයිකය වින්තරුප සහලුක සාභුරුප පසලුක හා ආහාරුප ඇදුක ද දුක්ත සන්නය නම් ටේ. ලෝහ තෙවිනයික සම්දිය සහය නම් ටේ. මෙයේ ආරය සහය වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

25. අනුපාදින්හ අනුපාදාතියා බම්මා - යන තාතිය පදායාගේ අමියදියාත්ථ තෙවින් ස්වරුපාරු වශයෙන් ලෝකොත්තර සින් අවධෙනය. යන් සම්පූද්‍යක්න සහිත තෙවිනයිකය හා නිර්වාණය යන මේ ධර්මයේ ලැබේති. ඒ ධර්මයේ ජ්‍යෙන්ත් වශයෙන් සහරුණි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. දාජු වශයෙන් දෙකකි. ආරය සහය වශයෙන් දෙකකි.

26. ජ්‍යෙන්ත් වශයෙන් සිවු වැදුරුම වන්නාජු කොස් ද යන්, සහිත තෙවිනයිකන් අඹුලරන් ටේදානා තෙවිනයිකය වේදානා ජ්‍යෙන්තිය නම් ටේ. සංදා තෙවිනයිකය සංදාජ්‍යෙන්තිය නම් ටේ. ඉතිරි දූෂිත (34) තෙවිනයිකය සංජාරස්කන්තිය නම් ටේ. ලෝකොත්තර සින් අවධා විදාහස්තකන්තිය නම් ටේ. නිර්වාණය ජ්‍යෙන්ත් සංශ්‍යාලයෙන් විනිරුක්තනය. මෙයේ ජ්‍යෙන්ත් වශයෙන් සිවුවැදුරුම වන්නාය.

27. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාජු කොස් ද යන්, ලෝකොත්තර සින් අව දෙන මිනායතනය නම් ටේ. සහිත තෙවිනයිකය හා නිර්වාණය ධම්මායතනය නම් ටේ. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

28. දාජු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාජු කොස් ද යන්, ලෝකොත්තර සින් අවධා මෙනෑවිස්දායාන දාජුව නම් ටේ. සහිත තෙවිනයිකය හා නිර්වාණය ධම්මා දාජුව නම් ටේ. මෙයේ දාජු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

ඇති ප්‍රති භාදුයන් අවශ්‍යකම් ස්ථාපිතාදායාන් විනෑසේ

29. ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොටස් ද යන්, නිරවාණය නිලර්ධ සහාය තම් ටේ. සහාරමාරු සම්පූජ්‍යක්න සම්මාදිවිධී - සම්මාසාක්ෂේප - සම්මා එළාචා - සම්මා පාමිත්තන - සම්මාජාත්ම්ල - සම්මා ව්‍යායාම් - සම්මා සහි - සම්මා සම්මාධි යන සෙව්වාන් මාර්ගාංශ අවශ්‍ය රැක් වරක් සහ්දෙන සහාර වරක් ද, සකඩායාම් මාර්ගාංශ අවශ්‍ය රැක් වරක් සන්දෙන සහාර වරක්ද, අනායාම් මාර්ගාංශ අවශ්‍ය රැක්වරක් සන්දෙන සහාර වරක්ද, අර්හන් මාර්ගාංශ අවශ්‍ය රැක් වරක් සන් දෙන සහාරවරක් ද යන මේ ධර්මයෝග් මාරු සහාය තම් ටේ. අනිරිජන මාරු වින්නන්ත්පාද රුහුන්තිස හා උල වින්නන්ත්පාද සන්තිස සහා විනිරුවුක්ක වේති. මේ ඇත් ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

30. මේ සංඛ්‍යාවලිය හෙවත් උපාදින්නාත්මිකය වනාහි පරමාරු ධයෝ පද ඇහැකි සොට විදාහ හෙදින් ත්‍රික තම් ටේ. මූල් පදයෙන් උත් තම් ඇති හෙදින් ආදිල්විධ භාම්තික තම් ටේ. සකුල පරමාරු ධර්මයෙන් මෙහි ලා ඇඳුලන් සොට විදාහ හෙදින් තිෂ්පුලදා ත්‍රික තම් ටේ.

෋පාදින්න ත්‍රිකයයි.

### ශ්‍රීලංකා විද්‍යාභාව

1. උපාදින්න ත්‍රික මානාභා විද්‍යාභානා හාවනාලවි ද පහළ වූ නාම රුප - සකන්ධ - ආයතන - දිවානු පරමාරු ධර්මයෝග් ස්ජෙණයක් ස්ජෙණයක් පාසා ඇතිව නැතිව ගිය බැවින් අනින්තයෝග්.

2. ඇතිවිම් නැතිවිම් දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ක්ඩයෝග් ය.

3. තම තමන් කැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාන්තයෝග් ය.

4. අනිනා වූ දුක්ක්ඩ වූ අනාන්ත වූ නාමරුප - සකන්ධ - ආයතන - දිවානු තම් වූ පරමාරු ධර්ම සම්භාය, පිළුන - සංඛ්‍ය - සන්නාප - විපරිණාමාරු ධර්මයෙන් සමන්නායන වන බැවින් රේඛාන්නයෙන් දුක්ක්ඩ සහාය තම් ටේ.

අභිජන - 5 වැනි පාටි - සිංහ මාතිලා භාවනාව (උපදිශක ක්‍රියා)

5. ඒ දුස්ක් සහාය උරදවීන්නා වූ පුරුව හට තාත්ත්වය ආදාළන - නිදාන - සංගෝප - ප්‍රිඛෙබිරුදෙයන් සම්බන්ධතා වන බැවින් රේකාජ්‍යතායෙන් සම්දය සහාය නම් ලේ.

6. ඒ දෙකකි නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ ධිඛුව නිස්සරණ - විශ්වික - අසංඛ්‍යා - අම්තාරුදෙයන් සම්බන්ධතා වන බැවින් රේකාජ්‍යතායෙන් නිරෝධ සහාය නම් ලේ.

7. ඒ නිරෝධ සහාය අවබෝධ කරගැනීම පිළිස භාවනා වශයෙන් වැළිඳ යුතු වූ ආර්ය අත්ථා-මිකා මාරුගය නියන්ත - ඔහු - දැස්සන - ආධිපතෙක්‍රුදෙයන් සම්බන්ධතා වන බැවින් රේකාජ්‍යතායෙන් මාරුග සහාය නම් ලේ.

8. මාගේ භාවනාමය තුළලානිස්-ස ධර්මය මෙම වැළුරාර්ය සහාය ධර්මය පුරිජ් අවබෝධ විම පිළිස ම ඔහු පෙටිවා, ව්‍යාසනා පෙටිවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

#### පද විවිරණය

1. උපදින් - උප + ආදින් = උපදින්, දුම්භකාව ගන්නා ලද දෙයය, 'උප' යුතු දැඩ්ජාරුදෙයකි උපසරු පදයකි, දුම්භකාව ගන්නා ලද අරමුණක් ඇතිව යේකු කරුම්ය ප්‍රකිරුලය උපදින් ගන්නෙන් නියාලේ. එහි විපාක වින්ත පෙටිනයින හා කරුම්ර රුපඟෝය.
2. උපදානිය - උප + ආදානිය = උපදානිය, තාත්ත්ව දාත්ත් දෙකින් දුවිව මෙය - මාගේ යයි යුතු උපන පියල්ල උපදානියයි. එහි, ලොවට අයක් වින්ත පෙටිනයින රුපයිම සියල්ලටම නාමයි.
3. අනුපදින් - තාත්ත්ව දාත්ත් උපදානියන් දුම්භකාව ගන්නා ලද අරමුණක් ඇතිව යේකු පරුමයක ප්‍රකිරුලයක් නොවන පියල්ලට සාධාරණ ව්‍යවහාරයි. විපාක වින්ත පෙටිනයින හා කරුම්ර රුප ද හැර සෙසු තුළල අනුපද ක්‍රියා රුප නිරිච්චයට නාමයි.

අම් පුරා කාලයන් අරියඩීම ජ්‍යෙෂ්ඨභාෂණ් වහැසුළු

4. අනුපාදන්තිය - තාත්කා දාජ්ට් උපාදානයන්ට සියිලේස්ත්ම අරමුණු නොවා ලාභවී ඇයන් නැඩි ලෝගක්ත්තර විෂ්න ගෙවීමයි හා නිරවාණයට නමිකි.
5. උපාදාන - මිමිය - මින් යයි දැඩි ලෙස අල්වා ගන්නා වූ කාත්කා දාජ්ට් දෙකට නමිකි.
6. උපාදානයන්ට සිත වූ - තාත්කා දාජ්ට් උපාදානයන්ට අරමුණු වන ලෙඛික ධර්ම සියල්ලට නමිකි.
7. පුරවහවය - ඔම් ආත්මයට පෙර ඉඟි සිරි සියල් ආත්මයාවයන් පුරවහව නමින් ගැනීම්.
8. කර්මරුප - 20 - රේකාන්ත කර්මරුප 9කි. වික්ශ්‍රා - සෞක - සාහ - උච්චා - කාය යන ප්‍රයාද රුප පසන්, හාවරුප දෙකන් හඳය - උච්ච රුපන් සම්ඟ නාවයකි. අන්ත්කාන්ත කර්මරුප 11කි. එයට - අභ්‍යන් - අභ්‍යන් - වායෝ - යන තුනරුප සහනයන්, විරුණ ගන්ධ රුප සිඵා සහනයන්, පරිවිශේද - උපවිධ - සහනයනි තුනන් සම්ඟ රේකාන්තාවයකි. රේකාන්ත කර්මරුප 9කි. අන්ත්කාන්ත කර්මරුප 11කි. සියල්ල 20කි.
9. විෂ්නරුප 17 - රේකාන්ත විෂ්නරුප 2කි. කාය විශ්දැක්ස්තිය හා විවිධ්‍යාත්මිය ද යන දෙකය, අන්ත්කාන්ත විෂ්නරුප 15කි. එහි පායරි - ආභ්‍යන් - අභ්‍යන් - වායෝ යන තුනරුප සහනය. විරුණ - සැමිද - ගන්ධ - රුප යන විශ්දැක්ස්තිය රුප සහනය. ආහාර - පරිවිශේද - ලුප්තා - මුද්‍යා - කර්මඡ්ඩ්‍යා - උපවිධ සහනයනි යන සහයි. සියල්ල 15කි. රේකාන්ත විෂ්නරුප 2කි. අන්ත්කාන්ත 15කි. සියල්ල 17කි.
10. සාඛුර රුප 15 - විෂ්නරුප දාහානන් විශ්දැක්ස්තිරුප දෙක අස්ථි සොට ගන් කළේ ලුප්තා රුප 15කි. රේකාන්ත සාඛුර රුපයන් නොමැති. සාඛුරුප පසගලුයම් අන්ත්කාන්ත වෙති. අන්ත්කාන්ත යහු වෙනත් සුම්බියානයන්ට සාධාරණ බවයි.
11. ආහාරුප 14 - ඉහා සදහන් සාඛුරුප 15 අභ්‍යන්ත් සැමිද රුපය අස්ථි සොට අතිරි රුප 14 ආහාරුප වියයන් ලුප්තා වෙති. රේකාන්ත ආහාරුපයන් නැත ආහාරුප 14 @ අන්ත්කාන්තය.

- අක්‍රියාත් සාධනා - 5 වැනි පාඨම් - සිංහ මාධ්‍යම සාධනාව (ලුපදිස්ක ත්‍රිකාය)
12. හිතරුප - විෂේෂඝර - සාජුර - ආජාරුර සහ රුප රාජී ඇඟටම් හිතරුපයේ යයි කියනි. හිතරුපයේ හි තැනක එම රුප රාජී ඇඟටම් සහ දුඡුය.
  13. මාරුග විෂේෂඝර්පාද - ලෙපොක්ජ්ජර මාරුග විෂේෂයක උපරිම පරිවශක්දයන් ගෙවනයින 36ක් සම්පූර්ණ වෙති. සින්ස් සම්ග ඩේම 37ක්. මාරුගග අට මාරුග සහනය නැමින් විෂේෂකාට ගේ කළුනි ඉහිරිවැඹුයේ ගෙවනයින 28ක්. සින්ස් සම්ග 29ක්.
  14. එල විෂේෂඝර්පාද 37 - ඉහා සඳහන් පවිත් ලෙපොක්ජ්ජර එල සිනා ද වැශීම ගෙවිනයින ගණන 36ක්. සින්ස් සම්ග 37ක්. ඒ සියල්ල එලවිෂේෂඝර්පාද නම් වෙති.
  15. සහන විනිරුතුකා - දුක්ඛ සහනය පිටියිද දායුණ්ඩකි. යුතුදය සහනය ප්‍රභාශය කළයුත්හැකි. නිශර්ඛ සහනය ප්‍රභාශය කළයුත්හැකි. මාරුග සහනය සාධනා විශයන් වැශීය ප්‍රභාශකි. ඉහා සඳහන් මාරුග විෂේෂඝර්පාද 29 සහ එල විෂේෂඝර්පාද 37 ඒ සහන ජායි සහනයන් එකකටවින් නොවැවින බැවින් රේඛා සහන විනිරුතුකා නම් වෙති.
  16. තිරවාණය යොන්ද සංග්‍රහයන් විනිරුතුකායි - යොන්ද පසට අයන් නාමරුප සියල්ල උත්තාද - දීගි - භාග ක්‍රියාලාංශවල වැශවන බැවින් අඩිනය - අභාගනය - වර්තමාන ආදි ප්‍රශ්නයන්ට යටත් වෙති. එහෙත් තිරවාණ ධාංචුව උත්තාද යොන්ද සංග්‍රහයට හෝ අඩිනාදි කාලයකට හෝ අයන් නොවින බැවින් යොන්ද සංග්‍රහයන් විනිරුතුකායි.

## 6 වැකි පාඨම

### සිං මාධිකා භාවනාව (සංඝිලිටිය ත්‍රිකාය)

නමුවා තසස භගවතොතා අරහතෙකා සමුවා සමුඩ්ධියා  
නමුවා තසස භගවතොතා අරහතෙකා සමුවා සමුඩ්ධියා  
නමුවා තසස භගවතොතා අරහතෙකා සමුවා සමුඩ්ධියා

1. සංඝිලිටිය සංඝිලේසිකා ධමුවා, අසංඝිලිටිය සංඝිලේසිකා ධමුවා, අසංඝිලිටිය අසංඝිලේසිකා ධමුවා නි.
2. මාගේ උච්චා තු ප්‍රිදුරූපාණන් වහන්සේ උපාදීන්හාත්‍රිකය දේශනා කොට විදාරු ඉන් අනුතුරුව සංඝිලිටිය්‍රිකය දේශනාකොට විදාල සේක. එය ද පුරුම පදය ද්‍රිහිය පදය තාතිය පදයාගේ වශයෙන් කොටුදාරුම් වින්නේය.
3. ඔවුනුතුරුන් පුරුම පදය පළමු කොට විදාල සේක. කොසේ විදාල සේක් ද යන්, සංඝිලිටිය සංඝිලේසිකා ධමුවා යුතුවෙනි. ඉන් අනුතුරුව ද්‍රිහිය පදය විදාල සේක. කොසේ විදාල සේක් ද යන්, අසංඝිලිටිය සංඝිලේසිකා ධමුවා යුතුවෙනි. ඉන් අනුතුරුව තාතිය පදය විදාල සේක. කොසේ විදාල සේක් ද යන්, අසංඝිලිටිය අසංඝිලේසිකා ධමුවා යුතුවෙනි.
4. සංඝිලිටිය - ලෝහාදී කොලඹුන් විසින් කොලඹන ලද්දා තු, සංඝිලේසිකා ධමුවා - ලෝහාදී කොලඹුන්ට හිත තු, නිස්සන්ට නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව දිර්මයෝ ආශේෂාය.
5. අසංඝිලිටිය - ලෝහාදී කොලඹුන් විසින් නොකොලඹන ලද්දා තු, සංඝිලේසිකා ධමුවා, ලෝහාදී කොලඹුන්ට හිත තු, නිස්සන්ට නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව දිර්මයෝ ආශේෂාය.

අභියර්ත පාටිනා - 6 රුති පාටි - සිං මායිසා පාටිනාව (සංකීර්ණ ත්‍රිපාල)

6. අසංකීර්ණය - ලෙස්හාදී කොළඹුන් විසින් නොකොළසන ලදා එම්, අසංකීර්ණීකා ධිමුමා - ලෙස්හාදී එම් කොළඹුන්ට සිං නොවූ, හිස්සන්ට තිරිවා පරමාර්ථ ස්වභාව බරමයේ ඇත්තාය.

7. සංකීර්ණය සංකීර්ණීකා ධිමුමා - යන ප්‍රථම පද්‍යාගේ අනිධියෝගාර්ථ භෙවන් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, දොලුස් අඹුසල වින්තය ද තත් පමුවුක්ක සත්වීමි වෙවිනයිය ද ලැබේයි. ඒ බරමයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සත්වීමි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධිංචු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සත්තා වශයෙන් දෙකකි.

8. ස්කන්ධ වශයෙන් සත්ව වැදුරුම වන්නාපු කොස් ද යන්, සත්වීමි වෙවිනයියන් අඹුරෝන් චේද්‍යා පෙවිනයිය වැද්‍යා ස්කන්ධය නම් ටවි. සංඛා වෙවිනයිය සංඛාස්කන්ධය නම් ටවි. ඉතිරි පස්වීමි වෙවිනයිය සංස්කාරස්කන්ධය නම් ටවි. දොලුස් අඹුසල වින්තය විඳුනස්කන්ධය නම් ටවි. මෙස් ස්කන්ධ වශයෙන් සත්ව වැදුරුම වන්නාය.

9. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාපු කොස් ද යන්, දොලුස් අඹුසල වින්තය මිනායතනය නම් ටවි. සත්වීමි වෙවිනයිය ධිමුමායතනය නම් ටවි. මෙස් ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

10. ධිංචු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාපු කොස් ද යන්, දොලුස් අඹුසල වින්තය මෙන්විජ්ජ්ජාණ ධිංචුව නම් ටවි. සත්වීමි වෙවිනයිය ධිමුමායතනය නම් ටවි. මෙස් ධිංචු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

11. ආර්ය සත්තා වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාපු කොස් ද යන්, දොලුස් අඹුසල වින්තය ද තත් පමුවුක්ක සත්වීමි වෙවිනයිය අඹුරෝන් ලේඛන වර්තන සත්වීමි වෙවිනයිය ද දුක්ඛ සත්තය නම් ටවි. ලේඛන වෙවිනයිය සමුදාය සත්තය නම් ටවි. මෙස් ආර්ය සත්තා වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

12. අසංකීර්ණය සංකීර්ණීකා ධිමුමා - යන ද්විනිය පද්‍යාගේ අනිධියෝගාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් ලොකික ඇංල් සින්

අම් පුරා නාදයන් අවශ්‍යකිම ජ්‍යෙෂ්ඨභාෂණ විභේදන සහලෙස දැඟලාස ද, ලොකික විපාක ඩින් දෙනිස ද, ක්‍රියා ඩින් විස්ස ද, තත් පිප්පුකුක්න තෙවෙනික අවිනිස ද, අවිනිස රුපය ද ලැබේයි. රේ ධරිමයේ ස්කෑන්ඩ් විශයෙන් පසකි. ආයතන විශයෙන් දූජලාසකි. මාතු විශයෙන් අවශ්‍යකි. ආරෝ සහා විශයෙන් එකකි.

13. ස්කෑන්ඩ් විශයෙන් පස්වැදුරුම වින්නාසු හෙලස් ද යන්, අවිනිස රුපය රුපස්කන්ඩ් දිය නම් ටේ. අවනිස් තෙවෙනයිකය අනුමතන් ලේදනා තෙවෙනයිකය ලේදනාස්කවිධිය නම් ටේ. සායා තෙවෙනයිකය සංයුත්තන්ඩ් දිය නම් ටේ. ඉතිරි තෙවෙනයික සකිංච්දෙන සංය්කාරස්කන්ඩ් නම් ටේ. ලොකික තුෂල් ඩින් සහලෙස ද ලොකික විපාක ඩින් දෙනිස ද ක්‍රියා ඩින් විස්ස ද විදාහස්කන්ඩ් දිය නම් ටේ. මේසේ ස්කෑන්ඩ් විශයෙන් පස්වැදුරුම වින්නාසු.

14. ආයතන විශයෙන් දූජලාස් වැදුරුම වින්නාසු හෙලස් ද යන්, අවිනිස රුපය අනුමතන් වින්සු ප්‍රසාදය වින්මායනනය නම් ටේ. සොක ප්‍රසාදය පෙශකායනනය නම් ටේ. සාන ප්‍රසාදය සානායනනය නම් ටේ. ණ්‍රිඩා ප්‍රසාදය ණ්‍රිඩායනනය නම් ටේ. කාය ප්‍රසාදය කායනනය නම් ටේ.

15. වර්ණ රුපය රුපායනනය නම් ටේ. ගබඳ රුපය සඳුදායනනය නම් ටේ. ගන්ඩ රුපය ගන්ඩායනනය නම් ටේ. රස රුපය රසායනනය නම් ටේ. පයිරි තේශලර් වායෝ යන දූජලාස සංඛ්‍යාත ස්පර්ශරුපය රෝටිය්බිමායනනය නම් ටේ. ලොකික තුෂල් ඩින් සහලෙස ද ලොකික විපාක ඩින් දෙනිස ද ක්‍රියා ඩින් විස්ස ද මිනායනනය නම් ටේ.

16. අවනිස් තෙවෙනයිකය ද, ආපේර්ඩාසු, ඉන්ඡීනිරිය ප්‍රරිසින්ඩිය හදයරුප ණ්‍රිතරුප ආභාරරුප පරිවිශේදරුප කායරිස්සූත්තිරුප වරිවිස්සූත්තිරුප ලපුනාරුප මූද්‍යනාරුප කම්මස්සූත්තිරුප උපවයරුප සන්තතිරුප ජරකාරුප අනිවිත්තාරුප යන සුමුහුරුප සොජලාස ද ධම්මායනනය නම් ටේ. මෙලසේ ආයතන විශයෙන් දූජලාස් වැදුරුම වින්නාසු.

17. ධිංචු වශයෙන් අවලුද් වැදුරුම් වින්නාගු කොළඳ ද යන්, අවිධි රුපය අනුරෙන් වින්නු ප්‍රසාදය වින්වුධාඩාව නම් ලබ. සේග ප්‍රසාදය සෙන් ධිංචුව නම් ලබ. සාහාප්‍රසාදය සාහාධාඩාව නම් ලබ. එවිහා ප්‍රසාදය ජීවිතා ධිංචුව නම් ලබ. කාය ප්‍රසාදය කාය ධිංචුව නම් ලබ.

18. විරෝධ රුපය රුපධාඩාව නම් ලබ. යටිද රුපය සඳුද ධිංචුව නම් ලබ. ගන්ධ රුපය ගන්ධ ධිංචුව නම් ලබ. රස රුපය රස ධිංචුව නම් ලබ. පෘති, ගෙෂෙන්, විශයේ යන තුනෙනුය සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය උරාවියෙන් ධිංචුව නම් ලබ.

19. වික්වුවිස්ස්සාණ දෙයින වික්වුවිස්සාණ ධිංචුව නම් ලබ. සෙන්විස්සාණ දෙයින සෙන්විස්සාණ ධිංචුව නම් ලබ. සාහාවිස්සාණ දෙයින සාහාවිස්සාණ ධිංචුව නම් ලබ. එවිහාවිස්සාණ දෙයින ජීවිතාවිස්සාණ ධිංචුව නම් ලබ. කායවිස්සාණ දෙයින කායවිස්සාණ ධිංචුව නම් ලබ.

20. පස්ස්විද්වාරාවිරෝධන සින ද සම්පාදනය දෙයින ද මෙනෑස ධිංචුව නම් ලබ. ලෙංකික තුසල් සින් සහලුය ද අවශේෂ ලෙංකික විපාක සින් විස්ස ද අවශේෂ ක්‍රියා සින් රැකුණ් විස්ස ද මෙනෑස විස්සාණ ධිංචුව නම් ලබ.

21. අවතිස් තෙවනයිකය ද ආපෙක්ංචු ඉත්තින්දිය පුරිසින්දිය හදයරුප ජීවිතරුප ආහාරරුප පරිවිශේද්රුප කායවිස්සාණත්තිරුප විවිස්සාණත්තිරුප ලුපාහාරුප මූල්‍යා රුප කම්මිස්ස්සාහාරුප උපවයරුප සන්තතිරුප ජරකා රුප අතිවිව්‍යාරුප යන පූඩුමරුප සෙන්ලුය ද ධිම ධිංචුව නම් ලබ. මෙශේ ධිංචු වශයෙන් අවලුද් වැදුරුම් වින්නාය.

22. ආරය සහා වශයෙන් එක් වැදුරුම් වින්නාගු කොළඳ ද යන්, ලෙංකික තුසල් සින් සහලුය ද ලෙංකික විපාක සින් දෙයින ද ක්‍රියා සින් විස්ස ද තන් සම්ප්‍රදායක්න තෙවනයික අවතිස් ද අවිධි රුපය ද දුක්ඛ සහාරය නම් ලබ. මෙශේ ආරය සහා වශයෙන් එක් වැදුරුම් වින්නාය.

ඇති කුරු නාලයන් අවශ්‍යකම ජ්‍යෙෂ්ඨඥාණන් විසැන්සේ

23. අසංකීර්ණය අසංකීර්ණිකා ධම්මා - යන තාතිය පද්‍යාලෝ අනියෙන් පෙන්වන් ස්වරුපාර්ට වශයෙන් ලෝකාර්ත්‍රර සින් අව ද නාන් සම්පූර්ණක්ත සහිත ලොවනයි ද නිර්වාණය ද ලැබවි. ඒ ධර්මයේ සෙකන්ද වශයෙන් සනරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ඩාඩු වශයෙන් දෙකකි. ආරය සහා වශයෙන් දෙකකි.

24. සෙකන්ද වශයෙන් සනර වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සහිත ලොවනයි අනුරෙන් වේද්‍යා ලොවනයි පේද්‍යාසේකන්දිය නාම් ටේ. සංඛා ලොවනයි සංඛාසේකන්දිය නාම් ටේ. ඉතිරි දුනිත් ලොවනයි සංස්කාරසේකන්දිය නාම් ටේ. ලෝකාර්ත්‍රර සින් අව විඛානසේකන්දිය නාම් ටේ. නිර්වාණය සෙකන්ද සංග්‍රහයෙන් විනිර්මුක්ත ටේ. මෙස් සෙකන්ද වශයෙන් සනර වැදුරුම් වන්නාය.

25. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ලෝකාර්ත්‍රර සින් අව මනායතනය නාම් ටේ. සහිත ලොවනයි ද නිර්වාණය ද ධම්මායනය නාම් ටේ. මෙස් ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

26. ඩාඩු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ලෝකාර්ත්‍රර සින් අව මනොවිජ්‍යංශාණ ඩාඩුව නාම් ටේ. සහිත ලොවනයි ද නිර්වාණය ද ධම්මායනය නාම් ටේ. මෙස් ඩාඩු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

27. ආරය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, නිර්වාණය නිලර්ද සනරය නාම් ටේ. සනර මාරු වින්තයන්හි යෙදුනා වූ සම්මා දිවිධී - සම්මා සංක්පේ - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මන්ත - සම්මා ආර්ථ - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධී යන සේවාන් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක්වරක් - සන්දෙන සනර වරක් ද, සකදායාම් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක්වරක් - සන්දෙන සනර වරක් ද, අනාගාම් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක්වරක් - සන්දෙන සනර වරක් ද, - අර්හන් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක්වරක් - සන්දෙන සනර වරක් ද යන ගම් ධර්ම සම්මුහය මාරු සනරය නාම් ටේ. අතිරික්ක මාරු වින්තයන්පාද එක්වන්හිය

අභිජ්‍රම භාවිතා - 6 වැනි පාඨම - ඩිජා මාධ්‍ය භාවිතාව (සංකීර්ණ ක්‍රියාව)

ද රුලවිත්කෝන්පාද ප්‍රස්ථිග ද සහය විනිරුම්ක්‍රීම වෙති. මෙසේ ආර්ය සහය වශයෙන් දෙවැනුරුම වන්නාය.

28. මේ ගධිදාචලිය හෙවත් සංකීර්ණයිලිකය වනායි පරමාර්ථ ධරුම පද ඇනෑක් කොට වූල හෙයින් ක්‍රික නම් වේ. මුල් පදමයන් ලද නම් ඇති හෙයින් ආදිලුවිධ නම් ක්‍රික නම් වේ. සහළ පරමාර්ථ ධරුමයන් මෙහි ආ ඇතුළත් කොට වූල හෙයින් නිෂ්ප්‍රදේශ ක්‍රික නම් වේ.

සංකීර්ණ ක්‍රියායි.

### ත්‍රිලක්ෂණ විද්‍යාභනාව

1. සංකීර්ණ මානාකා විද්‍යාභනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන ධිඛා පරමාර්ථ ධරුමයේ ස්කන්ධයක් ස්කන්ධයක් පාඨා ඇතිව නැතිව ගිය බැවින් අනිත්‍යයෝගය.

2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛමයෝගය.

3. නම තමන් කැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෝගය.

4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන ධිඛා පරමාර්ථ ධරුම සම්භාය පිළා සංඛ්‍යා සමන්ත්‍රා විපරිණාමාර්ථයෙන් සමන්ත්‍රා වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සන්නය නම් වේ.

5. ඒ දුක්ඛ සහය උපදිවන්නා වූ පුරුවහට තාත්සාව ආසුහන තිදාන සංඛ්‍යා පැලිබෝධාර්ථයෙන් සමන්ත්‍රාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්භාය සන්නය නම් වේ.

6. ඒ දෙකෙහි නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ ධිඛාව නිස්සරණ විවේක අභ්‍යන්තර අමනාර්ථයෙන් සමන්ත්‍රාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සන්නය නම් වේ.

අම් පුරා ආදාශන් අවෝධිම ස්වාච්ඡාදායන් වහැකි

7. රේ නිලධාරීය සහතිය අවෝධිය කර ගැනීම එකීය භාවිතා වියයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආර්ථ අජට්ටාංචික මාර්ගය නියුතාන ලේතු දේශීජන ආධිපත්‍යතාවාර්යයන් සම්බන්ධතායත වන බැවින් ඒකාන්තාවයන් මාර්ග සහතිය නම් වේ.

8. මාගේ භාවිතාවය කුසලාතිස්ස ධර්මය මෙම ව්‍යුරුර්ය සහති ධර්මය යුතු වේ අවෝධිය විම එකීයම ලේතු වේවා, ව්‍යාපනා වේවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

#### ඣද විවරණය

1. සංකීර්ණය - කොළඹන මාධ්‍යමන ද්‍රව්‍ය හවින උපකාශනය කරන කොළඹුන් ප්‍රමාද යොදා වූ ධර්මනා පියලුල සංකීර්ණය නම් වෙයි. "සංකීර්ණයෙකිනී සංකීර්ණය්, විභාගික උපකාශනයෙකිනී තුළුප්, සංකීර්ණයන සම්බන්ධතා සංකීර්ණයා" යන අවුවා පායයෙන් ඉහා සඳහන් අර්ථය කියුවේ.
2. සංකීර්ණය - සන්නාහය ද්‍රව්‍ය හවින තිංයා පියිලට පත්කරන ස්නේල් ධර්ම 10 දෙනෙන් ඇඟ. ලේඛය - දැව්සය - මෙව්නය - මාස්නය - දාශටිය - විවිධිවාච - රීන - උදිධිවල - අඩිරික භා අභ්‍යන්තරේප යන 10 දෙනෙය.
3. සංකීර්ණයිකා - කොළඹුන්ට අරමුණු වන බැවින් ද, කොළඹුනට යොදුරුවන බැවින් ද, කොළඹුන්ට අරමුණු විම සොවැලුක්වීය හැකි බැවින් ද, කොළඹ් පාලුවීමට ආරම්භණ ප්‍රකා වන බැවින් ද සංකීර්ණයික නාම් වෙයි.  
"අභ්‍යනා ආරම්භණ, නෘත්‍ය පටිස්ථානෙන සංකීර්ණය, අරභස්ති, සංකීර්ණය වා නියුත්‍යා, තැංක ආරම්භණයාව, අනාභිය්කමනෙනි සංකීර්ණයිකා, සංකීර්ණයිය ආරම්භණ පටිවය සුභානා, එසා අධිවිහා," යන අවුවා පායයෙන් ඉහා දැක්වූ වෙරුම කියුවේ.
4. අසංකීර්ණය - දැක්වූ කොළඹුන් සමාග මිශ්‍ර සොයු ලොකිය ලෙස්සොයිස්තර ධර්ම පියලුල ගැන්.

- අභිජ්‍ය භාවිතා - 6 වැනි පාඨම - සිංහ ඩාකිනා භාවිතාර (සංඝිලිටිප සුභාග)
5. අසංඝිලේසිනා - කොළඹුනට අරමුණු නොවන ලේඛක්සර ධරුම සියල්ල ගැඹෙන්.
  6. ලේඛනාදී කොළඹුනට සින හූ - ලේඛන ආදී දා කොළඹුනට අරමුණු හූ යන අදහසයි.
  7. අභ්‍යන්තර සින් 12 - ලේඛන හූල 8, අද්ධ මූල 2, ටෙර්හ හූල 2, සියල්ල 12කි.
  8. සහවිධ ගෙවනයිනය - සර්ව වින්ත සාධාරණ 7, ප්‍රකිර්ණක 6, අභ්‍යන්තර 14, සියල්ල 27 කි.
  9. තෙළාකින ඇඟල් 17 - කාම්පිටර මූළ ඇඟල් සින් 8, රුපාවචර ධිජාන ඇඟල් සින් 5, අරුපාවචර ධිජාන ඇඟල් සින් 4, සියල්ල 17කි.
  10. තෙළාකින විපාක සින් 32 - අභ්‍යන්තර විපාක සින් 7, අභ්‍යන්තර ඇඟල විපාක සින් 8, මහාවිපාක සින් 8, මහදුග්‍රහ විපාක සින් 9, සියල්ල 32කි.
  11. ස්‍රියා සින් 20 - පස්ස්වද්වාරාවරිරුන - මෙනෑස්ස්වාරාවරිරුනය, සඳීඵන්ත්රෝදය, මූළ ස්‍රියා සින් 8, මහදුග්‍රහ ස්‍රියා සින් 9, සියල්ල 20කි.
  12. ගෙවනයින 38 - අන්තර්මාන 13, සෙය්හන සාධාරණ 19, විරහි 3, අර්ථභාෂ්‍ය 2, පස්ස්ස්ඩ්ස්ඩ්‍ය 1, සියල්ල 38කි.
  13. රුප 28 - මූළගුනරුප 4, ප්‍රකාදරුප 5, විෂයරුප 4, භාවරුප 2, ණ්‍රිඩරුප 1, පස්ස්ස්ඩ්ත්තිරුප 2, විකාරරුප 3, ලක්ෂණරුප 4, සියල්ල 28කි.
  14. ලේඛක්සර සින් 8 - මාර්ග ඇඟල් සින් 4, රාල සින් 4, සියල්ල 8කි.
  15. ගෙවනයින 36 - අන්තර්මාන 13, සෙය්හන සාධාරණ 19, විරහි 3, පස්ස්ස්ඩ්ඩ්ඩ්‍ය 1, සියල්ල 36කි.
  16. කොළඹුන් සමග එකට උරදින විශ්තරුප අභ්‍යන්තර සින සමග සහර සම්පූද්‍යෙන් උක්ෂණයෙන් මිශ්‍ර නොවන බැවින් රුප ධරුම සංඝිලිටිප නොවෙනි. එංහෙන් ගෙවුණුවින භාමිරුප සියල්ලම සංඝිලේසින පදනඩ ඇඟලක් වේයි. කොළඹුනට අරමුණු වන බැවිනි.

## 7 වැකි පාඨම

### විතරක ක්‍රියා

නමෝ: තස්ස හගවෙනා අරහතා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නමෝ: තස්ස හගවෙනා අරහතා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නමෝ: තස්ස හගවෙනා අරහතා සම්මා සම්බුද්ධියා

1. සටහන්ක සටහාර ධම්මා, අවිතක්ක විවාරම්ප්‍රානා ධම්මා,  
අවිතක්ක අවිවාර ධම්මා, ඩී.

2. මාගේ උච්චාම වූ මුදුරජාණන් වහන්සේ සංකිලිටයුත්කය දේශනා  
භාව විදාරා, ඉන් අනුරුද විතරකුත්කය දේශනා ගොට විදාල සේක.  
එය ද පුරම පදය ද්විතිය පදය තාකිය පදයාගේ වශයෙන් නොවැදුරුම්  
වන්නෙය.

3. මුදුනැතුරන් පුරම පදය පළමු ගොට විදාල සේක. ගොඟ  
විදාල සේක් ද යන්, සටහන්ක සටහාර ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුද ද්විතිය  
පදය විදාල සේක. ගොඟ විදාල සේක් ද යන්, අවිතක්ක  
විවාරම්ප්‍රානා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුද තාකිය පදය විදාල සේක.  
ගොඟ විදාල සේක් ද යන්, අවිතක්ක අවිවාර ධම්මා යනුවෙනි.

4. සටහන්ක - විතරකය ද සහිත වූ සටහාර ධම්මා - විවාරය ද  
සහිත වූ, නිස්සන්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ උච්චාව දෑම්මයේ ඇශ්‍යානාය.

5. අවිතක්ක - විතරකය රහිත වූ, විවාරම්ප්‍රානා ධම්මා - විවාරය  
පමණක් ඇශ්‍යානා වූ, නිස්සන්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ උච්චාව දෑම්මයේ  
ඇශ්‍යානාය.

6. අවිතක්ක - විතරකය ද රහිත වූ, අවිවාර ධම්මා - විවාරය ද  
රහිත වූ, නිස්සන්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ උච්චාව දෑම්මයේ ඇශ්‍යානාය.

7. සටහනක්ක සටහිතරා ධීමිමා - යන ප්‍රථම පදනාගේ අඩියෙන් ප්‍රථම ප්‍රථම විශාල විශාල විවාරණ සහිත පස් පනාස් විෂ්නු ද, තත් සම්පූර්ණ වූ විශාල විවාර දෙක විරෝධ සම පනාස් ලෙවිනයිකය ද ලැබේයි. ඒ ධීමිමා ජ්‍යෙෂ්ඨ වශයෙන් සහායි, ආයතන වශයෙන් දෙකයි. ධාතු වශයෙන් ඇතායි, ආර්ය සහා වශයෙන් ඇතායි.

8. ජ්‍යෙෂ්ඨ වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සම්පනාස් ලෙවිනයිකයන් අතුරෙන් ටෙදනා ලෙවිනයිකය වෙදනාස්කන්දිය නම් ටෙ. සංඛ්‍යා ලෙවිනයිකය සංඛ්‍යාස්කන්දිය නම් ටෙ. ඉතිරි අටසාලිස් ලෙවිනයිකය සංඛ්‍යාස්කන්දිය නම් ටෙ. මෙයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සිදු වැදුරුම් වන්නාය.

9. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සටහනක්ක සටහිතරා ධීමා පස් පනාස මිනායතනය නම් ටෙ, සම පනාස් ලෙවිනයිකය ධීමිමායතනය නම් ටෙ. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

10. ධාතු වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, පැස්ද්වද්වාරාවරුන විශ්චය ද සම්පරිවිතන දෙකින ද මිනෝයිභාව නම් ටෙ. ඉතිරි සටහනක්ක සටහිතරා ධීමා දෙපනාස මිනෝ විස්ද්යාණධායුව නම් ටෙ. සම පනාස් ලෙවිනයිකය ධීමිමාභාව නම් ටෙ. මෙයේ ධාතු වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

11. ආර්ය සහා වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ලෞකික සටහනක්ක සටහිතරා ධීමා සන්සාලිස ද තත් සම්පූර්ණ ලේඛන විරෝධ ලෙවිනයික එඥුන් පනාස ද යුත්ත සහා නම් ටෙ. ලෞහ ලෙවිනයිකය සම්දය සහාය නම් ටෙ.

12. සහර මාරුග සම්පූර්ණ වූ සම්මා දිවියි - සම්මා වාවා - සම්මා කම්මන්න - සම්මා ආලිව - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධි යන සය්වාන් මාරුගා-යයයේ සය්දෙන ද සකඟාගාමී මාරුගා-යයයේ සය්දෙන ද, අනාගාමී මාරුගා-යයයේ සය්දෙන ද අර්හන් මාරුගා-යයයේ සය් දෙන ද මාරුග සහාය නම් ටෙ. අතිරික්ක මාරුග විෂ්ලේෂ්පාදයේ

ආකෘතිය 8 + ත්‍රිත්‍ය

✓ ⑨ අමුදා මාලුවන් අවස්ථාවලිභාෂණ ව්‍යෙශීය අවවිධි දෙන ද, එලුවිත්තොත්පාදයේ පත්තියේ දෙන ද සහා විනිරූපිත වන්නාය. මෙයේ ආර්ථ සහා වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

13. අවශක්ක විවාර මන්නා ධම්මා - නෑ ද්‍රීඩිය පදායාගේ අමියියෙනාරට ගෙවන් සවිරුපාරට වශයෙන්, ද්‍රීඩියෙනාන සින් එකොලුය ද, තත් සම්පූර්ණ විතරක විවාර දෙක විරෝධ සහිත පෙටියික ද, සවිත්තක සවිවාර සින් පස් පනාසැහි වූ පස්පනස් විතරකය ද පැහැඳි. ඒ ධරුමයේ සික්කන්ද වශයෙන් සහාරි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධාතු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ථ සහා වශයෙන් දෙකකි.

14. සික්කන්ද වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, සහිත පෙටියිකයන් අතුරෙන් ටේදානා පෙටියිකය වේදානාස්කන්දය නම් චේ. සංඛා පෙටියිකය සංඛාස්කන්දය නම් චේ. ඉකිරි පූහිත පෙටියිකය සහ විතරක පස්පනස සංස්කාරස්කන්දය නම් චේ. සින් එකොලුය විඛානස්කන්දය නම් චේ. මෙයේ සික්කන්ද වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

15. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, ද්‍රීඩියෙනාන සින් එකොලුය මනායනය නම් චේ. සහිත පෙටියිකය සහ විතරක පස්පනස ධම්මායනය නම් චේ. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

16. ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, ද්‍රීඩියෙනාන සින් එකොලුය මනායනය දාතුව නම් චේ. සහිත පෙටියිකය සහ විතරක පස්පනස ධම්ම දාතුව නම් චේ. මෙයේ ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

17. ආර්ථ සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, ලෙඛකික ද්‍රීඩියෙනාන සින් තුන ද තත් සම්පූර්ණ වූ විවාර විරෝධ තෙවිධි පෙටියික ද, ලෙඛකික සවිත්තක සවිවාර සින් සන්සාලිසැහි වූ, විතරක සන් සාලිය ද දුක්ඛ සහාය නම් චේ. ලෙඛකින්හර ද්‍රීඩිය දියානය සම්ඟ යෙදුනා වූ සංක්ත්‍ය විරෝධ සම්මාදිවයි ආදි සෙව්චාන්

මාරගාංග සත්සෙදන ද, සකසාගාලී මාරගාංග සත් දෙන ද, ආහාරාම් මාරගාංග සත්සෙදන ද, අර්හත් මාරගාංග සත්සෙදන ද, ලෝජික්ස්තර පුරුමධානය සම් යෙදුනා වූ සහර මාරග සම්පූජ්‍යතා වූ සම්මා සංකුල්ප සහරයෙන ද මාරග සහාය නම් ටේ. ඉතිරි මාරග විශ්වාස්ථාපාද අවධියෙන ද එල විශ්වාස්ථාපාද පත්තියේ දෙන ද සහ විනිරුම්පත් විශ්වාස්ථාපාද. මෙයේ ආරය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් විශ්වාස්ථාපාද.

18. අවිතක්ක අවිවාරා ඩම්මා - යන භාෂිය පදයාගේ අභිජනාර්ථ හෙවත් උච්චරුපාර්ථ වශයෙන් අවිතක්ක අවිවාර ඩින් පත් පහසු ද, තත් සම්පූජ්‍යතා සම්පත් වෙවිකියක ද ද්විතිය දිනාන ඩින් එකොලුසයනි වූ විවාර එකොලුස ද, අවධි රුපය ද නිර්වාණය ද යන මෙහෙය් ධර්මයේ ලැබේයි. ඒ ධර්මයේ සකන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දොලුසයකි. ධාජු වශයෙන් සහාලුසයකි. ආරය සහා වශයෙන් තුනකි.

19. සකන්ධ වශයෙන් පසවැදුරුම් විශ්වාසු කොස්ද යන්, අවධි රුපය රුපස්කන්ධය නම් ටේ. සම්පත් වෙවිකියකයන් අභුජරන් එවැනා වෙවිකියකය එවැනාස්කන්ධය නම් ටේ. සංස්ඛ වෙවිකියකය සංස්ඛස්කන්ධය නම් ටේ. අනිරිත්ත ලුතිස් වෙවිකියකය සහ ද්විතිය දිනාන ඩින් එකොලුසයනි වූ විවාර වෙවිකිය එකොලුස ද සංස්කාරස්කන්ධය නම් ටේ. අවිතක්ක අවිවාර ඩින් පත්පත්සය රිදාන්නස්කන්ධය නම් ටේ. නිර්වාණය සකන්ධ විනිරුම්පත් ටේ. මෙයේ සකන්ධ වශයෙන් පසවැදුරුම් විශ්වාස්ථාපාද.

20. ආයතන වශයෙන් දොලුස් වැදුරුම් විශ්වාසු කොස්ද යන්, අවධි රුපය අභුජරන් වික්ෂු ප්‍රසාදය වික්බායනනය නම් ටේ. සෙෂ්න ප්‍රසාදය සෙෂ්නයනනය නම් ටේ. සාන්නප්‍රසාදය සාන්නයනනය නම් ටේ. රේඛා ප්‍රසාදය රේඛායනනය නම් ටේ. කාය ප්‍රසාදය කායනයනනය නම් ටේ.

21. විරෝධ රුපය රුපායනනය නම් ටේ. ගවිද රුපය සද්ධායනනය නම් ටේ. ගන්ධිරුපය ගන්ධියනනය නම් ටේ. රස රුපය රසායනනය නම් ටේ. පයරි සක්සේ වායෝ යන තුනකුය සංඛ්‍යා ස්පර්ශ රුපය

අම් පුරුෂ නාලන්දා අධිකාරී සංඝපාදකයෙක් විභේදය ගොවීම්බිඩායනය නම් චේ. අවිත්තක් අවිවාර සින් පස්ථනය මහායනය නම් චේ.

22. සහිත් ගොවීම්බිඩාය දී, විවාර එකාග්‍රාම දී, ආපේඛාඟු ඉත්තිශ්චිය පුරිසින්දිය හදයරුප ජීවිතරුප ආහාරරුප පරිවිශේෂරුප මායටිස්ස්ස්ස්ත්තිරුප විවිශේෂ්ස්ත්තිරුප ලුණා රුප මුද්‍රණාරුප කම්මිමස්ස්ස්ස්නාරුප උපවියරුප සන්තතිරුප ජරණාරුප අනිවිත්තාරුප යන සුමුහරුප සොග්‍රාම දී නිරවාණය දී ධිම්මායනය නම් චේ. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දාශ්‍රාම වැදුරුම් වන්නාය.

23. ඩාඩු වශයෙන් සහාම්‍රාස් වැදුරුම් වන්නාඟු සකෘත් දී යන්, අවිරිසි රුපය අනුරූප ව්‍යුත්ප්‍රසාදය ව්‍යුත්වුදාඇව නම් චේ. සෙක්තප්‍රසාදය සෙක්තධාඇව නම් චේ. සාහා ප්‍රසාදය සාහා ඩාඩුව නම් චේ. ජීවා ප්‍රසාදය ජීවාධාඇව නම් චේ. කායප්‍රසාදය කායධාඇව නම් චේ.

24. විරණ රුපය රුපධාඇව නම් චේ. ගම්දරුපය සද්ධාඇව නම් චේ. ගැන්ධරුපය ගැන්ධධාඇව නම් චේ. රහරුපය රහධාඇව නම් චේ. පයවි ගැන්මරු වායෝ යන තුනානු සංඛ්‍යාත ස්ථාන රුපය ගොවීම්බිඩාඇව නම් චේ. වික්වු විස්ත්‍රාන දෙයින ව්‍යුත්විස්ත්‍රානධාඇව නම් චේ. සාහා විස්ත්‍රාන දෙයින සාහාවිස්ත්‍රානධාඇව නම් චේ. ජීවා විස්ත්‍රාන දෙයින ජීවාවිස්ත්‍රානධාඇව නම් චේ. ප්‍රසාද විස්ත්‍රාන දෙයින ප්‍රසාදවිස්ත්‍රානධාඇව නම් චේ. ඉතිරි අවිත්තක් අවිවාර සින් පන්සාලිස මෙන් විස්ත්‍රානධාඇව නම් චේ.

25. සහිත් ගොවීම්බිඩාය දී විවාර එකාග්‍රාම දී, ආපේඛාඟු, ඉත්තිශ්චිය පුරිසින්දිය හදයරුප ජීවිතරුප ආහාරරුප පරිවිශේෂරුප මායටිස්ස්ස්ස්ත්තිරුප විවිශේෂ්ස්ස්ත්තිරුප ලුණාරුප මුද්‍රණාරුප කම්මිමස්ස්ස්ස්නාරුප උපවියරුප සන්තතිරුප ජරණාරුප අනිවිත්තාරුප යන සුමුහරුප සොග්‍රාම දී නිරවාණය දී ධිම්මාඇව නම් චේ. මෙයේ දාඩු වශයෙන් සහාම්‍රාස් වැදුරුම් වන්නාය.

26. ආර්ය සහා වශයෙන් සොවැදුරුම් වන්නාඟු සකෘත් දී යන්,

ලෙසකිනු අවිනාක්ක අවිචාර සින් එක්සිය ද නත් සම්පූද්‍රක්ෂ ගෙවනයින නෙතිය ද, රුපාචරිත ද්‍රීඩීය ධිජාන විචාර ඇත ද අවිචි රුපය ද දුක්ඛ සත්‍යය නම් ටේ. නිර්වාණය නිරෝධ සත්‍යය නම් ටේ. සතර මාරුග අවිනාක්ක අවිචාර සින් දෙපාලුසයි වූ සම්මාදිවිධි ආදි වූ සංක්තේ විරෝධ සෝචිත් මාරුගාංගයේ සත්‍යයෙන් ද, සත්‍යයෙන් මාරුගාංගයේ සත්‍ය දෙන ද, අනාගාමි මාරුගාංගයේ සත්‍යයෙන් ද, අරුණත් මාරුග වින්නෙක්ස්පාදයේ අවිචි දෙන ද මාරුග සත්‍යය නම් ටේ. අතිරියෙන් මාරුග වින්නෙක්ස්පාදයේ අවිචි දෙන ද එල වින්නෙක්ස්පාදයේ පත්‍රියි දෙන ද සත්‍ය විනිරුම්ක්න වින්නාය. මෙසේ ආරුය සත්‍ය වියයෙන් නොවැදුරුම් වින්නාය.

27. මේ ගෙදාචාරු ගෙවන් විනිරුම්ක්නය, පරමාරුර ධර්මයන් පද ඇතාක් නොව විදාල බැවින් ත්‍රික නම් ටේ. මුද්‍රපදයන් ලබන ලද නම් ඇති හෙයින් ආදිලාධි නාම ත්‍රික නම් ටේ. සවිනාක්ක සවිචාර සින් පස් පනාසයි යෙදුනා වූ විචාර පස්පනාස ඇතුළත් නොවූ බැවින් සපුරාදේ ත්‍රික නම් ටේ.

විනර්ත ත්‍රියයයි.

### ත්‍රිලක්ෂණ විදුර්ජනාව

1. විනර්ත ත්‍රික මානාකා විදුර්ජනා භාවනාවේ දී රෙඛ වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන ධිභා පරමාරුර ධර්මයෙයේ ක්ෂේශයයි ක්ෂේශයන් පාසා ඇතිව නැඟිව ගිය බැවින් අනිතායෙයිය.
2. ඇතිවිම් නැඟිවිම් දෙකින් නිරන්තරයන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛයෙයිය.
3. නම නමන් කැමති ලෙස නාපැවැති බැවින් අනාන්මයෙයි.
4. අනිකා වූ දුක්ඛ වූ අනාන්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන ධිභා පරමාරුර ධර්ම සම්භා පිළුන සංඛ්‍ය විපරිණාමාරුරුයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයන් දුක්ඛ සත්‍යය නම් වින්නෙය.

අනි පුරු භාද්‍යන් අවශ්‍ය තීම් සේවාලිපාදනයන් විභාගයේ

5. ඒ දුපත් සහය උරදවන්නා වූ පුරුවහට කාශ්ණාව, ආසුභා නීධාන සංයෝග පැමිණේකිරීයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාජ්තයෙන් සම්දය සහය නම් වන්නේය.
  6. ඒ දෙකකි නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ ධාතුව තිස්සරක විවේක අසස්ංඛක අමතාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාජ්තයෙන් නිරෝධ සහය නම් වන්නේය.
  7. ඒ නිරෝධ සහය අවබෝධ කර ගැනීම පිළිස භාවනා වශයෙන් වැඩිහි යුතු වූ ආරය අෂ්ටාචික මාර්ගය තියානා ලේඛු දස්සන ආධිරත්නයාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාජ්තයෙන් මාර්ග සහය නම් වන්නේය.
  8. මාගේ භාවනාමය ඇසලානික්ස ධිරුමය මෙම ව්‍යුරාරය සහ ධිරුමය පුව්වන් අවබෝධවීම පිළිසම ලේඛු වේවා, වාසනා වේවා.

యాది ! యాది !! యాది !!!

ପାଦ ଲିଲିରଙ୍ଗୟ

1. විනාශකය - ප්‍රතිරූපක වෙවානිකායකි. ධිජාතාංශයකි. ධිජාතාංශයකි. මින් 121 අනුව ගණන් ගැනුදාය. රැකියා ධිජාතා ප්‍රශේදය අනුව විනාශකය සින් 55 ක යෙමද. එහි උක්ෂණය නම් විස්තා වෙවානිකායන් අරමුණට නැවත නැවත නැඳුම් ය.
  2. සවින්තක - විනාශකය සම්ග සම්පූද්‍යකා වූ විස්තා වෙවානිකා සියලුදී. සවින්තකය "සා විනාශකයනා සවින්තකන්හි ගෙන් සවින්තකයා" විනාශකය සම්ග යෙමුවෙන් මිශ්‍ර වෙත්ද. මුදු සවින්තකයෝ වෙති.
  3. විවාරය - ප්‍රතිරූපක වෙවානිකායකි. ධිජාතාංශයකි. විනාශකය මෙන් සින් 121 අනුව ගණන් ගන ප්‍රූදාය. සින් 66 ක යෙමද. එහි උක්ෂණය නම් විස්තා වෙවානිකායන් අරමුණෙන් නැවත නැවත නැඳුම් යි. මිමුද්‍යා පිදුණු මෙට වේගයන් පියාසර කරගතනා රැන්හාස් මෙන් විනාශකය ද. මිල තේමැකි භැංකිලෙසින් රෙන්ස් උරු සභ්‍යතාස් මෙන් විවාරය ද නෙරුම ගැනුදාය.

අධිකරණ යාචන - 7 වැනි පාඨම - විනරු ජ්‍යෙෂ්ඨ

4. සටහනාරය - විවාරය සම්ඟ සම්පූද්‍යතා වූ වින්තැංචිවාසිකාගේ සටහනාරයයේ "සහ විවාරන යෙ වින්තැංචි තේ සටහනාරය" විවාරය සම්ඟ පටිනින්නාව සටහනාරයයේය.
5. අවිනෑක - විනරු සම්ඟ සම්පූද්‍යතා නොවන වින්තා ගෙවනයින රුප නිර්වාණ පියල්ල අවිනෑක ගණයට වැළටි.
6. විවාරණය - විනරු - විවාර දෙක අනුරූප විනරු සම්ඟ නොයදී විවාරය පමණක් යෙදෙන සින් ඇත්තේ 11කි. එම වින්තා ගෙවනයින පියල්ල විවාර මානු නාම් වෙති. එංගම විනරු සම්ඟ සින් පස්ථනයයි යෙදෙන විනරු පස්ථනය ද විවාරය නියා විවාරමානු ගණයට වැළටි.
7. අවිවාර - විවාර ගෙවනයිනය නොයෙදෙන වින්තා ගෙවනයින රුප නිර්වාණ පියල්ල අවිවාර ගණයට වැළටි.
8. සටහනාක සටහනාර සින් 55 - දෙපසවිස්සාංශ සින් දෙය හැර කාමාවටර සින් 44, පුරුම ධෝන සින් 11, පියල්ල 55කි.
9. තත් සම්පූද්‍යතා ගෙවනයින 50 - විනරු දෙක හැර ඉතිරි ගෙවනයින 50යි.
10. ලදාකින සටහනාක සටහනාර සින් 47 - දෙපස විස්සාංශ දෙය හැර කාමාවටර සින් 44, රුපාවටර පුරුම ධෝන ඇඟල - විපාක - ත්‍රියා සින් 3, පියල්ල 47යි.
11. දුරිතියධ්‍යාන සින් 11 - රුපාවටර දුරිතියධ්‍යාන ඇඟල විපාක ක්‍රියා සින් 3යි, උදෝශක්තිතර දුරිතියධ්‍යාන ඇඟල 4යි, විපාක 4යි, පියල්ල 11යි.
12. තත් සම්පූද්‍යතා ගෙවනයින 36 - විනරු විවාර දෙක හැර අනා සම්ඟ 11යි, හෙව්හන භාඩාරණ 19යි, විරුඩ් 3යි, අජ්‍යාවිස්සාංශ 2යි, පැස්ස්විනිය සම්ඟ 36යි.
13. පස්ථනය විනරු - සටහනාක සටහනාර සින් පනායනි ඇත්තා වූ විනරු 55කි.
14. අවිනෑක අවිවාර සින් 55 - දෙපසවිස්සාංශ සින් 10යි, තානිය ධෝන 11යි, විභුරුප ධෝන 11යි, පැස්විතම ධෝන 23යි, පියල්ල 55යි.

අම් පුරුෂ මාලයන් අවශ්‍යතිය ස්ථාපිතයාගැනී වෙනත්

15. ගොඩික අවශ්‍යක අවශ්‍යතා සින් 31 - දෙපාටමේන්තුවාන සින් 10 පි, රුපාවචර නායිය ධිජාන 3 පි, වැඹුරුර ධිජාන 3 පි, පස්විම ධිජාන 3 පි, අරුපාවචර සින් 12 පි. සියලුල 31 කි.

### විළක්ෂණ විද්‍යාගැන්ව

1. උපදින්න ත්‍රික මානාකා විද්‍යාගැනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාම රුප - ජ්‍යෙෂ්ඨ - ආයතන - ධිජා පරමාර්ථ දේපාටමේන්තුවාන් ප්‍රාග්ධනයේ ප්‍රාග්ධනයේ පාසා, අභිජිත හැඳුනු සිය බැවින් අනිවායයෙයි.
2. ඇඟිවිම් නැඩිවිම් දෙකින් නිර්ජ්‍යරයෙන් විභා වින්ද බැවින් දුක්ම්යෙයි.
3. නම් කමින් පැමුණි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෙයි.
4. අනිහා වූ දුක්ම වූ අනාත්ම වූ නාමරුප - ජ්‍යෙෂ්ඨ - ආයතන - ධිජා නම් වූ පරමාර්ථ දේප සමූහය, විළුන - සංඛ්‍ය - සන්නාප - විපරිණාමාර්ථයෙන් සම්භාෂන වන බැවින් රේකාජ්නයෙන් දුක්ම සහය නම් ටේ.
5. ඒ දුක්ම සහය උපදින්නා වූ පුරුෂ හට තෘප්තාව ආසුහන - තිබුන - සංයෝග - ප්‍රේමක්‍රියරයෙන් සම්භාෂන වන බැවින් රේකාජ්නයෙන් සම්දාය සහය නම් ටේ.
6. ඒ දෙකෙකි නොපැවැත්ම නම් වූ නිර්වාණ ධිජාව නියෝගය - විළික - අංඛ්‍ය - අම්භාරරයෙන් සම්භාෂන වන බැවින් රේකාජ්නයෙන් නියෝග සහය නම් ටේ.
7. ඒ නියෝග සහය අවබෝධ තරගැනීම පිළිස භාවනා වශයෙන් වැඩිය ලුණ වූ අර්ථ අඡ්‍යාධික මාර්ගය නියෝග - ජේංු - ද්ස්සන - ආධිපත්‍යයාරරයෙන් සම්භාෂන වන බැවින් රේකාජ්නයෙන් මාර්ග සහය නම් ටේ.
8. මාලේ භාවනාමය අභ්‍යන්තරය විරුද්‍ය ගෙවී වැඹුරුසය සහය දේපමය පුවියේ අවබෝධ විම පිළිස මි ජේංු ටේවා, ව්‍යාසනා ටේවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

## 8 වැනි පාඨම

### ප්‍රකි ක්‍රිකය

නශම්‍රා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නශම්‍රා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නශම්‍රා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මා සම්බුද්ධියා

1. පිහිසහගනා ධම්මා, පුබසහගනා ධම්මා, උපස්ථ්‍රී සහගනා ධම්මා නි.

2. මාලේ ස්වාමී වූ මුදුරජාණන් වහන්සේ විනරකුතිකය දේශනා කොට වදාරා ඉන් අනුරුදු පිහි ක්‍රිකය දේශනා කොට වදාල සේක. එයද පුරුම පදය ද්විතීය පදය තාතීය පදයාගේ විශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නේය.

3. මුළුනැතුරන් පුරුම පදය පළමුලකාට වදාල සේක. කොසේ වදාල සේක් ද යන්, පිහිසහගනා ධම්මා යුතුවෙනි. ඉන් අනුරුදු ද්විතීය පදය වදාල සේක. කොසේ වදාල සේක් ද යන්, පුබසහගනා ධම්මා යුතුවෙනි. ඉන් අනුරුදු තාතීය පදය වදාල සේක. කොසේ වදාල සේක් ද යන්, උපස්ථ්‍රී සහගනා ධම්මා යුතුවෙනි.

4. පිහි සහගනා ධම්මා - ඉෂ්ටාරම්මානයෙහි පිනායාම ලක්ෂණ කොට ඇත්තා වූ, පිහිය සමඟ රේකෝර්ඩාදාදී භාවියෙන් මිශ්‍ර වූ, නිශ්චයන්ව නිශ්චේව පරමාර්ථ ස්වභාව දිරුමයේ ඇශ්චතාය.

5. පුබ සහගනා ධම්මා - ඉෂ්ටාරම්මාන රසානුහවන ලක්ෂණ වූ කායික මානයික පුබවේදනාව හා සමඟ රේකෝර්ඩාදාදී භාවියෙන් මිශ්‍ර වූ, නිශ්චයන්ව නිශ්චේව පරමාර්ථ ස්වභාව දිරුමයේ ඇශ්චතාය.

6. උපස්ථ්‍රී සහගනා ධම්මා - ඉෂ්ට මධ්‍යයේරම්මාන රසානුහවන ලක්ෂණ වූ උපස්ථ්‍රී වේදනාව හා සමඟ රේකෝර්ඩාදාදී භාවියෙන් මිශ්‍ර වූ නිශ්චයන්ව නිශ්චේව පරමාර්ථ දිරුමයේ ඇශ්චතාය.

අමි පුරා භාද්‍යන් අවශ්‍යක ජ්‍යෙෂ්ඨඥයාගේ විභ්‍යෝ

7. මිනි සහගත දීමීමා - යන පුරුම පදනාගේ අමියෙයියාර්ථ ගෙවන් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් මිනි සහගත එක් පනාස් විත්තය මිනි දැඩු ඉසා මට්ටම් කුස්සුවිට විවිධිවිජා වර්ගීත සභාලිස් ගෙවනයික ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ජ්‍යෙන්ස් වශයෙන් සහභාගි. ආයතන වශයෙන් දෙකායි. ධාතු වශයෙන් දෙකායි. ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් ඇතායි.

8. ජ්‍යෙන්ස් වශයෙන් සහභාර වැදුරුම් වින්නාසු කොස් ද යන්, මිනි සහගත සභාලිස් ගෙවනයික අනුජරන් වෙදනා ගෙවනයිකය ටෙදනාස්තන්දිය නම් වින්නේය. සංඛා ගෙවනයිකය සංඛාස්තන්දිය නම් වින්නේය. ඉතිරි පූජාලිස් ගෙවනයිකය සංස්කාරස්තන්දිය නම් වින්නේය. මිනිසහගත එක් පනාස් විත්තය විදාහස්තන්දිය නම් වින්නේය. මෙහේ ජ්‍යෙන්ස් වශයෙන් සහභාර වැදුරුම් වින්නාය.

9. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාසු කොස් ද යන්, මිනි සහගත එක් පනාස් විත්තය මහායතනය නම් වින්නේය. සභාලිස් ගෙවනයිකය දීමීමායතනය නම් වින්නේය. මෙහේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

10. ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාසු කොස් ද යන්, මිනි සහගත එක් පනාස් විත්තය මහාවිෂ්ද්‍යාණ ධාතුව නම් වින්නේය. සභාලිස් ගෙවනයිකය දීමීමායතනය නම් වින්නේය. මෙහේ ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

11. ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් ඇත්වැදුරුම් වින්නාසු කොස් ද යන්, ලෝකික මිනි සහගත සත්‍යවිධි විත්තය ද, තන් සම්පූද්‍යක්ත ලෝහ විර්තා පත්සාලිස් ගෙවනයිකය ද දුක්සුසත්‍යය නම් වින්නේය. ලෝහ ගෙවනයිකය සම්දය සත්‍යය නම් වින්නේය.

12. මිනි සහගත සහභාර මාරු විත්තයන්හි යෙදුනා වූ සමීමා දිවියි - සමීමා සංකාර්ථ - සමීමා වාචා - සමීමා හමිමන්ත - සමීමා ආර්ථ - සමීමා වායාම - සමීමා සති - සමීමා සමාධී යන සෙව්වාන් මාරුගාංගයේ අව දෙන එක් වර්ණ භා යන් දෙවිරුස් ද, සභාදාතාම් මාරුගාංගයේ අවධාන එක් වර්ණ භා යන්ගෙදන දෙවිරුස් ද, අනාගාමී මාරුගාංගයේ

අවධෙන එක් වරස් හා සන්දෙන දෙවරස් ද, අරහත් මාරගා...ගයෝ අවධෙන එක් වරස් හා සන්දෙන දෙවරස් ද යන මේ ඩැරමයෝ මාරග සහනය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරග විත්තන්පාද අවචි දෙන ද ප්‍රකි සහගත එල විත්තන්පාද සනිජ්දෙන ද සනා විනිරුදුත්ත වන්නාය. මෙයේ ආරය සනා වශයෙන් ඇත් වැදුරුම් වන්නාය.

13. සුඩ සහගතා ධම්මා - යන දුරිනිය පද්ධාලේ අනිධියාරා හෙවත් ස්වරුපාර් වශයෙන් සුඩ සහගත තොසුට වින්නාය ද, තත් සම්පූරුණතා, වේදනා දෙශීය ඉස්සා මවිජිය ඇස්සුව්ව විවිධිවිජා වර්ගීය සයාලිස් වෛත්තයි ද ලැබේන්නාය. ඒ ඩැරමයෝ ජ්නත්ත්ව වශයෙන් ඇතාකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධිංහ වශයෙන් ඇතාකි. ආරය සනා වශයෙන් ඇතාකි.

14. ස්කන්ධ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යත්, සයාලිස් වෛත්තයින අතුරෙන් සංස්ඝ වෛත්තයිනය, සංස්ඝස්කන්ධ නම් වන්නේය. ඉතිරි පන්සාලිස් වෛත්තයින සංස්කාරස්කන්ධ නම් වන්නේය. සුඩසහගත තොසුට වින්නය විදාහභ්‍යන්ධ නම් වන්නේය. මෙයේ ස්කන්ධ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

15. ආයතන වශයෙන් දැවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යත්, සුඩසහගත තොසුට වින්නය මනායතනය නම් වන්නේය. සයාලිස් වෛත්තයිනය ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දැවැදුරුම් වන්නාය.

16. ධිංහ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යත්, සුඩසහගත කායවිස්සුණ සිත කාය විස්සුණ ධිංහ නම් වන්නේය. ඉතිරි සිත් දෙපැටි දෙන මහෙවිස්සුණ ධිංහ නම් වන්නේය. සයාලිස් වෛත්තයිනය ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මේයේ ධිංහ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

17. ආරයසනා වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යත්, ලොංකික සුඩසහගත සිත් එක්සිස ද, තත් සම්පූරුණතා ලොංහ වර්ගීය පන්සාලිස් වෛත්තයිනය ද දුක්ක සනාය නම් වන්නේය. ලොංහය සම්දය

ඇති පුරා නාලයන් අවශ්‍යවීම උච්චාදායාණ් විශ්වෝ  
සහය නම් වන්නේය. ලෙප්තොට්තේර සූඩ්සහයන සතර මාරුග  
සම්පූජ්‍යෙන් වූ සම්මාදිවියි ආදි සේවාන් මාරුගාංගයේ අවධාන එක් වර්ත්  
හා සත්මදන තුන්වර්ත් ද, සකදායාම් මාරුගාංගයේ අවධාන එක්වර්ත් හා  
සත්මදන තුන්වර්ත් ද, අනායාම් මාරුගාංගයේ අවධාන එක්වර්ත් හා  
සත්මදන තුන්වර්ත් ද, අර්හත මාරුගාංගයේ අවධාන එක්වර්ත් හා  
සත්මදන තුන්වර්ත් ද යන මෙහෙක් ටිම්බැංක් මාරුග සහය නම්  
වන්නාය. ඉතිරි මාරුග විශ්වොට්පාද අවටියි දෙන ද, එල්විජ්ජන්පාද  
සහිත දෙන ද සත්‍ය විනිරුද්‍රියාන වන්නාය. මෙයේ ආරයසහ විශයෙන්  
ඛෙවැදුරුම් වන්නාය.

18. උපක්ෂා සහයන ධිම්මා - යන තාමිය පද්ධාගේ  
අභිජයනාර්ථ ගෙවන් ස්වරුපාර්ථ විශයෙන්, උපක්ෂා සහයන  
පද්පනාස් වින්නය ද, වේදනා ප්‍රියි දේශ ඉස්සා මිවරිය තුන්තුවිව විරිත්  
සභාලිස් ගෙවනයිනය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධිම්මෙයේ ස්කන්ධ විශයෙන්  
තුනාකි, ආයනන විශයෙන් දෙකාකි. ධිභු විශයෙන් සහාකි, ආරය සහය  
විශයෙන් තුනාකි.

19. ස්කන්ධ විශයෙන් තුන්වැදුරුම් වන්නාසු කොස් ද යන්,  
උරේක්ෂා සහයන සභාලිස් ගෙවනයින අනුරෝත් සංඛා ගෙවනයිනය  
සංඛාස්කන්ධය නම් වන්නේය. ඉතිරි පන්සාලිස් ගෙවනයිනය  
සංඛාරස්කන්ධය නම් වන්නේය. උරේක්ෂා සහයන පද්පනාස් වින්නය  
විඛානස්කන්ධය නම් වන්නේය. මෙයේ ස්කන්ධ විශයෙන් තුන්වැදුරුම්  
වන්නාය.

20. ආයනන විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාසු කොස් ද යන්,  
උරේක්ෂා සහයන පද්පනාස් වින්නය මනායනනය නම් වන්නේය.  
සභාලිස් ගෙවනයිනය ධිම්මායනනය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයනන  
විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

21. ධිභු විශයෙන් සත්වැදුරුම් වන්නාසු කොස් ද යන්, උරේක්ෂා  
සහයන පද්පනාස් වින්නය අනුරෝත් වික්වුට්‍රිස්සාණ දුගලය  
වික්වුට්‍රිස්සාණ ධිභුව නම් වන්නේය. සේවා විභ්සාණ දුගලය සේවා  
විභ්සාණ ධිභුව නම් වන්නේය. සාහ විභ්සාණ දුගලය සාහ

විස්තුසාකච්ඡාව නම් වන්නේය. ලේඛා විස්තුසාක යුගලය ලේඛා විස්තුසාක දාඟුව නම් වන්නේය. පාවත්දාරාවරුන හා සම්පාදිත්තන යුගලය මෙන්ධාඟුව නම් වන්නේය. ඉතිරි පූජාලිස් උපරේකා සහගත වින්නය මෙන්විස්තුසාක දාඟුව නම් වන්නේය. සභාලිස් ලෙටිතයිකය ධීමිඩාඟුව නම් වන්නේය. මෙසේ ඩාඟු වශයෙන් සන්විදුරුම් වන්නාය.

22. ආරු සහය වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාගු කොසේ ද යන්, ගොඩික උපරේකා සහගත මින් සන්සාලිස් ද, තන් සම්ප්‍රාප්ත්ත සභාලිස් ලෙටිතයික අතුරුණ් ලෝග විරෝත පත්සාලිස් ලෙටිතයික ද දුක්ඛ සහය නම් වන්නේය. ලෝග ලෙටිතයිකය සම්දය සහය නම් වන්නේය.

23. ලෝකීයෙන් උපරේකා සහගත සහර මාරුග සම්ප්‍රාප්ත්ත සම්මා දිවියී ආදී සෙවාන් මාරුගාංග සන්දෙන එකවරස් ද සකඳාගාමී මාරුගාංග සන්දෙන එකවරස් ද, අනාගාමී මාරුගාංග සන්දෙන එක් වරස් ද, අරුණන් මාරුගාංග සන්දෙන එක් වරස් ද යන මෙහෙයු මේ ධරුමයේ මාරුග සහය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්නෙන්පාද සටියි දෙන ද එලුවිස්නෙන්පාද තෙකිස් දෙන ද සහ විනිෂුල්ප්‍රක්ෂා වන්නාය. මෙසේ ආරු සහය වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

24. මේ ගබඩාවලිය හෙවත් මූලිකිය වනාහි පරමාර්ථ ධරුමයන් පද ඇත්තක් සොට වදාල බැවින් ත්‍රික නම් වන්නේය. මූල්පදාලයන් ලබන ලද නම් ඇති හෙයින් ආදිලිඩ නාම ත්‍රික නම් වන්නේය. දේශප්‍රාලිම දෙමින ද, දුක්ඛ සහගත කායවිස්තුසාකය ද, සම්ප්‍රාප්ත්ත දෙවියි ලෙටිතයිකය ද පූජා සහගත කාරිස්තුසාකයෙහි හා විනුරුධියාන මින් රෙකාලුයෙහි වූ පූජා වේදනා ආදාමලාස ද, උපරේකා ලේදනා පර්පනාස ද, අවටියි රුපය ද, නිර්වාණය ද මේ ත්‍රිකයට ඇතුළත් නොවන බැවින් සපුදුද ත්‍රික නම් වන්නේය.

මූලික ත්‍රිපායයි.

## ශ්‍රීලංකා විදුරුහනාව

1. ප්‍රිති ප්‍රිති මාතාකා විදුරුහනා හාවනාලටි දී පහළ වූ නාමරුප ස්කන්ධ අායතන ධිඛා පරමාර්ථ ධර්මයේ ස්ෂණයක් ස්ෂණයක් පායා ඇතිව නැතිව ගැටුන් අනිතායයෝග.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩාවින්ද බැවින් දුක්කඩයෝග.
3. තම නමන් නැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෝග.
4. අනිතා වූ දුක්කඩ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ අායතන ධිඛා පරමාර්ථ ධර්ම සම්බන්ධ පිළුන - සංඛ්‍යා සන්නාය විපරිණාමාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්කඩය සහාය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්කඩය සහාය උපද්‍වින්නා වූ පුරුවහට කාල්ණාව වනාහි ආපුහන - නිදාන - සංයෝග - පැලිංචිර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්කඩ සම්දයාරය සහාය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙනෙකි නොපැවැත්ම තම වූ නිරවාණ ධිඛාව, නිස්පරණ - විවික - අසංඛ්‍ය - අමතාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධාරය සහාය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධාරය සහාය අවබෝධ කර ගැනීම පිණිස හාවනා වශයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආරය අ්ව්‍යාධික මාර්ගය නියෘත - හේතු - දේශන - අධිපයනාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ගාරය සහාය නම් වන්නේය.
8. මාගේ හාවනාමය තුසලානිසංස ධර්මය මෙම වැළැරය සහාය සුවයේ අවබෝධවිම පිණිසම ගේතු වෙවා, වාසනා ගෙවා,

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

අමුවරුම සංචාරණ - 8 ටැංකි පාඨම් - ප්‍රිති සූයාය  
පද විවිධානය

1. ප්‍රිතිය - ප්‍රකිරුණ ගෙවීමයියයි. ප්‍රිතියෙහි උස්සේනය අරඹුණෙහි එනායන යෝජාවයයි. වින්න ගෙවීමයියෙන් වටහ පැහැරීමෙන් මුළුන් භාජනිලින් සිරීමෙන් ප්‍රිතියේ පැවුණුව්ය. ප්‍රිතිය වැටුණෙන්නේ මදවුදුලු නාත්වයයිනි. සාමිය ප්‍රිතිය තිරුවීය ප්‍රිතිය නාමින් ප්‍රිතිය දෙකකි. ලෙළඟුල සින් සංඛරුවින් ලෙළඟුල රව්න් වීමියක සෙවීනාස්ස සංඛරුවින් ප්‍රිතිය සාමිය ප්‍රිතිය.

තිරුවීය ප්‍රිතිය ව්‍යාහා සෙව්නා පිරිනිම යෙදේ. එය ද පස් ආකාරයකින් භාවයියි. මුද්දාකා ප්‍රිති - බණිකා ප්‍රිති - මෘක්කන්නිකා ප්‍රිති - උච්චිවියා ප්‍රිති - එරණා ප්‍රිති නාමිනි. ගිරුයෙහි ලෙළඟු වැශැගුන්වන ප්‍රිතිය මුද්දාකා ප්‍රිතියයි. ස්කෑනයෙන් දෙනයට විදුලිය නොවන්නා ගේ පහළ වැළුවේ ව්‍යාහා ප්‍රිතියයි. මුළුවදී රැඳී වට්ටු හැඳුන්නා ගේ නැවත නැවත් රැඳුවේ විස්තරන්නිකා ප්‍රිතියයි.

ගරිය අභයට තාවන තරම් බෙදාවන් ප්‍රිතිය උච්චිවිගා ප්‍රිතියයි. බැහුමාත්‍ය පුදු විරුද්‍යා ගේ සකළ ගරියෙහි අතරක් තොගුර පැහැරුණුවේ එරණා ප්‍රිතියයි. මේ පස්විණ්ක ප්‍රිතිය වැශැනි විට කාය-වින්න පස්සදීය පහළ ටේ. පස්සදීය වැශැන්ම දී කායික - ගෙවීමයික පුමු හටගනියි. තිරුවීය පුමු වැශැන්ක සමාධියන් - උපතාර සමාධියන් - අර්ථභා සමාධියන් වැශැනියි.

2. ප්‍රිති සහගත සින් 51 - ලෙළඟුල සෙවීනාස්ස සහගත සින් 4 - සෙවීනාස්ස සංඛරුවින් 1 යමින්න්පාද 1 මූහුදාල - මූහුරිපාද - මූහුසුජා සෙවීනාස්ස සහගත සින් 12, මෙයෙහා ලෙළඟුවින්හර ප්‍රථම ධ්‍යාහ 11, ද්‍රිතිය ධ්‍යාහ 11, නාමිය ධ්‍යාහ 11 යෙදුවන් ප්‍රිතිසහගත සින් පියල්ල 51යි.
3. ප්‍රිති සහගත තොගුර සින් 70 - පරිය සින් 2, කායවිස්සාණ සින් 2, වැළුරුද්ධානික සින් 11, උච්චිවිශා සහගත සින් 55, පියල්ල 70යි.
4. ප්‍රිති සහගත ගෙවීමයි 46 - සරවිවින්න සාධාරණ 7, ප්‍රකිරු අනුරුද්‍ය ප්‍රිතිය භැර 5, අද්ද ඉස්සා මවිතරිය ඇත්තුවිට විවිධිවිණා භැර අනුදාල 9, සෙව්නා 25, පියල්ල 46යි.

අම් පුරා භාගයන් අවධාරණ ස්ථානයාත්මක විභාග

5. ලොකින ප්‍රේමි සහය මින් 27 - ලුප්තිල සෝමනායේ සහය මින් 4, සෝමනායේ සන්නීරන් 1, හමිනෙර්ස්පාද 1, කාමිසෙන්හා 1, සෝමනායේ සහය මින් 12, මිනෙන ප්‍රේමි සහය මින් 9, මියල්ල 27යි.
6. පුබ සහය මින් 63 - ලුප්තිල සෝමනායේ සහය මින් 4 - පුබ සහය කායරිස්ස්සානය, සෝමනායේ සන්නීරනය, හමිනෙර්ස්පාද කාමිසෙන්හා සෝමනායේ සහය මින් 12, මිනෙන ලුප්තිකාර්යකර පුර්මධ්‍යන 11, ද්‍රිනිය ටිජන 11, කාමිය ටිජන 11, විජුරුර ටිජන 11, මියල්ල 63යි.
7. පුබ සහය තෙවනයින 46 - ටේදනා තෙවනයිනය හැර සර්වලින්නසාධාරණ 6, පුහිරණක 6, දේශ්වරුෂ්කය භා විවිධිවාච්‍ය හැර අඹුසල 9, සෝහන 25, මියල්ල 46යි.
8. උපේක්ෂා සහය මින් 55 - උපේක්ෂා සහය ලුප්තිල 4, මෙහිලිල 2, අභ්‍යන්තර 14, කාමිසෙන්හා 12, මිනෙන ලුප්තිකාර්ය 23, මියල්ල 55යි.
9. උපේක්ෂා සහය තෙවනයින 46 - ටේදනා වර්ෂීන සර්වලින්න සාධාරණ 6, පුහිරින්න පුහිරණක 5, දේශ්වරුෂ්කය වර්ෂීන අඹුසල 10, සෝහන 25, මියල්ල 46යි.
10. ලොකින උපේක්ෂා සහය මින් 47 - ඉහත දක්වූ උපේක්ෂා සහය මින් රැඹුනය අඹුරන් පැස්ස්වීමිනානින ලුප්තිකාර්ය මින් අවධදනා හැර ඉහිරි උපේක්ෂා සහය මින් 47යි.
11. ටේදනා ත්‍රිකයට විඛා ප්‍රේමි ත්‍රිකයේ වෙනස කිම් - ප්‍රේමි ත්‍රිකයේ පුර්ම රාද පමිණක් ටේදනා ත්‍රිකයට අයම්බාවෙයි. එහි අදවුනී-භාවුනී රා දෙන වනානි ටේදනා ත්‍රිකයේ පළමුවැනි ඇන්වුනී දෙපදුයට සම්පූර්ණයෙන් සම්බාවෙයි.
12. "නිපරිකින පුබයේ සර්පිනින පුබලයෝ විසේයදයේන වෘෂා අයංකිනෝ පුර්ගන්" - නිපරිකින පුබලවිදනා දාඟලායෙහින් ස්ථිරිකින පුබලවිදනා රැඹුනයෙහින් වෙනස දක්වීම විනිශ මේ ප්‍රේමි ත්‍රිකය වදාරා ඇත. (අන්තර්සාලිනී)

අතිච්ඡල හාටුනා - 8 එහි පාඨම - ප්‍රියි ක්‍රිස්ත

13. නිෂ්ප්‍රේකීක පුබ වෙදනා 12 - පුබ සහගත කායවියැසූයෙහි හා ව්‍යුරුද්ධියාන දින් රැකාලුයෙහි වූ පුබ වෙදනාවිට වෙති.
14. සුඩුනික පුබවෙදනා 51 - ප්‍රියි සහගත දින් 51 හි වූ පුබ වෙදනා 51 වෙති.
15. "අර්ථ පිඩි පුබාහාදුවිඩිජ්‍යුලයෙහින් තානාන්ත්‍රානාන්ත්‍ර දැසනයේහා අය මිශක් වුත්තෙන්" (මූලවිකා) ප්‍රියි පුබ දෙශකයි සමාන අභ්‍යන්තර බව සේරුම ගැනීමට අභ්‍යන්තර බුරින් ඒ වෙනය දැක්වීමට ප්‍රියිනියය වදාරා ඇත.
16. "ව්‍යුත්ප්‍රේක්ඩාන පුබ අතිච්ඡල පුබජ්‍යි මිලාරිකා තෙන් ඩිජිත්ල්වා තේ දැස්ජ්‍යු අය මිශක් වුත්තෙන්යි සේවී වද්‍යති" (මූලවිකා සේවිවාද) ව්‍යුරුද්ධියාන රැකාලුයෙහි පුබ වෙදනාව අතිච්ඡින් උදාහිත බුරින් ප්‍රංශීය, අතිප්‍රංශීය බව දැක්වීමට, මිලාරිකා පුබය රැඹින් වෙනකිරීම පිළිය ගම් ප්‍රියි ක්‍රිස්ත වදාරා ඇත යන් එහි අදාළයි. මූලවිකාවාර්යයාදය් යම් සනාර් කරනි.

## 9 වැඩි පාඨම

### දේශගත ක්‍රිකය

නමුතා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මා සම්බුද්ධයා  
නමුතා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මා සම්බුද්ධයා  
නමුතා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මා සම්බුද්ධයා

1. දේශගත්ත පහානචිංහ ධම්මා, භාවනාය පහානචිංහ ධම්මා,  
නේවිදේශගත්ත න භාවනාය පහානචිංහ ධම්මා'ති.
2. මාගේ ස්වාමී වූ මුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රිති ක්‍රිකය දේශනා  
කොට වදාරා ඉන් අනෙකුරුව දේශන ක්‍රිකය දේශනා කොට වදාල සේක.  
එය ද පුරුම පදය ද්‍රිතිය පදය තාතිය පදයාගේ විශයෙන් තෙවැදු ඇතුම්  
වන්නේය.
3. මුළුනෙකුරන් පුරුම පදය, ලමු කොට වදාල සේක. ගොඩේ වදාල  
සේක් ද යන්, දේශගත්ත පහානචිංහ ධම්මා සැපුලවනි. ඉන් අනෙකුරුව  
ද්‍රිතිය පදය වදාල සේක. ගොඩේ වදාල සේක් ද යන්, භාවනාය  
පහානචිංහ ධම්මා සැපුලවනි. ඉන් අනෙකුරුව තාතිය පදය වදාල සේක.  
ගොඩේ වදාල සේක් ද යන්, නේවිදේශගත්ත න භාවනාය පහානචිංහ  
ධම්මා සැපුලවනි.
4. දේශගත්ත - සේවාන් මාර්ගදානයෙන් පහානචිංහ ධම්මා -  
පහාණය කටයුතු වූ නිස්සන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ  
ඇශ්චිතාය.
5. භාවනාය - සකදායාම් අනාගාමී අරහන් නම් වූ මතු  
මාර්ගදානයෙන් ; පහානචිංහ ධම්මා - පහාණය කටයුතු වූ නිස්සන්ව නිර්ත්ව  
පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇශ්චිතාය.
6. දේශගත්ත - සේවාන් මාර්ගදානයෙන්, නේව පහානචිංහ -  
පහාණය කටයුතු නොවූ ද, භාවනාය සකදායාම් අනාගාමී අරහන් නම් වූ

අඩියේ සාම්පා - 9 වැනි පාරි - දේශන ක්‍රියා

මතු මාරුගතුයෙන්, නා පහාත්විඛා ධම්මා - ප්‍රජාත්‍යා කටයුතු නොවූ ද තිස්සන්ට නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය.

7. දේශනන්හා පහාත්විඛා ධම්මා - යන ප්‍රථම පදායාගේ අඩියේයාර්ථ ශේවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් සේවාන් මාරුගතෙන් ප්‍රමුණිතයේද වශයෙන් ප්‍රජාත්‍යා වන්නා මූල්‍ය දායිතා සම්පූර්ණ ලෙස්හිල අඹුංගල සින් සකරද, විවිධ විෂය සහගත ලෙස්හිල අඹුංගල වින්නය ද, මාන දෙස්ස ඉස්සා, මිවිජ්‍රිය තුක්කුවිව වර්තන තත් සම්පූර්ණ දෙවිසි පෙවනයික ද, සේවාන් මාරුගතෙන් තුනී කටයුතු මූල්‍ය අභායනාමිනි යක්වියෙන් යුත්ත වන දායිතා විපූර්ණ ලෙස්හිල අඹුංගල සින් සකරද, දෙස්ස මූල සින් දෙක ද තත් සම්පූර්ණ මූල්‍ය දිවිසි විවිජ්‍රිය වර්තන පස්විසි පෙවනයික ද ලැබෙන්නාය.

8. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සකරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ඩානු වශයෙන් දෙකකි. ආරය සකර වශයෙන් දෙකකි. ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සත්විසි පෙවනයිකය අඹුංගන් ටවදනා පෙවනයිකය ටවදනා ස්කන්ධයේ නම් වන්නේය. සංඛා පෙවනයිකය සංඛායෙකන්යිය නම් වන්නේය. ඉතිරි පස්විසි පෙවනයිකය සංස්කාරස්කන්යිය නම් වන්නේය. අඹුංගල සින් එකොලුය විද්‍යානස්කන්යිය නම් වන්නේය. මෙශේ ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

9. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අඹුංගල සින් එකොලුය මිනායතනය නම් වන්නේය. සත්විසි පෙවනයිකය ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙශේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

10. ඩානු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අඹුංගල සින් එකොලුය මනා විද්‍යාදාන ඩානුව නම් වන්නේය. සත්විසි පෙවනයිකය ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙශේ ඩානු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

අම් පුරා කාලයන් අවධියේ එවැනිභාෂණ ප්‍රහැරිය

11. ආරයසකත වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොටස ද යන්, අඹුසල් සින් රැකාලාස ද ලෝහ විරින් සවිසි තෙවෙනයිනය ද, දුෂ්ච සහය නම් වන්නේය. ලෝහය සම්දය සහය නම් වන්නේය. මෙහේ ආරය සහය වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

12. හාටනාය පහානවිඛ, ධීම්මා - යන ද්විතීය පදනාගේ අනිමයෙන් පෙන්ස් ස්ටරූපාර්ට වශයෙන්, සකඩායාම් මාරුගයෙන් ඇති සිරිම වශයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ මිශ්දාවික දාෂ්චිගත විපුළුක්න ලෝහමුල අඹුසල් සින් සහර ද, ඔද්සමුල අඹුසල් සින් දෙක ද, අනායාම් මාරුගයෙන් නිරවියෙශ වශයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ කාමරාගයෙන් මුක්න වූ දාෂ්චිගත විපුළුක්න ලෝහමුල සින් සහර ද, ඔද්සමුල සින් දෙක ද, අරහත මාරුගයෙන් නිරවියෙශ වශයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ රුපරාග අරුපරාග මාන උද්ධිවිව අවිජ්‍යවන් සමඟ යෙයුනා වූ දාෂ්චිගත විපුළුක්න ලෝහමුල සින් සහර ද, උද්ධිවිව සහගත වින්නය ද, දිවිසි විවිධිවිජා දෙක විරින් පාස්චිසි තෙවෙනයිනය ද ලැබෙන්නාය.

13. ඒ ධීරුම්යේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහරකි, ආයතන වශයෙන් දෙකකි, ධිඛ වශයෙන් දෙකකි, ආරය සහය වශයෙන් දෙකකි, යොන්ධ වශයෙන් සහර වැදු රුම් වන්නාපු කොටස ද යන්, පස්චිසි තෙවෙනයිනයේ අඹුරෙන් ටෙද්දනාව ටෙද්දනාස්කන්ධය නම් වන්නේය, සංඛාව සංඛාස්කන්ධය නම් වන්නේය, ඉකිරි නොවිසි තෙවෙනයිනය සංස්කාරස්කන්ධය නම් වන්නේය, අඹුසල් සින් සහ විදුනස්කන්ධය නම් වන්නේය, මෙහේ ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

14. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොටස ද යන්, අඹුසල් සින් සහ මිනායතනය නම් වන්නේය, පස්චිසි තෙවෙනයිනය ධීම්මායනය නම් වන්නේය, මෙහේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

15. ධිඛ වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොටස ද යන්, අඹුසල් සින් සහ මෙන්විජ්‍යභාණ ධිඛව නම් වන්නේය, පස්චිසි තෙවෙනයිනය ධීම්මාපුව නම් වන්නේය, මෙහේ ධිඛ වශයෙන් අදිවැදුරුම් වන්නාය.

16. ආර්යගතාව වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අභ්‍යල් මින් සහ ද තන් සම්පූජ්‍යක්ත ලෝග වර්තන ලෙටිභයික පුරිස්ස ද දුක්ම සත්‍යය නම් වන්නේය. ලෝගය සම්දය සත්‍යය නම් වන්නේය. මෙස් ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

17. නෙවිද්‍යස්සන්න හ භාවනාය පහාකඩා ධම්මා, යන තාරිය පදායාල් අමියියෙයාර් හෙවත් ස්වරුපාර් වශයෙන්, ඇසල් මින් එකවිස්ස ද විඛාක මින් සතිය ද ක්‍රියා මින් විස්ස ද තන් සම්පූජ්‍යක්ත ලෙටිභයික අවිනිස ද අවිවිස රුපය ද නිරවාණය ද ලැබෙන්නාය.

18. ඒ ධීරුමලය් ස්කන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දොලුපාකි, බාජ වශයෙන් අවෙලුපාකි, ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් ඇනකි, ස්කන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අවිවිස රුපය රුපස්කන්ධය නම් වන්නේය. අවිනිස් ලෙටිභයික අභ්‍යුලර්න් ලේදනාව ලේදනාස්කන්ධය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධය නම් වන්නේය. සංඛාත්තා විජ්‍යනය විජ්‍යනය්කන්ධය නම් වන්නේය. නිරවාණය ස්කන්ධ සංඛයයෙන් විනිරුපුක්තයි. මෙස් ස්කන්ධ වශයෙන් පසවැදුරුම් වන්නාය.

19. ආයතන වශයෙන් දොලුස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අවිවිස රුපය අභ්‍යුලර්න් විශ්වප්‍රසාදය විශ්වායනනය නම් වන්නේය. සේන්ප්‍රසාදය සේනායනනය නම් වන්නේය. සාන්ප්‍රසාදය සානායනනය නම් වන්නේය. එවිහා ප්‍රසාදය එවිහායනනය නම් වන්නේය. කායප්‍රසාදය කායනයනනය නම් වන්නේය.

20. වර්ණරුපය රුපායනනය නම් වන්නේය. ඔවිද රුපය සද්ධායනනය නම් වන්නේය. ගන්ඩරුපය ගන්ඩායනනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායනනය නම් වන්නේය. පයවි සේන්පේර් වායෝර් යන භූතාප්‍රය සංඛාත උපරිගරුපය රෝටියිචිඩායනනය නම් වන්නේය. සන්සැත්තා විත්තය මනායනනය නම් වන්නේය.

ඇති පුරා හා උග්‍රයන් අවධිකම ජ්‍යෙෂ්ඨාචාරීන් විශ්වාස

21. අවතිස් ගෙවනයිකය දී, ආපද්ධානු ඉත්තේ පුරිසින්දිය හදයරුප තේතරුප ආහාරුප පරිවිලේදරුප කායවිස්ස්සූත්තිරුප වට්ටිස්සූත්තිරුප ලුළුතාරුප මුදුතාරුප කම්මස්සූතාරුප උපවයරුප සන්නතිරුප ජරතාරුප අනිවිවතාරුප යන සෞඛ්‍යය සුඩුමරුප දී නිර්වාණය දී ධිම්මායනය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දොලුය් වැදුරුම් වන්නාය.

22. ධිංහු වශයෙන් අවෙළුය් වැදුරුම් වන්නානු කෙසේ ද යුත්, අටවිසි රුපය අනුරූප වක්ෂුප්‍රසාදය වක්ෂුධානුව නම් වන්නේය. සෞඩප්‍රසාදය සේවයානුව නම් වන්නේය. සාහාප්‍රසාදය සාහාධානුව නම් වන්නේය. එවිහා ප්‍රසාදය තේවිහාධානුව නම් වන්නේය. කායප්‍රසාදය කායධානුව නම් වන්නේය.

23. වර්ණරුපය රුපධානුව නම් වන්නේය. ගවිදරුපය ගවිදධානුව නම් වන්නේය. ගන්ධරුපය ගන්ධධානුව නම් වන්නේය. රසරුපය රසධානුව නම් වන්නේය. පයවි සේවෝ වාමය් යන දූනානුය සංඛ්‍යාත ස්ථරෝ රුපය පාටාවියිඩිය ධිංහුව නම් වන්නේය.

24. වක්ෂුවිස්සූතාන පුගලය වක්ෂුවිස්සූතානධානුව නම් වන්නේය. සේවවිස්සූතාන පුගලය සේවවිස්සූතානධානුව නම් වන්නේය. සාහාවිස්සූතාන පුගලය සාහාවිස්සූතානධානුව නම් වන්නේය. තේවිහාවිස්සූතාන පුගලය තේවිහාවිස්සූතානධානුව නම් වන්නේය. කායවිස්සූතාන පුගලය කායවිස්සූතානධානුව නම් වන්නේය. පස්ස්වද්වාරාවර්ණ වින්නය හා සම්පරිවිෂන පුගලය මෙන්ධධානුව නම් වන්නේය. ඉතිරි පුසුවැට් වින්නය මෙන්ධධානධානුව නම් වන්නේය.

25. අවතිස් ගෙවනයිකය දී ආපද්ධානු ඉත්තේ පුරිසින්දිය හදයරුප තේතරුප ආහාරුප පරිවිලේදරුප කායවිස්සූත්තිරුප වට්ටිස්සූත්තිරුප ලුළුතාරුප මුදුතාරුප කම්මස්සූතාරුප උපවයරුප සන්නතිරුප ජරතාරුප අනිවිවතාරුප යන සුඩුමරුප සෞඛ්‍යය දී නිර්වාණය දී ධිම්මායනය නම් වන්නේය. මෙයේ ධිංහු වශයෙන් අවෙළුය් වැදුරුම් වන්නාය.

26. ආර්ය සහය වශයෙන් තොට්ටුදැරුම් වින්නාසු තෙක්ස් ද යන්, ලෙඛකිනා ඇඟල් සින් සහලුව ද, ලෙඛකිනා විපාක සින් දෙමිස ද, ක්‍රියාකාරීන් විස්ස ද තන් සම්පූද්‍රවත්ත අවතින් ලෙවනාක ද අවතින් රුපය ද දුක්ඩ සහය නාම් වින්නෙන්ය. නිරවාණය නිලධාරී සහය නාම් වින්නෙන්ය.

27. සහර මාරුග සම්පූද්‍රවත්ත සම්මා දැවදී සම්මා සංකුරුප සම්මා වාචාසම්මා කම්මතන් සම්මා ආවේෂ සම්මා වායාම සම්මා සනි සම්මා සමාධි යන සේවාන් මාරුගාංග අවමදන එක්වරක් සන්දෙන සහර වරක් ද, සකදාගාමී මාරුගාංග අවදෙන එක්වරක් සන්දෙන සහර වරක් ද, අනාගාමී මාරුගාංග අවදෙන එක් වරක් සන්දෙන සහර වරක් ද, අරහත් මාරුගාංග අවමදන එක් වරක් සන්දෙන සහර වරක් ද, යන මේ ධරුමයන් මාරුග සහය නාම් වින්නෙන්ය. අනිරිත්ත මාරුග වින්නෙන්පාද එකුන්හිස ද එලවින්නෙන්පාද සන්හිස ද සහය විනිරුමුක්ක නාම් වින්නාය. මෙයේ ආර්ය සහය වශයෙන් තොට්ටුදැරුම් වින්නාය.

28. මේ ශබ්දවලිය භෞත් දේශසනාරිකය, පරමාරු ධරුමයන් පදනුහන් සොට විදාල බැවින් ත්‍රික නාම් වින්නෙන්ය. මුද්‍ර පදයන් ලබන ලද නම් ආති හෙයින් ආදිලවිධ නාම් ත්‍රික නාම් වන්නෙන්ය. යියදු පරමාරු ධරුමයන් මෙමිලා ඇඳුලත් සොට විදාල බැවින් නිෂ්ප්‍රදේශ ත්‍රික නාම් වන්නෙන්ය.

දේශන ත්‍රිපාදයි.

### ශ්‍රීලංකා විද්‍රෝහනාව

1. දේශන ත්‍රික මාත්‍රාකා විද්‍රෝහනා හාටුනාවේදී පහළ තු නාමරුප ස්කන්ධා ආයතන බාජු පරමාරු ධරුමයා ස්වෘණයක් ස්වෘණයක් පාසා ඇතිව නැතිව ඕය බැවින් අනිත්‍යයෝගය.

2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඩයෝගය.

3. තම තමන් කැමුති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෝගය.

අඩි පුරුෂ භාළයෙන් අධිකීම්ම ජ්‍යෙෂ්ඨයාගේ විශේෂ

4. අනිත්‍ය වූ දුක්කඩ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ද ආයතන ධාතු පරමාර්ථ බිරුම සමුහය. පිළුන සංඛ්‍යා සන්නාප විපරිණාම අර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්කඩ සනාය නම් වන්නේය.

5. ඒ දුක්කඩ සනාය උපද්‍රවන්හා වූ පුරුවහට තාත්කාට ආසුහන නිදාහ සංයෝග පැලිබේද අර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සමුදාය සනාය නම් වන්නේය.

6. ඒ දෙපෙන් ගනාපුවුන්ම නම් වූ නිරවාණ ධාතුව, නිශ්චරණ විවේක අසංඛ්‍ය අමනාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝද්‍ය සනාය නම් වන්නේය.

7. ඒ නිරෝද්‍ය සනාය අවබෝධ කර ගැනීම පිශීය භාවනා වශයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආර්ය අෂ්වාංශික මාරුගය නියමන ලේඛු ද්ස්සන ආධිපත්‍යාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාරු සනාය නම් වන්නේය.

8. මාගේ භාවනාමය කුසලානිකාංස ධිරුමය මෙම වැළුරාර්ය සනාය ධිරුමය පූවලදේ අවබෝධවීම පිශීයම ලේඛු වෙවා, වාසනා වෙවා.

හාඩු ! හාඩු !! හාඩු !!!

#### පද විවරණය

- ද්ස්සන - සෙර්වාපන්ති මාරු දානායය. පළමුවරට ආර්ය සනාය දුකාගත්හා දානාය බැවිනි.
- භාවනා - සකදාගාමී අනාගාමී අර්හත් මාත්‍රදාන ඇනාට නම්කි. සෙර්වාපන්ති මාරු දානායෙන් ද්ස්සන ලද ආර්ය සනාය සනර පුන පුනා ද්ස්සන බැවිනි.

අම්බට භාවිත - 9 වැනි පාඨම - දේශන ක්‍රියා

3. දේශගැනීන්හි සෙක්තාපත්‍රි මිශ්ලේන, සෙක්ති පාසම්, නිවිතාන දේශගැනීන් දේශගැනීන් වූපුනෝන් (මෙමිසංගැනී අධිකාරා) දේශගැනීන යනු සෙක්ටාන් මාරුගයෙනි. එය විනානී පළමුවෙන් නිවන දේශනා බැවින් දේශන යයි සියන ලදී.
4. භාවනායා හි දේශ මිශ්ලේනයේන, දේශ මිශ්ලේනයා හි පාසම් මිශ්ලේන දිවියේම්, ගෙවි දීමිම් භාවනා විසේන උරුප්ලේර්හි නා අදිවියුප්ලිවා, කිස්ශ්වි පාස්ගැනී, පාසම් භාවනාහි වූවිවිහි. (රම) භාවනා ය යනු සෙක් මාරුගැනුයෙනි. සෙක් මාරුගැනු විනානී පළමුවන මාරුග යානාගයන් දේශනා ලද දිර්මියෙනිම් භාවනා විශයෙන් උපදී ජ්‍යායුවූ කිසිවියා නොදැකි. එමයින් භාවනා යයි සියනු ලැබේ.
5. මාරුග විශ්ක විරියෙනි මාරුග යානායට පළමුව ගෙවුණ යින් දේශන නම් නොදැවි දී? මාරුගට පළමුව ගෙවුණ යින් නිවන අරමුණු කරන බව සහායෙනි. එමයි නිවින් දුකින්නි සකෘත්‍ය ප්‍රභාණය නොකරන බැවින් ගෙවුණ යින් දේශන නම් නොදැවි. මාරුගයානයම දේශන නම්න් ගැනීන්.
6. සෙක්ටාන් මිනින් භෙවින් ද්‍රැගනාගයන් ප්‍රභාණය වන රේකාන්ත ධර්ම පාවලර දී? දායුරිගත සම්ප්‍රදායක යින් සහරන් විවිධිවිණා සහයන යින්න් මාන අද්‍යා ඉශ්සා මිවරිය ඇක්ශ්විවිට විරිනා, නන් සම්ප්‍රදායක වූ අනා සම්බන්ධ මාන්‍ය 13 මේරිං ව්‍යුෂ්කය රිනාමිදිය දුෂ්ඨ ලුද්ධ දිවියි විවිධිවිණා යන ගෙවිනින 22 යන දිර්මියෙන් රේකාන්තගයන් ප්‍රභාණය වෙයි.
7. සෙක්ටාන් මිනින් ප්‍රභාණය වූ අභ්‍යන්තරීන ධර්ම් අධායකාමින් සෙක්නිය අභ්‍යන්තා වූ දිවියෙන විප්‍රයක යින් සහරන් අද්‍යාමුල යින් දෙකන් තන් සම්ප්‍රදායක වූ අනාසම්බන්ධ 13 මේරිං ව්‍යුෂ්කය අද්‍යා ව්‍යුෂ්කය ලුද්ධය මානය රිනාය මිදියෙන යන ගෙවිනින 25 ජ්‍යා වෙයි.
8. සක්දායාම් මාරුගයන් ප්‍රභාණය වන රේකාන්ත ධර්මයේ නොමුදා. අභ්‍යන්තරීන ධර්ම? මාදාරික දිවියෙන විප්‍රයක යින් සහරන් මාදාරික අද්‍යාමුල යින් දෙකන් තන් සම්ප්‍රදායක ගෙවිනින 25 ජ්‍යා වෙයි.
9. අනායාම් මාරුගයන් ප්‍රභාණය වන රේකාන්ත ධර්ම පාවලර දී? ආමිරාගයන් ප්‍රයක්න වන දිවියෙන විප්‍රයක යින් සහරන් අද්‍යාමුල යින් දෙකන් තන් සම්ප්‍රදායක වූ ගෙවිනින 25න් වෙයි.

ඇති ප්‍රයා කාදයන් අවශ්‍ය ස්ථානීය අධ්‍යක්ෂක් වහන්සේ

10. අනාගාමී මාරුගයෙන් ප්‍රහාණය වන අභ්‍යන්තරෙන් ඩිරුමෙයේ ඇත්තේ? අනාගාමී මාරුගයෙන් ප්‍රහාණය වන අභ්‍යන්තරෙන් ඩිරුම වශයෙන් රහන් මින් ප්‍රහාණය තෙලුදු වූ රුපරාග අරුපරාග මාන උද්ධිවිච අව්‍යාච්‍යතා සමිය යෙදුනා වූ දිවිධියෙන් විප්‍රයුත්ත මින් සහරන් උද්ධිවිච සහගත යින් තත් සම්පූර්ණ වූ අනුසම්බන්ධ නොවැනියා 13 මේරුභවෘත්තය ලෝහය, මානය, රිනය, විදුධිය යන වෙටෙන්මිනා 21 ත් යන මොවුන් ඇති බවට පැමිණි.
11. රහන් මින් ප්‍රහාණය වන ඩිරුම සංවර්ධන ඇත්තේ? ඉහත සඳහන් වූ දිවිධියෙන් විප්‍රයුත්ත මින් 4 උද්ධිවිච සහගත යින් භා වෙටෙන්මිනා 21 වෙති.
12. සහර මග නැඟින් දක කොළඹයේ ප්‍රහාණය වන පිළිවෙළ කොයේ ද? සෙවාන් මින් දිවයි විවිධිවා ගොකා ද, දෝෂය අනාගාමී මින් ද, ලෝහය සහර මාරුගයෙන් ද, මේරුභවෘත්තය මානය රහන් මින් ද, රිනය උද්ධිවිච අභ්‍යන්තරෙන් රහන් මින් ද ප්‍රහාණය වෙති.
13. දක කොළඹයේ යුතු සංවර්ධන ඇත්තේ? ඉහත දක්වූ ලෝහය, දෝෂය, මේරුභවෘත්තය, මානය, දිවිධිය, රිනය, උද්ධිවිචය, අභ්‍යන්තරෙන් රහන් යා විවිධිවා ද යන දක්වානා වෙති.

## 10 වැකි පාඨම

### දේශප්‍රසෙෂ්‍ය මූලය

නෑමී: තායා පශේෂන පශේෂන අර්ථනා සමඟ: සමුද්‍රය  
නෑමී: තායා පශේෂන අර්ථනා සමඟ: සමුද්‍රය  
නෑමී: තායා පශේෂන අර්ථනා සමඟ: සමුද්‍රය

1. දේශප්‍රසෙෂ්‍ය පහාතැබිත සේවකා ධම්මා, හාටනාය පහාතැබිත සේවකා ධම්මා නෑමී: නෑමී දේශප්‍රසෙෂ්‍ය නෑමී: හාටනාය පහාතැබිත සේවකා ධම්මා.
2. මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්දයේ දේශප්‍රසාදිකය දේශනා සොට වදාරා ඉන් අනෘතුවී දේශප්‍රසාදිකය දේශනා සොට වදාල සේක. එය ද පුරුම පදය ද්‍රීඩිය පදය තාකිය පදයාලේ විශයෙන් සොටදැරුම් වන්නේය.
3. මිට්‍රිනෘතුවන් පුරුම පදය පළමු සොට වදාල සේක. සොට් වදාල සේක් ද යන්, දේශප්‍රසෙෂ්‍ය පහාතැබිත සේවකා ධම්මා, ධම්මා, යනුවෙති. ඉන් අනෘතුවී ද්‍රීඩිය පදය වදාල සේක. සොට් වදාල සේක් ද යන්, හාටනාය පහාතැබිත සේවකා ධම්මා, ධම්මා, යනුවෙති. ඉන් අනෘතුවී තාකිය පදය වදාල සේක. සොට් වදාල සේක් ද යන්, නෑමී දේශප්‍රසෙෂ්‍ය නෑමී: හාටනාය පහාතැබිත සේවකා ධම්මා, ධම්මා, යනුවෙති.
4. දේශප්‍රසෙෂ්‍ය - සොෂාපත්ති මාරුග දාරුණෙයන්, පහාතැබිත සේවකා ධම්මා, ධම්මා - ප්‍රහාණය කටයුතු සේවා වූ නිස්සේච්ච් නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාග.
5. හාටනාය - සකදායාම් අනාගාම් අර්ථන් නම් වූ මැණුමාරුගුණයන්, පහාතැබිත සේවකා ධම්මා, ධම්මා - ප්‍රහාණය කටයුතු සේවා වූ නිස්සේච්ච් නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාග.

ඩී පෙරේ තාදුවක් අවශ්‍යම ස්ථාපිතයා ක්‍රියා කිරීම් විසඟීම්

6. දැයුත්තාරක්ෂි මාරුග ඇළාන දැරුණහයෙන් දී, හේව පහාන්තිඩ හේතුකා - ප්‍රහාණය කටයුතු හේතු නැත්තා වූ දී, එව්‍යාය - මත්‍මාරුගෝධයෙන්, - නා පහාන්තිඩ හේතුකා දිමිමි - ප්‍රහාණය කටයුතු හේතු නැත්තා වූ දී නිස්සන්ට නිර්තව පරමාරුර ස්විජාව දිරුමෙයේ ඇත්තාහ.

7. දුරක්ෂණ පහානිව ජේතුකා ධම්මා - යන පුරුම පදනෘතේ අභිජනනයාර්ථ හෙට්ස් ඩ්වරුපාර්ටර් වශයෙන්, සේවකාපත්ති මාරගයෙන් නිරවෙශීල වශයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ දැජ්ටිගාන සම්පූද්‍යක්ත ලේඛුල සින් සහර ද, විවිධිවිණා සහගත විශ්චාද ද, තත් සම්පූද්‍යක්ත වූ මාන දේශ දැස්සා මිවරිඹ ඇක්කුවිව හා විවිධිවිණා සහගත සිනෙහි මේරිංගය ද විරෝධ වූ අවශේෂ වෙවනයික දෙවියි දෙන ද, සේවකාපත්ති මාරගයෙන් ඇති කටයුතු වූ අපායගාමිනි ගක්කිය දැජ්ටි දැජ්ටිගාන විපූද්‍යක්ත ලේඛුල සින් සහර ද, දේශුල සින් දෙක ද, දිවයි විවිධිවිණා විරෝධ පදවියි වෙවනයික ද ලැබෙන්නාය. ඒ දිවිලයා ජ්‍යෙන්ස් වශයෙන් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. දිනා වශයෙන් දෙකකි. ආරය සහා වශයෙන් දෙකකි.

8. ස්කන්ද වශයෙන් ඝතර වැදුරුම් වන්නායු කොටස ද යන්, ඝත්වීය තෙවනයික අකුරෙන් ලබාදාව ලබාදාස්කන්දිය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්දිය නම් වන්නේය. ඉතිරි පස්වීය තෙවනයිකය සංස්කාරස්කන්දිය නම් වන්නේය. අකුසල් සින් රැකාලාස විදාහස්කන්දිය නම් වන්නේය. මෙසේ ස්කන්ද වශයෙන් ඝතරවැදුරුම් වන්නාය.

9. ආයතන වශයෙන් දෙවැනුරුම් වින්නාඩු කොටස් ද යන්, අකුසල් සිංහ එකොමලාඩුදෙන මිනායතනය නම් වින්නේය. වෙවත්මික සත්‍රීධි දෙන ඕම්මූයතනය නම් වින්නේය. මෙහේ ආයතන වශයෙන් දෙවැනුරුම් වින්නාඩු.

10. ධිතුව වියලෙන් දෙව්දැරූම් වන්නාගු කෙතේ ද යන්, අභ්‍යන්තරීය රැකිවා ලෙස මෙන්ම විස්තරාත්මක ධිතුව නම් වන්නේය. ගෙවෙනයින් සතුවියි දෙව්දැරූම් දෙමු දිනාගුව නම් වන්නේය.

11. ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අකුකල් සින් රැකාලාජ්දන ද, ලෝහ වර්ණ සවිසි තෙවෙනයිනය ද දුෂ්ච සහාය නම් වන්නේය. ලෝහය සම්බුද්ධ සහාය නම් වන්නේය. මෙයේ ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

12. හාවනාය පහාතවිඛ හේතුකා ධීමිමා - යන ද්විතීය පද්‍යාගේ අභිජනයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, සහාදාගාමී මාරුගාලයන් ඇතිතිරිම් වශයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ ඕංදාරිග දාෂ්ටිගත විපුළුක්ත සින් සහර ද දේශමුල සින් දෙක ද, අනාගාමී මාරුගාලයන් තිරවිජේ වශයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ කාමරාගයෙන් පුක්න වූ දාෂ්ටිගත විපුළුක්ත සින් සහර ද, දේශමුල සින් දෙක ද, අර්හන් මාරුගාලයන් තිරවිජේ වශයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ රුපරාය අරුපරාය මාන උද්ධවිව අවධාවන් පමණ යෙදුනා වූ දාෂ්ටිගත විපුළුක්ත සින් සහර ද, උද්ධවිව සහගත සින් ද, උද්ධවිව සහගත සිනෙහි මෙහෙයු යා ද්විතී විවිධිවා, වර්ණික පස්විසි තෙවෙනයි ද ලැබෙන්නාය.

13. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධි වශයෙන් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධාතු වශයෙන් දෙකකි. ආර්යසහා වශයෙන් දෙකකි. ස්කන්ධි වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, පස්විසි තෙවෙනයි අකුරන් ටේදනාව ටේදනාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. ඉතිරි නොවිසි තෙවෙනයි සංස්කාරස්කන්ධිය නම් වන්නේය. අකුකල් සින් සන්දෙන විදානස්කන්ධිය නම් වන්නේය. මෙයේ ස්කන්ධි වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාය.

14. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අකුකල් සින් සන් දෙන මනායතනය නම් වන්නේය. පස්විසි තෙවෙනයි ධීම්වායනයනය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

15. ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අකුකල් සින් සන්දෙන මනෝවිජ්ජාතා ධාතුව නම් වන්නේය. තෙවෙනයි

අම් පුරා භාග්‍යංක අවධිමිල ජ්‍යෙෂ්ඨභාගංක විශ්වාස පස්වීමි දෙන ඕම්මෙන්මූල්‍ය නම් වින්තේය. මෙහේ ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්තාය.

16. ආර්ථ සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්තායු කොළඳ ද යන්, අඹුසල් ඩින් සහ්දෙන ද, ලේඛ වර්තිත ලුබිමි තෙවෙනයිකය ද දුක්ඛ සහාය නම් වින්තේය. ලේඛය සමූද්‍ර සහාය නම් වින්තේය. මෙහේ ආර්ථ සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්තාය.

17. තෙවදුස්සන්න න භාවිතාය පහාතම්බ ජේතුකා ඩිම්මා යන තාතිය පද්‍යාල් අමියියාර්ප හෙවත් ස්වරුපාර්ප වශයෙන්, අඹුසල් ඩින් එකවිස්ස ද, විපාක ඩින් සහිය ද, ක්‍රියා ඩින් විස්පාද, තන් සම්පුරුණත තෙවෙනයි අවතියද, රුප අවටිස්ස ද, නිරවාණයද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දොළඹාසකි. ධාතු වශයෙන් අවලූසකි. ආර්ථ සහා වශයෙන් තුනකි.

18. ස්කන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වින්තායු කොළඳ ද යන්, අවටිසි රුපය රුපස්කන්ධය නම් වින්තේය. අවටිසි තෙවෙනයි අඹුරන් වෙදනාව ටෙදනායෝකන්ධය නම් වින්තේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධය නම් වින්තේය. ඉතිරි සහිත තෙවෙනයිකය සංඛාරස්කන්ධය නම් වින්තේය. එකවිසි අඹුසල් විත්තය ද, සහිත විපාක විත්තය ද, විසි ක්‍රියා විත්තය ද විශ්වාසස්කන්ධය නම් වින්තේය. නිරවාණය ස්කන්ධ සංශ්‍යායන් විනිරුම්කනය. මෙහේ ස්කන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වින්තාය.

19. ආයතන වශයෙන් දොළඹාස වැදුරුම් වින්තායු කොළඳ ද යන්, අවටිසි රුපය අඹුරන් වින්ශ්වුප්‍රසාදය වක්වායනනය නම් වින්තේය. සය්නප්‍රසාදය සය්නායනනය නම් වින්තේය. කාණ්ප්‍රසාදය කානායනනය නම් වින්තේය. ණවිහාප්‍රසාදය ණවිහායනනය නම් වින්තේය. කාය ප්‍රසාදය කායායනනය නම් වින්තේය.

20. විරුණරුපය රුපායනනය නම් වින්තේය. ඔවා රුපය සංදායනනය නම් වින්තේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධායනනය නම් වින්තේය. රහරුපය රකායනනය නම් වින්තේය. පයිරි තත්ත්වේ වායෝ යන තුනතුය සංඛාත ස්පර්ශරුපය ගොට්ටිම්බායනනය නම් වින්තේය. එකවිසි

ඇඟල විත්තය ද සතියේ විපාක විත්තය ද, විසි ක්‍රියා විත්තය ද මහායත්තය නම් වන්නේය.

21. අවධිය ගෙවනයිනුය ද, ආපද්ධියා ඉත්තීනිදිය පුරිසිනිදිය හදයරුප ජේතරුප ආභාරරුප පරිවිෂේදරුප කායවිස්ස්සූත්තිරුප විවිධ්‍යාත්තිරුප ලුපතාරුප මුද්‍යතාරුප කම්මිඩ්ස්සූතාරුප උපවියරුප සන්නතිරුප ජරනාරුප අනිවිවතාරුප යන පුමුමුරුප සොලුය ද නිර්වාණය ද දිම්මායනය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් ගෙවෙන වැදුරුම වන්නාය.

22. ධිංචු වශයෙන් අවෙලුය වැදුරුම වන්නාය කෙසේ ද යේ, අවධිය රුපය අනුරෝධ වශ්‍යුප්‍රසාදය වක්වුදියාව නම් වන්නේය. සෙව්‍යප්‍රසාදය සෙව්‍යයායාව නම් වන්නේය. සාම ප්‍රසාදය සාමයාවාව නම් වන්නේය. ජේතියාප්‍රසාදය ජේතියායාව නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායයාවාව නම් වන්නේය.

23. විරණරුපය රුපයාව නම් වන්නේය. ගම්දරුපය සද්ධියාව නම් වන්නේය. ගත්තිරුපය ගත්තියාව නම් වන්නේය. රසරුපය රසයාව නම් වන්නේය. පැයිලි සේලෝෂ් වායෝ යන ණත්තුය සංඛ්‍යාත ග්‍රෑටරුපය ග්‍රෑටරුපය දීජ් වියිම්බ දායාව නම් වන්නේය.

24. වක්වුවිස්ස්සූතාන පුගලය වක්වුවිස්ස්සූතාන ධිංචුව නම් වන්නේය. සෙව්‍ය විස්සූතාන පුගලය සෙව්‍ය විස්සූතාන ධිංචුව නම් වන්නේය. සාම විස්සූතාන පුගලය සාම විස්සූතාන ධිංචුව නම් වන්නේය. ජේති විස්සූතාන පුගලය ජේති විස්සූතාන ධිංචුව නම් වන්නේය. කාය විස්සූතාන පුගලය කාය විස්සූතාන ධිංචුව නම් වන්නේය. පස්ස්විද්වායවර්ණය හා කම්පරිවිතන පුගලය මෙන් දායාව නම් වන්නේය. එක්විසි ඇඟල් විත්තය ද ඉතිරි පුරිසි විපාකවිත්තය ද රිඹුන් විසි ක්‍රියා විත්තය ද මෙන් විස්සූතාන ධිංචුව නම් වන්නේය.

25. අවධිය ගෙවනයිනුය ද, ආපද්ධියා ඉත්තීනිදිය පුරිසිනිදිය හදයරුප ජේතරුප ආභාරරුප පරිවිෂේදරුප කාය විස්සූත්තිරුප විවිධ්‍යාත්තිරුප ලුපතාරුප මුද්‍යතාරුප කම්මිඩ්ස්සූතාරුප උපවියරුප

අම් පුත්‍ර කාලයන් අවස්ථියේ උච්චා විභාගයේ සන්නතිරුප ජරකාරුප අනිවිතාරුප යන කුමුමරුප සොලුයද, නිර්වාණය ද ධම්මාභ්‍ය නම් ටෙ. මෙයේ දාඩු වශයෙන් අටලුයේ වැදුරුම් වන්නාය.

26. මම ගධිදාවලිය හෙවත් ද්ස්සන ජේඩු ත්‍රිකය වනාහි පරමාර්ථ ධර්මයන් රාඛනක් කොට විදාල බැවින් ත්‍රික නම් ටෙ. මූල් පදයන් ලබන ලද නම් ඇති බැවින් ආදි ලබන නාම්ත්‍රික නම් ටෙ. විවිධිවා සහගන යිනෙහි මෝහය ද උදෑවිට සහගන යිනෙහි මෝහය ද නම්න සමඟ යෙදෙන අනා ජේඩුවන් නොමැති බැවින් මේ ත්‍රිකයට ඇතුළත් නොවූ හෙයින් සපුද්ද ත්‍රික නම් ටෙ.

ද්ස්සනජේඩු ත්‍රිකයයි.

### මිලක්ෂණ විද්‍යාගණනාව

1. ද්ස්සන ජේඩු ත්‍රික මානාකා විද්‍යාගණනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයනන දාඩු පරමාර්ථ ධර්මයේ ස්ක්‍රෑනයක් ස්ක්‍රෑනයක් පාසා ඇතිව නැතිව යිය බැවින් අනිත්‍යයේය.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛමයේය.
3. තම නමන් කැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාක්මයේය.
4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාක්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයනන දාඩු පරමාර්ථ ධර්ම සුළුහය, විදාන සංඛ්‍ය සන්නාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සමන්නාගන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සහය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සහය උපද්‍රවන්නා වූ පුරවහට මාස්කාව ආපුහන නිදාන සංයෝග ප්‍රාග්ධනයේ සමන්නාගන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්දය සහය නම් වන්නේය.

දුෂ්චිරම භාවනා - 10 වැනි පාඨම - දුෂ්චිරයේදී මූල්‍ය

6. ඩේදකුහි නොපැවැත්ම තම වූ නිරවාණ බාජුව, නිස්සරණ විවෙක අසංඛ්‍යා අම්බාර්පර්යෙන් යම්න්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සහතිය තම වන්නේය.

7. ඩේනෝධ සහතිය අවබෝධ කරගැනීම පිළිස භාවනා වශයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආරය අභ්‍යාගික මාර්ගය නියුතාන සේදු දුෂ්චිර ආධිපත්‍යාර්පර්යෙන් යම්න්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සහතිය තම වන්නේය.

8. මාගේ භාවනාමය තුෂ්‍යලානිසංස ධර්මය මෙම ව්‍යුරායේ සහතිය ධර්මය යුවෙන් අවබෝධවීම පිළිසම සේදු පටවා, වාසනා පෙවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

#### පද විවරණය

1. දුෂ්චිරන පහානම්බෝ සේදු රේකාන්ති - දුෂ්චිරන පහානම්බෝ සේදුකා - උඩිය පදදුරි රේකුව නැයේ - ගස්චාන් මිනින් ප්‍රහාණය කටයුතු වූ සේදු ඇත්තේ මොවුන්වත්තුයි. දුෂ්චිරන පහානම්බෝ සේදුකා තම වෙති. දෙවින් පදයෙහි ද මෙමයි.
2. එහිය පමද ජෙව් දුෂ්චිරන්න තා භාවනාය පහානම්බෝ සේදු රේකාන්ති එවුම්පර්දා අභ්‍යන්තර්වා ජෙව් දුෂ්චිරන්න තා භාවනාය පහානම්බෝ සේදු රේකුය. අත්තින් එවුම්පර්දා ගස්චානම්බෝ, - නොවැනි පදයෙහි නොම් දියිනෙයෙන් නොම් භාවනාවෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු සේදු ඇත්තේ මොවුන්වත්තුයි අරය නොගනා, නොම් ද්‍රැගනෙයෙන් ද නොම් භාවනාවෙන් ද ප්‍රහාණය කටයුතු සේදු මොවුන්වත්තු ඇත්තේ නොවැනි තා භාවනාය පහානම්බෝ සේදුකා යයි අරප ගනයුතුයි. යනු ධම්ම් සංගණී අවධිනරා පාදියෙනි.
3. ගස්චාන් මාර්ග දාන ද්‍රැගනෙයෙන් ප්‍රහාණය කටයුතු සේදු ධම්ම සිය ද, ඩ කටයර ද - සේදු ඇනකි. මුවුන තම ලේඛ දැද්‍ය මෙශ් යන සේදු ඇනක. ඩේ ඇන අනුරෝධ දිවිධීන සම්ප්‍රදායක සින් සනෙරහි නා

අම් පුරුෂ පාලයන් අවශ්‍යක ස්ථානීය දානැන්ස් විභේදන විවිධිවිණු සහගත සිංහල ලෙස්හ මේන්ද දෙක සෙව්වාන් මින්න සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රහාණය වෙති. අතිරි දිවිධිගත විප්‍රසුක්‍රාන් සින් සහඝරි ලෙස්හ මේන්ද දෙකයේ, දෝෂ මූල සින් දෙකයි දෝෂ මේන්ද දෙකයේ පිළිබඳ අභායගතාම් නෑත්ත්වය සෙව්වාන් මින් ප්‍රහාණය වෙති. එහෙමින් එම රේකාන්ත් අභ්‍යන්තරා විභේදන් ප්‍රහාණය වින ලෙස්හ දෝෂ මේන්ද තුන දුරක්ෂණයෙන් ප්‍රහාණය වින ප්‍රේතුව වෙති.

4. දෝෂයන්න ප්‍රහාණවිධ ජ්‍යෙෂ්ඨ යාචන සඳහන් සෙව්වාන් මින්න ප්‍රහාණය වින ලෙස්හ දෝෂ මේන්ද තුන සම්ඟ එකට සම්පූර්ණයෙන් වින සෙසු අඩුයල වින්න වෙවායිකයෝ වෙති. එනාම් දිවිධිගත සම්පූර්ණයෙන් සින් සහඝරන් එහි ඇති එක්විධ වෙවායිකය් විවිධිවිණු සහගත සිංහන් එහි ඇති මේන්ද පැර ඉතිරි වෙවායික දායකරන් දිවිධිගත විප්‍රසුක්‍රාන් සින් සහඝරන් අභායගතාවින් සෙව්වාන් ඇති වින්න වෙවායිකය් දෝෂයන් සින් දෙකයි අභාය ගාමින් සෙව්වාන් ඇති වින්න වෙවායිකය් ගැනෙනි.
5. විවිධිවිණු සහයත සිංහයි මේන්දය නොගන්නේ මියිනියා ද, ලෙස්හ මූල සින් අවශ්‍ය ලෙස්හය, මේන්ද ජ්‍යෙෂ්ඨව තීක්‍ර සහස්‍යකයි. මේන්දය ලෙස්හ ජ්‍යෙෂ්ඨව තීක්‍ර සහස්‍යකයි. දෝෂ මූල සිංහයි දෙකයි දෝෂය මේන්ද ජ්‍යෙෂ්ඨවෙන් සහස්‍යකයි. දෝෂ මූල සිංහයි මේන්දය දෝෂ ජ්‍යෙෂ්ඨවෙන් සහස්‍යකයි. එහෙතු විවිධිවිණු සහයත සිංහයි මේන්ද ජ්‍යෙෂ්ඨව පමණක්ම බැවින් අන් ජ්‍යෙෂ්ඨවින් මිශ්‍ර නැති බැවින් මේන්දය අවස්‍යකයි. පාවනාය ප්‍රහාණවිධ ජ්‍යෙෂ්ඨ යාචන දෙවානි පදන් දී උදාවිට සහයත සිංහයි මේන්දය ද, අන් ජ්‍යෙෂ්ඨවින් මිශ්‍ර නොවින බැවින් පාවනාය ප්‍රහාණවිධ ජ්‍යෙෂ්ඨ පදන්වි නොගැන්න. එහෙතු එම මේන්දය ද මාර්ගයාන්නයෙන් ප්‍රහාණය වින බව දානුමුද්‍රය. ප්‍රහාණවිධ - ප්‍රහාණවිධ ජ්‍යෙෂ්ඨ යාචන විවාහ්‍යාදීල් කර ගැනීමට මිශ්‍ර සරුණු දක්වා ඇත.

## 11 වැකි පාඨම

### ආචාර්යාම් ත්‍රිකෘති

නමම්: තස්ස භගවතො: අරහතො: සමම්: සම්බුද්ධියා  
නමම්: තස්ස භගවතො: අරහතො: සමම්: සම්බුද්ධියා  
නමම්: තස්ස භගවතො: අරහතො: සමම්: සම්බුද්ධියා

1. ආචාර ගාමිනෝ: ධම්මා, අපචාර ගාමිනෝ: ධම්මා,  
නේවාචාර්යාමිනෝ: න අපචාර ගාමිනෝ: ධම්මායි.
2. මායේ ස්ථානී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ ද්‍ර්ය්පන ජේතු ත්‍රිකෘති  
දේශනාලකාට වදාරා ඉන් අනතුරුව ආචාර්යාම් ත්‍රිකෘති දේශනා කොට  
වදාල සේක. එය ද පුරුම පදය ද්‍ර්ය්පන පදය තාතිය පදයෙන් වශයෙන්  
කොටුදැරුම් වන්නේය.
3. ඔවුනාතුරන් පුරුම පදය පළමුවකාට වදාල සේක, කොස්  
වදාල සේක් ද යන්, ආචාර්යාමිනෝ: ධම්මා, යුතුවෙනි. ඉන් අනතුරුව  
ද්‍ර්ය්පන පදය වදාල සේක. කොස් වදාල සේක් ද යන්, අපචාර්යාමිනෝ:  
ධම්මා, යුතුවෙනි. ඉන් අනතුරුව තාතිය පදය වදාල සේක. කොස් වදාල  
ෂේක් ද යන්, නේවාචාර්යාමිනෝ: න අපචාර්යාමිනෝ: ධම්මා, යුතුවෙනි.
4. ආචාර ගාමිනෝ: ධම්මා, - කරම ස්ලේං විසින් රැස්කරු  
ලැබෙන්නා වූ ද, මුති ප්‍රතිඵලන්දී ප්‍රවාන්ති වශයෙන් විපාක ගෙන දදන්නා  
වූ ද, තිස්සන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇුත්තාය.
5. අපචාර ගාමිනෝ: ධම්මා, - ලේඛක්තිතර නිරවාණය ගෙන  
දදන්නා වූ, තිස්සන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇුත්තාය.
6. නේවා ආචාර්යාමිනෝ: - කරම ස්ලේං විසින් රැස්කරු  
නොලබන්නා වූ ද, මුති ප්‍රතිඵලන්දී ප්‍රවාන්ති වශයෙන් විපාක ගෙන  
නොදදන්නා වූ ද, න අපචාර්යාමිනෝ: ධම්මා, නිරවාණය ගෙන

අම් පුරුෂ භාගයන් අවශ්‍යවීම ජ්‍යෙෂ්ඨයාගේ විභාගයේ ගොනුදෙන්නා වූ ද, නිස්සන්ට නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ දැඟ්නාය.

7. ආචාර්යාච්‍යාන් ධම්මා - යන පුර්ම පද්‍යාලේ අභිජනාර්ථ මහයන් ගෝරුපාර්ථ වියයෙන්, අකුසල් ඩින් දෙළාලුය ද, ලඹාකින ඇඟල් ඩින් සන්දෙළාය ද, තන් සම්ප්‍රදායෙන වෙවිනයින දෙපනාය ද, ලුබන්නාය. ඒ ධර්මයේ සික්න්ධි වියයන් සතරකි. ආයතන වියයන් දෙකකි. ධිඛ වියයන් දෙකකි. ආර්ය සහා වියයන් දෙකකි.

8. සික්න්ධි වියයන් සතර වැදුරුම් වින්නාපු කොටස් ද යන්, වෙවිනයින දෙපනාය අකුරෙන් වේදනා වෙවිනයිකය වේදනාසිකන්ධිය නම් වින්නේය. සංඛ්‍යා වෙවිනයිකය සංඛ්‍යාසිකන්ධිය නම් වින්නේය. අකුරි වෙවිනයින සම්පනාය සංඛ්‍යාර්සිකන්ධිය නම් වින්නේය. අකුසල් ඩින් දෙළාලුය ද, ලඹාකින ඇඟල් ඩින් සන්දෙළාය ද විඛානසිකන්ධිය නම් වින්නේය. මෙශේ සික්න්ධි වියයන් සතර වැදුරුම් වින්නාය.

9. ආයතන වියයන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොටස් ද යන්, අකුසල් ඩින් දෙළාලුය ද, ලඹාකින ඇඟල් ඩින් සන්දෙළාය ද මහායත්තනය නම් වින්නේය. වෙවිනයින දෙපනාය ධම්මායනාය නම් වින්නේය. මෙශේ ආයතන වියයන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

10. ධිඛ වියයන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොටස් ද යන්, අකුසල් ඩින් දෙළාලුය ද, ලඹාකින ඇඟල් ඩින් සන්දෙළාය ද මහාරිජ්ඛලාය ධිඛව් නම් වින්නේය. වෙවිනයින දෙපනාය ධම්ම ධිඛව් නම් වින්නේය. මෙශේ ධිඛ වියයන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

11. ආර්ය සහා වියයන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොටස් ද යන්, අකුසල් ඩින් දෙළාලුය ද, ලඹාකින ඇඟල් ඩින් සන්දෙළාය ද, ලඹාහා විර්තින වෙවිනයින එක් පනාය ද දුක්ඛ සනාය නම් වින්නේය. ලඹාහා සම්දය සනාය නම් වින්නේය. මෙශේ ආර්ය සහා වියයන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

12. අපවිධ ගාමීනෝ දීමීමා - යන ද්‍රීඩිය පදනාගේ අභිජරීම සෙවක් සුරිජාපාරු වශයෙන් සහර මාරුග වින්තාය ද තත් සම්පූජ්‍යක් තෙවෙනයින් සහිත ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ සේකන්දි වශයෙන් සහරති. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ඩිජු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සහ වශයෙන් රෙකකි.

13. සේකන්දි වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සහිත තෙවෙනයින් අනුරෙන් ලටිනාව ලටිනාසේකන්දිය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාසේකන්දිය නම් වන්නේය. ඉතිරි දුනිත තෙවෙනයින් සංඛාරසේකන්දිය නම් වන්නේය. සහර මාරුග වින්තාය විඛානසේකන්දිය නම් වන්නේය. මෙමේ සේකන්දි වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාය.

14. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සහර මාරුග වින්තාය මනායනනය නම් වන්නේය. සහිත තෙවෙනයින් දීමීමායනනය නම් වන්නේය. මෙමේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

15. ඩිජු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සහර මාරුග වින්තාය මනෑවියුදුසාංඛධානය නම් වන්නේය. සහිත තෙවෙනයින් දීමීමායනනය නම් වන්නේය. මෙමේ ඩිජු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

16. ආර්ය සහ වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සහර මාරුග වින්තායනි යයුනා පු සමීමා දිවියි, සමීමා සංකරුප, සමීමා වාචා, සමීමා ප්‍රමිත්තාන, සමීමා ආලේව, සමීමා වායාම, සමීමා සනි, සමීමා සමීමා යන සේවාන් මාරුගාංගයේ අව දෙන එක් වරක් හා යන් දෙන සහරවරක් ද සංකුරාගාමී මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වරක් හා යන් දෙන සහර වරක් ද, අනාගාමී මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වරක් හා යන්දෙන සහරවරක් ද, අර්ථත් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වරක් හා සහරදෙන සහර වරක් ද යන මෙ ධර්ම සමුහය මාරුග සහය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්තාවන්පාද එකුන්තිය සහ විනිරුමුක්ක නම් වන්නේය. මෙමේ ආර්ය සහ වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාය.

ඇම් පුරා කාලයන් අවධියේ උච්චාදායාණ් විභේදන්

17. ගෙවී ආචාර්යාමිනෝ නා අපටය ගාමිනෝ ධීමිමා - යන තැකිය පද්‍යාගේ අකිඩේයාර්ප් හෙවත් ස්විටරුපාර්ප් වශයෙන්, විපාක සින් සිහි ද, ක්‍රියා සින් විස්ස ද, තත් සම්පූජ්‍යතා ගෙවෙනයින් අවතිස ද අවටිසිරුපය ද නිර්වාණය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ජ්‍යෙන්ස් වශයෙන් වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දදාමළාසකි. ධාංශ වශයෙන් අවමළාසකි. ආරය සහා වශයෙන් දෙකකි.

18. ජ්‍යෙන්ස් වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, අවටිසිරුපය රුපය රුපස්කෘතිය නම් වන්නේය. අවතිස ගෙවෙනයින් අනුරෙන් ටේදනාව ටේදනාස්කෘතිය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කෘතිය නම් වන්නේය. පින්ස්කෘතිය විස්තාය ද විශ්වාස්කෘතිය නම් වන්නේය. සින්ස විපාක විස්තාය ද, විසින්සා විස්තාය ද විශ්වාස්කෘතිය නම් වන්නේය. නිර්වාණය ජ්‍යෙන්ස් සංශ්‍යායෙන් විනිර්මුක්තකි. මෙසේ ජ්‍යෙන්ස් වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

19. ආයතන වශයෙන් දදාමළාස් වැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, අවටිසිරුපය රුපය අනුරෙන් වස්ස්පූජ්‍යසාදය වස්බායනනය නම් වන්නේය. සෙශ්‍ය ප්‍රසාදය සෙශ්‍යායනනය නම් වන්නේය. සාරු ප්‍රසාදය සාහායනනය නම් වන්නේය. එවිතා ප්‍රසාදය එවිතායනනය නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායායනනය නම් වන්නේය.

20. විරණරුපය රුපය යනනය නම් වන්නේය. ගමිද රුපය සඳුයනනය නම් වන්නේය. ගන්දිරුපය ගන්දියනනය නම් වන්නේය. රඟරුපය රඟයනනය නම් වන්නේය. පැඹිල් තැඹිල් වායෝ යන දූහනුය සංඛාක ජ්‍යෙන්ස් රුපය රේවිත්විබායනනය නම් වන්නේය. සින්ස විපාක වන්නායද, විසින්සා වින්තාය ද මනායනනය නම් වන්නේය.

21. ගෙවෙනයින් අවතිස ද, ආපේඩාංශ ඉත්තින්දිය පුරිසින්දිය හඳුයරුප එවිතරුප ආභාරරුප පරිවිශේදරුප කාය විස්දැනුත්තිරුප, විවිධ්‍යාංශනාරුප, ලුපනාරුප, මුදුනාරුප, කම්මිඛ්දැනාරුප, උපවයරුප, සන්නතිරුප, රත්නාරුප, අනිවිතනාරුප, යන සුමුමරුප සෙශ්‍යාස ද, නිර්වාණය ද, ධීමිමායනනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දදාමළාස් වැදුරුම් වන්නාය.

22. ධිංච වශයෙන් අවලෙඳ වැදුරුම් වන්නාපු නොසේ ද යත්, අව්‍යාපිය අනුරෝධන් වන්නු ප්‍රසාදය වක්‍රීධානුව නම් වන්නේය. සේත් ප්‍රසාදය සේත්ධානුව නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සාහ ධිංච නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සාහ ධිංච නම් වන්නේය.

23. වර්ණරුපය රුපධානුව. නම් වන්නේය. ගම්දරුපය සද්දමානුව නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිධානුව නම් වන්නේය. රසරුපය රසධානුව නම් වන්නේය. පැවි ගන්නේට් වායෝ තුනෙය සංඛ්‍යාන ස්ථරී රුපය පැවියියිඩ්ධානුව නම් වන්නේය.

24. වක්‍රීවිස්සාන පුගලය වක්‍රීවිස්සාන ධිංච නම් වන්නේය. සේත් විස්සාන පුගලය සේත් විස්සාන ධිංච නම් වන්නේය. සාහ විස්සාන පුගලය සාහ විස්සාන ධිංච නම් වන්නේය. එවිහා විස්සාන පුගලය එවිහා විස්සාන ධිංච නම් වන්නේය. සාහ විස්සාන පුගලය සාහ විස්සාන ධිංච නම් වන්නේය. පස්ස්විද්වාරවර්ණය හා සම්පූර්ණ පුගලය මනෙන්ධානුව නම් වන්නේය. ඉතිරි කුරිසි විපාක වින්නයද එකුත්විසි ක්‍රියා වින්නය ද මෙන්ස් විස්සාන ධිංච නම් වන්නේය.

25. ගෙවිනයික අවිනිස ද, ආපෙක්ඡ ඉත්තිනිය පුරිනිනිය හදයරුප ණ්‍රේනරුප ආභාර රුප පරිවිමේදරුප, සායරිස්ස්සාන්ති රුප විවිස්සාන්තිරුප, ලුපතාරුප, මූද්‍යතාරුප, කම්මිස්සානා රුප, උපවියරුප, සන්නාතිරුප, ජරතාරුප, අනිවිතනාරුප යන පුහුරුප සොලෙංස ද, නිරවාණය ද ඔම්මිමානුව නම් වන්නේය. මෙසේ ධිංච වශයෙන් අවලෙඳ වැදුරුම් වන්නාහ.

26. ආරය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු නොසේ ද යත්, ලොකික විපාක ඩින් දෙතිස්දෙනා ද ක්‍රියා ඩින් විශ්සද, තත් සම්පූද්‍යතා ගෙවිනයික සත්තිසද, අව්‍යාපිය රුපය ද දුක්ඛ සහාය නම් වන්නේය. නිරවාණය නිලර්ඩ සහාය නම් වන්නේය. ලොක්ක්තිකර එල වින්නක්පාද සත්තිස්දෙනා සහා විනිරුම්ත්ත නම් වන්නාය. මෙසේ ආරය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාහ.

අඩි පුරා මාදුවන් අවශ්‍යවීම ද්‍රව්‍යීයාකාන් වියකළ

27. මේ සටහන්වලිය හෙවත් ආචාර්යාලී ක්‍රිකය වනාහි පරමාර්ථ ධමියන් පද තුනක් කොට විදාහ බැවින් ක්‍රික නම් වන්නේය. මූල් පදයන් ලබන ලද නම් අඩි බැවින් ආදි ලබා නාම ක්‍රික නම් වන්නේය. සියලු පරමාර්ථ ධර්මයන් මෙහි ඇතුළත් කොට විදාහ බැවින් නිෂ්ප්‍රදේශ ක්‍රික නම් වන්නේය.

ආචාර්යාලී ක්‍රිකයයි.

### නිලක්ෂණ විද්‍රෝහනාව

1. ආචාර්යාලී ක්‍රික මාතාකා විද්‍රෝහනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන දාජු පරමාර්ථ ධර්මයේ ක්ෂේත්‍රයක් ජ්‍යෙෂ්ඨ පාසා අශ්‍රිත නැගිව නැගිව යිය බැවින් අනිත්‍යයේය.

2. ඇතිවිම නැගිවීම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩාවින්ද බැවින් දුක්ඛබෑයේය.

3. නම නමන් කැමිනි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයේය.

4. අනිත්‍ය වූ දුක්ඛබෑ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන දාජු පරමාර්ථ ධර්ම සමූහය, පිළුන සංඛ්‍යා ප විපරීණාමාර්ථයෙන් සම්බන්ධායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛබෑ සනාධ නම් වන්නේය.

5. ඒ දුක්ඛබෑ සනාධ උපද්‍රවන්නා වූ පුරුෂව තාත්‍යාච ආසුජන නිදාන සංයෝග පලිබැඳාර්ථයෙන් සම්බන්ධායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සනාධ නම් වන්නේය.

6. ඒ දෙකිනි නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ දාජුව නිස්සරණ විවේක අසංඛ්‍යා අම්තාර්ථයෙන් සම්බන්ධායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සනාධ නම් වන්නේය.

7. ඒ නීරෝදී සත්‍යය අවබෝධවීම එකීය භාවනා විශයෙන් වැඩිය සුදු වූ ආර්ය අත්ටොයික මාර්ගය, නියෝග ලේඛු ද්‍රේෂ්‍ය ආධිපත්‍යාධ්‍යාර්ථයන් සම්භ්‍යාගන වහා බැවිජ් රේකාන්තායෙන් මාර්ග සත්‍යය නාම් වන්නේය.

8. මාගේ භාවනාමය කුසලානිසංස ධර්මය, මෙම වැළැරය සත්‍ය ධර්මය සුවයේ අවබෝධවීම එකීයම් ගේඛු වෙටා, වාසනා වෙටා.

සාදු ! සාදු !! සාදු !!!

#### පද විවරණය

1. ආචාර්ය - මුති ප්‍රතිසංඝ්‍යා ආදි විශයෙන් පහළවන විපාශ්‍යක්ෂණයන්ට නාමකි.  
“කම්මි තීලුංසි ආචාර්යානි ආචාර්යය පටිසංඝ්‍යා මුති ගෙවීපටවත්තානා... රහා නාම්.” ගෘමණ්දේශයන් විසින් යෝජ්‍ය උපිජ්ජන්තුයි ආචාර්ය නාම් පෙ. ප්‍රතිසංඝ්‍යා මුති ගෙවී පටිස්ථානයන්ට මෙය නාමකි.
2. ආචාර්යගාලීනා - ලොකික කුසලානුසාල ධර්මයෙක්ය. “න් ආචාර්ය. ගෘමණ්ඝ්‍යා, යෝජ්‍ය වා පටිස්ථානයි න් දුෂ්චලු. යෝජ්චන්තාමෙට ආචාර්ය. ගෘමණ්ඝ්‍යා ආචාර්ය ගාලීනා, සායම කුසලානුසාලානා. ජ්‍යෙ. අධිවචනා.”
3. අපචාර්ය - මුති ප්‍රතිසංඝ්‍යා ගෙවීය සෙන් දුයි ද, යෙමුන්ගේ සන්නානායෙන් කුසලානුසාල තරම ඇලෙකාස් රේ පුද්ගලයා හිජා ලද ඒ මුති ප්‍රතිසංඝ්‍යා ගෙවීය වෙත්තුයි ද ආචාර්යගාලීනා නාම් වෙති. ලොකික කුසලානුසාලයන්ට නාමකි.
4. අපචාර්ය - මුති ප්‍රතිසංඝ්‍යා ගෙවීය සෙන් දු නිරවාණධානුව අපචාර්ය නාම් පෙ.
5. “නෙක් ඒවා ආචාර්යයාගා වයා අපේක්ෂාන නිවිධානා. අපේක්ෂා වයා’හි අපචාර්යා” රේ ආචාර්ය නාම් වූ මුති ප්‍රතිසංඝ්‍යා සෙන්ය ගෙවීය සෙන් නිරවාණය අපචාර්ය නාම් පෙ.

අම් පුරු හාදයන් අරියඩීම ජ්‍රිමියාදාලන් වහසුන්

4. අපවියගාමීනා - සහර ආරු මාරුගයෝය, "තු ආරම්මෙන් කත්තිය පටිඵ්ඩන්නේ අපවිය ගෙවිජන්තිනි අවියගාමීනා, අරියමිරුනාහාම්මනා, අධිවිච්චනා, "ඒ නිර්වාණය අරමුණු තෙක්ට පටිඵ්ඩනා බැවින් අපවියට යෙන්නුයි අපවියගාමීනා නම් වෙති. ආරු මාරුගයන්ට නමිනි.

"අපිට පාකාරු ඉටියිකවිටියි විය පටිඵ්ඩනා ආවිනාන්නා ගෙවිජන්තිනි ආවියගාමීනා" තව ද පැවුරුන් ගොඩනගන උරු වූවුණු මෙන් පැන්වුවිකන්තිය රැකරිතින් යෙන්නා ආවියගාමීනා නම් වෙති.

"නෙත්ත එකා ටිනා ටිනා විදුධියමානන් පුරිසේ විය කෙද්ව පටිඵ්ඩනා අපවිනාන්නා ගෙවිජන්තිනි අපවිය ගාමීනා"

ඒ උරුවූවා විසින් ගොඩ නෙතා තෙන පැවුර පබා දුම්මින් යන පුරුෂයනු මෙන් ඒ පැන්වුවිකන්ති පැවුණ්ම කඩාදම්මින් යෙන් ඇමි අපවිය ගාමීනා නම් වෙති. ඔවුනු නම් ගෙවුන්නාර මාරුග සින් සහර සහ එහි යෙදෙන ගොඩකින සහිත් දෙනා ද වෙති.

## 12 වැනි පාඨම

### සෙක්ව ත්‍රිකාල

නෑමු තයා භගවතොතා අරහතොතා සමඟ; සම්බුද්ධය  
නෑමු තයා භගවතොතා අරහතොතා සමඟ; සම්බුද්ධය  
නෑමු තයා භගවතොතා අරහතොතා සමඟ; සම්බුද්ධය

1. සෙක්බා ධම්මා, අමසක්බා ධම්මා, තේව්සෙක්බා නා සෙක්බා ධම්මා නි.
2. මාගේ උච්ච වූ වුදුරුණුන් වහන්සේ ආචයාම් ත්‍රිකාලට අනුරුව සෙක්බ්‍රිකාය වදාල සේක. එය ද පුරුම පදය ද්වීතිය පදය නාතිය පදයාගේ වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නේය.
3. ඔවුනුතුරුන් පුරුම පදය පළමුභකාට වදාල සේක. කොස් වදාල සේක් ද යන්, සෙක්බා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුව ද්වීතිය පදය වදාල සේක. කොස් වදාල සේක් ද යන්, අමසක්බා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුව නාතිය පදය වදාල සේක. කොස් වදාල සේක් ද යන්, තේව්සෙක්බා නාමසක්බා ධම්මා යනුවෙනි.
4. සෙක්බා ධම්මා - ත්‍රිවිධ සිස්ජාවේහි හිස්මතින්නා වූ සඡන ගෙයෙක්යෙන්හට අයන් වූ, නිස්සෙකව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇශ්‍රේනාය.
5. අමසක්බා ධම්මා - අගෙනෙක් වූ ස්මිජාපුවයන්හට අයන් වූ, නිස්සෙකව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇශ්‍රේනාය.
6. තේව්සෙක්බා නාමසක්බා ධම්මා - සඡන ගෙයෙක් යන්හට ද අයන් නොවූ, අගෙනෙක් ස්මිජාපුවයන්හට ද අයන් නොවූ නිස්සෙකව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇශ්‍රේනාය.
7. සෙක්බා ධම්මා - යන පුරුම පදයාගේ අභිඛ්‍යතාර්ථ ගෙවන්

අමි කුරු නාදයන් අවශ්‍යක ජ්‍යෙෂ්ඨයාකෘති විෂයෙහේ ස්වරුපාර්ථ විශයෙන්, අර්හත්ත්ව සිහා විරෝධී ලෝකාන්තර සින් සහ ද තත්ත්වම්ප්‍රාස්ථාන වූ ගෙවිනයික සහිත ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධරුමලයේ ස්කන්ධ විශයෙන් සනාරති. ආයතන විශයෙන් දෙකකි. ඩාඩු විශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සනා විශයෙන් එකකි.

8. ස්කන්ධ විශයෙන් සනාර වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ගෙවිනයික සහිත අනුරූප ටේඛනාව වෙශ්‍යාච්‍යාකන්ධිය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාවේ සංඛ්‍යාච්‍යාකන්ධිය නම් වන්නේය. ඉතිරි ගෙවිනයික පුහිය සංඛ්‍යාච්‍යාකන්ධිය නම් වන්නේය. සනාර මාරුගය හා යට ර්ල සින් තුන ද යන ලෝකාන්තර සින් සහ විශ්‍යාච්‍යාකන්ධිය නම් වන්නේය. මෙයේ ස්කන්ධ විශයෙන් සනාර වැදුරුම් වන්නාය.

9. ආයතන විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ලෝකාන්තර සින් සහ මනායනනය නම් වන්නේය. ගෙවිනයික සහිත ධම්මායනනය නම් වන්නේය. මෙස් ආයතන විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

10. ඩාඩු විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ලෝකාන්තර සින් සහ මනාවීජ්‍යාණධානුව නම් වන්නේය. ගෙවිනයික සහිත ධම්මාධානුව නම් වන්නේය. මෙස් ඩාඩු විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

11. ආර්ය සනා විශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සනාර මාරුග සින්හි යෙදුනා වූ සම්මා දිවිධී - සම්මා සංකාර්ප - සම්මා වාචා - සම්මා ක්‍රම්මන්ත - සම්මා ආරිච් - සම්මා වායාම - සම්මා සනි - සම්මා සමාධි යන සෝජ්‍යාන් මාරුගා-ගෙයේ අවදෙන එක්වරස් හා සන්දෙන සනාර වරස් ද, සකසුගාමී මාරුගා-ගෙයේ අවදෙන එක්වරස් හා සන්දෙන සනාර වරස් ද, අනාගාමී මාරුගා-ගෙයේ අවදෙන එක්වරස් හා සන්දෙන සනාර වරස් ද, අර්හත් මාරුගා-ගෙයේ අවදෙන එක්වරස් හා සන්දෙන සනාර වරස් ද යන් මේ ධරුම සම්ඟය මාරුග සනා සනා නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්නේන්ත්පාද එකුන්හිය ද ර්ල වින්නේන්ත්පාද සහිත ද සනා සිනිරුම්ප්‍රකාශන නම් වන්නාය. මෙස් ආර්ය සනා විශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාය.

12. අමෙන්ඩ් ධම්මා - යන ද්‍රීපිනිය පද්‍යාලගේ අමිධේදයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් අර්හත් රාල විත්තය ද තත් සම්පූජ්‍යතා ලෙටිතයින සම්බුද්ධිය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධම්මාගේ උකන්තිය වශයෙන් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධිංචු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සහා වශයෙන් සහා විනිරුතුතා ව්‍යෝගාත.

13. උකන්ති වශයෙන් සහර වැදුරුම් ව්‍යෝගාතු සොස් ද යන්, ලෙටිතයින සම්බුද්ධිය අනුරෙන් චේදනාව චේදනාශකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාශකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. ඉතිරි ලෙටිතයින දූෂ්‍යිය සංඛ්‍යාර්ථකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. අර්හත් රාල විත්තය විඳාන්ශකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. මෙහේ උකන්ති වශයෙන් සහර වැදුරුම් ව්‍යෝගාතය.

14. ආයතන වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යෝගාතු සොස් ද යන්, අර්හත් රාල විත්තය මහායත්තාය නම් ව්‍යෝගාතය. ලෙටිතයින සම්බුද්ධිය ධම්මායාතාය නම් ව්‍යෝගාතය. මෙහේ ආයතන වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යෝගාතය.

15. ධිංචු වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යෝගාතු සොස් ද යන්, අර්හත් රාල විත්තය මහායත්තාණධියාත්මක නම් ව්‍යෝගාතය. ලෙටිතයින සම්බුද්ධිය ධම්මාධාතුව නම් ව්‍යෝගාතය. මෙහේ ධිංචු වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යෝගාතය.

16. ජෝවිසෙකඩ් නාමසක්ඩා ධම්මා - යන තාතිය පද්‍යාලගේ අමිධේදයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, ලොකින සිත් රාක් අසුව ද, ලෙටිතයින දෙපනාය ද, රුප අවවිස්ස ද, නිර්වාණය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධම්මාගේ උකන්ති වශයෙන් පාඨකි. ආයතන වශයෙන් දොලුසකි. ධිංචු වශයෙන් අවලුසකි. ආර්ය සහා වශයෙන් තුනකි.

17. උකන්ති වශයෙන් පස්වැදුරුම් ව්‍යෝගාතු සොස් ද යන්, අවවිස්ස රුපය රුපස්කන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. ලෙටිතයින දෙපනාය අනුරෙන් චේදනාව චේදනාශකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාශකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. ඉතිරි සම පනාස් ලෙටිතයිනය සංඛ්‍යාර්ථකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය. ලොකින සිත් රාක් අසුව විඳාන්ශකන්තිය නම් ව්‍යෝගාතය.

අම් පුරා කාදාවන් අවශ්‍යවීම යට්ඨිභාධාවන් විෂයෙහි තිරිප්‍රාණය සේකන්දි සංග්‍රහයෙන් විනිරුමුක්තාය. මෙමසේ සේකන්දි වශයෙන් පස් වැදුරුම් වන්නාය.

18. ආයතන වශයෙන් දෙළාලාස් වැදුරුම් වන්නාපු ගොනස් ද යත්, අවශ්‍ය රුපය අනුරෙන් වක්ෂූ ප්‍රසාදය වක්බායනනය නම් වන්නේය. සේකන්දි ප්‍රසාදය සෙය්හායනනය නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සෙය්හායනනය නම් වන්නේය. ජීවිතා ප්‍රසාදය ජීවිතායනනය නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායායනනය නම් වන්නේය.

19. විරුණරුපය රුපායනනය නම් වන්නේය. ගම්ද රුපය සද්ධායනනය නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධියනනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායනනය නම් වන්නේය. පයිරි සේලෝර් වායෝ යන තුනාපු සංඛ්‍යාත සේපරේෂ රුපය එතාවිධිම්යනනය නම් වන්නේය. ලෙළාකික සින් රක් අපුව මනායනනය නම් වන්නේය.

20. අදාළනය තෙවෙනිකය, ආලප්ධාතු ඉත්තේන්දුය පුරිසින්දුය හදයරුප රේඛිනරුප ආහාරරුප පරිවිලේදරුප කාය විශ්දේශන්තිරුප විවිධ්‍යාත්මිරුප ලපුනාරුප මූද්‍යනාරුප කමිම්ප්‍රේද්‍යනාරුප උපවයරුප සන්නාතිරුප ජරභාරුප අනිවිච්චාරුප යන පුමුමිරුප සෞලාභද තිරිප්‍රාණය ද ධම්මායනනය නම් වන්නේය. මෙමසේ ආයතන වශයෙන් දෙළාලාස් වැදුරුම් වන්නාය.

21. ධාතු වශයෙන් අවශ්‍ය රුපය අනුරෙන් වක්ෂූ ප්‍රසාදරුපය වක්වු ධාතුව නම් වන්නේය. සේකන්දි ප්‍රසාද රුපය සේකන්දි ධාතුව නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාද රුපය සාහ ධාතුව නම් වන්නේය. ජීවිතා ප්‍රසාද රුපය ජීවිතා ධාතුව නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාද රුපය කාය ධාතුව නම් වන්නේය.

22. විරුණරුපය රුපධාතුව නම් වන්නේය. ගම්දරුපය සද්ද ධාතුව නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිධාතුව නම් වන්නේය. රසරුපය රස ධාතුව නම් වන්නේය. පයිරි සේලෝර් වායෝ යන තුනාපු සංඛ්‍යාත සේපරේෂ රුපය එතාවිධිම් ධාතුව නම් වන්නේය.

23. වික්‍රු විස්තුසාර පුගලය වික්‍රු විස්තුසාර දාභුව නම් වන්නේය. සෙතා විස්තුසාර පුගලය සෙතා විස්තුසාර දාභුව නම් වන්නේය. සාහ විස්තුසාර පුගලය සාහ විස්තුසාර දාභුව නම් වන්නේය. ජ්‍යෙෂ්ඨ විස්තුසාර පුගලය ජ්‍යෙෂ්ඨ විස්තුසාර දාභුව නම් වන්නේය. කාය විස්තුසාර පුගලය කාය විස්තුසාර දාභුව නම් වන්නේය. පසුද්වද්වාරවරිජන වින්නය හා සිංහරිජන පුගලය මෙන් දාභුව නම් වන්නේය. ඉතිරි ලොකික සින් සැට්ටිව දෙන මෙන් විස්තුසාර දාභුව නම් වන්නේය.

24. ගෙවනයික දෙපනය ආපස්ධාතු ඉත්තින්දිය පුරිසින්දිය භදරුප ජ්‍යෙෂ්ඨරුප ආහාරුප පරිවිශේෂන්නිරුප කාය විස්තුසාරනිරුප විවිශේෂන්නිරුප ලුණා රුප මූද්‍යනාරුප කම්මැස්තුනාරුප උපවයරුප සන්නනිරුප ජරනාරුප අනිවිව්‍යනාරුප යන පුදුම්රුප සොලොය හා හිරිවාණය ඩමමධාභුව නම් වන්නේය. මෙමස් දාභු විශයෙන් අවලොස වැදුරුම් වන්නාය.

25. ආර්ය සහ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු සොයේ ද යන්, ලොකික සින් එක් අසුව ද, ලෝහය විරිනා ගෙවනයික එක් රනය ද, අවිරිඩි රුපය ද දුක්ඛ සහ සහ නම් වන්නේය. ලෝහය සමුද්‍ය සහ සහ නම් වන්නේය. නිර්චිණය නිරෝධ සහ සහ නම් වන්නේය. මෙමස් ආර්ය සහ සහ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

26. මේ ගබඳවලිය ගෙවන් සෙක්බුඩිකය වනාකි පරමාර්ථ ධර්මයන් පද ඇතාක් සොට වදාල බැවින් ක්‍රික නම් වන්නේය. මූල් දදයන් ලබන ලද නම් ඇති බැවින් ආදිලවිධාම ක්‍රික නම් වන්නේය. සකළ පරමාර්ථ ධර්ම මෙහිලා අඹුලන් සොට වදාල බැවින් නිෂ්ප්‍රමදා ක්‍රික නම් වන්නේය.

සෙන්ස ක්‍රිකයයි.

ඉම් පුරා භාෂාධැන් අවධියේ උච්චාධාරක් වහැරුණ  
ශ්‍රීලංකා විද්‍රොහනාව

1. සෙසක්බ ත්‍රික මාත්‍රාකා විද්‍රොහනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාමරුප සේකන්දි ආයතන ධිවා පරමාර්ථ ධර්මයේ ස්ථානයක් ස්ථානයක් පාසා ඇතිව නැතිව ගිය බැවින් අනිතාවයෝය.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩා වන්ද බැවින් දුක්ඛයෝය.
3. තම තමන් කැමුණි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාක්මයෝය.
4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප සේකන්දි ආයතන ධිවා පරමාර්ථ ධර්ම සමුහය මිලන සංඛ්‍ය සන්නාය විපරිණාමාර්ථයෙන් සම්න්නායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සනාය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සනාය උපද්‍රවන්නා වූ පුරුවහට කාශ්ණව ආසුහන තීදාන සංයෝග පළිලබුදාර්ථයෙන් සම්න්නායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්දාය සනාය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකෙකි නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ ධිවාව තිස්සරණ විෂේෂ අසංඛ්‍ය අම්නාර්ථයෙන් සම්න්නායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සනාය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධ සනාය අවබෝධ කර ගැනීම පිළිස භාවනා වශයෙන් වැඩිය පුණු වූ, ආර්ය අෂ්ට්‍රාංගික මාර්ගය තියෙනා හේතු දැසන ආධිපතෙයාර්ථයෙන් සම්න්නායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සනාය නම් වන්නේය.
8. මාගේ භාවනාමය ඇඹලානිසංස ධර්මය මෙම ව්‍යුරාර්ය සනාය ධර්මය පුවලස් අවබෝධ විම පිළිසම ශේෂුවටිවා, වායනා ගෙවිවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

### පද විවරණය

1. සෙසුන් දිමිමා - වෙශ්‍යා දිමිමා යනුවෙන් ද භාවිතා සොලර්. ඒ අදාළකීම් අර්ථය සම්බන්ධ.
2. අභ්‍යන්තරා දිමිමා - අභ්‍යන්තරා දිමිමා යනුවෙන් ද භාවිතා සොලරි. ඒ අදාළකීම් අර්ථය සම්බන්ධ.
3. සේව්‍යසෙසුන් භාව්‍යා දිමිමා - යන්න ද සේව්‍යසෙසුන් භාව්‍යා දිමිමා යනුවෙන් ද භාවිතා සොලර්. ජෝරුම් සම්බන්ධ.
4. සෙසුන් දිමිමා යන තැන, වෙශ්‍යාන් මාරුගස්පියාය වෙශ්‍යාන් එලුස්පියාය, සකඟාගාලී මාරුගස්පියාය, සකඟාගාලී එලුස්පියාය, අනාගාලී එලුස්පියාය, අර්හත් මාරුගස්පියාය යන අර්ථයේ සත් අදාළ වෙශ්‍යා පෙනෙනුයේ නම් වෙති. ඒ සත් අදාළට අයන් විවිධ සේව්‍යයින් ධර්මියේ වෙශ්‍යා වෙශ්‍යා දිමි නම් වෙති. එනම් රහන් එලුමින භැර ලුණුසෙස්නර සින් සත්දෙනය, එහි සේව්‍යයින නිෂ්පාදන අදාළ යන දිරිම සූජුහයය.
5. අභ්‍යන්තරා දිමිමා යන තැන - මුදු පැස් මුදු මහරහන් ආදි සූජුණාගුවයන් වශය්‍යා මාරුගස්පියාට අයන් ධර්මියේ ගැශනායි. එනම්, අර්හත් එල සින භා සේව්‍යයින සඩිය.
6. සේව්‍යසෙසුන් භාව්‍යා දිමිමා යන තැන, ලොකින පාරිජ්‍රන පෙදු ජනනාටට අයන් ධර්ම භා නිර්වාණය ද ගැශනායි. එනම් ලොකින සින් 81, සේව්‍යයින 52, රුප 28 භා නිර්වාණය ද වෙති.
7. "සෙසුන්ත්‍රිලක් හිසු සිස්ඩාසු රාජාධිප සෙසුන්; සත්හන්න. සෙසුන්තා, එංජ්‍යා සෙසුන්; අපරියායින සිස්ඩ්ත්තා; සයාමේල් සිස්ඩ්ත්සිහිල සෙසුන්"; සෙසුන්ත්‍රිකයෙහි සෙසුන් යනු ක්‍රියික්සාවන් සොලරි සට්ටන් බැවින් සෙසුන් නම්වෙති. සත්හ වෙශ්‍යා පෙනෙනුයෙන්ට අයන් බැවින් ද සෙසුන් නම් වෙති. අභ්‍යන්ත්‍රිය වූ නිම සොසු සිස්ඩා ඇති බැවින් ද සොලෝමින සිස්ඩ්ත්තා බැවින් ද සෙසුන් නම් වෙති.

අමි පුරුෂ හා උග්‍රජාන් අවශ්‍යතිම යාචිනීජාංසන් එහෙතුළු

8. "ලුපරි පිශ්චිභාවිභාවනෝ නා සෙක්ටොනි අභයක්බා; වූද්ධිජ්පත්තා වා සෙක්ටා මිහි අභයක්බා; අරුණත්ත රේල දමිමානා උතා අධිවචනා පදා උහය පටිස්ථාවිලේන වූප්තා" (අත්ත්සාලිනි අවශ්‍යතානා)

මත්තෙනහි මිස්සිය යුතු බවත් ගොඩැඟී බැවින් අභයක්බා නම් ටට්ඩ්. වූද්ධියට පත් තු මිශ්ඨා ඇුති බැවින් ද අභයක්බා නම් ටට්ඩ්. අරුහත් රේල වින්ත තෙවකයික ධර්මයන්ට අභයක්බා යනු නම්කි. ගොටුනි පදා වදාරන ලද්ද සෙක්ටා - අභයක්බා දදහදයම් ප්‍රාතිශ්ඨාල්ප විභයනි.

## 13 වැනි පාඨම

### පරිජ්‍ය ත්‍රිකය

නෑමු තස්ස හගවෙනා අරහතා සම්මා සම්බුද්ධීය  
නෑමු තස්ස හගවෙනා අරහතා සම්මා සම්බුද්ධීය  
නෑමු තස්ස හගවෙනා අරහතා සම්මා සම්බුද්ධීය

1. පරිජ්‍යා ධම්මා, මහගේනා ධම්මා, අජ්පමාණ ධම්මානි.

2. මාගේ ස්වාමී වූ ලුදුරජාණන් වහන්සේ සෙසක්බුද්ධයට අනෙකුව පරිජ්‍ය ත්‍රිකය වදාල සේක. එය ද පුරුම පදය ද්‍රිහිය පදය කාඩිය පදායාගේ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නේය.

3. මුහුණදන් පුරුම පදය පැවුම් කොට වදාල සේක, කොස් වදාල සේක් ද යන්, පරිජ්‍යා ධම්මා, යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුව ද්‍රිහිය පදය වදාල සේක, කොස් වදාල සේක් ද යන්, මහගේනා ධම්මා, යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුව කාඩිය පදය වදාල සේක, කොස් වදාල සේක් ද යන් අජ්පමාණ ධම්මා, යනුවෙනි.

4. පරිජ්‍යා ධම්මා - අල්පානුහාව ඇති බැවින් පරිජ්‍ය නම් වූ නිස්සන්ට් නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය. මහගේනා ධම්මා - මහත් බැවිත පැමිණි බැවින් ධ්‍යාහ උජින්හට අයන් වූ නිස්සන්ට් නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය. අජ්පමාණ ධම්මා - රාජාදී කෙළඳපුන්ගෙන් කොර බැවින් ප්‍රමාණ කළ නොහැකි ගුණ ඇත්තා වූ නිස්සන්ට් නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය.

5. පරිජ්‍යා ධම්මා - යන පුරුම පදායාගේ අභිජයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් කාමාවට සින් සිතු පනස ද, තන් සම්පුද්‍යාක්‍රම ගෙවනයි අදානය ද, අවධිය රුපය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දාලුසකි. බාහු වශයෙන් අවශ්‍ය යුතුයි. ආරය සතා වශයෙන් දෙනයි.

අති පුරා නාදයන් අරියඩීම ජ්‍රාමියායාණ් වහැලේ

6. ස්කන්ධ වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳේ ද යන්, අවවිසි රුපය රුපස්කන්ධ නම් වන්නේය. ටෙට්හයික දෙපනය අනුරෙන් ලබාදාව ලබාදාස්කන්ධ නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධ නම් වන්නේය. ඉතිරි සම්පන්ස් ටෙට්හයික සංඛාරස්කන්ධ නම් වන්නේය. කාමාව්චර ඩින් සිවුපනය විදාහස්කන්ධ නම් වන්නේය. මෙයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාහ.

7. ආයතන වශයෙන් දෙළාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳේ ද යන්, අවවිසි රුපය අනුරෙන් ව්‍යුෂුප්‍රසාදය වික්වායතනය නම් වන්නේය. සෝජප්‍රසාදය සෝජායතනය නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සාහායතනය නම් වන්නේය. රේවිභාප්‍රසාදය රේවිභායතනය නම් වන්නේය. කායප්‍රසාදය කායායතනය නම් වන්නේය.

8. විරණ රුපය රුපායතනය නම් වන්නේය. ගවිදුරුපය සඳ්දායතනය නම් වන්නේය. ගත්තරුපය ගත්තායතනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායතනය නම් වන්නේය. පයිවි පෙළේරු වායෝ යන පූහපුය සංඛාවන ස්පර්ශරුපය රේවිභායතනය නම් වන්නේය. කාමාව්චර ඩින් සිවුපනය මිනායතනය නම් වන්නේය.

9. ටෙට්හයික දෙපනය ද ආපේර්ඩාතු ඉන්ඩින්ඩිය පුරිසින්ඩිය හදයරුප, ජේවිනරුප, ආහාරුප, පරිවිශේෂ්‍යන්ති රුප, විවිශේෂ්‍යන්තිරුප, ලුපාකාරුප, මුද්‍යකාරුප, කම්මිජේෂ්‍යනා රුප, උපවියරුප, සන්නතිරුප, ජරහාරුප, අනිවිච්චාරුප යන පූඩ්‍රමරුප සොළාස ද දිම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙළාස් වැදුරුම් වන්නාහ.

10. ධාතු වශයෙන් අවලාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳේ ද යන්, අවවිසි රුපය අනුරෙන් ව්‍යුෂුප්‍රසාද රුපය ව්‍යුෂුඩාතුව නම් වන්නේය. සෝජ ප්‍රසාද රුපය සෝජාත්‍යාතුව නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාද රුපය රේවිභා දාතුව නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාද රුපය කායදාතුව නම් වන්නේය.

11. විස්තරුපය රුපධානුව නම් වන්නේය. ශබුදරුපය සඳුදධානුව නම් වන්නේය. ගන්ධරුපය ගන්ධ දානුව නම් වන්නේය. රසරුපය රසධානුව නම් වන්නේය. පදිඩි කෙටිලෝ වායෝ යන ලුකානුය සංඛ්‍යාත ස්ථරය රුපය එකාවියිඩි දානුව නම් වන්නේය.

12. වක්‍රුවිස්ස්සාණ පුළුලය වක්‍රුවිස්ස්සාණ දානුව නම් වන්නේය. සය්හවිස්ස්සාණ පුළුලය සය්හවිස්ස්සාණ දානුව නම් වන්නේය. සාහවිස්ස්සාණ පුළුලය සාහවිස්ස්සාණ දානුව නම් වන්නේය. ජ්‍යෙෂ්ඨවිස්ස්සාණ පුළුලය ජ්‍යෙෂ්ඨවිස්ස්සාණ දානුව නම් වන්නේය. කායවිස්ස්සාණ පුළුලය කායවිස්ස්සාණ දානුව නම් වන්නේය. පස්ස්වද්වාරාවර්ජන වින්නය හා සම්පරිවිජන පුළුලය මෙනෑදානුව නම් වන්නේය.

13. ඉතිරි කාමාවටර සින් එක්සාලිස මෙනෑවිස්ස්සාණ දානුව නම් වන්නේය. ගෙවනයික දෙපානය ද ආපේධානු ඉත්තීන්දිය පුරිසිජ්‍යාය හඳයරුප ජ්‍යෙෂ්ඨරුප ආහාරරුප පරිවිශේරුප කායවිස්ස්සාන්තිරුප විවිස්ස්සාන්තිරුප ලුපානා රුප මූද්‍යකාරුප කම්මුණස්ස්සානාරුප උපවියරුප සන්නතිරුප ජරනාරුප අතිවිචාරුප යන පුවුමරුප සොජලාය ද ධම්ම දානුව නම් වන්නේය. මෙසේ දානු වශයෙන් අවලෙඟ් වැදුරුම් වන්නාය.

14. ආරය සනාථ වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු හෙඳසේ ද යන්, කාමාවටර සින් සිවුපනය ද, ලේඛන වර්තින ගෙවනයික එක්සානය ද, අවිවිජ්‍යාය ද දුක්ඛ සනාථ නම් වන්නේය. ලේඛනය සම්බුද්‍ය සනාථ නම් වන්නේය. මෙසේ ආරය සනාථ වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

15. මහජ්‍යනා ධම්මා - යන දුෂ්චිය පදනෘතේ අතිශේෂ්‍යාරථ හෙවත් ස්ථිරුපාරථ වශයෙන් මහජ්‍යනා සින් සන්විජ්‍ය ද, තන් සම්පුද්‍යක්ත ගෙවනයික පන්තිය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධරමයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සනාරකි, ආයනන වශයෙන් දෙකකි. දානු වශයෙන් දෙකකි. ආරය සනාථ වශයෙන් එකකි.

අම් පුරා සාදයන් අවධාරණ ජ්‍යෙෂ්ඨාධිකාරී වහැලේ

16. ස්කන්ධ වශයෙන් සතර වැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, පන්තිස් ලෙවිතයින ආකුරෝන් චේදනාව චේදනාස්කන්දිය නම් වන්නේය. සංස්කෘත සංස්කන්දිය නම් වන්නේය. ඉතිරි පන්තිස් ලෙවිතයින සංස්කාරස්කන්දිය නම් වන්නේය. මහදාගත සින් සන්ටිටිලදන විද්‍යානාස්කන්දිය නම් වන්නේය. මෙහේ ස්කන්ධ වශයෙන් සතර වැදුරුම් වන්නාය.

17. ආයතන වශයෙන් දදවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, මහදාගත සින් සන්ටිටිලදන මිනායතනය නම් වන්නේය. පන්තිස් ලෙවිතයිනය ධම්මායනය නම් වන්නේය. මෙහේ ආයතන වශයෙන් දදවැදුරුම් වන්නාය.

18. ඩාඩු වශයෙන් දදවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, මහදාගත සින් සන්ටිටිලදන මෙන්විජ්ඩ්සාන ඩාඩුව නම් වන්නේය. පන්තිස් ලෙවිතයිනය ධම්මදාඩුව නම් වන්නේය. මෙහේ ඩාඩු වශයෙන් දදවැදුරුම් වන්නාය.

19. ආර්ය සතාන වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, සන්ටිටි මහදාගත වන්නය ද පන්තිස් ලෙවිතයිනය ද දුක්ඛ සතාය නම් වන්නේය. මෙහේ ආර්ය සතාන වශයෙන් එක් වැදුරුම් වන්නාය.

20. අප්පමාණ ධම්මා - යන තාක්ෂණ පදයාල් අඩියෙයාරු හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් ලේඛක්කනර සින් අවමදනා ද තන් සංප්‍රාප්තික ලෙවිතයින සත්‍යය ද, නිර්වාණය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධරුමයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සතරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ඩාඩු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සතාන වශයෙන් දෙකකි.

21. ස්කන්ධ වශයෙන් සතර වැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, ලෙවිතයින සත්‍ය ආකුරෝන් චේදනාව චේදනාස්කන්දිය නම් වන්නේය. සංස්කෘත සංස්කන්දිය නම් වන්නේය. ඉතිරි ලෙවිතයින පූහික සංස්කාරස්කන්දිය නම් වන්නේය. ලේඛක්කනර සින් අවමදන විද්‍යානාස්කන්දිය නම් වන්නේය. නිර්වාණය ස්කන්ධ සංග්‍රහයන් විනිරුම්කරනි. මෙහේ ස්කන්ධ වශයෙන් සතර වැදුරුම් වන්නාය.

22. ආයතන වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, ලෝකාධ්‍යතාර සින් අවදෙන මහායනය නම් වන්නේය. වෙට්නයික සහිත ද නිරවාණය ද ධම්මායනය නම් වන්නේය. මෙස් ආයතන වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

23. ඩාඩු වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, ලෝකාධ්‍යතාර සින් අවදෙන මහා වික්‍රේත්‍යාණ ඩාඩුව නම් වන්නේය. වෙට්නයික සහිත නිරවාණය ද ධම්මායුව නම් වන්නේය. මෙස් ඩාඩු වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

24. ආර්ය සහ වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, නිරවාණය නිරෝධ සහය නම් වන්නේය. සතර මාරුග සිත්ති යෙදුනා මූ සම්මා දිවිධි - සම්මා සංකාප්‍ර - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මන් පරිජ්‍ය ක්‍රිකායයි - සම්මා ආර්ථ - සම්මා වායාම - සම්මා සති - සම්මා සමාධි යන සෙවාන් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වර්ශ හා සත්මදෙන සතර වර්ශ ද, සභාදායාම් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වර්ශ හා සත්මදෙන සතර වර්ශ ද, අනාගාමී මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වර්ශ හා සත්මදෙන සතර වර්ශ ද, අප්පාන් මාරුගාංගයේ අවදෙන එක් වර්ශ හා සත්මදෙන සතර වර්ශ ද යන මේ ධර්මයේ මාරුග සහය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්මක්ස්පාද රැකුණිතිය හා එල වින්මක්ස්පාද සත්තිතදෙන සහය විනිරුවුක්න නම් වන්නාය. මෙස් ආර්ය සහ වගයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

25. මේ ගධිදාවලිය භාවන් පරිජ්‍යන් වනාහි පරමාර්ථ ධර්මයන් පද තුනක් නොව වදාල බැවින් ක්‍රික නම් වන්නේය. මූල් පදයන් උඩ ලද නම් ඇති බැවින් ආදිලවධ නාමන්තික නම් වන්නේය. සකළ පරමාර්ථ ධර්මයන් මෙහිලා ඇතුළන් නොව වදාල බැවින් නිෂ්ප්‍රලද්‍ය ක්‍රික නම් වන්නේය.

පරිජ්‍ය ක්‍රිකයයි

අම් පුරු භාෂාජීන් අවධාරණ ප්‍රචිපාදකයෙක් විසඟීම  
මූලක්ෂණ විදුරුගනාව

1. පරිභේත රික මාතාකා විදුරුගනා භාවිතාගැනී දී පහළ වූ නාමරුප උකන්ද ආයතන ධිඛ පරමාර්ථ ධර්මයෝග් ක්ෂේත්‍රයක් පාසා ඇතිව තැනිව ගිය බැවින් අනිතායෝග් ය.
2. ඇම්පිටිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරමයන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛබයෝග්.
3. තම තමන් කැමුණි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෝග්.
4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප උකන්ද ආයතන ධිඛ පරමාර්ථ ධර්ම සමූහය, මිලන සංඛ්‍යාප ටිපරිණාමාර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සනාධය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සනාධය උපදින්නා වූ පුරුවන් තාත්කාලී ආයුහන නිදාන සංයෝග පැවැත්වාර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සමූද්‍ය සනාධය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකෙහි නොපැවැත්ම තම වූ නිරවාණ ධිඛව නිශ්චරන විවේක අසංඛ්‍යා අම්තර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සනාධය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධ සනාධය අවබෝධවීම පිශීස භාවිතා වශයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආර්ය අඡවාංශික මාර්ගය නියතාන ලේඛ දේශන ආධිරාන්තයාර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සනාධය නම් වන්නේය.
8. මාගේ භාවිතාමය තුළලානිස්ස ධර්මය මෙම වැනුරාර්ය සනාධ ධර්මය දැවැන්ස් අවබෝධවීම පිශීසම ලේඛ වේවා, වාසනා වේවා,

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

## පද විවරණය

1. පරිජ්‍ය ධම්මා - හාඩ්පාදිත් ඇඟිලු තු බැට්ටින් උවල්ප වූ අදයට පරිජ්‍ය යයි කියනු ලැබේ. ඇඟිල්පාදිත් යනාදී තෙවළටින් මෙහි. "සම්බන්ධතාව වෙශ්වීන්ගෙනා අජ්පාදිත්තාවක, පරිජ්‍යාගේ වුව්විනි, පරිජ්‍යා, ගොමය තිශ්වින්හි ආදිය විය" (අත්පාලිනි). මේ පරිජ්‍ය බිරුමයේ හාඩ් සාමාජිකවර විශ්වා ගොවීන්දින රුප බිරුමයේ ද අජ්පාදුහාව ඇති බැට්ටින් 'පරිජ්‍යා' යයි කියනු ලැබේ. "දැඟැමිප අජ්පාදුහාවනාය පරිජ්‍යා එයානි පරිජ්‍යා" යනු එම අව්‍යාච්‍යා සාමාජිකවර බිරුම සියලුල පරිජ්‍ය බිරුමයේය.
2. මහජ්‍යා ධම්මා - රුපාචිකවර අජ්පාදුහාවනා විශ්වා ගොවීන්දින බිරුමයේය, ගොලදුස්ථාන් යටපත් කිරීමට සම්පූර්ණ බැට්ටින්, උදාර රාල විපාක හා ඉරුණ සාලීන අසුළුය ඇති බැට්ටින් මහත් බවට ගිය නිසා ද, මහත් වූ ජන්ද විශ්වා විරිය විමිංයාටින් දුන් බිරුම නිසා ද මහජ්‍යාගා නම් මෙහි. "කිලේක වික්කිට්චින සම්පාදකාය විපුලධාරානාය දිස්පාදනානානාය ව මහජ්‍යානාවං යනා, මහජ්‍යාගේහි වා උදාරවිශ්වාද විශ්වා පස්දුගැනීහි යනු අව්‍යාච්‍යා මහජ්‍යා යනු අව්‍යාච්‍යාවය.
3. අජ්පාදාණ ධම්මා - ලෝකෝස්ත්හර බිරුමයේ. රාජාදී බිරුම සිමින රාල විපාක මදන්නාය. අඡ්‍යාලු විශ්වාන් ගෙවී සම්පුද්‍යාන් විශ්වාන් ගෙවී පුම්‍යාණකරන සුද්‍ය රාජාදීන් යනාමැයි ලෝකෝස්ත්හර මාරුග රාල නිර්වාණ බිරුම අජ්පාදාණ බිරුම නම් මෙහි. "පමාණකරා ධම්මා, රාජාදායා; පමාණ, නාම ආරම්භයනා වා සම්පාදයේන්හා වා, නාජ්‍යී ජෛන්හා, පමාණ, පමාණයේ වා පරිපාශ්චාවී අජ්පාදාණ" යනු අජ්පාදාණ අව්‍යාච්‍යා පාදයයි. ලෝකෝස්ත්හර සින් අවමදන ද තත් සම්පුද්‍යාන් ගොවීන්දින සහිත නිර්වාණය ද අපුම්‍යා බිරුමයේ මෙහි.

## 14 වැනි පාඨම

### පරිජ්‍යාරුම්මන් ක්‍රිකය

නමෝ: තස්ස සහවිනො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධියය  
නමෝ: තස්ස සහවිනො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධියය  
නමෝ: තස්ස සහවිනො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධියය

1. පරිජ්‍යාරුම්මන් දම්මා, මහග්‍රහනාරුම්මන් දම්මා, අජ්පමාණාරුම්මන් දම්මා නි.

2. මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිජ්‍යාරුම් දේශනා කොට විදාරා ඉන් අනුරුව පරිජ්‍යාරුම්මන් ක්‍රිකය දේශනා කොට විදාල යේක. එය ද පුරුම පදය ද්‍රීඩිය පදය තාමිය පදයාගේ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නේය.

3. මව්‍යනුරෝන් පුරුම පදය පලමු කොට විදාල යේක, කොයේ විදාල යේක් ද යන්, පරිජ්‍යාරුම්මන් දම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුව ද්‍රීඩිය පදය විදාල යේක. කොයේ විදාල යේක් ද යන්, මහග්‍රහනාරුම්මන් දම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුව තාමිය පදය විදාල යේක. කොයේ විදාල යේක් ද යන් අජ්පමාණාරුම්මන් දම්මා යනුවෙනි.

4. පරිජ්‍යාරුම්මන් දම්මා - කාමාවට රිත්ත තෙවනයික රුප ධරුමයන් අරමුණු කොට ඇත්තා වූ නිස්සැස්ව නිර්ව්ව පරමාරුර ස්වභාව ධරුමයේ ඇත්තාය. මහග්‍රහනාරුම්මන් දම්මා - මහදාගත විත්ත තෙවනයික ධරුමයන් අරමුණු කොට ඇත්තා වූ නිස්සැස්ව නිර්ව්ව පරමාරුර ස්වභාව ධරුමයේ ඇත්තාය. අජ්පමාණාරුම්මන් දම්මා - නිර්වාණය ප්‍රධාන ලෝකයින්හර ධරුම අරමුණු කොට ඇත්තා වූ නිස්සැස්ව නිර්ව්ව පරමාරුර ස්වභාව ධරුමයේ ඇත්තාය.

5. පරිජ්‍යාරුම්මන් දම්මා - යන පුරුම පදයාගේ අභිජනනයාරු නෙවත් ද්විප්‍රාප්‍ර වශයෙන් කාමා ධරුමයන් රැකාජ්ත වශයෙන් අරමුණු

කරන්නා වූ කාම විපාක සින් තෙවිසි දෙන ද, පසුවද්වාරාවර්ජනය ද, හසිනෝත්පාදය ද, තත් සම්ප්‍රදායක් තෙවිතයින තෙවිස ද, කාම ධරුණයන් අන්ත්‍රාන්ත්‍රාන්ත් වශයෙන් අරුමුණු කරන්නා වූ හසිනෝත්පාදය වර්තිත කාමර්ජනය සින් අටවිසි දෙන ද, මහාද්වාරාවර්ජනය ද, අම්බා කානාවන් පසුවමධ්‍යාන සින් දෙන ද, තත් සම්ප්‍රදායක් අප්‍රමාණ්‍ය වර්තිත තෙවිතයින සම්පාදන ද ලැබේන්නාය. ඒ ධරුණයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ඩාඩු වශයෙන් අටකි. ආර්ය සහන වශයෙන් දෙකකි.

6. ස්කන්ධ වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාපු ගොසේ ද යන්, සම්පාදනය තෙවිතයින අනුරෙන් ලේදනාව වේදනායේකන්ධය නම් වන්නේය. සංදාව සංදායකන්ධය නම් වන්නේය. ඉහිරි අටසාලිස් තෙවිතයිනය සංයෝගයකන්ධය නම් වන්නේය. පරින්නාරම්මිතයින සම්පාදනය විදාහංසකන්ධය නම් වන්නේය. මෙසේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාය.

7. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු ගොසේ ද යන්, පරින්නාරම්මිතයින සින් සම්පාදන මනායතනය නම් වන්නේය. තෙවිතයින සම්පාදන ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

8. ඩාඩු වශයෙන් අටවැදුරුම් වන්නාපු ගොසේ ද යන්, පරින්නාරම්මිතයින සම්පාදනය වින්නය අනුරෙන් විස්තුවිස්තුයාණ පුගලය විස්තුවිස්තුයාණ ඩාඩුව නම් වන්නේය. විස්තුවිස්තුයාණ පුගලය සේවිවිස්තුයාණ ඩාඩුව නම් වන්නේය. සාහාවිස්තුයාණ පුගලය සාහාවිස්තුයාණ ඩාඩුව නම් වන්නේය. රේඛාවිස්තුයාණ පුගලය ජේවිඛාවිස්තුයාණ ඩාඩුව නම් වන්නේය. කායවිස්තුයාණ පුගලය විස්තුවිස්තුයාණ ඩාඩුව නම් වන්නේය. පසුවද්වාරා වර්ජන හා සම්ප්‍රවීච්ඡන පුගලය මහෙරිඛාවුව නම් වන්නේය. ඉහිරි තෙසාලිස් වින්නය මහාවිස්ත්‍රන පුගලය මහෙරිඛාවුව ඩාඩුව නම් වන්නේය. සම්පාදනය තෙවිතයිනය නම් වන්නේය. මෙසේ ඩාඩු වශයෙන් අටවැදුරුම් වන්නාය.

අභි පුරා නාලයන් අවශ්‍යතිම යටිමිපාදකාක් විභාග

9. ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාගු කොස් ද යන්, පරින්නාරම්මික සම්බන්ධ වින්නය ද, තන් සම්පූජ්‍යතා ලෝහ වර්ණන එකුත්තේන් ලෙවායිතය ද දුක්ඛ සහාය නම් වන්නේය. ලෝහය සුළුදා සහාය නම් වන්නේය. මෙහේ ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

10. මහග්‍රන්ථාරම්මණ ධීමමා - යන ද්‍රව්‍යාලේ අභිජිතයාරු භෙවන් ස්වරුපාරු වශයෙන් මහදාන ධීම්යන් එකාන්තයෙන් අරමුණු කරන්නා මු විස්තුසානය්වායනන ගෙව්වයැස්සානාසයැස්සායනන සින් සය දෙන ද, තන් සම්පූජ්‍යතා සම්ඩිය් ලෙවායිතය ද, මහදාන ධීම්යන් අන්ත්‍රාන්තන වශයෙන් අරමුණු කරන්නා මු හඳුනාන්ත්පාද වර්ණන පාමරවන් අවබිජ දෙන ද, මෙන්ද්වාරාවර්ණන ද අභියා දෙසින ද, තන් සම්පූජ්‍යතා මු විරහි අප්‍රමාණ වර්ණන සත්සාලිය් ලෙවායිතය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධීම්මයේ ද්‍රාන්ත්ධ වශයෙන් සහාරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ඩාඩු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සහා වශයෙන් දෙකකි.

11. ද්‍රාන්ත්ධ වශයෙන් සහාර වැදුරුම වන්නාගු කොස් ද යන්, තන් සාලිය් ලෙවායිත අනුමරන් ටේඩ්නාව ටේඩ්නාස්කන්දිය නම් වන්නේය. සංසාව සංසාස්කර්ඩිය නම් වන්නේය. ඉතිරි ප්‍රස්ථාලිය් ලෙවායිතය සංස්කාරස්කන්දිය නම් වන්නේය. මහදාන්තාරම්මික සින් සත්තියේදෙන විඡානය්කන්දිය නම් වන්නේය. මෙහේ ද්‍රාන්ත්ධ වශයෙන් සහාර වැදුරුම වන්නාය.

12. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාගු කොස් ද යන්, මහදාන්තාරම්මික සින් සත්තිය් දෙන මනායනනය නම් වන්නේය. සත්සාලිය් ලෙවායිතය ධීම්මායනනය නම් වන්නේය. මෙහේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

13. ඩාඩු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාගු කොස් ද යන්, මහදාන්තාරම්මික සින් සත්තිය් දෙන මෙන්විස්සාන ඩාඩුව නම් වන්නේය. සත්සාලිය් ලෙවායිතය ධීම්මායනනය ධීම්ම ඩාඩුව නම් වන්නේය. මෙහේ ඩාඩු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

14. ආරය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොස් ද යන්, මහද්ගනාරම්මෙක සින් සත්තිල් දෙන ද ලෝහය වර්ණන ලෙවනයික සභාලික ද දුක්ඛ සහාය නම් වින්නේය. ලෝහය සම්දය සහාය නම් වින්නේය. මෙසේ ආරය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

15. අප්පමාණාරම්මණ ධම්මා - යන තාතිය පදායාගේ අභිජනනයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, අප්පමාණ ධර්මයන් රීකාන්ත වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ ලෝකෝන්තර සින් අටමදනා ද එන් සම්ප්‍රදායක වූ ලෙවනයික සතිය ද, ලෝකෝන්තර ධර්මයන් අන්තරාන්ත වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ මිශා ඇසල මිශාලියා ආශන සම්ප්‍රදායක සින් අට දෙනා ද මෙන්ද්වාරාවපර්නයද අභිජා සින් දෙකදා, එන් සම්ප්‍රදායක විරහි අප්පමාණා වර්ණන තෙතිය ලෙවනයිකයේද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහාරි. ආයනන වශයෙන් දෙකකි. ධාංචු වශයෙන් දෙකකි. ආරය සහා වශයෙන් දෙකකි.

16. ස්කන්ධ වශයෙන් සහර වැදුරුම් වින්නාපු කොස් ද යන්, සහිත ලෙවනයික අනුරෙන් චේදනාව චේදනාස්කන්ධිය නම් වින්නේය. සංඛුව සංඛුස්කන්ධිය නම් වින්නේය. ඉතිරි පුහිත ලෙවනයිකය සංස්කාරස්කන්ධිය නම් වින්නේය. අප්පමාණාරම්මෙක සින් එකුන් විසි දෙන විජානස්කන්ධිය නම් වින්නේය. මෙසේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහර වැදුරුම් වින්නාය.

17. ආයනන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොස් ද යන්, අප්පමාණාරම්මෙක සින් එකුන් විසි දෙන මිනායනනය නම් වින්නේය. සහිත ලෙවනයිකය ධම්මායනනය නම් වින්නේය. මෙසේ ආයනන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

18. ධාංචු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොස් ද යන්, අප්පමාණාරම්මෙක සින් එකුන් විසි දෙන මිනා විජ්‍යංශාණ ධාංචුව නම් වින්නේය. සහිත ලෙවනයිකය ධම්මායනනය නම් වින්නේය. මෙසේ ධාංචු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

අභි පුරා කාලයන් අරියධිම ද්‍රව්‍යීයාදාන් විශේෂ

19. ආරු සත්‍ය විශයෙන් දෙව්‍යුරුම් වින්නාහු සකස් ද යන්, අප්පමාණාරුම් මෙහෙයුම් සින් එසොලුද් දෙන ද තන් සම්පූජ්‍යතා වෙවායින් නොතිස් ද දුක්ඛ සත්‍යය නම් වින්නේය. සහර මාරුග සම්පූජ්‍යතා සම්මා දිවියේ, සම්මා සංකර්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මින්තා, සම්මා ආර්ථ, සම්මා වායාම, සම්මා සහි, සම්මා සම්බි යන සෞජ්‍යාන් මාරුගාංගයේ අට දෙන එක් වරක් හා සන් දෙන සහරවරක් ද, සකදායාම් මාරුගාංගයේ අටදෙන එක් වරක් හා සන් දෙන සහර වරක් ද, අනාගාමී මාරුගාංගයේ අටදෙන එක් වරක් හා සන්දෙන සහරවරක් ද, අරුහත් මාරුගාංගයේ අටදෙන එක් වරක් හා සන්දෙන සහර වරක් ද යන මේ ධරුම සම්ඟ මාරුග සත්‍යය නම් වින්නේය. අටංගේ මාරුග වින්නන්ත්පාද එකුන්නිස හා එලුවින්නේත්පාද සන්නිස ද සත්‍ය විනිරුම්ක්තා නම් වින්නේය. මෙසේ ආරු සත්‍ය විශයෙන් දෙව්‍යුරුම් වින්නාහ.

20. මේ ගැඩාවලිය හෙවත් පරින්නාරුම්මන ත්‍රිකය විනාහි පරමාරුප ධරුමයන් ඇහැකි සකාව ව්‍යාල බැවින් ත්‍රික නම් ටේ. මූල් රඳායන් ලැබා ලද නම් ඇති බැවින් ආදි ලබා නාම ත්‍රික නම් ටේ. ප්‍රජාපිෂි ධරුමයන් රීකාන්ත් විශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ රුපාවලට අරුපාවලට සින් එක්විසි දෙන ද තන් සම්පූජ්‍යතා වෙවායින් පන්නිස් ද අටවිසි රුපය ද තිරවාණය ද මේ ත්‍රිකයට ඇතුළත් නොවන බැවින් සපුරාද්‍ය ත්‍රිකය නම් වින්නේය.

පරින්නාරුම්මන ත්‍රිකයයි.

### ත්‍රිලක්ෂණ විද්‍යානාව

1. පරින්නාරුම්මන ත්‍රික විද්‍යානා යාචනාවේ ද පහළ වූ නාම රුප ජ්‍යෙන්ස් අායතන ධිඛා පරමාරුප ධරුමයේ සෘණයක් සෘණයක් පාසා ඇති ව නැති ව සිය බැවින් අනිතායෙයේය.

2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් තිරන්තරයන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛයෙයේය.

3. තම තමින් කුමුදී ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයයි.
4. අතිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන ධිඛා පරමාර්ථ ධර්ම සූම්භය, පිළුන සංඛ්‍යා සන්නාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සම්න්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සහය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සහය උපද්‍රවන්නා වූ පුරුෂවලට තාශ්ණව ආසුහන නිදාන සංයෝග පැවැත්වාර්ථයෙන් සම්න්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්බුද්‍ය සහය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙපෙන් නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ ධිඛාව නිශ්චරණ විවේක අංඛ අමෙනාර්ථයෙන් සම්න්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිශ්චර්ය සහය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධ සහය අවබෝධවීම පිශිජ හාවනා විභයෙන් වැඩිය සූඟ වූ ආරය අඡ්‍රවාචික මාර්ගය, නියෝග මෙහු ද්ස්සන ආධිපත්‍යාර්ථයෙන් සම්න්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සහය නම් වන්නේය.
8. මාගේ හාවනාමය තුසලානිසංස ධර්මය, මෙම වැළුරාරය සහය ධර්මය පුවිසේ අවබෝධවීම පිශිජම මෙහු වෙවා, වාසනා වෙවා,

සාඩු ! සාඩු !! සාඩු !!!

#### පද විවරණය

1. නාම විපාක පිළි 23 - දෙපාය්ටිජ්‍යායාන පිළි 10, සම්පාදිතන පිළි 2, සජ්‍යානිරණ පිළි 3 හා මිහාවිපාක පිළි 8, පියල්ල 23 කි.
2. නාම ධර්ම - නාමාවිවර පිළි 54, පෙවනයික 52, රුප 28, ඔම පියල්ල නාමාවිවර අරමුණු නාම ධර්ම වෙති.

අමි පුද්‍ර භාෂාජන් අවශ්‍යකීම් සංඛ්‍යාතාණන් විශ්වාසය

3. අප්‍රමාණ - කරුණ මූදිතා දෙක අප්‍රමාණ නම් වේති.
4. මහදැන ධරුම - රුපාවචර අරුපාචර සින් 27, ගෙවනයික 35.
5. විජ්‍යාජාණය්වායනය අරමුණු කරන මහදැන ධරුම - ආකාශභාජ්වායනය දියාන විත්ත ගෙවනයිකයේය.
6. ගෝවිභජ්‍යාජාණයනය අරමුණු කරන මහදැන ධරුම - ආකිජ්වජ්ජායනය දියාන විත්ත ගෙවනයිකයේය.
7. කාමිත්‍රිත් අවටියිලදා - අඹුයල් සින් 12, මහා ඇඟල් සින් 8, මහා ක්‍රියා සින් 8, සියලුල 28 කි. භයිභාර්තාය සමාය සියලුල 29 කි. කාමිත්‍රිත් සියලුල 29 කි.
8. අභිජා දෙකිනා - ඉදෑයිවිධි, දිවිභාගෝත්‍ර, ටෙශන්පරිය, ප්‍රමිතිනිවාස, දිවිභ විසු නම් මූ අභිජා ක්‍රියා යිදු තෙවරන පස්වමධාන ඇඟල - ක්‍රියා සින් දෙකාය.
9. විරහි ඇනා - සම්මා වාචා සම්මා කමිම්පත්ත සම්මා ආර්ථි ඇනා තිර්පාවාවිදියන් වැළැකීම් වශයෙන් රහුල වන බැවින් විරහි නම වේති.
10. විරහි ඇනා යයදෙන සින් 16 - කාමාවචර මහාඇඟල් සින් 8, සහ ලේඛක්තිර සින් 8, යන 16 කි.
11. අප්‍රමාණවිම්ණය අරමුණු නොට පහදවන මහා ඇඟල ඇනා සම්පූර්ණ සින් සහවරහි විරහි අප්‍රමාණ නොවශයදෙනි. විරහි අප්‍රමාණ දෙක ලේඛක්තිර සිරුම අරමුණු කරන කාමාවචර සින් නොයදෙන බැවින්.
12. අප්‍රමාණ යයදෙන සින් 28 - කාමාවචර මහාඇඟල් 8, මහාක්‍රියා 8, රුපාවචර පස්වමධාන සින් ඇනා හැර ඉතිරි රුපාවචර සින් 12, සියලුල 28 කි. සහවිප්‍රයුද්ධියම අරමුණු කරන බැවින් පරිත්ත, මහදැන අප්‍රමාණ අරමුණු කිසිවසම් අප්‍රමාණයන්ට අරමුණු නොවේති.

13. එකම ගවයා සිරි පොන ලුපදී කාලයේ විස්තා යයි ද. කිවිවැරූ කාලයේ නාමිකා යයි ද, බිරුවැටු කරන කාලයේ ගොනා යයි ද (විටෝරා - දීමෙනා - බිලිවිදේදා) සියන්හායේ ලේඛන, ගධින්නැස්පාද විට්ලින කාම ජවන් 28 ද මෙන්දුවාරාවිපරිශාය ද අමිණා සින් දදක ද කාමාවටර ධරුම අරුණු කරන විට පරීක්ෂාරුමිල්ලන ඩිමිමා කියා ද රුපාවටර අරුපාවටර ධරුමයන් අරුණු කරනට මෙන්ගතාරුමිල්ලන ඩිමිමා කියා ද ව්‍යවහාරයට ගැනනා. එසේම මූහුකුසල මියාග්‍රියා ඇතා සම්පූද්‍යතා සින් 8 ද මෙන්දුවාරාවිපරිශාය ද අමිණා දදක ද යන සින් එකකාලුය ලුළුමෙන්තර ධරුම අරුණු කරන කැඳි අප්පමාණාරුමිල්ලන ඩිමිමා යුතුවන් ද නම් ලබනි. එසේ හෙයින් ඒ සින් මෙන්කාන්සික අරුණු අශ්‍රි සින් නම් වින්නාය.
14. ප්‍රයුදේ ධරුම - විෂ්න තෙවනයින රුප නිර්වාණ නම් වූ සහර පරමාර්ථයට අදාළත් නොමු ලෙස්ක ව්‍යවහාරයට අදාළත් වූ නම් ගම් ආදී සම්මුතිය ප්‍රයුදේ නම් වන්නෙය.

## 15 වැඩි පාඨම

### මින මූලිකය

නමුතා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මුඛයෙන්  
නමුතා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මුඛයෙන්  
නමුතා තස්ස භගවතොතා අරහතොතා සම්මුඛයෙන්

1. මිනා ධම්මා, මේජ්‌මීමා, ධම්මා, පෑශිනා ධම්මා කි.

2. මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ පරින්නාරම්පිණ මූලිකය  
දේශනා කොට විදාහ, ඉන් අනෘතුව මිනාමූලිකය දේශනා කොට විදාහ  
සේක. එය ද පුරුම පදය ද්විතිය පදය තාමිය පදයාගේ වශයෙන්  
නෙවැදුරුම වන්නේය.

3. මූලිනෘතුවන් පුරුම පදය පලුව කොට විදාහ සේක, කොසේ  
විදාහ සේක් ද යන්, මිනා ධම්මා යනුවෙති. ඉන් අනෘතුව ද්විතිය පදය  
විදාහ සේක. කොසේ විදාහ සේක් ද යන්, මේජ්‌මීමා, ධම්මා, යනුවෙති. ඉන්  
අනෘතුව තාමිය පදය විදාහ සේක. කොසේ විදාහ සේක් ද යන් පෑශිනා  
ධම්මා, යනුවෙති.

4. මිනා ධම්මා - ලාමික වූ නින්දින අභ්‍යන්තර නම් වූ නියෝගන්ව  
නිර්මිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ. මේජ්‌මීමා, ධම්මා - මිනා ද  
නො වූ පුණින ද නොවූ මධ්‍යම නම් වූ නියෝගන්ව නිර්මිව පරමාර්ථ  
ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ. පෑශිනා ධම්මා - උප්නමාර්ථයන් පුණින  
නම් වූ නියෝගන්ව නිර්මිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ.

5. මිනා ධම්මා - යන පුරුම පදයාගේ අභ්‍යන්තර හෙවත්  
ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් අභ්‍යන්තර සින් දොලුක ද එත් සම්පූද්‍යතා  
වෙවනයින සන්විස්ස ද ලැබෙන්නාහ. ඒ ධර්මයේ සේකන්දි වශයෙන්  
සනාරකි, ආයතන වශයෙන් දෙකකි. දිංචු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සනා  
වශයෙන් දෙකකි.

6. ජේකන්ද වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, ලෙවිනයික සහවිධිය අනුරෙන් චේදනා ලෙවිනයිකය චේදනාස්කන්දය නම් වන්නේය, සංඛ්‍යාව ලෙවිනයිකය සංඛ්‍යාස්කන්දය නම් වන්නේය, ඉතිරි ලෙවිනයික පස් විසින්දන සංස්කාරස්කන්දය නම් වන්නේය, අනුසල් සින් දොලෙස විද්‍යාන්ස්කන්දය නම් වන්නේය, මෙසේ සේකන්ද වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාහ.

7. ආයතන වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, අනුසල් සින් දොලෙස මනායතනය නම් වන්නේය, ලෙවිනයික සහවිධිදන ධම්මායතනය නම් වන්නේය, මෙසේ ආයතන වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාහ.

8. දිංචු වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, අනුසල් සින් දොලෙස මනාවිස්ත්‍රෝන්ඩ්‍රාව් නම් වන්නේය, ලෙවිනයික සහවිධිදන ධම්මිඩ්‍රාව් නම් වන්නේය, මෙසේ දිංචු වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාහ.

9. ආරය සහ වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, අනුසල් සින් දොලෙස ද ලෙස්හය විරින්න ලෙවිනයික සහවිධිදන ද, දුක්කඩ සහතය නම් වන්නේය, ලේස්හය සම්පූද්‍ය සහතය නම් වන්නේය, මෙසේ ආරය සහ වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාහ.

10. මත්සයිමා ධම්මා - යන ද්‍රීඩිය පදනෘතේ අමියයතාර්ථ හෙවත් ස්ටරිප්පර් වශයෙන් ලොකික ඇඟල් සින් සහලෙස ද ලොකික විපාක සින් දෙකිය ද, ස්‍රීයා සින් විස්ස ද, තත් අම්පුස්න ලෙවිනයික අවතිය ද අවවිසි රුපය ද ලැබේන්නාහ. ඒ දිරුම්යේ සේකන්ද වශයෙන් පසකි, ආයතන වශයෙන් දොලෙසකි. දිංචු වශයෙන් අවලෙසකි, ආරය සහ වශයෙන් එකකි.

11. සේකන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, අවවිසි රුපය රුපස්කන්දය නම් වන්නේය, ලෙවිනයික අවතිය අනුරෙන් චේදනාව චේදනාස්කන්දය නම් වන්නේය, සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාස්කන්දය නම් වන්නේය, ඉතිරි ලෙවිනයික සහිතදනා සංස්කාරස්කන්දය නම්

අම් පුරුෂ කාලයෙන් ආරියවලින් එවාකීපාදකාන් විභාගයේ වින්තෝයේ. ලොකික ඇයල් සිත් සහලෙඳාස ද, ලොකික විපාක සිත් දෙනිස ද ස්ථියා සිත් විස්ස ද විද්‍යාන්තයාන්ත්‍රිය නම් වින්තෝයේ. මෙයේ සෙකන්ධ වශයෙන් පස්වැදුරුම් වින්තාය.

12. ආයතන වශයෙන් දෙළඹලාස් වැදුරුම් වින්තායු කොටස් ද යන්, අඩවියි රුපය අනුරෝධ විස්සු ප්‍රසාදය විස්තායතනය නම් වින්තෝයේ. සෙක්ත ප්‍රසාදය සෙක්තායතනය නම් වින්තෝයේ. සාණ ප්‍රසාදය සාභායතනය නම් වින්තෝයේ. ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රසාදය ජ්‍යෙෂ්ඨයතනය නම් වින්තෝයේ. කාය ප්‍රසාදය කායතනය නම් වින්තෝයේ.

13. විරුණරුපය රුපායතනය නම් වින්තෝයේ. ශවිද රුපය සඳුදායතනය නම් වින්තෝයේ. ගන්ඩිරුපය ගේඛියතනය නම් වින්තෝයේ. රසරුපය රසායතනය නම් වින්තෝයේ. පයිටි තේලෝරු වායෝ යන දූහුවය සංඛ්‍යාත ස්ථාන රුපය උරාවියිබියතනය නම් වින්තෝයේ. ලොකික විපාක සිත් දෙනිස ද ස්ථියා සිත් විස්ස ද මිනායතනය නම් වින්තෝයේ.

14. මෙවනයික අටකිස ද, ආපෘත්‍යාංශ ඉත්තිරියු පුරියින්දිය තදයරුප ජ්‍යෙෂ්ඨරුප ආභාරරුප පරිවිශේෂ්‍යත්විරුප, විවිධ්‍යූත්ත්විරුප, ලුණාරුප, මුද්‍යනාරුප, කම්මස්‍යූත්තනාරුප, උපවයරුප, සන්නතිරුප, තරකාරුප, අනිවිව්‍යනාරුප, යන දූඩුමරුප සෙකාලුස් ද, ධෙම්මායතනය නම් වින්තෝයේ. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙළඹලාස් වැදුරුම් වින්තාය.

15. ධාතු වශයෙන් අටලෙඳ වැදුරුම් වින්තායු කොටස් ද යන්, අඩවියි රුපය අනුරෝධ විස්සු ප්‍රසාදය විස්තාධාතුව නම් වින්තෝයේ. සෙක්ත ප්‍රසාදය සෙක්තධාතුව නම් වින්තෝයේ. සාණ ප්‍රසාදය සාහ දාතුව නම් වින්තෝයේ. ජ්‍යෙෂ්ඨ ප්‍රසාදය ජ්‍යෙෂ්ඨ ධාතුව නම් වින්තෝයේ. කාය ප්‍රසාදය කාය ධාතුව නම් වින්තෝයේ.

16. විරුණරුපය රුපධාතුව නම් වින්තෝයේ. ශවිදරුපය සඳුද්ධාතුව නම් වින්තෝයේ. ගන්ඩිරුපය ගන්ඩධාතුව නම් වින්තෝයේ. රසරුපය රසධාතුව නම් වින්තෝයේ. පයිටි තේලෝරු වායෝ දූහුවය සංඛ්‍යාත ස්ථාන රුපය උරාවියිබිධාතුව නම් වින්තෝයේ.

17. වික්වුට්ටිස්සාණ පුගලය වික්වුට්ටිස්සාණ ධාංචුව නම් වන්නේය. සෙශ්‍ය වික්ස්සාණ පුගලය සෙශ්‍ය වික්ස්සාණ ධාංචුව නම් වන්නේය. සාහ වික්ස්සාණ පුගලය සාහ වික්ස්සාණ ධාංචුව නම් වන්නේය. රේවිභා වික්ස්සාණ පුගලය රේවිභා වික්ස්සාණ ධාංචුව නම් වන්නේය. සාය වික්ස්සාණ පුගලය සාය වික්ස්සාණ ධාංචුව නම් වන්නේය. පස්ද්විද්වාරාවරුන යින භා සම්පරිවිතන පුගලය මෙනෑයිංචුව නම් වන්නේය. ලොකික තුසල් යින් සහලුය ද ඉතිරි ලොකික විපාක යින් විසිනේන ද ක්‍රිය යින් එතුත්විය දෙන ද මෙනෑවික්ස්සාණ ධාංචුව නම් වන්නේය.

18. ගෙවිනයික අවකිය ද, ආපෙයිංචු ඉත්පීන්දිය පුරිසින්දිය හදයරුප රේවිනරුප ආහාර රුප පරිවිශේදරුප, කායවික්ස්සාන්ති රුප විවික්ස්සාන්තිරුප, ලුපකාරුප, මූද්‍යකාරුප, කම්මික්ස්සානා රුප, උපවියරුප, සන්තකිරුප, රුත්තාරුප, අනිවිව්කාරුප යන පුහුමිරුප සහලුය ද, බෙමුවිංචුව නම් වන්නේය. මෙන්ද ධාංචු වශයෙන් අවලුස් වැදුරුම් වන්නාය.

19. ආරය සහ වශයෙන් එක්වැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, ලොකික තුසල් යින් සහලුය ද ලොකික විපාක යින් දෙනිය ද, ක්‍රිය යින් විස්ස ද අවබිං රුපය ද දුක්ඛ සහය නම් වන්නේය. මෙන්ද ආරය සහ වශයෙන් එක්වැදුරුම් වන්නාය.

20. පෙනීනා ඩිම්මා - යන තාක්ෂිය පදයාගේ අනිලධියාර්ථ හෙවත් යෝගිරුපාත්‍ර වශයෙන්, ලොකොත්තර යින් අට දෙන ද තත් සම්පුළුස් ගෙවිනයික සහිය ද, නිරවාණය ද ලැබෙන්නාය. ඒ දිරිමියෝ සෙනන්ද වශයෙන් සහරියි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධාංචු වශයෙන් දෙකකි. ආරය සහ වශයෙන් දෙකකි.

21. සෙනන්ද වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, ගෙවිනයික සහිස අනුරන් චේදනාව චේදනාස්කන්දය නම් වන්නේය. සංස්කෘත සංස්කෘතකන්දය නම් වන්නේය. ඉතිරි පුතියේ ගෙවිනයිකය සංස්කෘතස්කන්දය නම් වන්නේය. ලොකොත්තර යින් අටදෙන විශ්වාසස්කන්දය නම් වන්නේය. නිරවාණය සෙනන්ද සංග්‍රහයෙන්

අම් පුරා නාලයන් අවධානය ද්‍රව්‍යාඝාතින් විෂයෙන් විනිරුද්‍යක් නම් වන්නේය. මෙයේ උකන්ධි වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාය.

22. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොළඳ ද යන්, ලෝකෝන්තර සින් අවදෙන මතායතානය නම් වන්නේය. සහිත වෙනසිනය ද තිරප්‍රාණය ද ධම්මායතානය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

23. ධිඛ වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොළඳ ද යන්, ලෝකෝන්තර සින් අවදෙන මත්ත්‍රියුද්‍යාත්මක ධිඛව නම් වන්නේය. සහිත වෙනසිනය ද තිරප්‍රාණය ද ධම්ම ධිඛව නම් වන්නේය. මෙයේ ධිඛ වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

24. ආරය සහත වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කොළඳ ද යන්, තිරප්‍රාණය නිරෝධ සහතය නම් වන්නේය. සහර මාරග සින් සම්ම යෙදුනා තුළ සම්මා දිවියී, සම්මා සංක්ත්‍රේප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මින්න, සම්මා ආරේට, සම්මා වායාම, සම්මා සහි, සම්මා සමාධි නම් තුළ සේව්‍යාන් මාර්ගාංග අවදෙන රැක්විරක් ද සන්දෙන සහරවරක් ද, සහදානාම් මාර්ගාංග අවදෙන රැක්විරක් ද යන් දෙන සහරවරක් ද, අනාගාමී මාර්ගාංග අවදෙන රැක්විරක් ද සන්දෙන සහරවරක් ද, අර්හත් මාර්ගාංග අවදෙන රැක්විරක් නා සන්දෙන සහරවරක් ද යනා මේ ධිරුම සූජුහය මාර්ග සහතය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරග වින්නෝන්පාද රැක්වියිය ද රැලුවිත්තෙක්පාද සහිත ටිරප්‍රාණ නම් වන්නේය. මෙයේ ආරය සහත වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

25. මේ ගබ්දාවලිය ගෙවින් හින්ත්‍රිකය වනාහි පරමාර්ථ ධිරුමයන් ඇතක් කොට විදාල ගෙයින් ත්‍රික නම් වන්නේය. මුල් පදයෙන් ලබන ලද නම් ඇති ගෙයින් ආදිලවිධ නාම ත්‍රික නම් වන්නේය. පරමාර්ථ ධිරුම ඩියල්ල මෙහිලා ඇතුළත් කොට විදාල තිශ්ප්‍රදේශීලික නම් වන්නේය.

නින ත්‍රිකයයි.

### මූලක්ෂණ විදුරුගනාව

1. ශික්ෂක මාත්‍රකා විදුරුගනා හාවනාලට දී පහළ වූ නාමරුප යෙකන්ද ආයතන ධාතු පරමාර්ථ ධරුමයේ ක්ෂේත්‍රයක් ස්කෑජයක් පාසා ඇතිව නැතිව ගිය බැවින් අනිත්‍යයෙයි.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිහි වින්ද බැවින් දුක්කඩයෙයි.
3. නම් නමන් කැමුණි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයෙයි.
4. අනිත්‍ය වූ දුක්කඩ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප යෙකන්ද ආයතන ධාතු පරමාර්ථ ධරුම සැමුහය, මිලුන සංඛ්‍යා සන්නාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්කඩ සහය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්කඩ සහය උපද්‍රවන්නා වූ පුරුවහට තාශ්ණාව ආසුජන නිදාන සංයෝග පැලිබේබාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්දිය සහය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකිනි නොපැවැත්ම නම් වූ ගාන්ත නිරවාණ ධාතුව නිස්සරණ විවේකා අසංඛ්‍ය අමනාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සහය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධ සහය අවබෝධවිම පිළිස හාවනා වයයෙන් වැඩිය පුතු වූ අර්ථ අර්ථා මාර්ගය, නියමාන ජේතු දැස්සන ආධිපත්‍යනාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සහය නම් වන්නේය.
8. මාගේ හාවනාමය ඇඟලානිසාස ධරුමය, මෙම වැශ්‍රාර්ථය සහය ධරුමය පුව්වයේ අවබෝධවිම පිළිසම ජේතු වෙවා, වාසනා වෙවා,

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

## 16 වැකි පාඨම

### මිවිතර්ග රුකුය

නාගමා තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධයා  
නාගමා තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධයා  
නාගමා තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධයා

1. මිවිතන් නීයනා ධම්මා, සම්මත් නීයනා ධම්මා, අනියනා ධම්මායි.

2. මාගේ ස්ථානි වූ බුදුරජාණන් වහන්දයේ හින්ත්‍රිකයට අනෙකුරුව  
මිවිතන් රුකුය දේශනා නොව විදාල සේක. එය ද පුරම පදය ද්‍රීඩිය  
පදය තාතිය පදයාගේ විශයෙන් තෙවැදුරුම වන්නේය.

3. මුළුනැඹුලරන් පුරම පදය පළමු නොව විදාල සේක, කොදේ  
විදාල සේක් ද යන්, මිවිතන් නීයනා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුරුව  
ද්‍රීඩිය පදය විදාල සේක. කොදේ විදාල සේක් ද යන්, සම්මත් නීයනා  
ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුරුව තාතිය පදය විදාල සේක. කොදේ විදාල  
ශේක් ද යන් අනියනා ධම්මා යනුවෙනි.

4. මිවිතන් නීයනා ධම්මා - විපරින ස්වභාව ඇති බැවින් වුහියට  
අනෙකුරුවම විපාකදීම නීයන නොව ඇත්තා වූ, නිස්සන්ව නිර්ත්ව  
පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය. සම්මත් නීයනා ධම්මා - අවිපරින  
ස්වභාව ඇති බැවින් තමාගේ පැවුන්මට අනෙකුරුවම විපාකදීම රිකාන්න නීයන  
නොව ඇත්තා වූ නිස්සන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ  
ඇත්තාය. අනියනා ධම්මා - විපරින ස්වභාවයන් හෝ අවිපරින  
ස්වභාවයන් අන්තර්න්නා වූ, නිස්සන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව  
ධර්මයේ ඇත්තාය.

5. මිවිතන් නීයනා ධම්මා - යන පුරම පදයාගේ අභිඛ්‍යතාරු  
හෙවත් ස්වරුපාර්ථ විශයෙන් නීයන මිට්‍යාදුෂ්චරී කරම විශයෙන්  
හටගන්නා වූ ද්‍රීඩිගත සම්ප්‍රදායක්න වින්නවිටි සනාරෝහි සන්වන ජවනයේ

අම් කුරා නාගුණත් අවශ්‍යම්ම ස්ථාපිතයාකන් විභාගය

දී, මාන දෙශීය ඉංජිනිය ප්‍රමුඛ තුළ විවිධ විටුන් තත් සම්පූඩ්‍යම් එස්ට්‍රිය ලෙවානයිකයේ දී, මානුසානාදී පස්කුවානන්තරය කුරම වශයෙන් පවත්නා වූ දෙශීය මුලික විෂ්කරීම් දෙකකි සහවැනි රහනයේ දී, මිනි ලෝහ මාන දිවිය විවිධ විටුන් තත් සම්පූඩ්‍යම් දෙවිය ලෙවානයිකයේ දී ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහරකි, ආයතන වශයෙන් දෙකකි, ධිංචු වශයෙන් දෙකකි, ආර්ය සහත වශයෙන් දෙකකි.

6. ස්කන්ධ වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, මාන විවිධ විටුන් පස්ට්‍රිය ලෙවානයික අනුගරන් වෙශ්‍යනාව ටෙශ්‍යනායිකන්දිය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාස්කන්දිය නම් වන්නේය. ඉතිරි ගොට්‍රි ලෙවානයික සංඛ්‍යාස්කන්දිය නම් වන්නේය. අනුයල් පින් සය විභානස්කන්දිය නම් වන්නේය. මෙසේ ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

7. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, අනුයල් පින් සය දෙන මිනායතනය නම් වන්නේය. පස්ට්‍රිය ලෙවානයිකය දීම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

8. ධිංචු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, අනුයල් පින් සයදෙන වෙන්විජ්‍යාකාන ධිංචුව නම් වන්නේය. පස්ට්‍රිය ලෙවානයිකය දීම්මාචුව නම් වන්නේය. මෙසේ ධිංචු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

9. ආර්ය සහත වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, අනුයල් පින් සය දෙන ද, ලෝහ විටුනා තත් සම්පූඩ්‍යම් ප්‍රමුඛ ලෙවානයික ද දුක්ඛ සහතය නම් වන්නේය. ලෝහය සම්ඩය සහතය නම් වන්නේය. මෙසේ ආර්ය සහත වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

10. සම්මත නියතා ධම්මා - යන ද්විතීය පදනාංශ අනිධියාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් සහර මාරු විෂ්කය ද යන් සම්පූඩ්‍යම් සහිත ලෙවානයික ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සහරකි.

ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධාතු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් රෑකකි.

11. ජ්‍යෙෂ්ඨ වශයෙන් සතර වැදුරුම් ව්‍යුහාතු කොළඳ ද යන්, සහිත ලෙවිතයින් අදාළරන් ටේඛනාව ටේඛනාස්කන්දිය නම් ව්‍යුහෙන්ය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාස්කන්දිය නම් ව්‍යුහෙන්ය. ඉතිරි පූජිත ලෙවිතයින්ය සංස්කාරස්කන්දිය නම් ව්‍යුහෙන්ය. මාරුග සින් සතර දදන විද්‍යානාස්කන්දිය නම් ව්‍යුහෙන්ය. මෙයේ ජ්‍යෙෂ්ඨ වශයෙන් සිවි වැදුරුම් ව්‍යුහාතු.

12. ආයතන වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යුහාතු කොළඳ ද යන්, මාරුග සින් සතර දදන මනාධනය නම් ව්‍යුහෙන්ය. සහිත ලෙවිතයින්ය ධම්මායනය නම් ව්‍යුහෙන්ය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යුහාතු.

13. ධාතු වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යුහාතු කොළඳ ද යන්, මාරුග සින් සතර දදන මනාධනය නම් ව්‍යුහෙන්ය. සහිත ලෙවිතයින්ය ධම්මායනය නම් ව්‍යුහෙන්ය. මෙයේ ධාතු වශයෙන් දදවැදුරුම් ව්‍යුහාතු.

14. ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් එක් වැදුරුම් ව්‍යුහාතු කොළඳ ද යන්, සතර මාරුග සම්මා දීටියි - සම්මා සංක්‍රේප - සම්මා වාචා - සම්මා සම්මත්නා - සම්මා ආර්ථ - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සම්බිජ්‍යන සෞඛ්‍යවාන් මාරුගාංගයේ අවමදන එක් වර්ක් හා සත්‍යදන සතර වර්ක් ද, සකස්දයාම් මාරුගාංගයේ අවමදන එක් වර්ක් හා සත්‍යදන සතර වර්ක් ද, අනාගාමී මාරුගාංගයේ අවමදන එක් වර්ක් හා සත්‍යදන සතර වර්ක් ද, අර්ජන් මාරුගාංගයේ අවමදන එක් වර්ක් හා සත්‍යදන සතර වර්ක් ද යන මේ ධරුම සඳහා මාරුග සත්‍යය නම් ව්‍යුහෙන්ය. ඉතිරි මාරුග ව්‍යුහෙන්ප්‍රජාද එක්තිතියි දදන සත්‍ය විනිරුමුක්කන නම් ව්‍යුහාතු. මෙයේ ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් එක්වැදුරුම් ව්‍යුහාතු.

15. අනියතා ධම්මා - යන කාලීය පදයාගේ අනියවියාර්ථ හෙවත් ගෝරුපාර්ථ වශයෙන් මිට්‍යාදාප්‍රථි වශයෙන් පැවුම් දීටියිගත සම්ප්‍රේෂණ ව්‍යුහෙන්විටි සත්‍යරාම වූ සත්විනි රුහාය ද, පෘශ්චාන්තිකරය කරම

අනි පුරුෂ නාලයන් අවධානීම ස්ථාපිතාදායාක්ස් විභාගයේ වශයෙන් පැවැති දේශප්‍රාප්‍රාල වින්තරිටි දෙපෙකි සන් වැනි රවනය ද සහර මාරුග වින්තය ද වර්ණන කොට ඇත්තා තු පස් අසු වින්තය ද, නත් සම්පූර්ණ දෙපනයේ මෙවනයින ද, අව්‍යිඩි රුපය ද, නිරවාණය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පහකි. ආයතන වශයෙන් දාජලාසකි. ධිඛා වශයෙන් අවශ්‍ය සන් වශයෙන් ඇතාකි.

16. ස්කන්ධ වශයෙන් පස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අව්‍යිඩි රුපය රුපස්කන්ධය නම් වන්නේය. මෙවනයින දෙපනය අනුරෙන් වෙදනාව වෙදනාස්කන්ධය නම් වන්නේය. සංඳුව සංඳුස්කන්ධය නම් වන්නේය. ඉතිරි සම පනස් මෙවනයිනය සංස්කාරස්කන්ධය නම් වන්නේය. පස් අසු වින්තය විදාහස්කන්ධය නම් වන්නේය. නිරවාණය ස්කන්ධ සංුහුයෙන් විනිශ්චිත නම් වන්නේය. මෙස් ස්කන්ධ වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාය.

17. ආයතන වශයෙන් දාජලාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, රට්‍යිඩි රුපය අනුරෙන් ව්‍යුෂ්ප්‍රසාදය ව්‍යෝගායතනය නම් වන්නේය. සෝකප්‍රසාදය සෝකායතනය නම් වන්නේය. සානප්‍රසාදය සානායතනය නම් වන්නේය. ජ්‍යෙෂ්ඨප්‍රසාදය ජ්‍යෙෂ්ඨායතනය නම් වන්නේය. සායාප්‍රසාදය සායායතනය නම් වන්නේය.

18. වර්ණරුපය රුපායතනය නම් වන්නේය. ගම්දරුපය සඳදායතනය නම් වන්නේය. ගන්ධරුපය ගන්ධායතනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායතනය නම් වන්නේය. පස්වි තේශ්ලේර් වායෝ යන තුනාගු සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය එකාව්‍යිත්වායතනය නම් වන්නේය.

19. දෙපනයේ මෙවනයින ද ආලෝකාතු ඉත්තිනිශ්චය, පුරිසිනිශ්චය, හදයරුප, ජ්‍යෙෂ්ඨරුප, ආහාරරුප, පරිවිශේදරුප, විශ්ද්‍යුත්තිරුප 02, ලුපතාරුප, මුද්‍යතාරුප, කම්මුද්‍යුත්තිරුප, රුප, උපවිදරුප, සන්තතිරුප, ජරකාරුප, අනිවිතනාරුප යන සුඩුමිරුප සොජලාස ද නිරවාණය ද ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙස් ආයතන වශයෙන් දාජලාස් වැදුරුම් වන්නේය.

20. ධිජු වශයෙන් අටලුයේ වැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, අවබිසි රුපය අභුරෝන් වක්‍රුප්‍රසාදය වක්‍රුධාගුව නම් වන්නේය. සේතා ප්‍රසාදය සේතාධාගුව නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සාහධාගුව නම් වන්නේය. ඩ්‍රිජාප්‍රසාදය ඩ්‍රිජා ධිජුව නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායධාගුව නම් වන්නේය.

21. වර්ණරුපය රුපධාගුව නම් වන්නේය. ඔබදරුපය සද්ධිජාගුව නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිධාගුව නම් වන්නේය. රජරුපය රජධාගුව නම් වන්නේය. පයිරි තේලේ වායෝ යන ගුනාග සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය ගොවියිධිධාගුව නම් වන්නේය.

22. වක්‍රුවිජ්‍යාණ පුගලය වක්‍රුවිජ්‍යාණ ධිජුව නම් වන්නේය. සේතාවිජ්‍යාණ පුගලය සේතාවිජ්‍යාණ ධිජුව නම් වන්නේය. සාහවිජ්‍යාණ පුගලය සාහවිජ්‍යාණ ධිජුව නම් වන්නේය. ඩ්‍රිජාවිජ්‍යාණ පුගලය ඩ්‍රිජාවිජ්‍යාණ ධිජුව නම් වන්නේය. කායවිජ්‍යාණ පුගලය කායවිජ්‍යාණ ධිජුව නම් වන්නේය. පස්වද්වාරාවර්ණ වින්නය හා සම්පරිවිතන පුගලය මෙන්ධිජුව නම් වන්නේය. ඉතිරි දෙකුත්තේ (72) වින්නය මෙන්ර විජ්‍යාණ ධිජුව නම් වන්නේය.

23. දෙපනස් ලෙවනයිකය ද, ආලප්ධාඡු, ඉත්තිනිය පුරිසිජිය, හදයරුප, ඩ්‍රිතරුප, ආහාරරුප, පරිවිශේදරුප කායවිජ්‍යාණයිරුප, විවිජ්‍යාණයිරුප, ලුළුකාරුප, මුද්‍රකාරුප, කම්මජ්‍යාණකාරුප, උපවියරුප, සන්නයිරුප, ජරනාරුප, අනිවිතනාරුප යන පුමුමරුප සොලුය ද නිරවාණය ද දිමුම ධිජුව නම් වන්නේය. මෙයේ ධිජු වශයෙන් අටලුයේ වැදුරුම් වන්නාය.

24. ආරය සනා වශයෙන් ඇත් වැදුරුම් වන්නාගු කොස් ද යන්, ලෙඛික සින් එක් අසුව ද, නත් සම්ප්‍රාප්‍යකා ලෙස වර්ණ එක් පනස් ලෙවනයික ද, අවබිසි රුපය ද, දුක්ඛ සත්‍යය නම් වන්නේය. ලෙසය සම්දය සත්‍යය නම් වන්නේය. නිරවාණය නිරෝධ සත්‍යය නම් වන්නේය. ලෙසෙක්තර එක්වෙතෙක් යාද යාමිය සත්‍ය විනිරුප්‍යකා නම් වන්නාය. මෙයේ ආරය සත්‍ය වශයෙන් ඇත්වැදුරුම් වන්නාය.

අම් පුරා භාෂාජීන් එරියවිඩි සංචිතආදායක් විභේදනය

25. ටම් ශබ්දවලිය ලහවත් මිටිජන්ත ක්‍රිඹය විනාඩි පරමාර්ථ ධර්මයන් පද තුනක් සොට විදාල බැවින් ක්‍රිඩ නම් වින්නෙන්ය. මූල් පදයෙන් ලබන ලද, තම් ඇති බැවින් ආදිල්විධ නාමත්‍රික නම් වින්නෙන්ය. පරමාර්ථ ධර්ම සියලුල මෙහි ඇතුළත් සොට විදාල බැවින් නිෂ්ප්‍රමද්‍ය ක්‍රිඩ නම් වින්නෙන්ය.

### මිටිජන්ත ක්‍රිඹයයි.

#### ත්‍රිලක්ෂණ විද්‍යාජනාචාරී

1. මිටිජන්ත ක්‍රිඩ මානාජා විද්‍යාජනා භාවනාවේ දී යහු තු නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන බාජු පරමාර්ථ ධර්මයේ ක්ෂේත්‍රයක් ස්කෑංසයක් පාසා ඇතිව නැතිව ගිය බැවින් අනින්තයේයි.

2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් තිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ක්ඛයේයි.

3. තම තමන් කැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයේයි.

4. අනින්ත වූ දුක්ක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන බාජු පරමාර්ථ ධර්ම සුළුහය, මිලන සංඛ්‍යා සන්නාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සම්න්තාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ක්ඛ සන්නාය නම් වින්නෙන්ය.

5. ඒ දුක්ක්ඛ සන්නාය උපද්‍රවන්නා වූ පුරුවහව තාශ්ණාව ආපුහන නිදාන සංයෝග පැවැත්වාර්ථයෙන් සම්න්තාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සම්න්තාගත සම්දය සන්නාය නම් වින්නෙන්ය.

6. ඒ දෙකින් නොපැවැත්ම නම් වූ තිරවාණ බාජුව තිශ්ඳරන විවේක අසංඛ්‍යා අම්තාර්ථයෙන් සම්න්තාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් තිරෝධ සන්නාය නම් වින්නෙන්ය.

7. ඒ තිරෝධ සන්නාය අවබෝධවීම පිශීෂ භාවනා වියයෙන් වැළිය යුතු වූ ආර්ය අෂ්ට්‍රාංගික මාර්ගය තියෙනා ජේතු ද්ස්සන ආධිපත්‍යාර්ථයෙන් සම්න්තාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සන්නාය නම් වින්නෙන්ය.

8. මායේ සාම්ප්‍රදාය කුසලානීය.ස දිරුමය මෙම ව්‍යුතුරුවය සහ දිරුමය පූවයේ අවබෝධවීම පිළිසම ගණනා ටෙට්ටා, වාසනා ටෙට්ටා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

### පද විවරණය

1. මිටියකා ධම්මා - "හිනෘප්‍රඩ්විඩා මම හටිස්සන්නිනි උව් ආයිංසිඩායි නරා අභාවනය්, අසුභාසීපු යේව් පූහුණ්නි ආදි විපරිහැරවිසන්නෝ ව මිටියා සහාවානි මිටියකා"

මා භට හින පූව පිළිස පවතින්නාපු යයි විශ්වාසයයෙන් අභ්‍යන්තර භාවුන්, එයේ ලොවන්නා වූ අදහාරීයවීම පූහ යයි ආදි විපරින්පුහාණයෙන් පැවති බැවින් ද මිටියා ස්වභාව ආශන්නා වූ දිරුමයේ මිටියක් නම් වෙයි.

2. නියකා - "විපාකදානේ යයි බන්ධිලේදාන්ත්තරමුව විපාකදානානෝ නියකා" විපාක දීමේදී යෙකන්ද ගේදාය නම් වූ විළියට අනුතුරුවම විපාක ගෙන දීම් රේකාසන බැවින් මිටියකා නියකා නම් වෙයි.

3. සම්මිත්තා - "වුන්න විපරින්න අන්දනා සම්මා සහාවා සම්මිත්තා" - "නියකා ලද අර්ථයට ප්‍රතිවිරුද්ධාරුවයෙන් පූක්න වන බැවින් විපරිහැරවියෙන් සම්මා ස්වභාව ආයි බැවින් සම්මිත්තා නම්.

4. සම්මිත්තා නියකා - "සම්මිත්තා ව සේ නියකා ව අන්තර මෙව එලදාන්නානි සම්මිත්තා නියකා" සම්මිත්තේ පැවුත්මුව අනුතුරුවම පැලුවන දෙන බැවින් සම්මිත්තා වුවට්ත් නියකා වුවට්ත් ඔවුනුමයි සම්මිත්තා නියකායේ නම් වෙයි. එනම් සහර මාරුගෙයේය.

5. අනියකා - "දුහුදනායි ත නියකානි අනියකා" මිටියා ස්වභාවයෙන් වුකියට අනුතුරුව විපාක දීම් නියමියක් නැත්තා වූ ද, ඒ බිරුමයේ අනියක බිරුම නම් වෙයි.

අම් පුද්‍ර හා උයන් අවධාරණ ප්‍රජාතාන්ත්‍රික ව්‍යවසාය

6. මිටිජන්හ නියන දේම නම් - නියන මින්නාදාල්වී ගැනීම් විශාලයේ හට ගෙන්නා වූ දිවිධිය ය මිපුදුක්‍රා විජනවිරී සහාරෙහි අන්ධිම රව්‍යන් සින් ද මාඟ සාමනා දී පැස්වාන්නාරය කැම විශයෙන් පවත්නා වූ දෙස මුදික විජන විවිධ ප්‍රාග්ධනයි සන්ඩුන් රව්‍යනෙය් දී, ඒ සින් සායනි සෙවදා මාන - විවිධවිෂා දෙක භුර වෙවානියා 25 අදානා ද වෙති.

### මෝරුම්මෙන් තුළය

නෑමතා තස්ස භගවතොතා අරහතෙකා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නෑමතා තස්ස භගවතොතා අරහතෙකා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නෑමතා තස්ස භගවතොතා අරහතෙකා සම්මා සම්බුද්ධියා

1. මෝරුම්මෙන් ධම්මා, මෝරුහේතුකා ධම්මා, මෝරුයිපතිනෝ ධම්මා කි.
2. මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ, මිටිජන්නත්තිකය දේශනා කොට විදාහ ඉන් අනැතුරුව මෝරුම්මෙන් තුළය දේශනා කොට විදාහ සේක. එය ද පුරුම පදය ද්විතිය පදය තාතිය පදයාගේ විශයෙන් නොවැදුරුම වන්නේය.
3. මුවිනැතුරන් පුරුම පදය පලමු කොට විදාහ සේක, පෙනයේ විදාහ සේක් ද යන්, මෝරුම්මෙන් ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනැතුරුව ද්විතිය පදය විදාහ සේක. කොසේ විදාහ සේක් ද යන්, මෝරුහේතුකා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනැතුරුව තාතිය පදය විදාහ සේක. කොසේ විදාහ සේක් ද යන් මෝරුයිපතිනෝ ධම්මා යනුවෙනි.
4. මෝරුම්මෙන් ධම්මා - මාරුගයම අරමුණු කොට ඇත්තා වූ නිස්සන්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව ඩරමයේ ඇත්තාය. මෝරුහේතුකා ධම්මා - මාරුගයම හේතු කොට ඇත්තා වූ නිස්සන්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව ඩරමයේ ඇත්තාය. මෝරුයිපතිනෝ ධම්මා - මාරුගයම ආරම්මණයිපති ප්‍රත්‍ය කොට ඇත්තා වූ ද, මාරුගයයි පිහිටි සහරානායිපති ප්‍රත්‍ය ඇත්තා වූ ද, මාරුගයම සහරානායිපති ප්‍රත්‍ය කොට ඇත්තා වූ ද, නිස්සන්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව ඩරමයේ ඇත්තාය.
5. මෝරුම්මෙන් ධම්මා - යන පුරුම පදයාගේ අභිඛෙයනාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ විශයෙන් සය්වාන් මාරුග සින අරමුණු කොට ඇත්තා

ඇම පූර්ණ හායාගත් අධිකාරීම් සංචිතයාගත් වහනයේ මූලික සැස්වාන් ආරය පුද්ගලයාගේ මෙන්ද්වාරාවර්ජනය ද, දානාභිම්ප්‍රයක්ත මහාඛුජල් සින් සහර ද තුසලාඩියා සින ද, සැස්වාන් - සකදාගාමී මාරගද්වය අරමුණු නොට ඇත්තා වූ සකදාගාමී ආරය පුද්ගලයාගේ මෙන්ද්වාරාවර්ජනය ද, දානාභිම්ප්‍රයක්ත මහාඛුජල් සින් සහර ද තුසලාඩියා සින ද, සැස්වාන් - සකදාගාමී - අනාගාමී මාත්‍රිතුයම අරමුණු නොට ඇත්තා වූ අනාගාමී ආරය පුද්ගලයාගේ මෙන්ද්වාරාවර්ජනය ද, දානාභිම්ප්‍රයක්ත මහාඛුජල් සින් සහර ද තුසලාඩියා සින ද, සැස්වාන් - සකදාගාමී - අරභන් යන සහර මාරගයම අරමුණු නොට ඇත්තා වූ සම්කාශුවයන් වහන්සේයේ මෙන්ද්වාරාවර්ජනය ද, දානාභිම්ප්‍රයක්ත මහා ක්‍රියා සින් සහර ද, ක්‍රියාඩියා සින ද, විරහි අප්‍රමාණ වර්ෂිත වූ නත් සම්ප්‍රයක්ත මෙන්ඩ් ලෙවිනයිකයේ ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ උකන්සේ වශයෙන් සහරකි, ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධාතු වශයෙන් දෙකකි. ආරය සහත් වශයෙන් එකකි.

6. උකන්සේ වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාපු තෙසේ ද යන්, තෙනිස් ලෙවිනයිකයන් අනුමතන් ටෙදනාව ටෙදනායිකන්සේ නම් වන්නේය. සංදාව සංදායිකන්සේ නම් වන්නේය. ඉහිරි උකනිස් ලෙවිනයිකය සංස්කාරසිකන්සේ නම් වන්නේය. මෝගාරම්මිලික සින් එකාංලාස් දෙන විදානයිකන්සේ නම් වන්නේය. මෙසේ උකන්සේ වශයෙන් සහරවැදුරුම් වන්නාය.

7. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු තෙසේ ද යන්, මෝගාරම්මිලික සින් එකාංලාස් දෙන මනායතනය නම් වන්නේය. තෙනිස් ලෙවිනයිකය දිම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

8. ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු තෙසේ ද යන්, මෝගාරම්මිලික සින් එකාංලාස් දෙන මෙන්විස්සාභාණධාතුව නම් වන්නේය. තෙනිස් ලෙවිනයිකය දිම්මධාතුව නම් වන්නේය. මෙසේ ධාතු වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

9. සත්‍ය වශයෙන් එක්වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, මගේගාරීම්මල්කා සින් එමකාලුය ද තෙහිස් ලෙවෙනයින ද, දුක්ත සත්‍යය නම් වන්නේය. මෙමේ ආර්ථ සත්‍ය වශයෙන් එක්වැදුරුම් වන්නාය.

10. මගේගෙන්නුකා ධීමිමා - යන ද්‍රීඩිය පදායාමේ 'මාර්ගයම හේතු ගෙවාට ඇත්තා පූ' යන පුරුම අපර විකල්පයෙන් ලැබිය යුතු අභිඛෙදයාරාර හෙවත් ස්වරුපාරාර වශයෙන් මාර්ග සින් සතාර ද මාර්ගාංග අට විරෝධ අවධිය ලෙවෙනයි ද ලැබෙන්නාය.

11. 'මාර්ග නම් ලත් හේතු ඇත්තා පූ' යන ද්‍රීඩිය අපර විකල්පයෙන් ලැබිය යුතු අභිඛෙදයාරාර හෙවත් ස්වරුපාරාර වශයෙන්, මාර්ග සින් සතාර ද, තන් සම්ප්‍රදායක අමෙන්හ විරෝධ පන්තිය ලෙවෙනයිනයේ ද ලැබෙන්නාය.

12. 'මාර්ගයෙහි පිහිටි හේතු ඇත්තා පූ' යන තාහිය අපර විකල්පයෙන් ලැබිය යුතු අභිඛෙදයාරාර හෙවත් ස්වරුපාරාර වශයෙන්, මාර්ග සින් සතාර ද, තන් සම්ප්‍රදායක අමෙන්හ අමෙන්හ විරෝධ ගෙහිස් ලෙවෙනයිනයේ ද ලැබෙන්නාය. ඒ ඩිරුමෙය් උකන්ද වශයෙන් සතාරකි. ආයතන වශයෙන් දදකි. බාහු වශයෙන් දදකි. ආර්ථ සත්‍ය වශයෙන් එකකි.

13. ස්කන්ද වශයෙන් සතාර වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, පන්තිය ලෙවෙනයිනය් අනුරෙන් රෙදානාව රෙදානා ස්කන්දය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යායකන්ද නම් වන්නේය. ඉතිරි තෙහිස් ලෙවෙනයිනය සංස්කාරස්කන්දය නම් වන්නේය. සතාර මාර්ග වින්නය විශ්‍යානස්කන්දය නම් වන්නේය. මෙමේ ස්කන්ද වශයෙන් සතාර වැදුරුම් වන්නාය.

14. ආයතන වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, සතාර මාර්ග වින්නය මහායතනය නම් වන්නේය. පන්තිය ලෙවෙනයිනය ධීමිමායනය නම් වන්නේය. මෙමේ ආයතන වශයෙන් අදවැදුරුම් වන්නාය.

අනි කුරු භාගයන් අවසරීම ස්ථාපිතයායෙන් පිළුවන්ද

15. ධාතු වශයෙන් දෙවැනුරුම් වින්නාඩු කොළඹ ද යන්, සහර මාරුග වින්නය මිනෝවිස්සුජදාන ධාතුව නම් වින්නෙය. පන්තිය ගෙවිනයිකය ඩීම්ටධාතුව නම් වින්නෙය. මේල් ධාතු වශයෙන් දෙවැනුරුම් වින්නාඩු.

16. ආර්ය සහක වශයෙන් එක් විදුරුම් වින්නාඩු කොස් ද යන්, සහකර මාරුග වින්නායන්හි යෙදුනා තු සම්මා සංක්තේ, සම්මා වාචා, සම්මා කළුම්න්න, සම්මා ආර්ථි, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධී යන සය්වාන් මාර්ගාංශයේ සහ්දෙන එක් වරක් හා සහ්දෙන සහකරවරක් ද, සහකදායාම් මාර්ගාංශයේ සහ්දෙන එක් වරක් හා සහ්දෙන සහකර වරක් ද, අනාගාමී මාර්ගාංශයේ සහ්දෙන එක් වරක් හා සහ්දෙන සහකරවරක් ද, අරහත් මාර්ගාංශයේ සහ්දෙන එක් වරක් හා සහ්දෙන සහකරවරක් ද, අරහත් මාර්ගාංශයේ සහ්දෙන එක් වරක් හා සහ්දෙන සහකර වරක් ද යන මෙම ධරුම සමූහය, මාරුග සහකර නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්නෙක්පාද එකුණුතිස සහක විනිපුලුක්න නම් වන්නාය. මෙමයේ ආර්ය සහක වශයෙන් එක්විදුරුම් වන්නාය.

17. මෙහියින්හේ ධීමු, - යන තානිය පදනම් මාරුගම ආරම්භණියින් ප්‍රති නොව ඇත්තා වූ යන පුරුම අර්ථ විකල්පයන් ලැබිය යුතු අඩියෙනුරට හෝවක් ස්වරුපාරුව වශයෙන් සෞච්චාන් මාරුගම අධිපති නොව අරමුණු කරන්නා වූ, සෞච්චාන් ආරු පුද්ගලයාගේ දූන සම්ප්‍රදාක්ෂ මායා තුළු සින් සහර ද, සෞච්චාන් සකඟායාම් මාරුගද්වය අධිපති නොව අරමුණු කරන්නාවූ, සකඟායාම් අරු පුද්ගලයාගේ දූන සම්ප්‍රදාක්ෂ මායා තුළු සින් සහර ද, සෞච්චාන් සකඟායාම් අභායාම් මාරුගද්වය අධිපති නොව අරමුණු කරන්නාවූ, අනාගාම් අරු පුද්ගලයාගේ දූන සම්ප්‍රදාක්ෂ මායා තුළු සින් සහර ද, සහර මාරුගම අධිපති නොව අරමුණු කරන්නා වූ, සිංහාස්‍රුවයන් විහැන්දේගේ දූන සම්ප්‍රදාක්ෂ මායා සින් සහර ද, විරහි අප්‍රමාණා විරෝධ තත් සම්ප්‍රදාක්ෂ නොනිස් ටෙව්නයිජලයේ ද උගෙන්හාය.

18. 'මාරුගයෙහි පිකිටි සහරාකාධිපති ප්‍රත්‍යා ඇත්තා වූ' යන ද්‍රව්‍යීකිය අරඹ විකල්පයන් ලැබිය යුතු අනිවේදනාරු හෙවත් ස්වරුපාරු වියයෙන්, සහර මාරු විස්තායෝ ද, විශ්වාසී ප්‍රත්‍යා ලැබෙන කද්ධි

විටිය වර්තික පන්තිස් තෙවෙනයිකයෝ ද විමලයාධිපති ප්‍රකාශය ලැබෙන කළුස් විමලයාධිපති පන්තිස් තෙවෙනයිකයෝ ද ලැබෙන්නාය.

17. 'මාර්ගයම සහරානාධිපති ප්‍රකාශ නොව ඇත්තා වූ' යන තානිය අරපිටිකල්පයෙන් ලැබිය යුතු අඩිඛඩියාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ විශයෙන්, සම්මා දිවිස් සම්මා වායාම නම් වූ විටිය විමලයාධිවි ලැබෙන්නාය. ක්‍රිවිධ අරප විකල්පයට අයත් වූ ආන සම්ප්‍රදායක්ත මහා ඇඟල මහා ක්‍රියා සින් අවබෝනය, සහර මාර්ග විත්තය හා අප්‍රමාණවර්තිත තන් සම්ප්‍රදායක්ත සහිත තෙවෙනයිකය යන ඒ ධරුමයේ ස්කන්ධ විශයෙන් සහරකි. ආයතන විශයෙන් දෙකකි. ධාං විශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සහය විශයෙන් දෙකකි.

20. ස්කන්ධ විශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, සහිත තෙවෙනයිකයන් අතුරෙන් ටෙරිඳාව ටෙරිඳා ස්කන්ධය නම් වන්නේය, සංඛාව සංඛාස්කන්ධය නම් වන්නේය. ඉතිරි පුතිස් තෙවෙනයිකය සංස්කාරස්කන්ධය නම් වන්නේය. ආන සම්ප්‍රදායක්ත මහා ඇඟල මහා ක්‍රියා සින් අවබෝන හා සහර මාර්ග විඳානස්කන්ධය නම් වන්නේය. මෙස් ස්කන්ධ විශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාය.

21. ආයතන විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ආන සම්ප්‍රදායක්ත මහා ඇඟල මහා ක්‍රියා සින් අවබෝන හා සහර මාර්ග විත්තය ද, මනායනනය නම් වන්නේය. සහිත තෙවෙනයිකය ධම්මායනනය නම් වන්නේය. මෙස් ආයතන විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

22. ධාං විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ආන සම්ප්‍රදායක්ත මහා ඇඟල මහා ක්‍රියා සින් අවබෝන හා සහර මාර්ග විත්තය ද, මනාර්ථිජ්ජාණධානුව නම් වන්නේය. සහිත තෙවෙනයිකය ධම්මාභානුව නම් වන්නේය. මෙස් ධාං විශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

අම් පුද්‍ර තාලුකාන් අවධාරණ ද්‍රව්‍යාලයන් ව්‍යෙෂණ

23. ආරු සත්‍ය වශයෙන් දෙවැනුරුම් වන්නාගු කොටස් ද යන්, ඇශාන සම්පූර්ණ මහා තුෂ්‍ය සියා සින් අවදෙන ද විරහි අප්‍රමාණ වර්ගීන තන් සම්පූර්ණ වූ තෙකින් ලෙවිතයිකය ද දුක්ඛ සත්‍යය නම් වන්නේය.

24. සතර මාරුග විත්තයෙහි යොදනා වූ සම්මා දිවයි - සම්මා සංකීර්ත - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මන්න - සම්මා ආපේව - සම්මා වායාම - සම්මා සඩි - සම්මා සම්ඟ යන සෙස්වාන් මාරුගාංගයේ අවදෙන රික් වරක් යා සත්දෙන සතර වරක් ද, සත්දායාම් මාරුගාංගයේ අවදෙන රික් වරක් යා සත්දෙන සතර වරක් ද, අනායාම් මාරුගාංගයේ අවදෙන රික් වරක් යා සත්දෙන සතර වරක් ද, අර්භන් මාරුගාංගයේ අවදෙන රික් වරක් යා සත්දෙන සතර වරක් ද යන මේ ධර්ම සම්බන්ධ මාරුග සත්‍යය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග විත්තන්ත්පාද එකුන්තිය සත්‍ය විනිරුවුක්න නම් වන්නාය. මෙයේ ආරු සත්‍ය වශයෙන් දෙවැනුරුම් වන්නාය.

25. මෙම හෙබුවලිය හෙවත් මෝගාරම්මන්ත්‍රිකය වනාහි, පරමාර්ථ ධර්මයන් පද තුනක් නොව වදාල හෙයින් ත්‍රික නම් වන්නේය. මූල්‍ය පදයන් ලඛන ලද නම් ඇති හෙයින් ආදිල්‍යිඩ නාම ත්‍රික නම් වන්නේය. දොලුප් අභ්‍යන්තර විත්තය ද, සතර මාරුග අරමුණු නොකරන කළුහි ලැබෙන්නා වූ මෙන්ද්වාරාවර්ජනය සහිත වූ අභ්‍යන්තර සින් අවලුප් පදන ද, රැස්ම මාරුගය අරමුණු නොකරන කළුහි ලැබෙන්නා වූ ඇශාන සම්පූර්ණ මහා තුෂ්‍ය සියා සින් අවදෙන සහිත කාමසෙහා සින් පුවියි ද රැස්ම මාරුගය අරමුණු නොකරන කළුහි ලැබෙන්නා වූ තුෂ්‍ය සියාහිඳා දෙක සහිත වූ මහද්‍රේන සින් සත්වියේ ද, එලයින් සතර ද, ලෙවිතයික දෙපනය ද, අවිවිසි රුපය ද, නිරවායය ද මේ ත්‍රිකයට ඇතුළත් නොවන බැවින් සපුරාද්‍ර ත්‍රිකය නම් වන්නේය.

මෝගාරම්මන ත්‍රිකයයි.

## මූලක්ෂණ විදුරගහාව

1. මගාරම්මෙන ක්‍රික මාසෙකා විදුරගහා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාම රුප ස්කන්ද ආයතන ධාතු පරමාර්ථ ධර්මයේ සාක්ෂි සාක්ෂි පාසා ඇති වි නැති ව ගිය බැවින් අනිත්‍යයේය.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් තිරන්තරයෙන් එඩ් වින්ද බැවින් දුක්කඩයේ ය.
3. තම තමන් කැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයේය.
4. අනිත්‍ය වූ දුක්කඩ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ද ආයතන ධාතු පරමාර්ථ ධර්ම සමුහය, පිළුන සංඛ්‍යා සන්නාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්කඩ සහභාය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්කඩ සහභාය උපදිවන්නා වූ පුරුවහට තාශ්ණාව ආසුහන නිදාන සංයෝග පැලිබේදාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් සමුදුය සහභාය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකානි නොපැවැත්ම නම් වූ තිරවාණ ධාතුව, තිස්සරණ විවේක අසංඛ්‍යා අම්තාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් තිරෝධ සහභාය නම් වන්නේය.
7. ඒ තිරෝධ සහභාය අවබෝධවීම පිණිස සාවනා වශයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආර්ය අෂ්ට්‍රාලික මාර්ගය, තියෙන සේතු දැසන ආධීපත්‍යතාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සහභාය නම් වන්නේය.
8. මාගේ සාවනාමය තුළලානිසංස ධර්මය, ඔමම වතුරාර්ය සහභාය ධර්මය පුවිජේ අවබෝධවීම පිණිසම් සේතු පෙවා, වාසනා පෙවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

අම් පුද්‍ර සංඛ්‍යාලන් අරියවිඩීම ජාතියාධාරණ ව්‍යවසාය  
පද විවරණය

1. මේගාරඹීමක් ධම්මා - ලෙපකැන්කර මාරුය අරඹුණු කරන වියක සෙවකයිනා දේපම්පයේ. මාරුයයේ තමින් ලැබු මාරුය ද අරඹුණු කරනි. අනිදා පිහින් අනුත් ලැබු මාරුය ද අරඹුණු කරනි. තමින්ගේ මාරු යින් ආරඹීමක්ද දේපයෙන් ද, අනුත්ගේ මාරුය ආරඹීමක වියයෙන් ද අරඹුණු කරනි. සෙක්චාන් සකදායාම් අනාගාමි සිදෙනාට දාන සම්පූද්‍යක මෙහා ඇසල් සින් සහරද අනිදා ඇසලු ද, රුහන් වහන්සේට දාන සම්පූද්‍යක මෙහා සියා යින් සහර ද සියායිනා යින් ද, ඒ සෑමට මෙන්ද්වාරාවරිජන යින් යහර ද සියායිනා යින් ද, ඒ අප්‍රමාණා භාර සෙවකයිනා 33ක් ද මාරුගාරඹීමක් වෙති.
2. මේගෝරු - නිවිධාන මේගෝරු යෙවියනි, සිංදුලස් වා මාරුජානෙක යවියෙහි මේගෝරු නිවිධා සෙයායන්ගේ ශාර්ජන් මාරුයයි. නැව ද, සෙකලපුන් මේගෝරු නිවිධා මාරුයයි. මේගෝරු ආරඹීමක, රුහන්සානි මේගාරඹීමක් - මාරුය අරඹුණ වුවය මාවුන්වය යුතු යෙදින් මේගාරඹීමක් නැමි වෙති.
3. මේගෘහ්‍යකා - අවියාමිනෙක් පි මේගෝරු පවිච්‍රවිජන ජේස්ස. සේදුනි මේගෘහ්‍යකා උපකාරකාර්යයෙන් අත්තායිනා මාරුය සේදු වුවය මාවුන්වය යුතු මේගෘහ්‍යකා නැමි වෙති. එනම් මාරු යිනෙහි වු මාරුගා-ඡ භාරු ඉතිරි වියෙන සෙවකයෙකයියා.
4. මාරුය නැමි ලැබු සේදු ඇයුතා වු - සෑම් දිවියිය නැමි වු අභ්‍යන්තර, නොම් මාරුගා ද වෙති. අභ්‍යන්තර ඇයලු යෙදුව ද වෙති. රුහනින් යිම්මා දිවිය සම්ඟ යෙදුවු ඉතිරි මාරු වියෙන සෙවකයිනා සියලුල මාරුය නැමි ලැබු සේදු ඇති බැවින් මේගෘහ්‍යකා නැමි වෙති.
5. මාරුයයි පිහිටි සේදු ඇයුතා වු - මාරු යිනෙහි යෙදුන අභ්‍යන්තර-අභ්‍යන්තර අභ්‍යන්තර සේදු දේපම්පයේ ද, ඒ අභ්‍යන්තර ඇය සම්ඟ යෙදුනා වු මාරු වියෙන සෙවකයිනා සියලුල මාරුයයි පිහිටි සේදු ඇති බැවින් මේගෘහ්‍යකා නැමි වෙති.
6. මේගායිපති - මාරුය ආරඹීමක්ද ප්‍රතානය නොව ඇති දේපම්පයේ, 'අවිය සාවකානා හි අන්තරෙන් මේගා ගරු කාඩ්පා පවිච්‍රවියෙකුවන කාල ආරඹීමක්ද එහින්' අරු පුද්ගලයෙන්ට විභාගි ජ්‍යවයි

මාර්ගය ප්‍රහානලටිසා විවිධ දී ආරම්භණාධිපති විගණයන් මාර්ගය ප්‍රහාන වේ. ඒ සඳහා සය්වාන් සහඳුගාලී අනාගාලී ආරයයන් තියදෙනාට යානාහමිප්‍රයුත්ත මූලා ඇඟල් මින් 4 ද රුහුන් විහෘෂණ්ට යානා හමිප්‍රයුත්ත මින් 4 ද, ලැබේ. එහෙන් අනුෂ්ටේ මාර්ග සින්ස් අරමුණු කරන කළුනි ආරම්භණාධිපති නොමැත.

7. මාර්ගයයි පිහිටි සහරානාධිපති ආශේෂා වූ යන නැත්තා මාර්ගයයි මාර්ගයාග විගණයන් අධිපතියිරි දෙකක් ඇත. එනම් විරිය-විම්සා දෙකය. ඉන් එකක් එකක් අධිපති පිහිටි ඒ භා සම්ය යෙදුනා වූ ඉතිරි ඩීම් මෙරුණාධිපති නැමි වේ.
8. මාර්ගයම් සහරානාධිපති ප්‍රහාන සකාච් ආශේෂනාවූ යන නැත්තා මාර්ගයයි පිහිටි විරිය අධිපති ඩීම්ය විම්සාවට ද විම්සා අධිපති ඩීම්ය විරියට ද සහරානාධිපති වන බැවින් ඒ දෙක මෙරුණාධිපති නැමි වෙයි.

## 18 වැනි පාඨම

### උර්පත්ත ත්‍රිකා

නමෝ තස්ස යගවෙනා අරහතෙකා සම්ම සම්බුද්ධීය  
නමෝ තස්ස යගවෙනා අරහතෙකා සම්ම සම්බුද්ධීය  
නමෝ තස්ස යගවෙනා අරහතෙකා සම්ම සම්බුද්ධීය

1. උර්පත්තා ධම්මා, අනුෂ්පත්තා ධම්මා, උර්පතාදින් ධම්මා කි.
2. මාගේ ස්ථානි වූ වුදුරජාණන් වහන්සේ, ම්ගාරම්මණුෂ්‍ය දේශනා නොව වදාරා ඉන් අනුතුරුව උර්පත්ත ත්‍රිකා දේශනා නොව වදාල සේක. එය ද පුරුම පදය ද්විතීය පදය තාතිය පදයාගේ වශයෙන් තෙවැදුරුම වන්නේය.
3. ඔවුනාතුරන් පුරුම පදය පළමු නොව වදාල සේක, කොසේ වදාල සේක් ද යන්, උර්පත්තා ධම්මා, යනුවෙනි. ඉන් අනුතුරුව ද්විතීය පදය වදාල සේක, කොසේ වදාල සේක් ද යන්, අනුෂ්පත්තා ධම්මා, යනුවෙනි. ඉන් අනුතුරුව තාතිය පදය වදාල සේක. කොසේ වදාල සේක් ද යන්, උර්පතාදින් ධම්මා, යනුවෙනි.
4. උර්පත්තා ධම්මා - උත්පාද - ඩිනි - භාග නම් වූ ස්ජණුයට පැමිණෙමින් පවත්තා වූ නිස්සන්ට් නිර්තව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ. අනුෂ්පත්තා ධම්මා - උත්පාද - ඩිනි - භාග නම් වූ ස්ජණුයට නොපැමිණිය වූ ද, රේ ස්ජණුයට පැමිණෙමින් නොපවත්තා වූ ද, නිස්සන්ට් නිර්තව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ. උර්පතාදින් ධම්මා - නිමාවට හිය කාරණක දේශයක් ඇති බැවින් අවශ්‍යයෙන් මතු ඉපදීම ස්වභාව නොව ඇත්තා වූ ද, නිස්සන්ට් නිර්තව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ.
5. උර්පත්තා ධම්මා - යන පුරුම පදයාගේ අභිඛෙයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් උත්පාද - ඩිනි - භාග නම් වූ ස්ජණුයට පැමිණෙමින් පවත්තා වූ වර්තමාණ කාලීන වූ එකුන්අනු වින්නය ද

අම්බරු හාටං - 18 වැනි පාඨම් - උපේන්ත ප්‍රිය

ලෙවිතයික දෙපනාස ද, අවවිසි රුපය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දාඟලාසකි. ධාඇ වශයෙන් අඩලාසකි. ආරු සහා වශයෙන් තුනකි.

6. ස්කන්ධ වශයෙන් පසවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අවවිසි රුපය රුපස්කන්ධය නම් වන්නේය. දෙපනාස ලෙවිතයිකය අනුරූප වේදනාව වේදනාස්කන්ධය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාස්කන්ධය නම් වන්නේය. ඉතිරි සම්පාද්‍ය ලෙවිතයික සංඛ්‍යාස්කන්ධය නම් වන්නේය. එකුන්අනු ටික්නය විදාහංසකන්ධය නම් වන්නේය. මෙසේ ස්කන්ධ වශයෙන් පසවැදුරුම් වන්නාය.

7. ආයතන වශයෙන් දාඟලාස වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අවවිසි රුපය අනුරූප වක්ෂු ප්‍රසාදය වක්ෂභායතනය නම් වන්නේය. සෝත ප්‍රසාදය සෝතායතනය නම් වන්නේය. සාහා ප්‍රසාදය සාහායතනය නම් වන්නේය. ජ්විහා ප්‍රසාදය ජ්විහායතනය නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායතනය නම් වන්නේය.

8. වර්ණරුපය රුපායතනය නම් වන්නේය. ඔවිදරුපය සඳදායතනය නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධියතනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායතනය නම් වන්නේය. පයිටි තොරෝරු වාශයේ යන තුනාග සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය එක්වියිබායතනය නම් වන්නේය. එකුන්අනු වින්නය මනායතනය නම් වන්නේය.

9. දෙපනාස ලෙවිතයික ද ආලේඩාඩු - ඉත්ටින්දීය - පුරිසින්දීය - හයදරුප - ජ්විතරුප - ආභාරරුප - පරිවිලේදරුප - කායටිස්සුන්තිරුප - විටිටිස්සුන්තිරුප - ලපුහාරුප - මුදුහාරුප - කම්මස්සුනා රුප - උපවියරුප - සන්තකිරුප - ජරකාරුප - අනිවිතනාරුප යන පූඩ්‍රිමරුප සොඳාස ද ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දාඟලාස වැදුරුම් වන්නේය.

10. ධාඇ වශයෙන් අඩලාස වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අවවිසි රුපය අනුරූප වක්ෂුප්‍රසාදය වක්ෂුධාඇව නම් වන්නේය. සෝත

අම් පුරා භාජායෙන් අරිවටිම සංචිපාදායාගේන් වහැල්පෑ ප්‍රසාදය සෞනධානුව් නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සෞනධානුව් නම් වන්නේය. ඩ්විජාප්‍රසාදය ඩ්විජා දානුව් නම් වන්නේය.

11. විරෝධුපය රුපධානුව් නම් වන්නේය. ගබ්දරුපය පද්දධානුව් නම් වන්නේය. ගන්ධධානුව් නම් වන්නේය. රසරුපය රසධානුව් නම් වන්නේය. පඩවී - තොරෝ - විශයේ යන ලුණානුය සංඛ්‍යාත ස්ථරීය රුපය ප්‍රාවිධිය දානුව් නම් වන්නේය.

12. වක්වුවිස්ස්ඩානු පුගලය වක්වුවිස්ස්ඩානු දානුව් නම් වන්නේය. සෞනවිස්ස්ඩානු පුගලය සෞනවිස්ස්ඩානු දානුව් නම් වන්නේය. සාහවිස්ස්ඩානු පුගලය සාහවිස්ස්ඩානු දානුව් නම් වන්නේය. ඩ්විජාවිස්ස්ඩානු පුගලය ඩ්විජාවිස්ස්ඩානු දානුව් නම් වන්නේය. කායවිස්ස්ඩානු පුගලය කායවිස්ස්ඩානු දානුව් නම් වන්නේය. පක්ව්ද්වාරාවර්ජන වින්තය හා සම්පරිවිජන පුගලය මෙන්විස්ස්ඩානු දානුව් නම් වන්නේය. ඉතිරි සංශ්‍යාත්තා වින්තය මෙන්විස්ස්ඩානු දානුව් නම් වන්නේය.

13. දෙපනාස් ලෙවිනයින ද ආමප්දානු - ඉත්තේන්දිය - පුරිසින්දිය - භද්‍යරුප - ඩ්විජාරුප - ආභාරරුප - පරිවිශේෂන්තිරුප - කායවිස්ස්ඩාන්තිරුප - විවිධ්‍යාන්තිරුප - ලපුනාරුප - මූදනාරුප - කම්මස්ස්ඩානා රුප - උපවයරුප - සන්නහිරුප - ජරකාරුප - අනිවිව්කාරුප යන පුවුමරුප සෞඛ්‍ය ද දිම්මධානුව් නම් වන්නේය. මෙසේ දානු වශයෙන් අවමෙනාස් වැදුරුම් වන්නේය.

14. ආරය සනා වශයෙන් ලෙවිදුරුම් වන්නාපු කෙමත් ද යන්, ලෙඛකින දින් එක් අභ්‍යව් ද, තන් සම්පුද්‍යක්න ලෙස්හ විර්තා එක් පනාස් ලෙවිනයින ද, අවිසි රුපය ද, දුක්ඛ සනාය නම් වන්නේය. ලෙස්හය සම්දය සනාය නම් වන්නේය.

15. සනාර මාරු සම්පුද්‍යක්න වූ සම්මා දිවියි - සම්මා සංඛ්‍යාප - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මන්තා - සම්මා ආර්ථි - සම්මා වායාම - සම්මා සති - සම්මා සමාධි නම් වූ සෞනධානු මාරුයාගයෝ අවමදන එක් වර්ණ් හා සත්මදන සනාර වර්ණ් ද, සකදාහාම් මාරුයාගයෝ අවමදන එක් වර්ණ් හා

සත්මදාන සතර වරක් ද, අනාගාමී මාර්ගාංශයේ අටදෙන එක් වරක් හා සත්මදාන සතර වරක් ද, අරුහුය් මාර්ගාංශයේ අටදෙන එක් වරක් හා සත්මදාන සතර වරක් ද, මාර්ග සත්‍යය නම් වින්නේය. ඉතිරි මාර්ග වින්නෙක්ස්පාද එකුන්හිය් ද, එලවිත්මෙක්ස්පාද සත් කිස ද සතා වින්බලුක්ක නම් වින්නාහ. මෙසේ ආර්ය සතා වශයෙන් ගොවැදුරුම් වින්නාහ.

16. අනුරුධන්නා ධම්මා - යන ද්විනිය රාදායාමේ අමියධයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාරුප්‍ර වශයෙන් තුළල් සින් එකවියේ ද, අනුසල් සින් දොජලාස ද, ක්‍රියා සින් විස්ස ද මෙවිනයික දෙපනාස ද, විස්තර රුප සතාලාස ද, සාඛුරු රුප පසෙලාස ද, ආහාරු රු තුළුස ද ලැබෙන්නාහ. ඒ ධර්මයේ සෙකන්ධ වශයෙන් පස්වැදුරුම් වින්නාහ. ආයතන වශයෙන් සත්වැදුරුම් වින්නාහ. ඩානු වශයෙන් අවැදුරුම් වින්නාහ. ආර්ය සතා වශයෙන් ගොවැදුරුම් වින්නාහ.

17. සෙකන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වින්නාසු කොසේ ද යන්, අනිස වින්තර රුප සතාලාස ද, සාඛුරු රුප පසෙලාස ද ආහාරු රුප තුළුස ද රුපයාන්තරයේ නම් වින්නේය. දෙපනාස මෙවිනයිකය අනුරෝධ වේදනාව වේදනාසාන්තරයේ නම් වින්නේය. සංඛාච සංඛාසාන්තරයේ නම් වින්නේය. ඉතිරි සම්පන්ස් මෙවිනයිකය සංස්කාරසාන්තරයේ නම් වින්නේය. තුළල් සින් එකවියේ ද, අනුසල් සින් දොජලාස ද ක්‍රියා සින් විස්ස ද විදාන්තාන්තරයේ නම් වින්නේය. මෙසේ සෙකන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වින්නාහ.

18. - ආයතන වශයෙන් සත්වැදුරුම් වින්නාසු කොසේ ද යන්, නිශ රුපයේ අනුරෝධ විරුණරුපය රුපායතනය නම් වින්නේය. ගවිදුරුපය සඳුදායතනය නම් වින්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධියතනය නම් වින්නේය. රසරුපය රසායතනය නම් වින්නේය. පයිවි - මේලේරි - විශයේ යන දූතාසුය සංඛාච ස්පර්ශරුපය එකාවියිඩිඩායතනය නම් වින්නේය. තුළලා තුළල් ක්‍රියා සින් කොරණස්දෙන මතායතනය නම් වින්නේය.

19. මෙවිනයික දෙපනාස ද ආලෝචිතා - ආහාරුප - පරිවිශේදුරුප - කායවිජ්ජූජූන්තිරුප - විවිජ්ජූජූන්තිරුප - ලපුනාරුප - මුදුනාරුප -

අම් පුද්‍ර තාලුයෙන් අවශ්‍යක සංඝරාධ්‍යයෙන් විෂයෙන් කම්මිජ්‍යාදාතා රුප - උපවිරුප - සන්තතිරුප යන පූඩ්‍රමරුප දාය ද ධීම්මායනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් සත් වැදුරුම් වන්නාය.

20. ධාතු වශයෙන් අවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, හිරුපයන් අතුරෙන් විරුණරුපය රුපධානුව නම් වන්නේය. ගබදුරුපය සඳුද්ධානුව නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධ ධාතුව නම් වන්නේය. රස රුපය රස දානුව නම් වන්නේය පත්‍ර-නේරෝ-වායෝ යන තුනෙය සංඝරාතා ස්පර්ශරුපය ලේවයිඩානුව නම් වන්නේය.

21. පස්ද්විවාරාවිර්ජන විනාය මෙනෑධානුව නම් වන්නේය. ඉතිරි ඇඟලාඇසල ක්‍රියායින් දෙපනය දෙන මෙනෑධිස්සාන දානුව නම් වන්නේය. ගෙවතිනික දෙපනය ද, ආපෙයිඩ්ස්ඩන්තිරුප - ආහාරරුප - පරිවිශේදුරුප - කායවිඡ්ජ්ඩන්තිරුප - වට්ටිඡ්ජ්ඩන්තිරුප - ලපුහාරුප - මූද්‍යාරුප - කම්මිජ්ජාදාතාරුප - උපවිරුප - සන්තතිරුප - යන පූඩ්‍රමරුප දාය ධීම්මායනය නම් වන්නේය. මෙසේ ධාතු වශයෙන් අව වැදුරුම් වන්නාය.

22. ආරය සහා වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, ලොකික ඇඟල් ඩින් සහලෙහා ද, ඇඟල් ඩින් දොලෙහා ද, ක්‍රියා ඩින් විසි දෙන ද, ලේඛන විප්පින ගෙවතිනික රැක්පනය ද, හිරුප සහලෙහා ද, දුක්ඛ සහාය නම් වන්නේය. ලේඛන සම්දය සහාය නම් වන්නේය.

23. සහර මාරුග සම්පූද්‍රක්‍රිය වූ සම්මැදිවියී - සම්මා සංක්ෂේප - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මින්න - සම්මා ආර්ථ - සම්මා වායාම - සම්මා සනි - සම්මා සමාධී නම් වූ සෙවාන් මාරුගාංග අවදෙන රැක් වරක් හා සන්දෙන සහර වරක්ද, සකඟායාම් මාරුගාංග අවදෙන රැක් වරක් හා සන්දෙන සන්දෙන සහර වරක්ද, අර්හන් මාරුගාංග අවදෙන රැක්වරක් හා සන්දෙන සහර වරක් ද යන මේ ධීම්ම සම්භාය මාරුග සහාය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග විෂෙනාධ්‍යාද රැක්ජිඩ සහා විනිරුජ්‍යක්න නම් වන්නාය. මෙසේ ආරය සහා වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

24. උප්පාදින්හේ ධම්මා - සහ තැනිය පදනාගේ අමිවරුම් රෝප හෙවත් ස්ථිරුපාර්ප වශයෙන් වනාකී, විපාක සින් සහිත ද, තත් සම්පූජ්‍යක් ලෙවිනයින් අවතින ද, කරමිත රුප විස්ස ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ඇකන්ධි වශයෙන් පැසකී, ආයතන වශයෙන් උප්පාලාසකී. ධිංචු වශයෙන් සහ ලාසකී, ආර්ය සහා වශයෙන් එකකී.

25. ඇකන්ධි වශයෙන් පස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, විසින්කරමිත රුපය රුපස්කන්ධිය නම් වන්නේය. අවතින් ලෙවිනයින අභුරෙන් ලේදනාව ලේදනාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. ඉතිරි සහිත් ලෙවිනයිනය සංස්කාරස්කන්ධිය නම් වන්නේය. සහිත් විපාක විත්තය විදුලාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. මෙසේ ඇකන්ධි වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

26. ආයතන වශයෙන් උප්පාලාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, විසි කරමිත රුපය අභුරෙන් ව්‍යුෂ්ප්‍රසාදය ව්‍යුබායතනය නම් වන්නේය. සෞක්‍රප්‍රසාදය සෞක්‍රායතනය නම් වන්නේය. සාහා ප්‍රසාදය සාහායතනය නම් වන්නේය. ත්‍රිභාප්‍රසාදය ත්‍රිභායතනය නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායායතනය නම් වන්නේය. වරණරුපය රුපායතනය නම් වන්නේය. යන්ධි රුපය යන්ධායතනය නම් වන්නේය. පයටි-නේෂප-වාශයේ සහ තුනතුය සංඛ්‍යාත ස්ථර්යරුපය රෝට්ටිඩ්බායතනය නම් වන්නේය.

27. සහිත් විපාක විත්තය මිනායතනය නම් වන්නේය. අවතින් ලෙවිනයින ද ආලප්ධාංචු - ඉත්තින්දිය - ප්‍රවිධින්දිය - භදරුප - ත්‍රින්තරුප - ආභාරරුප - පරිවිශේදරුප - උපවිරුප - සන්නතිරුප සහ ප්‍රඛුමරුප නවය ද ධම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් උප්පාලාස් වැදුරුම් වන්නාය.

28. ධිංචු වශයෙන් සහ ලාසකී වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, විසින්කරමිත රුපය අභුරෙන් ව්‍යුෂ්ප්‍රසාදය ව්‍යුෂ්ප්‍රයාංචුව නම් වන්නේය. සෞක්‍රප්‍රසාදය සෞක්‍රායතනය නම් වන්නේය. සාහා ප්‍රසාදය සාහාංචුව

අම් පුරා සාදුජත් අවධියේ ජ්‍යෙෂ්ඨදාත්‍රී වහනයේ නම් වින්නේය. රේවිජා ප්‍රසාදය රේවිජාධානුව නම් වින්නේය. කාය ප්‍රසාදය කාය දානුව නම් වින්නේය.

29. විරෝධරුපය රුප දානුව නම් වින්නේය. ගන්ධ රුපය ගන්ධ දානුව නම් වින්නේය. රස රුපය රස දානුව නම් වින්නේය. පැවි-නේලප්-වායෝ යන තුනාග සංඛ්‍යාත ස්ථාන රුපය ප්‍රාටිජ්‍යිත බානුව නම් වින්නේය.

30. වක්‍රී වියුත්සාණ පුළුලය වක්‍රීවියුත්සාණ දානුව නම් වින්නේය. සෝත වියුත්සාණ පුළුලය සෝතවියුත්සාණ දානුව නම් වින්නේය. සාහ වියුත්සාණ පුළුලය සාහවියුත්සාණ දානුව නම් වින්නේය. රේවිජා වියුත්සාණ පුළුලය රේවිජා වියුත්සාණ දානුව නම් වින්නේය. කාය වියුත්සාණ පුළුලය කාය වියුත්සාණ දානුව නම් වින්නේය. සම්පරිවිතන පුළුලය මෙන් දානුව නම් වින්නේය. ඉතිරි සුවිසි විපාක වින්නය මෙන් වියුත්සාණ දානුව නම් වින්නේය.

31. අවතිස් ගෙවිතයිකය ද ආලප්දානු - ඉත්තේන්දුය - පුරිසින්දුය - භදුයරුප - රේවිතරුප - ආහාරරුප - පරිවිල්දරුප - උපවියරුප - සන්නතිරුප යන පුවුම්තරුප නවය ද දිම්මදානුව නම් වින්නේය. මෙසේ දානු වශයෙන් සනාලාස් වැදුරුම් වින්නය.

32. ආරය සහය වශයෙන් එක් වැදුරුම් වින්නායු සෙසේ ද යන්, ලෙඛකික විපාක සින් දෙනිස් දෙනා ද, නත් සම්පූජ්‍යතා පන්තිස් ගෙවිතයික ද විසි කරම්ප රුපය ද දුක්ක් සහය නම් වින්නේය. මෙසේ ආරය සහය වශයෙන් එක් වැදුරුම් වින්නාය. ලෝක්ත්තර එල වින්නාර්ථපාද සන්තිස සහය විනිරුම්තා නම් වින්නාය.

33. ගමිදාවලය ගෙවත් උපත්තාත්‍රිකය විනාකී පරමාරු ඩිස්මයන් පද ඇනාක් සොට වදාල බැවිත් ත්‍රික නම් වින්නේය. මුල් පදයෙන් ලබන ලද නම් ඇති බැවිත් ආදි ලැබිතාම්ත්‍රික නම් වින්නේය. තිරවාණ පරමාරුය ඇතුළන් තොවන බැවිත් සපුද්ග්‍රික නම් වින්නේය.

උපන්න ත්‍රිකයයි.

## නිලක්ෂණ විදුරුණනාව

1. උප්පන්නාගිනු මානාකා විදුරුණනා සාච්‍යාවට දී පහළ වූ නාම රුප ස්කන්ද ආයතන ඩානු පරමාර්ථ ධර්මයේ, සෘණයක් සෘණයක් පාසා ඇති ව නැති ව මිය බැවින් අනිත්‍යයෙයිය.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් තිර්ණරුයන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛජයේ ය.
3. නම තමන් කැමුදි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාජමයෙයි.
4. අනිත්‍ය වූ දුක්ඛ වූ අනාජම වූ නාමරුප ස්කන්ද ආයතන ඩානු පරමාර්ථ ධර්ම පැමුහය, මිලා සංඛ්‍යා සන්නාප විපරිණාමාර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාජන්තයෙන් දුක්ඛ සනාධ නම් වින්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සනාධ උපදුලින්නා වූ පුරුවහව නාශ්ණාව ආදුහන නිදාන සංයෝග පැවැත්තාර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාජන්තයෙන් සමුද්‍ය සනාධ නම් වින්නේය.
6. ඒ දෙනෙකි ගොපැවැත්ම නම් වූ තිර්වාණ ඩානුව, තිස්සරු තිවෙක අංඡන අමත්‍යාර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාජන්තයෙන් තිරෝධ සනාධ නම් වින්නේය.
7. ඒ තිරෝධ සනාධ අවබෝධවීම පිණිස සාච්‍යා වශයෙන් වැශිය පුණු වූ ආර්ථ අජට්වා මිනු මාර්ගය, තියෙන ජේතු දේශන ආධීපතෙයුර්ථයන් සමන්නාගත වන බැවින් රේකාජන්තයෙන් මාර්ග සනාධ නම් වින්නේය.
8. මාගේ සාච්‍යාමය කුසලානිසංස ධර්මය, මෙම වැනුරාර්ය සනාධ ධර්මය පුවස් අවබෝධවීම පිණිසම් ජේතු වේවා, වාසනා ටේවා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

දකි පුද්‍ර ආලුතාන් අවශ්‍යති ස්ථාපිතයාගේ විභාග  
පද විවරණය

1. උපභේදනා - පවුලුවුරුජන්හායට ගොවන් වර්තමානයට කිහිපා පැවතී. පවුලුවුරුජනාය විනාමි අද්ධාපවුලුවුරුජන්හා - සංඛ්‍යාතිවුලුවුරුජන්හා යයි ඇඟිල් දිරෝගකාලීන වර්තමානය අද්ධාපවුලුවුරුජන්හායයි. එක ඉරියාපට්සකට අවශ්‍ය කාලය සංඛ්‍යාතිවුලුවුරුජන්හායයි. විශ්වාසෙක්ස් තරම් ගොට් වර්තමානය ජ්‍යෙෂ්ඨවුලුවුරුජන්හායයි. එයින් එස් විශ්වාසෙක්ස් ගැඹුන්හා ස්කෑලරුවුලුවුරුජන්හායයි. එයින් එස් විශ්වාසෙක්ස් ද උපභේදක්ස්සය - ඩිනිජ්ස්සනය භා කායන්ස්සනය යන අවස්ථා ඇඟිලා වර්තමානය නැඩ්ස් ගැඹුන්. උපභේදනා යුතු එම ඇඟිලා විශ්වාස්සනයට අයන් වර්තමාන ධර්මයයි.
2. අනුජපත්නා - අවශ්‍ය උපභේදාදී ස්කෑලරුවුරුජන්හායට ගොජාපූලීකියා වූ ද. වර්තමානයෙහි එම ස්කෑලරුවුරුජන්හායට ගොජාපූලීකින් ඇඟිලා වූ ද දිරෝ ගැඹුන්. එනම් ඇපලාභාජල ක්‍රියා මින් 53 න්, එහි යොදුන ගොට්හාමිනා 52 න් කිරුපාපත්ය.
3. හිරුපා - විශ්තර - සාභාජ - ආභාරජ - රුපයෝගය. ඔවුන් සම්පිළ්වනාය කළ මලදි 17 කි. එනම්, පායි - ආපෝ - පෙනෙරෝ - වායෝ - විරෝ - අධිද - ගෙබි - රෝ - ආභාර - පරිවෙලදී - ආයවිජ්ජන්ති - වට්ටිජ්ජන්ති - ලුහා - මුදා - කම්මිජ්ජජනා - උපටය - සංඛ්‍යාති යන 17 වෙති.
4. නිමාවට සිය කාරණක දේශය - මැනුභවයන්හි ප්‍රකිෂනයේ ප්‍රවාසීනි විපාක ඉපදිමට සම්බන්ධ පවිත්‍ර යෝගිනා ලද ඇඟල වූ ද ඇඟල වූ ද පරම - කේමර් ඇඟිලා බවය.
5. උපභේදන් - අවශ්‍ය හටයන්හි යෝජාල ඇපලාභාජල පරම - කරම්පර ඇඟිලා මින් මින් අවශ්‍ය ස්ථාපනයන් ම උපදිනා ලබන විපාක මින් 36 න් ගොට්හාමිනා 38 න් කරම්පරුප 20 න් ගැඹුන්.

## 19 වැනි පාඨම

### අතිත ත්‍රිතය

නමුවා තස්ස භගවතොතා අරහතෙකා සමඟ සම්බුද්ධීය  
නමුවා තස්ස භගවතොතා අරහතෙකා සමඟ සම්බුද්ධීය  
නමුවා තස්ස භගවතොතා අරහතෙකා සමඟ සම්බුද්ධීය

1. අතිතා ධම්මා, අනාගතා ධම්මා, පට්ටුපේන්නා ධම්මා නි.

2. මාලේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ, උපන්න ත්‍රිතය  
දේශනා කොට විදාරු ඉන් අනාතුරුව අතිත ත්‍රිතය දේශනා කොට විදාල  
සේක. එය ද පුරුම පදය ද්විතීය පදය තාතීය පදයාගේ වශයෙන්  
ංජවිදුරුම් වන්නේය.

3. මුළුනාතුරන් පුරුම පදය පලමු කොට විදාල සේක, කොයේ  
විදාල සේක් ද යන්, අතිතා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනාතුරුව ද්විතීය පදය  
විදාල සේක. කොයේ විදාල සේක් ද යන්, අනාගතා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන්  
අනාතුරුව තාතීය පදය විදාල සේක. කොයේ විදාල සේක් ද යන්  
පට්ටුපේන්නා ධම්මා යනුවෙනි.

4. අතිතා ධම්මා - උත්පාදාදී ක්ෂණුයට පැමිණ ඉක්ම්දියා වූ  
නියෝගන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ඩරමියෝ ඇත්තාහ. අනාගතා ධම්මා  
- උත්පාදාදී ක්ෂණුයට නොපැමිණියා වූ මත්තනි පැමිණනු ලබන්නා  
වූ නියෝගන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ඩරමියෝ ඇත්තාහ. පට්ටුපේන්නා  
ධම්මා - උත්පාදාදී ක්ෂණයට පැමිණන්නින් පට්තානා වූ නියෝගන්ව නිර්ත්ව  
පරමාර්ථ ස්වභාව ඩරමියෝ ඇත්තාහ.

5. ඉතිතා ධම්මා - යන පුරුම පදයාගේ අතිශයාර්ථ හෙවත්  
ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, ඉපිද නිර්දි වූ එක්න් ඇතු විත්තය ද දෙපන්ද  
වෙවනයිතය ද අවටිය රුපය ද ලැබෙන්නාහ. ඒ ඩරමියෝ ස්කන්ධ  
වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් අදාමලාසකි. දිගු වශයෙන්  
අවලොසකි. ආර්ය සනා වශයෙන් ඇතාකි.

අඩි දුරකා කාලයන් අවධාරිත සාම්බැදුකාණ් වගක්ද

6. සේකන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාපු, කොස් ද යන්, අවධාරිත රුපය රුපසේකන්දය නම් වන්නේය. තෙවනයික දෙපනාස අනුලරන් ටවිදනාව ටවිදනාසේකන්දය නම් වන්නේය. සංයුත්සේකන්දය නම් වන්නේය. ඉතිරි සම්පන්ස තෙවනයිකය සංස්කාරසේකන්දය නම් වන්නේය. මෙයි සේකන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

7. ආයතන වශයෙන් දෙපලාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අවධාරිත රුපය අනුරින් ව්‍යුත් ප්‍රසාදය ව්‍යුත්යනය නම් වන්නේය. සෝන ප්‍රසාදය සේකනායනය නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සාහනයනය නම් වන්නේය. රේඛා ප්‍රසාදය රේඛායනය නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායයනය නම් වන්නේය.

8. විරණරුපය රුපායනය නම් වන්නේය. ගවිදරුපය සඳ්දායනය නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධියනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායනය නම් වන්නේය. පයිටි - තේශ්ලර් - වායෝ යන ඇතුළුය සංඛ්‍යාන ජ්‍යෙෂ්ඨ රුපය ප්‍රසාදයනය නම් වන්නේය. එකුත් අනු වන්නය මිනායනය නම් වන්නේය.

9. දෙපනාස් තෙවනයික ද, ආපෙර්බිජා - ඉත්රින්ඩ්‍ය - ප්‍රමිසින්ඩ්‍ය - හදයරුප - රේඛාරුප - ආහාරුප - පරිවිශේදරුප - කායවිජ්ජන්තිරුප - වරිවිජ්ජන්තිරුප - ලුපාරුප - මූද්‍යාරුප - කම්මජ්ජනාරුප - උපච්චරුප - සන්නතිරුප - ජරභාරුප - අනිවිත්භාරුප යන ප්‍රමුමරුප ඔසාපලාස ද ධීමායනය නම් වන්නේය. මෙයි ආයතන වශයෙන් දෙපලාස් වැදුරුම් වන්නේය.

10. ඩාඩු වශයෙන් අවපලාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අවධාරිත රුපය අනුලරන් ව්‍යුත්ප්‍රසාදය ව්‍යුත්වුදාඩාව නම් වන්නේය. සෝන ප්‍රසාදය සේකනාඩාව නම් වන්නේය. සාහ ප්‍රසාදය සාහනය නම් වන්නේය. රේඛාප්‍රසාදය රේඛා දිඟුව නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායධාඩාව නම් වන්නේය.

11. වර්ණරුපය රුපධානුව නම් වන්නේය. ශබ්දරුපය සඳුදධානුව නම් වන්නේය. ගත්තධානුව නම් වන්නේය. රපරුපය රසධානුව නම් වන්නේය. පට්ටි - මත්තෝ - වාගෝ යන තුළුව සංඛ්‍යාත ග්‍රෑහණ රුපය ප්‍රථම දානුව නම් වන්නේය.

12. වත්තුවිස්සූතාණ පුළුලය වත්තුවිස්සූතාණ ධිෂානුව නම් වන්නේය. සෙශතවිස්සූතාණ පුළුලය සෙශතවිස්සූතාණ ධිෂානුව නම් වන්නේය. සාහාරිස්සූතාණ පුළුලය සාහාරිස්සූතාණ ධිෂානුව නම් වන්නේය. උච්චාරිස්සූතාණ පුළුලය උච්චාරිස්සූතාණ ධිෂානුව නම් වන්නේය. කායවිස්සූතාණ පුළුලය කායවිස්සූතාණ ධිෂානුව නම් වන්නේය. පස්ස්විද්වාරාවර්ණ යා සම්පූර්ණ පුළුලය මත්ත්ධානුව නම් වන්නේය. ඉහිරි සඟුන්තා විත්තය මත්ත්විස්සූතාණ ධිෂානුව නම් වන්නේය.

13. ගෙදපනාස් ගෙවනයින ද ආපේරුඩා - ඉත්තින්දිය - පුරියින්දිය - හඳුයරුප - එචිතරුප - ආයාරුප - පරිවිලේස්සූත්තිරුප - කායවිස්සූත්තිරුප - වත්තුවිස්සූත්තිරුප - ලුප්පාරුප - මුදුනාරුප - කම්මිස්සූතාණ රුප - උපවියරුප - සන්තකිරුප - ජර්හාරුප - අත්තවිතාරුප යන සුඩුමිරුප සොලුය ද ඩම්මිඩානුව නම් වන්නේය. මෙයේ ධිෂානු වශයෙන් අවලුස් විදුරුම් වන්නේය.

14. ආරුය සහන වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාපු සොලුස් ද යන්, ලොංයික ඩින් එස් අසුව ද, තත් සම්පූරුණ්න ලොංහ වර්ඩින එස් පනාස් ගෙවනයින ද, අවටියි රුපය ද, දුස්බ සහනය නම් වන්නේය. ලොංහ ගෙවනයිකය සම්දය සහනය නම් වන්නේය.

15. සහර මාරුග සම්පූරුණ්න වූ සම්මා දිවියි - සම්මා සංක්ත්ස - සම්මා වාවා - සම්මා කම්මන්න - සම්මා ආරේව - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සම්මා නම් වූ සෙශවාන් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එස් වර්ස් යා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, සකදායාම් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එස් වර්ස් යා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, අනාගාම් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එස් වර්ස් යා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, අරුහන් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එස් වර්ස් යා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, යන මේ ධිරුම සම්භාය මාරුග සහනය නම් වන්නේය. ඉහිරි මාරුග වින්නන්ත්පාද එනුන්මිස් ද, එලඹිත්තෙන්ත්පාද

අම් පුරා භාද්‍රජේ අවෝටිට ජ්‍යෙෂ්ඨයාගේ ව්‍යෙශීල්  
සන්හිය ද සත්‍ය විනිරුවුක්න නම් වන්නාය. මෙමයේ ආර්ය සත්‍ය ව්‍යෙශීල්  
නොවැදුරුම් වන්නාය.

16. අනාගතා ධම්මා - යන ද්‍රිඩිය පද්‍යාගල් අභිජනනයාරු  
හෙවත් ස්වරුපාරු ව්‍යෙශීල් උත්පාදාදී ජ්‍යෙෂ්ඨයට මතු පැමිණෙන්නා  
යි. එකුන් අතු විත්තය ද, දෙපනස් තෙවෙනයිකය ද, අව්‍යිඩි රුපය ද  
ලැබෙන්නාය. ඒ බිරුමයේ ස්කන්ධ ව්‍යෙශීල් පසකි. ආයතන  
ව්‍යෙශීල් දූෂ්‍යාකයි. බාතු ව්‍යෙශීල් අවැළුසකි. ආර්ය සත්‍ය ව්‍යෙශීල්  
සුනකි.

17. ස්කන්ධ ව්‍යෙශීල් පස වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අව්‍යිඩි  
රුපය රුපස්කන්ධිය නම් වන්නේය. දෙපනස් තෙවෙනයිකය අතුරෙන්  
වේදනාව ලේදනාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධිය නම්  
වන්නේය. ඉතිරි සම්පන්ස් තෙවෙනයිකය සංස්කාරස්කන්ධිය නම්  
වන්නේය. එකුන් අතු විත්තය විද්‍යානාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. මෙමයේ  
ස්කන්ධ ව්‍යෙශීල් පස වැදුරුම් වන්නාය.

18. ආයතන ව්‍යෙශීල් දූෂ්‍යාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්,  
අව්‍යිඩි රුපය අතුරෙන් වික්‍රුසාදය වික්‍රායනාය නම් වන්නේය.  
සය්නප්‍රසාදය සය්නායනාය නම් වන්නේය. සාන්නප්‍රසාදය සානායනාය  
නම් වන්නේය. ජීවිතා ප්‍රසාදය ජීවිතායනාය නම් වන්නේය. කායප්‍රසාදය  
කායනායනාය නම් වන්නේය.

19. විරුණරුපය රුපායනනය නම් වන්නේය. ගෙවිදුරුපය  
සද්ධායනනය නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධියනනය නම් වන්නේය.  
රසරුපය රසායනනය නම් වන්නේය. පෘථිවී - තේලෝර් - වායෝ යන  
ඡ්‍යුනුය සංඛ්‍යාන ස්පර්ශ රුපය ප්‍රාවිච්චිබායනනය නම් වන්නේය.  
එකුන් අතු විත්තය මනායනනය නම් වන්නේය.

20. දෙපනස් තෙවෙනයිකය ද, ආප්දාතා - ඉත්තින්දිය - පුරිසින්දිය  
- සාදයරුප - ජීවිතරුප - ආභාරරුප - එරිවිලේදරුප - කායවිජ්ජ්ජුන්තිරුප  
- විවිජ්ජ්ජුන්තිරුප - ලුද්‍යතාරුප - මුද්‍යතාරුප - කම්මස්ජ්ජුතා රුප -  
උපවියරුප - සන්නතිරුප - ජරතාරුප - අනිවිතාරුප යන සොලුස්

පූඩුමරුපය ද ධම්මායනනය නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙළඹාස් වැදුරුම් වන්නාය.

21. ධිංහ වශයෙන් අටලුස් වැදුරුම් වන්නාපු කොළඹ ද යන්, අවිනිසි රුපය අනුරෝධ වක්ෂුප්‍රසාදය වක්ෂුධානුව නම් වන්නේය. සේවකප්‍රසාදය සේවකධානුව නම් වන්නේය. සාහා ප්‍රසාදය සාහාධානුව නම් වන්නේය. ජීවිතාප්‍රසාදය ජීවිතාධානුව නම් වන්නේය. කායප්‍රසාදය කායධානුව නම් වන්නේය.

22. වරණරුපය රුපධානුව නම් වන්නේය. ගබ්දරුපය සඳදධානුව නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිධානුව නම් වන්නේය. රගරුපය රගධානුව නම් වන්නේය. පයිරි - ගන්ධරී - වායෝ යන තුනාය සංඛ්‍යාත ස්ථරීය රුපය උරාවියිඩිඩි ධිංහ නම් වන්නේය.

23. වක්ෂුවිජ්‍යානුණ පුගලය වක්ෂුවිජ්‍යානුණ ධිංහ නම් වන්නේය. සයේතැවිජ්‍යානුණ පුගලය සයේතැවිජ්‍යානුණ ධිංහ නම් වන්නේය. සාහාවිජ්‍යානුණ පුගලය සාහාවිජ්‍යානුණ ධිංහ නම් වන්නේය. ජීවිතාවිජ්‍යානුණ පුගලය ජීවිතාවිජ්‍යානුණ ධිංහ නම් වන්නේය. කායවිජ්‍යානුණ පුගලය කායවිජ්‍යානුණ ධිංහ නම් වන්නේය. පංඡ්වද්වාරාවරිජන හා සම්පරිවිජන පුගලය මෙන්ධිංහ නම් වන්නේය. ඉතිරි ස සැත්තැබ විෂ්තර මෙන්විජ්‍යානුණ ධිංහ නම් වන්නේය.

24. ගෙජනස් ගෙවනයික ද ආපේධානු - ඉත්තේන්දිය - පුරිසින්දිය - හදයරුප - ජීවිතරුප - ආහාරරුප - පරිවිශේෂ්‍යන්තිරුප - වහිවිජ්‍යාන්තිරුප - ලුණාරුප - මිදුණාරුප - කම්මිජ්‍යානා රුප - උපවිරුප - සන්තැතිරුප - ජරකාරුප - අනිවිතනාරුප යන පූඩුමරුප සෙන්ලුය ද ධම්මිධානුව නම් වන්නේය. මෙයේ ධිංහ වශයෙන් අටලුස් වැදුරුම් වන්නේය.

25. ආරය සනාය වශයෙන් තකවැදුරුම් වන්නාපු කොළඹ ද යන්, ලෙංකික සින් එස් අසුව ද, තන් සම්ප්‍රාප්ත ලෝහ වර්ණ ගෙවනයික එස්පනාය ද, අවිනිසි රුපය ද, දුක්ඛ සනාය නම් වන්නේය. ලෞහය සම්දය සනාය නම් වන්නේය.

26. සහර මාරුග සම්පූද්‍යක්න වූ සම්මා දිවයි - සම්මා සංක්ෂේප - සම්මා වාචා - සම්මා ක්‍රම්බන්ත - සම්මා ආයෝ - සම්මා වායාම - සම්මා සති - සම්මා සම්මාදි නම් වූ සෙක්වාන් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එක් වරක් හා සත්දෙන සහර වරක් ද, සකදාතාම් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එක් වරක් හා සත්දෙන සහර වරක් ද, අනාගාම් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එක් වරක් හා සත්දෙන සහර වරක් ද, අරුහන් මාරුගාංගයෝ අවදෙන එක් වරක් හා සත්දෙන සහර වරක් ද, යන මේ ධරුම සඳහා මාරුග සහයය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්නන්න්පාද රඹුන්නිස් ද, රාලින්නන්න්පාද සත්තිය ද සහා විනිරුමුක්න නම් වන්නාය. මෙයේ ආරු සහා වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාය.

27. පවුවුප්පන්නා ඩම්මා - යන තාතීය පදයාගේ අනිඛියකාරු හෙවත් ස්වරුපාරු වශයෙන්, උත්පාදාදී ස්ෂණ්පුද්‍රව ප්‍රාලිංගිකීන් පවුව්නා වූ රඹුන් අනු වින්නය ද දෙපනාස් ගෙවනයිකය ද අව්‍යිඩ රුපය ද ලැබුන්නාය. ඒ ධරුමයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දොමලාසකි. දිගු වශයෙන් අවෙලාසකි. ආරු සහා වශයෙන් තුනකි.

28. ස්කන්ධ වශයෙන් පස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අව්‍යිඩරුපය රුපස්කන්ධය නම් වන්නේය. දෙපනාස් ගෙවනයිකය අනුලෙන් ටෙදානාට ටෙදානාස්කන්ධය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධය නම් වන්නේය. ඉතිරි සම්පනාස් ගෙවනයිකය සංස්කාරස්කන්ධය නම් වන්නේය. රඹුන් අනු වින්නය විදාහස්කන්ධය නම් වන්නේය. මෙයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

29. ආයතන වශයෙන් දොමලාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අව්‍යිඩරුපය අනුලෙන් වික්‍රුපසාදය වික්‍රායනය නම් වන්නේය. සෙක්නුපසාදය සෙක්නායනය නම් වන්නේය. සාන පුසාදය සාගායනය නම් වන්නේය. ජ්විහාපුසාදය ජ්විහායනය නම් වන්නේය, කාය පුසාදය කායනයනය නම් වන්නේය.

30. වර්ණරුපය රුපායනනය නම් වන්නේය. ගබිදරුපය සඳදායනනය නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධියනනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායනනය නම් වන්නේය. පයිලි - ගෙෂලෝ - වායෝ යන භූතානුය සංඛ්‍යාත ස්ථරී රුපය උරාවියිඩ්බායනනය නම් වන්නේය. එකුන් අනු වින්නය මනායනනය නම් වන්නේය.

31. දෙපනාස් ලෙවතයික දී, ආපස්බාංඡ - ඉන්ටින්ඩුය - පුරිසින්ඩුය - හදයරුප - තේරිනරුප - ආහාරරුප - පරිවශේෂ්දත්තිරුප - කායවිස්ස්ස්දත්තිරුප - වට්ටිස්ස්ස්දත්තිරුප - ලපුනාරුප - මුදුනාරුප - ඔම්මස්ස්දත්තාරුප - උපවයරුප - සන්නමිරුප - ජරහාරුප - අනිවිවහාරුප යන සුඩුමරුප සෞඛ්‍යලාභය දී අම්ලයෙන් මෙන්ම ආයතන වශයෙන් මාග්‍රැන්ස් වැදුරුම් වන්නේය.

32. ධාංශ වශයෙන් අටෙලාස් වැදුරුම් වන්නාඟු කොස් ද යන්, අවටිසි රුපය අනුරෝධ වශ්‍යුපසාදය වශ්වුධාංචුව නම් වන්නේය. සෙවා ප්‍රසාදය සෙෂනයාංචුව නම් වන්නේය. සාන ප්‍රසාදය සානයාංචුව නම් වන්නේය. තේරිහාප්‍රසාදය තේරිහා ධාංශුව නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායයාංචුව නම් වන්නේය.

33. වර්ණරුපය රුපධාංචුව නම් වන්නේය. ගබිදරුපය සඳදාධාංචුව නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිධාංචුව නම් වන්නේය. රසරුපය රසධාංචුව නම් වන්නේය. පයිලි - ගෙෂලෝ - වායෝ යන භූතානුය සංඛ්‍යාත ස්ථරී රුපය උරාවියිඩ්බාය ධාංශුව නම් වන්නේය.

34. වශ්විටිස්ස්දතාණ පුළුලය වශ්විටිස්ස්දතාණ ධාංශුව නම් වන්නේය. සෙෂනවිස්ස්දතාණ පුළුලය සෙෂනවිස්ස්දතාණ ධාංශුව නම් වන්නේය. සානවිස්ස්දතාණ පුළුලය සානවිස්ස්දතාණ ධාංශුව නම් වන්නේය. තේරිහාවිස්ස්දතාණ පුළුලය තේරිහාවිස්ස්දතාණ ධාංශුව නම් වන්නේය. කායවිස්ස්දතාණ පුළුලය කායවිස්ස්දතාණ ධාංශුව නම් වන්නේය. පස්ස්වද්වාරාවරුණ හා සම්පවිව්ලන පුළුලය මෙන්මධාංචුව නම් වන්නේය. ඉතිරි ස සැන්නෑ වින්නය මෙන්මවිස්ස්දතාණ ධාංශුව නම් වන්නේය.

අම් පුරා නාදයන් අවශ්‍යතාවක් විභේද

35. දෙපනාස් තෙවනයික දී, ආපෝධාඟ - ඉත්තින්දිය - පුරිසින්දිය - හයයරුප - රේවිතරුප - ආහාරරුප - පරේවිලේදරුප - කායවිස්දෙන්තිරුප - මිචිවිස්දෙන්තිරුප - ලුණාරුප - මූද්‍යාරුප - තම්මිස්දෙනා රුප - උපවයරුප - සන්නතිරුප - ජරහාරුප - අනිවිතනාරුප යන සුඩුම්රුප සෞඛ්‍යාලුය ද ධීමිමධ්‍යාඟ නම් වන්නේය. මෙයේ දාඟා වශයෙන් අවශ්‍ය වැදුරුම් වන්නේය.

36. ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාඟ කොස් ද යන්, පෙළායික මින් එක් අප්‍රව දී, තන් සම්ප්‍රාප්‍යක්න ලෝහ වර්ණ එක්පනස් තෙවනයික ද අවිවිසි රුපය ද දුක්ඛ සත්‍ය නම් වන්නේය. ලෝහය සම්දය සත්‍යය නම් වන්නේය.

37. සහර මාරුග සම්ප්‍රාප්‍යක්න වන සම්මා දිවියී - සම්මා සංක්ත්‍රේප - සම්මා වාචා - සම්මා ක්ම්මිජ්න - සම්මා ආලේව - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධි යන සැස්වාන් මාරුගාංගයේ අවශ්‍ය එක් වර්ණ හා සහ්දෙන සහර වර්ණ දී, සක්දායාම් මාරුගාංගයේ අවශ්‍ය එක් වර්ණ හා සහ්දෙන සහර වර්ණ දී, අනායාම් මාරුගාංගයේ අවශ්‍ය එක් වර්ණ හා සහ්දෙන සහර වර්ණ දී, අර්හන් මාරුගාංගයේ අවශ්‍ය එක් වර්ණ හා සහ්දෙන සහර වර්ණ ද යන මේ ධර්ම සම්දය මාරුග සත්‍යය නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුගවින්නෙන්න්පාද එකුජ්ඩිය හා එලුවින්නෙන්න්පාද සහ්ජිය ද සහා විනිපුලුත්තා නම් වන්නාහ. මෙළඳ ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නාහ.

38. මේ ගෙවාවලිය සෙවියේ අනින් ත්‍රිකාය වනාහි පරමාරු බිජම පද ඇහාකට ගෙධා වදාල බැවින් ත්‍රික නම් වන්නේය. මුල් උදෙසෙන් උඩන ලද නම් ඇනි බැවින් ආදිල්‍යිඩ නාමත්‍රික නම් වන්නේය. නිරවාණ පරමාරුය මේ ත්‍රිකයට ඇතුළත් නොවන බැවින් සපුද්‍යත්‍රික නම් වන්නේය.

අනින් ත්‍රිකයයි.

### ම්‍රිලක්ෂණ විදුරුගනාව

1. අධික ත්‍රික මානාකා විදුරුගනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාම රුප ජ්‍යෙෂ්ඨ ආයතන බාජු පරමාර්ථ ධර්මයේ, සෘණයක් සෘණයක් පාසා ඇති ව නැති ව ගිය බැවින් අනිත්තයේය.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින් දුක්ඛයේය.
3. තම පමන් කැමුති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයේය.
4. අනිනා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ජ්‍යෙෂ්ඨ ආයතන බාජු පරමාර්ථ ධර්ම සමූහය, මිලන සංඛ්‍යා සන්නාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සම්බන්ධය වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සනාය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සනාය උපද්‍රවන්නා වූ පුරව්‍යව තාත්ණාව ආසුහන නිදාන සංයෝග පැවැත්තාර්ථයෙන් සමන්නායක වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සනාය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකින් නොපැවිත්ම නම් වූ නිරවාණ බාජුව, නියෝගරණ විවේක අසංඛ්‍යා අම්තාර්ථයෙන් සමන්නායන වන බැවින් රේකාන්තයෙන් නිරෝධ සනාය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිලර්ධ සනාය අවබෝධවිම පිණිස භාවනා වශයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආර්ය අවවායික මාර්ගය, නියෝගන ජේතු ද්‍යුම්පන ආධිපත්‍යයන්ර්ථයෙන් සමන්නායක වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග සනාය නම් වන්නේය.
8. මාගේ භාවනාමය කුඩලානිසංස ධර්මය, මෙම වැකුරාර්ය සනාය ධර්මය පුව්වන් අවබෝධවිම පිණිසම ජේතු වේවා, වාසනා මෙවා.

අධි පුරා කාලයන් අවස්ථාව සාක්ෂිත වෙළඳුව  
පද විවරණය

1. අධිකා - උප්පාද දීමි සංග නාම වූ අවස්ථා ඇතට පත්වී ඉස්මිහිය අර්ථයන් අධික නාම එවි. විශේෂ පෙවා පෙනීයා යෙන්ලේ උප්පාදක්ෂණය - දීමියුණු රුපය හා සංගස්ජණය ජ්‍යෙෂ්ඨ විශ්වයන් එක හා සම්බන්ධ. ඇන් එක් එක් ජ්‍යෙෂ්ඨයන් ඉස්මිහිය දීමියුණු උප්පාද පෙනීයා ජ්‍යෙෂ්ඨයන් - සංගස්ජණයන් එක හා සම්බන්ධ. එන් ඇම් විශේෂයක් 49 ක් රමණ වන්නේය. අවස්ථා ජ්‍යෙෂ්ඨය ඉස්මිහිය නාමරුප සියලුල අධික ධරුම නාම වෙති.
2. අනායකා - උප්පාදාදී ජ්‍යෙෂ්ඨතුයට නොපැලීකියා වූ ද. මිනු පැවිසිය නැති වූ ද සියලුල අනායනයයි සියලු උප්පාදී. අනායනයේ උපදින සියලුල අනායන ධරුමයෝග. එනම් සින් 89, පෙවායිනා 52 හා රුප 28 ද වෙති.
3. පටිඹුරුපන්නා - උප්පාද දීමි සංග යන අවස්ථා ඇතට පත්වෙවින් පටිඹුරු වූ සින් 89 පෙවායිනා 52 හා රුප 28 ද වෙති.
4. අධිකාත්මික අත්තනා සභාවං උප්පාදාදී උප්පාදණවා පත්වා අධික්ෂකන්නායි - අධිකා, කුදාහාමි හා ආයතායි - අනායකා, සං තා කාරණ පටිචිච උප්පාදනායි - පටිඹුරුපන්නා (අත්තසාලිනි)

අධික ත්‍රිකෘති, සමාජය ස්වභාවයට පැමිණ ඉස්මිහිය ද, උප්පාදාදී උප්පාදයට හෝ පැමිණ ඉස්මිහිය ද, අධික නාම වෙති. ඒ දකුටම නොපැලීකියාපුදුයි අනායන නාම වෙති. ඒ ඒ කාරණය සේනුලභාවට ගෙන උප්පාදනාපුදුයි පටිඹුරුපන්නා නාම වෙති.

මෙම අවුවා පාද්‍යයන් ඇන් කාලයට යෙදෙන අර්ථය දැක්වා, නිරවායට කාල නියමික නැඟි බැවින් මෙම ත්‍රිකෘති අදාළයි නොවේ. ඇන්කාලයට අයන් සියලුල ස්වරුපයේ විශයන් එක හා සමාන වේ.

## 20 වැනි පාඨම

### අධිකාර්මිකම් ත්‍රිකය

නමෝ: තසය හගවිනො අරහතනා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නමෝ: තසය හගවිනො අරහතනා සම්මා සම්බුද්ධියා  
නමෝ: තසය හගවිනො අරහතනා සම්මා සම්බුද්ධියා

1. අධිකාර්මිකයා ධම්මා, අනාගතාර්මිකයා ධම්මා,  
පට්ටුප්පන්නාර්මිකයා ධම්මා නි.

2. මායේ උච්චා වූ ඉදුරුණුන් වහන්සේ, උපන්න ත්‍රිකය  
දේශනා කොට වදාරා ඉන් අනුරුද අධිකාර්මික ත්‍රිකය දේශනා  
කොට වදාල සේක. එය ද පුරුම පදය ද්විතීය පදය තාමිය පදයාගේ  
වශයෙන් කොටුදුරුම් වන්නේය.

3. මුහුනැළරන් පුරුම පදය පළමු කොට වදාල සේක, කොට්  
වදාල සේක් ද යන්, අධිකාර්මිකයා ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුද  
ද්විතීය පදය වදාල සේක. කොට් වදාල සේක් ද යන්, අනාගතාර්මිකයා  
ධම්මා යනුවෙනි. ඉන් අනුරුද තාමිය පදය වදාල සේක. කොට්  
වදාල සේක් ද යන් පට්ටුප්පන්නාර්මිකයා ධම්මා යනුවෙනි.

4. අධිකාර්මිකයා ධම්මා - ඉහිද නිරුද්ධ වූ අධික ධර්මයන් අරමුණු  
කොට පට්ටනා වූ, නිස්සන්ට නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ  
අුත්තාය. අනාගතාර්මිකයා ධම්මා - උස්පාදාදී ස්ෂේණුයට නොපැමිකී  
අනාගත කාලීන ධර්මයන් අරමුණු කොට පට්ටනා වූ, නිස්සන්ට නිර්ත්ව  
රරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ අුත්තාය. පට්ටුප්පන්නාර්මිකයා ධම්මා -  
උස්පාදාදී ස්ෂේණුයට පැමිකී වර්තමාන කාලීන ධර්මයන් අරමුණු කොට  
පට්ටනා වූ, නිස්සන්ට නිර්ත්ව රරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ අුත්තාය.

5. අධිකාර්මිකයා ධම්මා - යන පුරුම පදයාගේ අභිඛ්‍යාර්ථ  
හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, අධික ධර්මයේ රේකාජ්‍ය වශයෙන් අරමුණු

අම් පුරා කාලයන් අවශ්‍යකිම ස්වාධීයාකාරී ව්‍යෙක්සා  
කරන්නා වූ, විස්තුප්‍රදාණයක්ද්වායනන - සේවකය්ස්ථා තායක්ස්ථායනන  
සින් සඳහන ද, නත් සම්පූර්ණ වෛවහයික සම්බිජ දෙන ද, අමින  
ධරමියන් අන්කාන්ත වශයෙන් අභ්‍යුත්ත කරන්නා වූ කාමපිටා  
රැකුණ්හිජ දෙන ද මනෝද්වාරාවර්ජන සින් ද තදාරම්මණ රැකාලායද  
අහිඟා දදයින ද නත් සම්පූර්ණ විරඹි අප්‍රමාණු වර්ජන වෛවහයික  
සන්සාලිජ දෙන ද ලැබෙන්නාය, ඒ ඩර්මියෝ ස්කන්ධ වශයෙන් සනාරකි,  
ආයනන වශයෙන් දෙකකි. ධාංශු වශයෙන් දෙකකි. ආර්ය සනා වශයෙන්  
දෙකකි.

6. ස්කන්ධ වශයෙන් සිව්විදැරුම වන්නාපු, කොස් ද යත්,  
සන්සාලිජ වෛවහයික අකුරන් ටේද්නාව තේද්නාස්කන්ධය නම්  
වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධය නම් වන්නේය. ඉතිරි පන්සාලිජ  
වෛවහයිකය සංස්කාරස්කන්ධය නම් වන්නේය. අමිනාරම්මණික සින්  
රැකුණ් පනාස් දෙන විදාහස්කන්ධය නම් වන්නේය. මෙස් ස්කන්ධ  
වශයෙන් සිව්විදැරුම වන්නාය.

7. ආයනන වශයෙන් දෙව්දැරුම වන්නාපු කොස් ද යත්,  
අමිනාරම්මණික සින් රැකුණ්පනාය මනෝවිස්තුප්‍රදාණ ධාංශුව නම් වන්නේය.  
වෛවහයික සන් සාලිජ ධම්මායනනය නම් වන්නේය. මෙස් ආයනන  
වශයෙන් දෙව්දැරුම වන්නාය.

8. ධාංශු වශයෙන් දෙව්දැරුම වන්නාපු කොස් ද යත්,  
අමිනාරම්මණික සින් රැකුණ්පනාය මනෝවිස්තුප්‍රදාණ ධාංශුව නම් වන්නේය.  
වෛවහයික සන් සාලිජ ධම්ම ධාංශුව නම් වන්නේය. මෙස්  
ධාංශු වශයෙන් දෙව්දැරුම වන්නාය.

9. ආර්ය සනා වශයෙන් දෙව්දැරුම වන්නාපු කොස් ද යත්,  
අමිනාරම්මණික සින් රැකුණ්පනාය ද, ලෝහ වර්ජින, වෛවහයික සයාලිජ ද  
කුක්ට සනාය නම් වන්නේය. ලෝහය සම්ඩය සනාය නම් වන්නේය.  
මෙස් ආර්ය සනා වශයෙන් දෙව්දැරුම වන්නාය.

10. අනාගතාරම්මණ ධම්මා - යන ද්‍රේපිය පදයාගේ අභිජනයාර්ථ සහවිත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් අනාගත ධර්මයන් අනාගත ධර්මයන් අන්තර්භාෂ්‍ය වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ මෙහෙදුවායවර්ණ සිත ද, පාලිතවන් එකුත්තිය ද, පාදාරම්මණ එකොලුස ද, අභිජා දදිනා ද, අප්‍රමාණය වර්ණන නත් සම්පූද්‍යක් තෙවෙනයි සම්පන්‍ය ද ලැබෙන්නාය. රේ ධර්මයේ සේකන්ද වශයෙන් සහරකි, ආයතන වශයෙන් දෙකකි, ඩාකු වශයෙන් දෙකකි, ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් දෙකකි.

11. සේකන්ද වශයෙන් සිවුවැදුරුම වන්නායු කොස් ද යන්, සම්පන්ද තෙවෙනයි අනුරෝධ වේදනාව වේදනාසේකන්දිය නම වන්නේය. සංඛාව සංඛාසේකන්දිය නම් වන්නේය. ඉතිරි අවසාලිස තෙවෙනයි සංස්කාරසේකන්දිය නම් වන්නේය. අනාගතාරම්මණික සිත් හෙසාලිස දෙන විශ්‍යානයකන්දිය නම් වන්නේය. මෙසේ සේකන්ද වශයෙන් සිවුවැදුරුම වන්නාය.

12. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නායු කොස් ද යන්, අනාගතාරම්මණික සිත් හෙසාලිස දෙන මනාධෘතාය නම් වන්නේය, තෙවෙනයි සම්පන්‍ය දෙම්මායතනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

13. ඩාකු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නායු කොස් ද යන්, අනාගතාරම්මණික සිත් හෙසාලිසදෙන මෙන්විස්ස්ජාණ ඩාකුව නම් වන්නේය. තෙවෙනයි සම්පන්‍ය දෙම්ම ඩාකුව නම් වන්නේය. මෙසේ ඩාකු වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

14. ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නායු කොස් ද යන්, අනාගතාරම්මණික සිත් හෙසාලිස දෙන ද, තත් සම්පූද්‍යක් ලෙස වර්ණන, තෙවෙනයි එකුන්පන්‍ය ද, දුක්ඛ සත්‍යය නම් වන්නේය. ලේඛන ස්වීදය සත්‍යය නම් වන්නේය. මෙසේ ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

15. පට්ටුප්පන්නාරම්මණ ධම්මා - යන තාමිය පදයාගේ අභිජනයාර්ථ සහවිත් ස්වරුපාර්ථ සහවිත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් වර්ණමාන ධර්මයන්

අඩි පුරුෂ හා උයන් අවශ්‍යකම් ස්ථාපිතයායෙන් විෂයඥයා රීකාන්ත්තයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ දදපස් විසැක්කාණය ද, මෙන්ත්මාඟු ත්‍රිකය ද, ජන්ද - පිහි - විරිඹ වර්තින තන් සම්පූජ්‍යතා පෙවනයින දසය ද, වර්තමාන ධර්මයන් අභ්‍යන්තරයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ මෙන්ද්වාරාවර්තනය ද, කාමිත්වන් එකුන්තිස ද, තදාරම්මණ එකොලොස ද, අඩියා සින් දෙක ද, අප්‍රමාණ වර්තින පෙවනයින සම්පත්තය ද ලැබේන්නාය. ඒ ධර්මයෝග ස්කන්ධ වශයෙන් සතරයි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. මාඟු වශයෙන් අවති. ආර්ය සතා වශයෙන් දෙකකි.

16. ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාපු සෙසස් ද යන්, පෙවනයින සම්පත්තය අඇජරන් ලේදනාව ලේදනාස්කන්දිය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාස්කන්දිය නම් වන්නේය. ඉතිරි අටසාලිස පෙවනයින සංඛ්‍යාරස්කන්දිය නම් වන්නේය. වර්තමානාරම්මණීය සින් සපනස් දෙන විදාහස්කන්දිය නම් වන්නේය. මෙසේ ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

17. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු සෙසස් ද යන්, වර්තමාන ධර්මයන් අරමුණු කරන සින් සපනස් දෙන ම්‍යායතනය නම් වන්නේය. පෙවනයින සම්පත්තය දෙම්ම්විසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. සෙස්ට්‍රවිසැක්කාණ පුළුලය සෙස්ට්‍රවිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. සාහාරිසැක්කාණ පුළුලය සාහාරිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. ඒවිභාරිසැක්කාණ පුළුලය ඒවිභාරිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. සායරිසැක්කාණ පුළුලය ඒවිභාරිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. පස්ද්වැදුවාරාවර්තන හා සම්පූජ්‍යතා පුළුලය මෙන්මධාව නම් වන්නේය. ඉතිරි පෙනාලිස වින්තය මෙනා විසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. සම්පනස් පෙවනයින සම්ම දිභාව නම් වන්නේය. මෙසේ දිභා වශයෙන් නවවැදුරුම් වන්නාය.

18. මාඟු වශයෙන් අවවැදුරුම් වන්නාපු සෙසස් ද යන්, වර්තමාන ධර්මයන් අරමුණු කරන සින් සපනස් අඇජරන්, වක්සුවිසැක්කාණ පුළුලය වක්සුවිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. සෙස්ට්‍රවිසැක්කාණ පුළුලය සෙස්ට්‍රවිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. සාහාරිසැක්කාණ පුළුලය සාහාරිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. ඒවිභාරිසැක්කාණ පුළුලය ඒවිභාරිසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. පෙනාලිස වින්තය මෙනා විසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. ඉතිරි පෙනාලිස වින්තය මෙනා විසැක්කාණ දිභාව නම් වන්නේය. සම්පනස් පෙවනයින සම්ම දිභාව නම් වන්නේය. මෙසේ දිභා වශයෙන් නවවැදුරුම් වන්නාය.

19. ආරය සතාන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාපු කොසේ ද යන්, වර්තමාන ධර්මයන් අරමුණු කරන සිත් සහනය ද, ලෝහ වර්තින නත් සම්පූද්‍යක්ත එකුන් පනත ලෙවායිකය ද, දුක්ඛ සහනය නම් වින්නේය, ලෝහය සමුදාය සතානය නම් වින්නේය, මෙසේ ආරය සතාන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වින්නාය.

20. මේ ගබඩාවලිය භාවන් අධිකාරීම්පාත්‍රිකය වනාහි පරමාරු ධර්මයන් පද ඇත්ත කොට විදාල බැවින් ත්‍රික නම් වින්නේය, මුල පදයෙන් ලබන ලද නම් ඇති බැවින් ආදිල්‍යිඩනාම්ත්‍රික නමවත්තේය. ප්‍රයුත්ති ධර්මයන් උංගාන්තයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ අභිජාද්වය වර්තින රුපාවචර සිත් පාදමලාස ද, ආකාසානය්ද්වායනන - ආකිස්වය්ද්‍යායනන සිත් සයදෙන ද මහද්‍රාග වින්නයන් භා සම්පූද්‍යක්ත වන විරහි වර්තින පන්තිස් ලෙවායිකය ද,

21. ප්‍රයුත්ති ධර්මයන් අංශකාන්ත වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ භයිනෝන්පාද වර්තින කාමරුවන් අවවිජ්‍ය ද, මෙන්ද්වාරාවර්තනය ද, අභිජා දෙයින ද, විරහි වර්තින ලෙවායික එකුන්පනය ද, අප්‍රමාණ ධර්මයන් උංගාන්තයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ ලෝහක්තිර සිත් අට දෙන ද, සහිත ලෙවායිකය ද,

22. අප්‍රමාණ ධර්මයන් අංශකාන්ත වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ යුහා සම්පූද්‍යක්ත මහා ඇයල මහා ක්‍රියා සිත් අට දෙන ද, මෙන්ද්වාරාවර්තන සිතා ද, අභිජාදෙයින ද, විරහි අප්‍රමාණ වර්තින නත් සම්පූද්‍යක්ත ලෙවායික නොහිඳු, අවවිජ්‍ය රුපය ද නිරවාණය ද මේ ත්‍රිකයට ඇතුළත් නොවන බැවින් සපුරාද්‍ය ත්‍රික නම් වින්නේය.

අධිකාරීම්පා ත්‍රිපාදය.

ඇති පුරුෂ භාද්‍යන් අවධිම ස්ථානීයානුකූල විභේදී  
ශ්‍රීලංකා විද්‍රෝහනාව

1. අනිතාරමිලක රුකා මාතාකා විද්‍රෝහනා භාවිතාවේ දී පහළ වූ  
නාම් රුප ස්කන්ධ ආයතන ධාතු පරමාර්ථ ධරුමියේ, සෘණයක් සෘණයක්  
පාය ඇුති ව නැති ව ගිය බැවින් අනිතාරයේය.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිටා වින්ද බැවින්  
දුක්ඛබෑයේය.
3. නම තමන් කුමුදි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයේය.
4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ධ ආයතන ධාතු  
පරමාර්ථ ධරුම සමුහය, විශ්ව සංඛ්‍යා සංඛ්‍යාප විපරිණාමාර්ථයෙන්  
සම්බන්ධ වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සත්‍යය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සත්‍යය උපද්‍රවන්නා වූ පුරුෂවලට තාත්ත්වී ආපුහන  
නිදාන සංයෝග පැවැත්වාර්ථයෙන් සම්බන්ධ වන බැවින්  
රේකාන්තයෙන් සමුදාය සත්‍යය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකින් නොපැවැත්ම නම් වූ නිරවාණ ධාතුව, නිස්සරණ  
විවේක අසංඛ්‍යා අම්බාර්ථයෙන් සම්බන්ධ වන බැවින් රේකාන්තයෙන්  
නිරෝධ සත්‍යය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධ සත්‍යය අවබෝධවීම පිළිස භාවිතා වශයෙන් වැඩිය  
පුණ වූ ආරය අභ්‍යාචික මාර්ගය, නියාන ජේතු දේශන  
ආධිපත්‍යාර්ථයෙන් සම්බන්ධ වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග  
සත්‍යය නම් වන්නේය.
8. මාගේ භාවිතාමය ඇසලානිසං ධරුමය, මෙම වැනුරාරය සත්‍ය  
ධරුමය පුවස් අවබෝධවීම පිළිසම ජේතු ටේට්ටා, වාසනා ටේට්ටා,

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

### පද විවරණය

1. අභිජා දෙමින - පාරිජරණ අභිජාලාඩින්ගේ පස්වම්බිජා තුළාඩා  
දින හා මුදු පෘත්සුදු මහරහන් නේගොපුවයන් විභන්සේලාභ් ස්මියාඩිජා  
දින ද යන දෙන අභිජා දෙමිනය.
2. කාමරටන් රඳුන්තිය - අභිජා දින් 12, මහාඥුයල් දින් 8, මහා ස්මියා දින් 8  
සහ ගම්බන්ස්පාද ස්මියා දින්හි යන දින් 29ය කාමරටන් රඳුන්තිය නම්  
වෙති.
3. තදාරුම්මිය රේඛාලුය - සහ්යිරණ දින් 3 සහ මහාවිජාක දින් 8 යන ඕම්  
දින් 11 දෙන තදාරුම්මිය රේඛාලුයය.
4. විරහි තුන - සම්මාවාවා සම්මා කම්මුන්න සම්මා ආර්ථි යන තුන විරහි තුන  
නම් වෙති.
5. අප්පාණ් දෙනා - කරුණා මූදිනා දෙනාය.
6. ප්‍රජාජි අරමුණ - සහර පරමාර්ථයට අයන් නොවන සම්මුඩි ව්‍යවහාරය  
ප්‍රජාජි නම් වේ. එම සම්මුඩි ව්‍යවහාරයට අයන් දෙයන් අරමුණු කිරීම  
ප්‍රජාජි අරමුණ ගැනීම නම් වේ.
7. අප්පාණ අරමුණ - ලේඛක්න්නර සහර මිග පල හා නිවින් අරමුණ වනානි  
අප්පාණ ධර්ම අරමුණ නම් වෙති. රාගාදී කොළඹප්පෙන් ලෝ  
අධිකාදී කාලයකින් ප්‍රජාණය පැඳ නොහැන බැවිති.
8. රේකාජ්න, අජන්කාජ්න ආරමුණ - යම් සිහාධින් යම් අරමුණක් නියන්  
වියයෙන් ගනු ලැබේ ද, රේ අරමුණ රේකාජ්න අරමුණ නම් වේ. නා නා  
දිනවිලින් ගනු ලබන අරමුණ අජන්කාජ්න අරමුණු ගණයට අයන් වේ.

### අයේෂධිත ත්‍රිකය

නාමෝ තෙස් සහවිනො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධීය  
නාමෝ තෙස් සහවිනො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධීය  
නාමෝ තෙස් සහවිනො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධීය

1. අයේෂධිත්තා ධමමා, බහිදිඩා ධමමා, අයේෂධිත්තා බහිදිඩා ධමමා නි.
2. මාගේ ස්ථාපි වූ ඉදුරුණුණ් වහන්සේ, අතිනාරම්මණ ත්‍රිකය දේශනා නොව වදාරු ඉන් අනැඟුරුව අයේෂධිත්තා ත්‍රිකය දේශනා නොව වදාල සේක. එය ද පුරම පදය ද්විතිය පදය තායිය පදයාගේ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්නේය.
3. මුළුනාතුලරන් පුරම පදය පැවතු සොට වදාල සේක, කොසේ වදාල සේක් ද යන්, අයේෂධිත්තා ධමමා යනුවෙනි. ඉන් අනැඟුරුව ද්විතිය පදය වදාල සේක. නොසේ වදාල සේක් ද යන්, බහිදිඩා ධමමා යනුවෙනි. ඉන් අනැඟුරුව තායිය පදය වදාල සේක. කොසේ වදාල සේක් ද යන් අයේෂධිත්තා බහිදිඩා ධමමා යනුවෙනි.
4. අයේෂධිත්තා ධමමා - අධ්‍යාප්ත සන්නානයෙහි පවත්නා වූ ඔහුවන් පම තමාගේ සන්නානයෙහි පවත්නා වූ, නිශ්චත්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව දිර්මයෙය් ඇශ්චතාහ. බහිදිඩා ධමමා - ඉනැඹුයබදුධ වූ ද ගො වූ ද බාහා සන්නානයෙහි පවත්නා වූ නිශ්චත්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව දිර්මයෙය් ඇශ්චතාහ. අයේෂධිත්තා බහිදිඩා ධමමා - අධ්‍යාප්ත්මික වූ ද බාහිර වූ ද සන්නානයෙහි පවත්නා වූ, නිශ්චත්ව නිර්ඝ්‍රව පරමාර්ථ ස්වභාව දිර්මයෙය් ඇශ්චතාහ.
5. අයේෂධිත්තා ධමමා - යන පුරම පදයාගේ අහිඛේයාර්ථ ඔහුවන් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, අධ්‍යාප්ත්මික සන්නානයෙහි එවත්තනා වූ, එකුන් අනු විශ්චය ද, දෙපනය තෙවෙනයිකය ද, අවවිසි රුපය ද ලැබෙන්නාහ. ඒ

ධිරමයේ සේකන්දි වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දදාමලාසකි. ධාතු වශයෙන් අටමලාසකි. ආර්ය සත්‍ය වශයෙන් ඇහාකි.

6. සේකන්දි වශයෙන් පසවැදුරුම් වන්නායු, කොස් ද යන්, අවචි රුපය රුපසේකන්දිය නම් වන්නේය. දදානාස් ලෙවිනයික අනුරෙජ් මේද්නාට මේද්නාසේකන්දිය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාසේකන්දිය නම් වන්නේයිය. ඉතිරි සම්පාදන්ස් ලෙවිනයිකය සංඛ්‍යාරසේකන්දිය නම් වන්නේය. එකුන් අනු විශ්‍යය විඥ්‍යානසේකන්දිය නම් වන්නේය. මෙසේ සේකන්දි වශයෙන් පසවැදුරුම් වන්නාය.

7. ආයතන වශයෙන් දදාමලාස් වැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, අවචි රුපය අනුරෙජ් වක්ෂ්‍යප්‍රසාදය වක්ෂ්‍යායතනය නම් වන්නේය. සොෂ්ප්‍රසාදය සොෂ්නායතනය නම් වන්නේය. සාහ්ප්‍රසාදය සාහ්නායතනය නම් වන්නේය. එවිශ්‍යප්‍රසාදය එවිශ්‍යායතනය නම් වන්නේය. කායප්‍රසාදය කායතනය නම් වන්නේය.

8. විරෝධරුපය රුපායතනය නම් වන්නේය. ගබ්දරුපය සඳදායතනය නම් වන්නේය. ගත්ධිරුපය ගත්ධායතනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායතනය නම් වන්නේය. පස්වී - ගත්ලත් - වායෝ යන ඩූජාය සංඛ්‍යාත ඩ්පරුඡ රුපය පෙරිවිධිවායතනය නම් වන්නේය. එකුන් අනුවිශ්‍යය මිනායතනය නම් වන්නේය.

9. දදානාස් ලෙවිනයික ද, ආපෝධායු - ඉත්තිනිදිය - පුරිසිනිදිය - ණදයරුප - එවිතරුප - ආහාරුප - පරිවිශේදුරුප - කායවිණ්ඩුන්තිරුප - විවිජ්ඩුන්තිරුප - ලුපාතාරුප - මූද්‍යනාරුප - කම්මිජ්ඩුන්තාරුප - උපවිතරුප - සන්නාතිරුප - රරහාරුප - අනිවිතාරුප යන සුඩුමරුප සොෂ්මලාස ද ධීමිමායතනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන වශයෙන් දදාමලාස් වැදුරුම් වන්නේය.

10. ධාතු වශයෙන් අටමලාස් වැදුරුම් වන්නායු කොස් ද යන්, අවචි රුප අනුරෙජ් වක්ෂ්‍යප්‍රසාදය වක්ෂ්වාධායුව නම් වන්නේය. සොෂ්නාසාදය සොෂ්නාධායුව නම් වන්නේය. සාහා ප්‍රසාදය සාහාධායුව නම්

අම් පුරා කාලයෙන් අවශ්‍යකිම ස්ථානීය දායාත්මකත් විභැංචි  
වින්නේය. ජීවිතාප්‍රසාදය ජීවිතා ඩායුව නම් වින්නේය. කාය ප්‍රසාදය  
කායධායුව නම් වින්නේය.

11. වර්ණරුපය රුපධායුව නම් වින්නේය. ශබ්දරුපය පද්දධධායුව  
නම් වින්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිධායුව නම් වින්නේය. රසරුපය  
රසධායුව නම් වින්නේය. පඳවී - ගන්ධේ - ව්‍යාශේ යන තුනායුය සංඛ්‍යාන  
ස්ථාන රුපය ගෝවියිඩිඩ ඩායුව නම් වින්නේය.

12. වික්‍රුවිස්ස්සාණ පුගලය වික්‍රුවිස්ස්සාණ ඩායුව නම්  
වින්නේය. සෝත්ට්ටිස්සාණ පුගලය සෝත්ට්ටිස්සාණ ඩායුව නම්  
වින්නේය. සාහවිස්සාණ පුගලය සාහවිස්සාණ ඩායුව නම්  
වින්නේය. ජීවිතාවිස්සාණ පුගලය ජීවිතාවිස්සාණ ඩායුව නම්  
වින්නේය. කායවිස්සාණ පුගලය කායවිස්සාණ ඩායුව නම් වින්නේය.  
පස්වද්වාරාවිරිජන වින්නය හා සම්පරිවිජන පුගලය මින්න්ධායුව නම්  
වින්නේය. ඉවිරි සංඛ්‍යාන වින්නය මින්විස්සාණ ඩායුව නම්  
වින්නේය.

13. ගෙජනාස් ලෙවිනයික ද, ආභේධාය - ඉජ්වින්ඩිය - පුරිසිජඩිය -  
හදයරුප - ජීවිතරුප - ආහාරරුප - පරිවිශේද්දාන්තිරුප  
- විවිශේදාන්තිරුප - ලුප්පාරුප - මූද්‍යාරුප - කම්මිස්ස්සාදාය රුප -  
දුපවයරුප - සන්තතිරුප - ජරභාරුප - අඩ්විව්වාරුප යන පුමුමරුප  
සොලුක ද ඕම්මිමධායුව නම් වින්නේය. මෙසේ ඩායු විශයෙන්  
අවශ්‍යක වැදුරුම් වින්නේය.

14. ආරය සහා විශයෙන් කොට්ඨාරුම් වන්නායු කොසේ ද යන්,  
ලෙඟික සින් එක් අසුව ද, තන් සම්පුද්‍යක්න ලෙඟ විරින් එක්පනස්  
ලෙවිනයිකය ද, අවිවි රුපය ද දුක්කි සහාය නම් වින්නේය. ලෙඟය  
සම්දය සහාරය නම් වින්නේය.

15. සනර මාරු සම්පුද්‍යක්න වූ සම්මා දිවියි - සම්මා සංඡාර්ප -  
සම්මා වාවා - සම්මා කම්මින්න - සම්මා ආර්චි - සම්මා වායාම - සම්මා  
සනි - සම්මා සමාධී නම් වූ සෝත්ට් මාර්ගාංගයේ අවශ්‍යක එක් විර්ත් හා  
සන්දෙන සනර වර්ත් ද, සක්‍රාන්තාම් මාර්ගාංගයේ අවශ්‍යක එක් විර්ත් හා

සත්දෙන සහර වරක් ද, අනාගාමී මාරුගාලයේ අටංදෙන එක් වරක් හා සත්දෙන සහර වරක් ද, අරුණත් මාරුගාලයේ අටංදෙන එක් වරක් හා සත්දෙන සහර වරක් ද, යන ඩී ධිරුම සමූහය මාරුග සහභාග නම් වන්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්නේයේපාද එකුන්තිස් හා එල වින්නේයේපාද සත්තිස ද සහ වින්නාහ වින්නේයේපාද නම් වන්නාහ. මෙයේ ආරු සහය වශයෙන් මෙවැදුරුම් වන්නාහ.

16. බහිදිඛා දීමා - යන ද්විනිය පද්ධාලේ අමියෙයාරර හෙවත් ග්වරුපාරර වශයෙන් බාහු සන්නායෙන්ට අයක් වූ එකුන් අනු වින්නය ද දෙපනාස් ලෙවිනයිය ද, අටවිසි රුපය ද, තිරිවාණය ද ලැබෙන්නාහ. ඒ ධිරුමයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් දෙළාලුයකි. දානු වශයෙන් අටංලායකි. ආරු සහය වශයෙන් සහරකි.

17. ස්කන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අටවිසි රුපය රුපයේකන්ධ හම් වන්නේය. දෙපනාස් ලෙවිනයිය අනුරෙන් ලෙද්දාව ලෙද්දාස්කන්ධ හම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධ හම් වන්නේය. ඉතිරි සම්පනාස් ලෙවිනයිය සංස්කාරස්කන්ධ හම් වන්නේය. එකුන් අනු වින්නය විශානස්කන්ධ හම් වන්නේය. තිරිවාණය ස්කන්ධ පාහැදෙන් වින්රුම්කායි. මෙයේ ස්කන්ධ වශයෙන් පස වැදුරුම් වන්නාහ.

18. ආයතන වශයෙන් දෙළාලුස් වැදුරුම් වන්නාපු කොස් ද යන්, අටවිසි රුපය අනුරෙන් විස්සුප්‍රසාදය විස්බායනනය හම් වන්නේය. සය්සුප්‍රසාදය සයායනනය හම් වන්නේය. රුවිහාප්‍රසාදය රුවිහායනනය හම් වන්නේය. කායප්‍රසාදය කායනනය හම් වන්නේය.

19. විරණරුපය රුපායනනය හම් වන්නේය. ගබ්දරුපය සද්දායනනය හම් වන්නේය. ගන්ධරුපය ගන්ධායනනය හම් වන්නේය. රසරුපය රසායනනය හම් වන්නේය. පස්වි - තේලර් - වායෝ යන ඇතුනුය සංඛාත ස්පර්ශ රුපය රේඛායියායනනය හම් වන්නේය. එකුන් අනු වින්නය මනායනනය හම් වන්නේය.

අම් පුරුෂ සාදයන් අවශ්‍යක ජ්‍යෙෂ්ඨයාණයේ විභාගය

20. දෙපනාස් ලෙවිතයික දී, ආපේර්ඩාඩු - ඉත්ටේන්දුය - පුරිසින්දුය - හදයරුප - තේචිතරුප - ආහාරරුප - පරිවිලේදරුප - කායවිස්ස්සූත්තිරුප - ව්‍යිවිස්සූත්තිරුප - ලුප්තාරුප - මුද්‍යතාරුප - කම්මිස්සූත්තා රුප - උපවිතරුප - සන්නතිරුප - ජරතාරුප - අනිවිවතාරුප යන පුවුමරුප සොලුස ද නිර්වාණය දී දීමිමායනනය නම් වින්නෙය. මෙසේ ආයතන විශයෙන් අවශ්‍ය පැවතුව වැදුරුම් වින්නෙය.

21. ධාඩු විශයෙන් අවශ්‍ය වැදුරුම් වින්නාඩු සොලුස ද යන්, අව්‍යුත්ති රුප අභ්‍යුත්ති විශ්වුප්‍රසාදය ව්‍යුත්තියාඩාඩුව නම් වින්නෙය. සොලුස ප්‍රසාදය සොලුයාඩාඩුව නම් වින්නෙය. සාහ ප්‍රසාදය සාහයාඩාඩුව නම් වින්නෙය. තේචිතාප්‍රසාදය තේචිතා ධාඩුව නම් වින්නෙය. කාය ප්‍රසාදය කායයාඩාඩුව නම් වින්නෙය.

22. විරුණරුපය රුපධාඩුව නම් වින්නෙය. ස්විදරුපය ස්විදධාඩුව නම් වින්නෙය. ගත්ත්බිරුපය ගත්ත්ධාඩුව නම් වින්නෙය. රසරුපය රසධාඩුව නම් වින්නෙය. පත්‍රි - ගත්ත්පෑ - වායෝ යන යුතුතුය සංඛ්‍යාත උපරිශ රුපය ගෝවිත්තිය ධාඩුව නම් වින්නෙය.

23. ව්‍යුත්තිස්සූත්තාණ පුගලය ව්‍යුත්තිස්සූත්තාණ ධාඩුව නම් වින්නෙය. සොලුවිස්සූත්තාණ පුගලය සොලුවිස්සූත්තාණ ධාඩුව නම් වින්නෙය. සාහවිස්සූත්තාණ පුගලය සාහවිස්සූත්තාණ ධාඩුව නම් වින්නෙය. තේචිතාවිස්සූත්තාණ පුගලය තේචිතාවිස්සූත්තාණ ධාඩුව නම් වින්නෙය. කායවිස්සූත්තාණ පුගලය කායවිස්සූත්තාණ ධාඩුව නම් වින්නෙය. පැස්ස්වද්වාරාවරුපන වින්නය හා සම්පරිවර්තන පුගලය මෙන්ත්තාඩුව නම් වින්නෙය. ඉතිරි සහැත්තා වින්නය මෙන්තාවිස්සූත්තාණ ධාඩුව නම් වින්නෙය.

24. දෙපනාස් ලෙවිතයික දී, ආපේර්ඩාඩු - ඉත්ටේන්දුය - පුරිසින්දුය - හදයරුප - තේචිතරුප - ආහාරරුප - පරිවිලේදරුප - කායවිස්සූත්තිරුප - ව්‍යිවිස්සූත්තිරුප - ලුප්තාරුප - මුද්‍යතාරුප - කම්මිස්සූත්තා රුප - උපවිතරුප - සන්නතිරුප - ජරතාරුප - අනිවිවතාරුප යන පුවුමරුප සොලුස ද නිර්වාණය ද දීමිමායනය ද නම් වින්නෙය. මෙසේ ධාඩු විශයෙන් අවශ්‍ය වැදුරුම් වින්නෙය.

25. ආර්ය සහය වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳේ ද යන්, ලොකි සින් එන් අසුව ද, තන් සම්පූජ්‍යෙන් ලෝජ වර්ගින එක්පනාස් ලෙවිනයිකය ද, අටවිසි රුපය ද දුක්ඛ සහයය නම් වන්නේය. ලෝජ සම්දය සහයය නම් වන්නේය. නිර්වාණය නිලධාරී සහය නම් වන්නේය.

26. සහර මාර්ග සම්පූජ්‍යෙන් වූ සම්මා දිවියි - සම්මා සංක්ෂේප - සම්මා වාචා - සම්මා ක්‍රිමින්න - සම්මා ආර්ථි - සම්මා ව්‍යාම - සම්මා යනි - සම්මා සමාධි නම් වූ සෙව්වාන් මාර්ගාග අටෙදාන එක් වර්ශී හා සන්දෙන සහර වර්ශී ද, සකසාගාමී මාර්ගාග අටෙදාන එක් වර්ශී හා සන්දෙන සහර වර්ශී ද, අනාගාමී මාර්ගාග අටෙදාන එක් වර්ශී හා සන්දෙන සහර වර්ශී ද, අර්හන් මාර්ගාග අටෙදාන එක් වර්ශී හා සන්දෙන සහර වර්ශී ද, යන ටේ ධරුම සම්භාධ මාර්ග සහයය නම් වන්නේය. මෙළස් ආර්ය සහය වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාය.

27. අයේෂචිත බහිදා ධම්මා - යන තාක්ෂණ පද්ධාන් අමියියෙනාරා හෙවත් ද්විරුපදර වශයෙන්, අධ්‍යාත්මික වූ ද බාහිර වූ ද සන්නානයන්හි භාගයන්නා වූ එඹුන්දැඩු විත්තය ද දෙපනාස් ලෙවිනයිකය ද අටවිසි රුපය ද ලැබුන්නාය. ඒ ධරුමයේ ඕකන්ද වශයෙන් පසකි. ආයතන වශයෙන් අදාළලාසකි. ධාජු වශයෙන් අටෙලාසකි. ආර්ය සහය වශයෙන් ඇතාකි.

28. ඕකන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳේ ද යන්, අටවිසිරුපය රුපස්කන්දිය නම් වන්නේය. දෙපනාස් ලෙවිනයිකය අභුරෝන් ලේදනාව ලේදනාස්කන්දිය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්දිය නම් වන්නේය. ඉකිරී සම්පනාස් ලෙවිනයිකය සංඛාරස්කන්දිය නම් වන්නේය. එඹුන්දැඩු විත්තය විඛානස්කන්දිය නම් වන්නේය. මෙළස් ඕකන්ද වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

29. ආයතන වශයෙන් දදාලාස් වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳේ ද යන්, අටවිසි රුපය අභුරෝන් ව්‍යුප්පූජාදය ව්‍යුඩායනය නම් වන්නේය. සෙව්තාප්‍රසාදය සෙව්තායනය නම් වන්නේය. සාන්පූජාදය සාන්පූයනය නම් වන්නේය. ත්‍යිභාප්‍රසාදය ත්‍යිභායනය නම් වන්නේය. සායුපූජාදය සායුයනය නම් වන්නේය.

අම් පුද්‍ර කාලයන් අවධියේ ස්ථානීය දායාක්ෂණීය ව්‍යෙක්ස

30. වර්ණරුපය රුපායනහනය නම් වින්නේය. ගබිදරුපය සඳදායනහනය නම් වින්නේය. ගන්ධියනහනය නම් වින්නේය. රසරුපය රසායනහනය නම් වින්නේය. පයිටි - තේරෝ - වායෝ යන පූත්‍රාය සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය උරාවියිඩියනහනය නම් වින්නේය. එකුන් අනුවරිත්තය ම්‍යායනහනය නම් වින්නේය.

31. දෙපනාස් ගෙවනයින දී, ආමප්‍රධානු - ඉත්තින්දිය - පුරිසින්දිය - හදයරුප - ජේවිතරුප - ආභාරරුප - පරිවිශේෂ්‍යත්තිරුප - විවිශේෂ්‍යත්තිරුප - ලපුතාරුප - මුදුතාරුප - කම්මංඡ්‍යතාරුප - උපවියරුප - සන්නතිරුප - ජරතාරුප - අනිවිවතාරුප යන පූඩුමරුප සොලුස් ද ධම්මායනහනය නම් වින්නේය. මෙමස් ආයනන විශයෙන් අදාභුතාස් වැදුරුම් වින්නේය.

32. ධාතු විශයෙන් අවශ්‍ය වැදුරුම් වින්නාතු සොලස් ද යන්, අවවිසි රුපය අනුමතන් වික්‍රුපසාදය වක්‍රුධානුව නම් වින්නේය. සොල ප්‍රසාදය සොලධානුව නම් වින්නේය. සාන ප්‍රසාදය සානධානුව නම් වින්නේය. ජේවිහාප්‍රසාදය ජේවිහා ධාතුව නම් වින්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායධානුව නම් වින්නේය.

33. වර්ණරුපය රුපධානුව නම් වින්නේය. ගබිදරුපය සඳදාධානුව නම් වින්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිධානුව නම් වින්නේය. රසරුපය රසධානුව නම් වින්නේය. පයිටි - තේරෝ - වායෝ යන පූත්‍රාය සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය උරාවියිඩිය ධාතුව නම් වින්නේය.

34. වක්‍රුවිශේෂ්‍යාණ පුගලය වක්‍රුවිශේෂ්‍යාණ ධාතුව නම් වින්නේය. සොලවිශේෂ්‍යාණ පුගලය සොලවිශේෂ්‍යාණ ධාතුව නම් වින්නේය. සානවිශේෂ්‍යාණ පුගලය සානවිශේෂ්‍යාණ ධාතුව නම් වින්නේය. ජේවිහාවිශේෂ්‍යාණ පුගලය ජේවිහාවිශේෂ්‍යාණ ධාතුව නම් වින්නේය. කායවිශේෂ්‍යාණ පුගලය කායවිශේෂ්‍යාණ ධාතුව නම් වින්නේය. පස්ච්චාවාරාවර්ණ වින්නය හා සම්පරිවිණ පුගලය මෙන්ඩිධානුව නම් වින්නේය. ඉහිරි සහුත්තා වින්නය මෙන්ඩිධානුව ධාතුව නම් වින්නේය.

35. දෙදහස් ටෙටෙනයින ද, ආපේර්ඩාභු - ඉත්තේනියිය - පුරිසිනදිය - හදයරුප - ජේවිතරුප - ආභාරරුප - පරිවිලේඳුන්ත්තිරුප - සායටිජ්ඩුන්ත්තිරුප - විවිච්ඡුන්ත්තිරුප - ලුණාරුප - මුදුනාරුප - කම්මඟ්ඡුනාරුප - උපවිධරුප - සන්නකිරුප - රෝනාරුප - අනිවිච්නාරුප යන සූඩුමිරුප සොයාලුය ද ධෙම්මේ දාභු වශයෙන් අවලුයේ වැදුරුම් වින්නේය.

36. ආරය සහන වශයෙන් සහර වැදුරුම් වන්නාඩු කොස් ද යන්, ලෙංකික සින් එක් අසුව ද, නත් සම්ප්‍රාප්‍රක්ෂේ ලේං විර්තින ටෙටෙනයින එක්පනාන ද, අවිසි රුපය ද දුක්ඛ සහනය නම් වින්නේය. ලේංහය සම්දය සහනය නම් වින්නේය.

37. සහර මාරුග සම්ප්‍රාප්‍රක්ෂේ වූ සමමා දිවියේ - සම්මා සංකීර්ප - සම්මා වාචා - සම්මා කම්මින්තා - සම්මා ආර්ථි - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධී නම් වූ සොව්පාන් මාර්ගාංග අවදෙන එක් වරක් හා සහදෙන සහර වරක් ද, සංඛාලාම් මාර්ගාංග අවදෙන එක් වරක් හා සහදෙන සහර වරක් ද, අනාගාම් මාර්ගාංග අවදෙන එක් වරක් හා සහදෙන සහර වරක් ද, අරජන් මාර්ගාංග අවදෙන එක් වරක් හා සහදෙන සහර වරක් ද, යන මේ දිර්ම සම්භාය මාරුග සහනය නම් වින්නේය. ඉතිරි මාරුග වින්නෙන්පාද එකුන්තිය හා එලුවින්නෙන්පාද සහිත සහන විනිරුම්ක් නම් වන්නාය. මෙස් ආරය සහන වශයෙන් තුන්වැදුරුම් වින්නාය.

38. මේ සංඛාවලුය හෙවත් අර්ථභාෂා ක්‍රියා වනාකි පරමාර්ථ ධර්මයන් පද ඇනක් කොට වදාල බැවින් ක්‍රික නම් වින්නේය. මුළ පදයෙන් ලබන ලද නම් ඇති බැවින් ආදිල්‍යිඩ නාමක්‍රික නම්වන්නේය. සියලු පරමාර්ථ ධර්මයන් ඇඟුලන් කොට වදාල බැවින් නිශ්ප්‍රවේද ක්‍රික නම් වින්නේය.

අර්ථභාෂා ක්‍රියායි.

### ඩිලක්ෂණ විදුරුගනාව

1. අත්ස්ථිතික ක්‍රික මාතාකා විදුරුගනා භාවනාවේ දී පහළ වූ නාම රුප ස්කන්ද ආයතන බාජු පරමාර්ථ ධරුමලයේ, සාමාජික සාමාජික පාසා ඇති ව නැති ව හිය බැවින් අනිත්‍යයේය.
2. ඇතිවිම නැතිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් විධා වින්ද බැවින් දුක්ඛබෙයේය.
3. තම තමන් කුමුදි ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයේය.
4. අනිත්‍ය වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ද ආයතන බාජු පරමාර්ථ ධරුම සමූහය, පිළිනා සංඛ්‍යා සංඛ්‍යාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සම්භ්‍යාගත වන බැවින් රේකාජ්‍යතයෙන් දුක්ඛ සහාය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සහාය උපද්‍රවන්නා වූ පුරුවනට තෘප්තාව ආපුහන නිදාන සංයෝග පැලිබේදාර්ථයෙන් සම්භ්‍යාගත වන බැවින් රේකාජ්‍යතයෙන් සමූදාය සහාය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකෙහි නොපැවැත්ම නම් වූ නිර්වාණ බාජුව, නිස්සරණ විවේක අසංඛ්‍ය අම්තාර්ථයෙන් සම්භ්‍යාගත වන බැවින් රේකාජ්‍යතයෙන් නිරෝධ සහාය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධ සහාය අවබෝධවිම පිළිස භාවනා වශයෙන් වැඩිය යුතු වූ ආර්ය අෂ්ට්‍රාංගික මාර්ගය, නියෝහ හේතු දස්සන ආධිපත්‍යාර්ථයෙන් සම්භ්‍යාගත වන බැවින් රේකාජ්‍යතයෙන් මාර්ග සහාය නම් වන්නේය.
8. මාගේ භාවනාමය ඇසලානිස්ස ධරුමය, මෙම වැඩුරාර්ය සහාය ධරුමය යුවෙන් අවබෝධවිම පිළිසම හේතු වේවා, වාසනා ටෙව්.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

## පද විවරණය

1. අද්‍යාධිකා - උච්චිය සහ්තානයට වූ ඔබමෙයි.
2. බහිදා - උච්ච සහ්තානයන් පිටත වූ සියලු ඔබමෙයි බහිදා ඔබම නම ටේටි. නිරවාණය ද පමිගි.
3. අද්‍යාධිකා පදයාලේ ප්‍රශනද - ගෝවර්ස්ස්ඩ් තු - නියකජ්ඩිකා - අද්‍යාධිකාන්ත්‍යජ්ඩිකා - විසයජ්ඩිකාන්ත්‍ය නැමින් අද්‍යාධිකා සහරක් අඟ.
4. ගෝවර්ස්ස්ඩ් තු - සාචනා වශයෙන් විභිනා ලද පුරුදු කරන ලදාඩු සමාජීමය සාචනා අරමුණු ගෝවර්ස්ස්ඩ් තු නම් ටේ.
5. නියකජ්ඩිකා - උච්චිය සහ්තානයට අයන් ඔබම සියලුල නියකජ්ඩිකා නම් ටේ.
6. අද්‍යාධිකාන්ත්‍යජ්ඩිකා - යනු විශ්වා සේනා සානා එවිතා සාය මිනා නම් වූ සඳානානයට නැමිනි.
7. විසයජ්ඩිකා - යනු අර්ථන් රැල වින්තයටම නැමිනි.
8. ටේ ත්‍රිකෘතයන් අද්‍යාධිකා යනු උච්චිය සහ්තානයටම අයිනි පොදුගලුක තීන්න තෙවනයින රුප ඔබම සියලුවට නැමිනි.
9. බහිදා යනු - උච්චිය්තානයන් පිටත වූ ඉන්දිය බද්ධ වූ හෝ අනින්දිය බද්ධ වූ හෝ වින්ත තෙවනයින රුප නිරවාණ ඔබම සියලුවට නැමිනි.
10. අද්‍යාධිකා බහිදා - යනු නිරවාණය කුර සෙසු ඉන්දිය බද්ධ වූ ද අනින්දිය බද්ධ වූ ද වින්ත තෙවනයින රුප ඔබම සියලුවට නැමිනි.

**අර්ථධිත්තාරමිල්ල රුගිය**

නමුවා තස්ස හාග්‍රිතොටා අරහතොටා සමුවා සමුඛුදිසාය  
නමුවා තස්ස හාග්‍රිතොටා අරහතොටා සමුවා සමුඛුදිසාය  
නමුවා තස්ස හාග්‍රිතොටා අරහතොටා සමුවා සමුඛුදිසාය

1. අර්ථධිත්තාරමිල්ල ධමුවා, බහිදිඛාරමිල්ල ධමුවා, අර්ථධිත්ත බහිදිඛාරමිල්ල ධමුවා නි.

2. මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් විභන්තේ, අර්ථධිත්ත ත්‍රිතය දේශනා කොට විදාරා ඉන් අනෙකුරුව අර්ථධිත්තාරමිල්ල ත්‍රිකාය දේශනා කොට විදාල සේක, එය ද පුර්ම පදය ද්‍රිහිය පදය තාහිය පදයාගේ වශයෙන් තෙවැදුරුම් වන්න්තේය. ඔවුන්ගෙරන් පුර්ම පදය පලම් කොට විදාල සේක, කොස් විදාල සේක් ද යන්, අර්ථධිත්තාරමිල්ල ධමුවා යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුරුව ද්‍රිහිය පදය විදාල සේක, කොස් විදාල සේක් ද යන්, බහිදිඛාරමිල්ල ධමුවා යනුවෙනි. ඉන් අනෙකුරුව තාහිය පදය විදාල සේක, කොස් විදාල සේක් ද යන් අර්ථධිත්ත බහිදිඛාරමිල්ල ධමුවා යනුවෙනි.

4. අර්ථධිත්තාරමිල්ල ධමුවා - අධ්‍යාපිතික ධර්මයන් අරමුණු කොට පවත්නා වූ නිශ්චයන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ. බහිදිඛාරමිල්ල ධමුවා - බාහිර ධර්මයන් අරමුණු කොට ඇත්තා වූ නිශ්චයන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ. අර්ථධිත්ත බහිදිඛාරමිල්ල ධමුවා - අධ්‍යාපිතික වූ ද බාහිර වූ ද ධර්මයන් අරමුණු කොට පවත්නා වූ, නිශ්චයන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාහ.

5. අර්ථධිත්තාරමිල්ල ධමුවා - යන පුර්ම පදයාගේ අඩුවෙයාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්, අධ්‍යාපිතික ධර්මයන් රේකාන්ත වශයෙන් අරමුණු කොට ඇත්තා වූ වියද්‍යාණ්ඩුවායනා -

නොවුපසක්දානානාසංස්ක්‍රායනතන සින් සහමදන ද තත් සම්පූර්ණක් රේඛන අප්‍රමාණ විරෝධ රැකුණ්පනය වෙවායිකය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධරුමයේ ජ්‍යෙන්ඩර් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධිංචු වශයෙන් අටති. ආර්ය සහ වශයෙන් දෙකකි.

5. ජ්‍යෙන්ඩර් වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාපු, කොළඳ ද යන්, රැකුණ්පනය වෙවායිකය අනුරෙන් වේදනාව ලබානාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාව යාන්ත්‍රිකය නම් වන්නේය. ඉතිරි සන් සාලිස් වෙවායිකය සංජ්‍යාර්යෙන්ඩර් නම් වන්නේය. අර්ථභාෂ්‍යවාචීක සින් දෙසුටුවදන විදාහංස්කන්ධිය නම් වන්නේය. මෙමද ජ්‍යෙන්ඩර් වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

6. ආයතන වශයෙන් දෙසුටුවදන වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, අර්ථභාෂ්‍යවාචීක සින් දෙසුටුවදන මිනායතානය නම් වන්නේය. නත් සම්පූර්ණක් රැකුණ්පනය වෙවායිකය දම්මායතානය නම් වන්නේය. මෙමද ආයතන වශයෙන් දෙසුටුවදන වැදුරුම් වන්නාය.

7. ධිංචු වශයෙන් අට වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, අර්ථභාෂ්‍යවාචීක සින් දෙසුටුවදන අනුරෙන් ව්‍යුව්‍යිජ්දාන පුගලය ව්‍යුව්‍යිජ්දාන ධිංචුව නම් වන්නේය. සෞන්තව්‍යිජ්දාන පුගලය සෞන්තව්‍යිජ්දාන ධිංචුව නම් වන්නේය. සාහාය්‍යිජ්දාන පුගලය සාහාය්‍යිජ්දාන ධිංචුව නම් වන්නේය. එවිභාග්‍යිජ්දාන පුගලය එවිභාග්‍යිජ්දාන ධිංචුව නම් වන්නේය. කායය්‍යිජ්දාන පුගලය කායය්‍යිජ්දාන ධිංචුව නම් වන්නේය.

8. පස්ක්ව්‍යිවාරාවිරෝධ විත්තය හා සම්පරිවිෂන පුගලය මෙන්ඩිංචුව නම් වන්නේය. ඉතිරි රැකුණ්පනය සිනා මෙන්ඩිංචුව ධිංචුව නම් වන්නේය. රැකුණ්පනය වෙවායිකය දම්මායතානය නම් වන්නේය. මෙමද ධිංචුව වශයෙන් අටවැදුරුම් වන්නාය.

9. ආර්ය සහ වශයෙන් දෙසුටුවදන වැදුරුම් වන්නාපු කොළඳ ද යන්, අර්ථභාෂ්‍යවාචීක සින් දෙසුටුවදන ද, තත් සම්පූර්ණක් ලෝහ විරෝධ අටසාලිස් වෙවායිකය ද දුක්ඛ සහ සහාය නම් වන්නේය. ලෝහය සම්දය

අම් පුද්‍ර භාෂාජී අවියයිම් එවාචිපාදායාණ් වෙතෙන් සහතය නම් වන්නේය. මෙයේ ආරය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

10. බහිදිඛාරම්මකා ධම්මා - යන ද්‍රිහිය පදයාගේ අභිජන්‍යරා මෙවත් ඩටිරුපාර් වශයෙන් බාහිර ධර්මයන් එකාන්ත වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ ආකාසානුස්ථායන සින් තුන ද, අමිතාවර්ලින රුපාවචර සින් පසලුව ද, ලෝකාන්තර සින් අට ද, තත් සම්ප්‍රාප්ති තෙවෙනයින අවතිස ද, බාහිර ධර්මයන් අන්තාන්ත වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ කාම සින් සිවුපනය ද අමිතා දෙයින ද, මාන්සරය වර්ලින තත් සම්ප්‍රාප්ති එන් පනස තෙවෙනයින ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ජ්‍යෙන්ද වශයෙන් සහරකි, ආයතන වශයෙන් දෙකකි, දාඟ වශයෙන් අවකි, ආරය සහා වශයෙන් තුනකි.

11. ජ්‍යෙන්ද වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාපු කොසේ ද යන්, එන් පනස තෙවෙනයින අඩුරන් ටටිදානාව ටටිදානාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. සංඛාව සංඛාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. ඉතිරි එඹුන්පනස තෙවෙනයින සංඛාරස්කන්ධිය නම් වන්නේය. බාහිර ධර්මයන් අරමුණු කරන්නා වූ සින් සමඟුව විභානාස්කන්ධිය නම් වන්නේය. මෙයේ ජ්‍යෙන්ද වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

12. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාපු කොසේ ද යන්, බහිදිඛාරම්මකා සින් සම අසුජදන මනායනය නම් වන්නේය. එක්පනස තෙවෙනයින ධම්මායන නම් වන්නේය. මෙයේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

13. දාඟ වශයෙන් අවවැදුරුම් වන්නාපු කොසේ ද යන්, බහිදිඛාරම්මකා සින් සම අසුජව අඩුරන් වත්වුවිස්ස්ඛාණ පුළුලය වත්වුවිස්ස්ඛාණ දාඟවි නම් වන්නේය. පෙර්තටිස්ස්ඛාණ පුළුලය සෙවාවිස්ස්ඛාණ දාඟවි නම් වන්නේය. සාහාවිස්ස්ඛාණ පුළුලය සාහාවිස්ස්ඛාණ දාඟවි නම් වන්නේය. තීරිභාවිස්ස්ඛාණ පුළුලය තීරිභාවිස්ස්ඛාණ දාඟවි නම් වන්නේය. සායාවිස්ස්ඛාණ පුළුලය සායාවිස්ස්ඛාණ දාඟවි නම් වන්නේය. පක්ෂවිද්‍යාරාවර්ජන වින්යය හා සම්පරිවිජන පුළුලය මෙන්ඩාඟවි නම් වන්නේය. ඉතිරි සින්

අභිජරම පාටිය - 22 එකිනෙකුව අස්ථියාචාර වූය

සත්සුවලදා මහෝමිස්ක්‍රැක්සුණ ධාතුව නම් වන්නේය. ගෙවනයික එක් පහස ධම්මධාතුව නම් වන්නේය ධම්සේ ධාතු වශයෙන් අවබුදුරුම් වන්නාය.

14. ආරය සහ වශයෙන් ගෙවැදුරුම් වන්නාපු කොඩේ ද යන්, බහිදුධාරම්මික ලෙෂයික සින් අදහැන්නාව ද, තත් සම්ප්‍රදායක ලෙෂ වර්තික සම්පත් ගෙවනයිකය ද, දුක්ඛ සහ සහය නම් වන්නේය. ලෙෂය සම්දය සන්නය නම් වන්නේය.

15. සහර මාරුග සම්ප්‍රදාය වූ සම්මා දිවියී - සම්මා සංකරප - සම්මා වාවා - සම්මා කම්මන්න - සම්මා ආලේව - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධී නම් වූ සේවාන් මාරුගාංග අවබුදා එක් වර්ත් හා සත්දනා සහර වර්ත් ද, සහ දායාතාම් මාරුගාංග අවබුදා එක් වර්ත් හා සත්දනා සහර වර්ත් ද, අනාගාමී මාරුගාංග අවබුදා එක් වර්ත් හා සත්දනා සහර වර්ත් ද, අප්පන් මාරුගාංග අවබුදා එක් වර්ත් හා සත්දනා සහර වර්ත් ද, යන මේ ධිරීම සම්භා මාරුග සහය නම් වන්නේය. ඉහිරි මාරුග රින්නෙන්පාද රිතුන්කිස් හා එල වන්නෙන්පාද සත්තිය ද සහ විනිරුම්ක් නම් වන්නාය. මේයේ ආරය සහ වශයෙන් ගෙවැදුරුම් වන්නාය.

16. අස්ථියාචාරම්මිකා ධම්මා - යන ආයේය පදනායේ අස්ථියාචාරය ගෙවන් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන් අධ්‍යාපනීක වූ වාහා වූ ද ධිරීමයන් අන්තර්හා වශයෙන් අරමුණු කරන්නා වූ ද සිවු පහස් කාමාවවර වන්නය ද අහිඳා දෙකින ද ඉස්සා - මටිරිය - අප්පම්ක්‍රැක්සු වර්තික අවසාලිස් ගෙවනයිකය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධිරීමයේ උත්තරය වශයෙන් සහරකි. ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධාතු වශයෙන් අවකි. ආරය සහ වශයෙන් දෙකකි.

17. ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාපු කොඩේ ද යන්, අවසාලිස් ගෙවනයිකයන් අනුලරන් රේදනාව චේදනාස්කන්ධය නම් වන්නේය. සාඟාව සාඟාස්කන්ධය නම් වන්නේය. ඉහිරි සකාලිස් ගෙවනයිකය සංස්කාරස්කන්ධය නම් වන්නේය. අස්ථියාචාරම්මිකා බහිදුධාරම්මික සින් සහනයේ දෙනා වියානස්කන්ධය නම් වන්නේය. මේයේ ස්කන්ධ වශයෙන් සිවුවැදුරුම් වන්නාය.

අම් පුරා භාලයන් අවශ්‍යකිම යථිඛිඛායන් විභාගය

18. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නායු කොළඳ ද යන්, අශේෂඩිත බහිද්ධාරම්මෙක සපනය විත්තය මනායනය නම් වන්නේය. අටසාලිස් ලෙවෙනයිකය ධීම්මායනය නම් වන්නේය. මෙහේ ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

ධානු වශයෙන් අටවැදුරුම වන්නායු කොළඳ ද යන්, අශේෂඩිත බහිද්ධාරම්මෙක සපනය විත්තය අතුරන් විස්ත්‍රිවිස්ත්‍රූපාණ පුළුලය විස්ත්‍රිවිස්ත්‍රූපාණ දානුව නම් වන්නේය. සෞත්‍රවිස්ත්‍රූපාණ පුළුලය සෞත්‍රවිස්ත්‍රූපාණ දානුව නම් වන්නේය. සාහාවිස්ත්‍රූපාණ පුළුලය සාහාවිස්ත්‍රූපාණ දානුව නම් වන්නේය. එවිඟාවිස්ත්‍රූපාණ පුළුලය එවිඟාවිස්ත්‍රූපාණ දානුව නම් වන්නේය. කායවිස්ත්‍රූපාණ පුළුලය කායවිස්ත්‍රූපාණ දානුව නම් වන්නේය. පස්වද්වාරාවර්ණ වන්නය යා සම්පරිවිරුත්ත පුළුලය මනෙක්දානුව නම් වන්නේය. ඉතිරි තොසාලිස් විත්තය මනෙක්විස්ත්‍රූපාණ දානුව නම් වන්නේය. අටසාලිස් ලෙවෙනයිකය ධීම්මාදානුව නම් වන්නේය. මෙහේ දානු වශයෙන් අටවැදුරුම වන්නාය.

19. ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නායු කොළඳ ද යන්, අශේෂඩිත බහිද්ධාරම්මෙක සින් සපනය දෙන ද තත් සම්පූද්‍රක්ත ලෙස වර්ණ සාහ්සාලිස් ලෙවෙනයිකය ද, දුක්ඛ සහාය නම් වන්නේය. ලෙසය සම්පූද්‍ර සහාය නම් වන්නේය. මෙහේ ආර්ය සහා වශයෙන් දෙවැදුරුම වන්නාය.

20. මේ ගධිඛවලිය ගෙවන් අශේෂඩිත්තාරම්මෙක ත්‍රිකය විභාගී පරමාර්ථ ධර්මයන් පද ඇනක් කොට වදාල බැවින් ත්‍රික නම් වන්නේය. මූල්‍ය පදයෙන් ලබන ලද නම් ඇති බැවින් ආදිල්‍යිත නාම්ත්‍රිය නම් වන්නේය.

21. ආකිස්ච්චිවිස්ත්‍රූපායනය සින් ඇන ද, තත් සම්පූද්‍රක්ත ලෙවෙනයික සම්බිජිත ද, ඔවුන්ගේ අරමුණු නාස්ථිභාවප්‍රාදුප්‍රතිය අනෙකාත්ත වශයෙන් අරමුණු තරුන්නා වූ අභ්‍යන්ත සින් දොළුය ද මහාභුජල මහා ස්ම්‍රියා සින් සෞඛ්‍යය ද, මනෙක්ද්වාරාවර්ණ ද අනියා දෙකින ද, විරති අර්ථම්ප්‍රාදු - ඉස්සා - මට්ටම් වර්ණ තත් සම්පූද්‍රක්ත ලෙවෙනයික

අම්බරුත හාටඹ - 22 එකින පාඨම - අයේක්ස්ප්‍රෝටල්ක ක්‍රිජය  
පර්ස්‍යාලිස ද අවධිය රුපය ද නිර්වාණය ද මේ ක්‍රිකයට ඇතුළත් නොවන  
බැවින් සුදුදේගුරුන නම් වින්නෙය.

අයේක්ස්ප්‍රෝටල්ක ක්‍රිජයයි.

### නිලක්ෂණ විදුරුහනාව

1. අයේක්ස්ප්‍රෝටල්ක ක්‍රිජ මානාකා විදුරුහනා හාටඹාවේ දී පහළ  
මූ නම් රුප උක්නේ ආයතන ධාතු පරමාර්ථ ධර්මයේ, සෘණයක්  
සෘණයක් පාසා ඇති ව නැති ව යිය බැවින් අනිත්‍යයේය.
2. ඇතිවිම තැකිවිම දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩා වින්ද බැවින්  
දුක්ඛයේය.
3. නම් තමන් කැමැති ලෙස නොපැවැති බැවින් අනාත්මයේය.
4. අතිනා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම මූ තාමරුප උක්නේ ආයතන ධාතු  
පරමාර්ථ ධර්ම සම්භාය, විලුන සංඛ්‍යා සහිත සෘණාප විපරිණාමාර්ථයෙන්  
සමන්තාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් දුක්ඛ සහාය නම් වන්නෙය.
5. ඒ දුක්ඛ සහාය උපදිවන්නා වූ පුරුහුව තාත්සාව ආදුහන  
නිදාන සංයෝග පළිබේදාර්ථයෙන් සමන්තාගත වන බැවින්  
රේකාන්තයෙන් සම්දය සහාය නම් වන්නෙය.
6. ඒ දෙකින් නොපැවැත්ම නම් මූ නිර්වාණ ධාතුව, නිශ්චරණ  
විවේක අංඛා අම්තාර්ථයෙන් සමන්තාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන්  
නිරෝධ සහාය නම් වන්නෙය.
7. ඒ නිලර්ධ සහාය අවබෝධවිම පිශිජ හාටඹා වශයෙන් වැඩිය  
පුදා වූ ආර්ය අජ්ටා-මිකු මාර්ගය, නියභාන සේතු ද්ස්සන  
ආධිපත්‍යාර්ථයෙන් සමන්තාගත වන බැවින් රේකාන්තයෙන් මාර්ග  
සහාය නම් වන්නෙය.

අම් පුරුෂ භාළයන් අවශ්‍යවීම් ස්වාධීඛදායකන් විභාගයේ

8. මාගේ භාවනාමය අසලානිසාස ධර්මය, මෙම වැඩුරාරෝ සහ ධර්මය පුවසේ අවබෝධිම පිළිසම හේතු ටෙට්ටා, විභාග ටෙට්ටා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

#### පද විවරණය

1. ඉස්සා - අනාජයන්ගේ ලාභ - සන්කාර - කිරිඩි - ප්‍රශ්නය - යස - ඉපුරු - සැප - සම්පූර්ණ - වයුම් - පිදුම් - ගරු - සම්මාන ද්‍රීම්ලම්න් සිංහ් ඇතිවන නොදුරියීම් - අනාරුද්සනාම් - අසුව් - අප්‍රසාදය - රටා - ගොරවා බලන ස්වභාවය ඉස්සාවයි. එසේ හෙයින් අධ්‍යාපනීක අරමුණකි ඉස්සාව පහද නොවේයි.
2. අප්‍රසාදය - අප්‍රමාණ සන්වයන් වෙත පැවැත්වීය පුදා වූ කරුණාව හා ලිදිනාව යන දෙක අප්‍රසාදයා නම් ටෙට්ටි. ඒ දෙක ද බාහිර සන්ව ප්‍රයුත්තියම් අරමුණු කරන බැවින් අධ්‍යාපනීක අරමුණකි නොවැවේ.
3. මවිජරය - ස්ථානික සම්පත් අනුන්ත සාධාරණීමට අකුමුද්‍රා මවිජරයි. එය තමාගේ සම්පත්ම අරමුණු කරන බැවින් බහිදාරමීමෙන් පදයට අයුලත් නොවේ.
4. ඉස්සාව - අනුන්ත සම්පත්ම නොරුද්සනා ගෙවියන් අරමුණු කරන බැවින් බහිදාරමීක වූම ධර්මයයි.
5. අප්‍රසාදය - කරුණ මුදිනා දෙක ද දුක්මීන සන්වයන් හා පුවින සන්වයන්ම අරමුණු කරන බැවින් බහිදාරමීක වූම ධර්ම දෙකයි.
6. මවිජරය - මපුරුෂම වනාහි තමාගේ සම්පත්ම අරමුණු කරන බැවින් අද්‍යාධිත්තාර්ථකාවීම් ධර්මයයි. කරුණු මෙමසේ හෙයින් දෙපනයේ ගෙවියයි අනුරෝධන් ඉස්සා - මවිජරය - අප්‍රසාදයා යන සහර දෙනා භැර ඉතිරි ගෙවියයි අවකාශයේ දෙනා අද්‍යාධිත්තා බහිදාරමීක දම්මා යන පදයට අයුලත් වෙයි.

අභිජන පාඨම - 22 වැනි පාඨම - අස්සයින්හාරුම්ක ක්‍රියා

7. නායිනිහාව ප්‍රයුත්තිය - ආකිස්ට්‍ර්‍යූජ්‍යායනන සින් ඇතට අරමුණු වින්නන් එයට ප්‍රථම සන්නානාලයනි පහළ වූ පලමු වැනි ආකායානය්වායනන වින්නයාගේ උත්පාද - ඩීමි - තාය යන අවස්ථා ඇඟන් එකකුන් දෙනට ගොමුනි බවය. එය ප්‍රයුත්තියක් බැවින් අස්සයින්හාරුම්කයට හෝ බහිදාරුම්ක බවට හෝ අස්සයින්හා බිජිදාරුම්ක බවට හෝ ගොමුවැවේ.

## 23 වැකි පාඨම

### සනිද්ධසන ත්‍රිකය

නෑමු තස්ස හගවිලකා අරහතෙකා සම්මා සම්බුද්ධසන  
නෑමු තස්ස හගවිලකා අරහතෙකා සම්මා සම්බුද්ධසන  
නෑමු තස්ස හගවිලකා අරහතෙකා සම්මා සම්බුද්ධසන

1. සනිද්ධසන සර්පරිශා ධම්මා, අනිද්ධසන සර්පරිශා ධම්මා, අනිද්ධසන අර්පරිශා ධම්මා කි.
2. මාගේ ස්වාමී වූ බුදුරජාණන් විජන්සේ, අර්ස්විත්තාරම්මල ත්‍රිකය දේශනා ගොට විදාරා ඉන් අනුතුරුව සනිද්ධසන ත්‍රිකය දේශනා ගොට විදාල දේක. එය ද පුරුම පදය ද්විතිය පදය තාමිය පදයාගේ විශයෙන් තොටුදුරුම් වින්ශන්ය.
3. මිවුනාතුරන් පුරුම පදය පළමු ගොට විදාල දේක, ගොදේ විදාල දේක් ද යන්, සනිද්ධසන සර්පරිශා ධම්මා, යනුවෙති. ඉන් අනුතුරුව ද්විතිය පදය විදාල දේක. ගොදේ විදාල දේක් ද යන්, අනිද්ධසන සර්පරිශා ධම්මා, යනුවෙති. ඉන් අනුතුරුව තාමිය පදය විදාල දේක. ගොදේ විදාල දේක් ද යන් අනිද්ධසන අර්පරිශා ධම්මා, යනුවෙති.
4. සනිද්ධසන සර්පරිශා ධම්මා - වක්‍රී වියුද්ධාණයෙන් ද්‍රිය පුණු බව නම් වූ නිරිගන සහිත වූ හෙවත් දැකීම් සහිත වූ ද, වක්‍රීද්වාරායෙහි ආපාතයන විය පුණු බව නම් වූ පටිස සහිත වූ හෙවත් භැඳීම් සහිත වූ ද, නියෝගන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය.
5. අනිද්ධසන සර්පරිශා ධම්මා - වක්‍රී වියුද්ධාණයෙන් ද්‍රිය නොහැකි බැවින් අනිද්ධසන නම් වූ ද, එෂෙන් ද්වාරාරම්මල විශයෙන් ගැටීම් සහිත වූ ද, නියෝගන්ව නිර්ත්ව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ඇත්තාය.

6. අනිධිස්සන අප්පරිසා ධම්මා - ව්‍යුතු විස්තුස්ථානයෙන් දැකිය ඇතාගැකී බැවින් අනිධිරූප නම් වූ ද, ද්වාරාරම්මාන විශයෙන් ගැටීමක් නැති බැවින් අප්පරිසා නම් වූ ද, තිස්සන්ට් නිර්තිව පරමාර්ථ ස්වභාව ධර්මයේ ආත්මාය.

7. සංඝදේශකා සප්පරිසා ධම්මා - යන පුරුම පද්ධාලේ අනිධියෙන් රෑර් හෙවත් ස්වරුපාර්ථ විශයෙන්, අවටිසි රුපය අනුරූප උකම විරණ රුපය ලැබෙන්නේය. විරණ රුපය වනාහි ස්කන්ධ විශයෙන් උකම රුපස්කන්ධය නම් වන්නේය, ආයතන විශයෙන් උකම රුපයනය නම් වන්නේය. ධාතු විශයෙන් උකම රුප ධාතුව නම් වන්නේය. ආරු සත්‍ය විශයෙන් උකම දුක්ඩාරය සහයය නම් වන්නේය.

8. අනිධිස්සන සප්පරිසා ධම්මා - යන දැරීම් පද්ධාලේ අනිධියෙන් රෑර් හෙවත් ස්වරුපාර්ථ විශයෙන්, විරණරුපය විරණ උකාභාලුස් මාදාරික රුපයේ ලැබෙන්නාය. ඒ ධර්මයේ ස්කන්ධ විශයෙන් උකකි. ආයතන විශයෙන් නවයකි, ධාතු විශයෙන් නවයකි, ආරු සත්‍ය විශයෙන් උකකි.

9. ස්කන්ධ විශයෙන් මාදාරික රුප උකාභාලුස් රුපස්කන්ධය නම් වන්නේය. ආයතන විශයෙන් නවවැදුරුම් වන්නාතු සොලස්ද යන්, මාදාරික රුප උකාභාලුස් අනුරූප විස්තු ප්‍රසාදය ව්‍යුත්වායනය නම් වන්නේය. සෙෂ්ට ප්‍රසාදය සෙෂ්ටායනනය නම් වන්නේය. සාන ප්‍රසාදය සානායනනය නම් වන්නේය. රේඛාප්‍රසාදය රේඛායනනය නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායායනනය නම් වන්නේය.

10. ගබ්දරුපය යද්දායනනය නම් වන්නේය. ගන්දරුපය යන්දායනනය නම් වන්නේය. රසරුපය රසායනනය නම් වන්නේය. පෘථිවී - ගේමර් - වායෝ යන තුනාලුය සංඛ්‍යාත ස්පර්ශ රුපය රේඛාවිත්වායනනය නම් වන්නේය. මෙසේ ආයතන විශයෙන් නව වැදුරුම් වන්නාය.

11. ධාතු විශයෙන් නවවැදුරුම් වන්නාතු සොලස්ද ද යන්, ව්‍යුතු ප්‍රසාදය ව්‍යුතුවාතුව නම් වන්නේය. සෙෂ්ට ප්‍රසාදය සෙෂ්ට ධාතුව නම්

අම් පුරා පාලයන් අවශ්‍යම් යට්ටිභාද්‍යාග්‍රහණ වෙළඳපා වන්නේය. සාහා ප්‍රසාදය සාහාධානුව නම් වන්නේය. ජීවිතා ප්‍රසාදය ජීවිතාධානුව නම් වන්නේය. කාය ප්‍රසාදය කායධානුව නම් වන්නේය.

12. ගධිදරුපය පද්ධතිවානුව නම් වන්නේය. ගන්ධිරුපය ගන්ධිවානුව නම් වන්නේය. රසරුපය රසධානුව නම් වන්නේය. පයිටි - තේරෝ - ව්‍යායෝ යන දූෂ්‍යතාය සංඛ්‍යාත ස්ථාපිත රුපය රේඛිවිත දානුව නම් වන්නේය. මෙසේ ධානු වශයෙන් නව වැදුරුම් වන්නාය. ආර්ය සහා වශයෙන් එකම දුක්ඛබාරය සහාය නම් වන්නේය.

13. අනිද්‍යෝගන අජ්පරිසා ධීමිමා - යන තාතිය පදායාගේ අනිධියාර්ථ හෙවත් ස්වරුපාර්ථ වශයෙන්. එකුන් අනු විත්තය ද දෙපන්ස් ලෙවිතයිකය ද පූඩුමරුප සොලුස ද නිර්වාණය ද ලැබෙන්නාය. ඒ ධීමිමාගේ එකත්ත වශයෙන් පෘක්‍රියා ආයතන වශයෙන් දෙකකි. ධානු වශයෙන් අවකි. ආර්ය සහා වශයෙන් සහාරකි.

14. එකත්ත වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නායු කෙනේ ද යන්. පූඩුමරුප සොලුස රුපදේශන්ධිය නම් වන්නේය. දෙපන්ස් ලෙවිතයිකය අනුරෝධන් ලෙවිදානාව විද්‍යාන්ධකන්ධිය නම් වන්නේය. සංඛ්‍යාව සංඛ්‍යාදේශන්ධිය නම් වන්නේය. ඉතිරි සම්පන්ස් ලෙවිතයිකය සංඛ්‍යාර්ශන්ධිය නම් වන්නේය. එකුන් අනු විත්තය විද්‍යාන්ධකන්ධිය නම් වන්නේය. නිර්වාණය එකත්ත සංශ්‍යාලයන් විනිරුම්ක්ත නම් වන්නේය. මෙසේ එකත්ත වශයෙන් පස්වැදුරුම් වන්නාය.

15. ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නායු කෙනේ ද යන්. එකුන් අනු විත්තය මිනායනනය නම් වන්නේය. දෙපන්ස් ලෙවිතයිකය ද පූඩුමරුප සොලුස ද නිර්වාණය ද ධීමිමායනනය නම් වන්නේය. මෙන්ද ආයතන වශයෙන් දෙවැදුරුම් වන්නාය.

16. ධානු වශයෙන් අව වැදුරුම් වන්නායු කෙනේ ද යන්. එකුන් අනු විත්තය අනුරෝධන් වික්‍රීවියැන්දානාන පුළුලය වික්‍රීවියැන්දානාන ධානුව නම් වන්නේය. සොලිවියැන්දානාන පුළුලය සොලිවියැන්දානාන ධානුව නම් වන්නේය. සාහාවියැන්දානාන පුළුලය සාහාවියැන්දානාන ධානුව නම් වන්නේය. ජීවිතාවියැන්දානාන පුළුලය ජීවිතාවියැන්දානාන ධානුව නම් වන්නේය.

වින්නේන්ය. කායවිස්සුදාන පුගලය කායවිස්සුදාන ධිඛාව් නම් වින්නේන්ය.

17. පස්වද්වාරාවර්ණ වින්නය හා සම්පැවිච්ච පුගලය මෙන්ධිඛාව් නම් වින්නේන්ය. ඉතිරි සංඝේනෑ වින්නය මෙන්ධිස්සුදාන ධිඛාව් නම් වින්නේන්ය. තෙවිනයික දෙපනය ද, පුමුමරුප සොලුය ද හිරවායය ද ධම්මිඛාව් නම් වින්නේන්ය. මෙයේ ධිඛාව් විශයෙන් අවවැදුරුම් වින්නාය.

18. ආරය සහා විශයෙන් සිවුවැදුරුම් වින්නායු සොයේ ද යන්, ලොකික සින් රේක් අසුව ද, නත් සම්පුළුක්න ලෙස විරෝධ තෙවිනයික රේක් පනය ද, සොලුය් පුමුමරුප ද දුෂ්ච සහාය නම් වින්නේන්ය. ලෙස සම්දිය සහාය නම් වින්නේන්ය. හිරවායය නිරෝධ සහාය නම් වින්නේන්ය.

19. සහර මාරු සම්පුළුක්න වූ සම්මා දිවයී - සම්මා සංඝේප - සම්මා වාවා - සම්මා කම්මන්න - සම්මා ආලේව - සම්මා වායාම - සම්මා සහි - සම්මා සමාධි නම් වූ සය්වාන් මාරුගාය අවශ්‍යන රේක් වර්ස් හා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, සකදාහාම් මාරුගාය අවශ්‍යන රේක් වර්ස් හා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, අනායාම් මාරුගාය අවශ්‍යන රේක් වර්ස් හා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, අර්හත් මාරුගාය අවශ්‍යන රේක් වර්ස් හා සන්දෙන සහර වර්ස් ද, යන මේ ධර්ම සම්භාය මාරු සහාය නම් වින්නේන්ය. ඉතිරි මාරු වින්නේන්පාද එකුන්නියේ හා එල වින්නේන්පාද සන්නිය සහා විනිරුමුක්න නම් වින්නාය. මෙයේ ආරය සහා විශයෙන් සිවුවැදුරුම් වින්නාය.

20. මේ ගබ්දාවලිය ගෙවන් සනිද්ධේසන ක්‍රියා විනාහි පරමාරුද ධර්මයන් පද ඇතැත් සොට වදාල බැවින් ක්‍රික නම් වින්නේන්ය. මුල් පදයෙන් ලබන ලද නම් ඇති බැවින් ආදිලබධ නාමක්‍රික නම් වින්නේන්ය. සියලු පරමාරුද ධර්ම ඇතුළත් සොට වදාල බැවින් නිෂ්ප්‍රදේශ ක්‍රික නම් වින්නේන්ය.

සනිද්ධේසන ක්‍රියායි.

### ත්‍රිලක්ෂණ විදුරුගනාව

1. සහිදේසන ත්‍රික මානාකා විදුරුගනා භාවිතාවේ දී පහළ වූ නාම රුප ස්කන්ද ආයතන ධිවාඩු පරමාර්ථ ධිරුමයේ, සාමාජික සාමාජික පාසා ඇති ව නැති ව ඕය බැවින් අනිත්‍යයේය.
2. අභිජිත් නැඩිජිත් දෙකින් නිරන්තරයෙන් පිඩි වින්ද බැවින් යුත්ත්වයේය.
3. නම තමන් කැමැති ලෙස තොපැටිවිති බැවින් අනාත්මයෙය.
4. අනිතා වූ දුක්ඛ වූ අනාත්ම වූ නාමරුප ස්කන්ද ආයතන ධිවාඩු පරමාර්ථ ධිරුම පූජාය, මිලන සංඛ්‍ය සන්නාප විපරිණාමාර්ථයෙන් සම්බන්ධ වන බැවින් ඒකාන්තයෙන් දුක්ඛ සනාය නම් වන්නේය.
5. ඒ දුක්ඛ සනාය උපද්‍වත්නා වූ පුරුවහට කාලේකාව ආසුළුනන තිදාන සායෝග පැලිබේබාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් ඒකාන්තයෙන් සම්බන්ධ සනාය නම් වන්නේය.
6. ඒ දෙකින් තොපැටිස්ම නම් වූ නිරවාණ ධිවාඩු, නිස්සරණ විශ්වික අයංචිත අම්බාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් ඒකාන්තයෙන් නිරෝධ සනාය නම් වන්නේය.
7. ඒ නිරෝධ සනාය අවබෝධවීම පිළිස භාවිතා වශයෙන් වැඩිය වූ ඇ ආරය අජ්විංචික මාරුගය, නියෝග ගේඟ දස්ඨ ආයිජනයාර්ථයෙන් සමන්නාගත වන බැවින් ඒකාන්තයෙන් මාරුග සනාය නම් වන්නේය.
8. මාලෝ භාවිතාමය තුළලානිසංස ධිරුමය, ගම්ම වැළුරාරය සනාය ධිරුමය පුවුලස් අවබෝධවීම පිළිසවී ගේඟ ටෙට්ටා, විසනා ටෙට්ටා.

සාමු ! සාමු !! සාමු !!!

### පද විවරණය

1. සහිත්ස්වා - යනු ඇයට ලක්ෂණ ස්ථිරාවයයි, වර්ණ රුපයට නොමැති, වර්ණ රුපය භැඳින්ටම පිළිස සහිත්ස්වා ලක්ෂණය කිව යුතුය. සහිත්ස්වා භැඳින්ටම පිළිස විරෝධුපායය කිව යුතු මේ, එසේ හෙයින් විරෝධ රුපයන් සහිත්ස්වානයන් දකු වෙන්කළ නොහැකිය. මිය විනාශී අභිජිත්මයයි දැක්වෙනුලද් අභ්‍යන්තර් තේරේදුරට්වාරය නැමිනි. සිදුපුනාක් විභයන් මෙතද් ද දැක්වා ඇතු. 'පිළාපුත්පාත්‍ය සරිරා යනුවෙති. ගල්පානය සිරුරුයයි කි කළමි ගල්පාන ගලුන් හෝ ගල්පානයන් ගල හෝ වෙන්කළ භැංකි දෙයක් නොවෙන්නායි මෙති.

මෙතද් ම රුපාරම්ණයන් අනාවු දැක්ක යුතුවක් ද නැතු. දැක්ක යුතු දෙයින් අනා වූ රුපාරම්ණයක් ද නැතු. එසේ හෙයින් රුපාරම්ණයන් සහිත්ස්වානයන් දකුවන් නොව රැකකි.

සර්පරිශ - සන්නිඛරුප - පිළාරිභරුප - සප්පරිශරුප නැමින් ප්‍රකාරුප පා හා විෂයරුප සහ වෙන් සොට යනු ලැබේකි. ප්‍රකාද විශාල ස්විකිය ගෙවිටර රුප සම්භ එකට එක භැඳිවිම සර්පරිශ නැමින් භැඳින්ටම්. ඇයන් විරෝධයන්, තහන් ගිධුවන්, සහනයන් ගන්වියන්, දිව්‍යන් රුපයන්, කෘෂි ස්පර්ශයන් එකිනෙකට හමුවිමි, ආපානාගා විම එකිනෙක ගැටීමක් වැනි බැවින් එම රුප අදාළායම සර්පරිශ පාම වෙති. සහිත්ස්වා පදයන් රුපාරම්ණය වෙන් ඔහු බැවින් අනිත්ස්වා සර්පරිශ පදයට ගැඹෙනුලද් රුප ධිරීම එකොටලායකි.

3. අනිත්ස්වා අප්පරිශ - අපට පෙනෙන්නේ ද නැති පස්ච්චිච්චාරයයි ගැඹෙන්නේ ද නැති පරමාර්ථ ධර්ම සියලුල මේ පදයට ඇතුළත් වෙති.

